

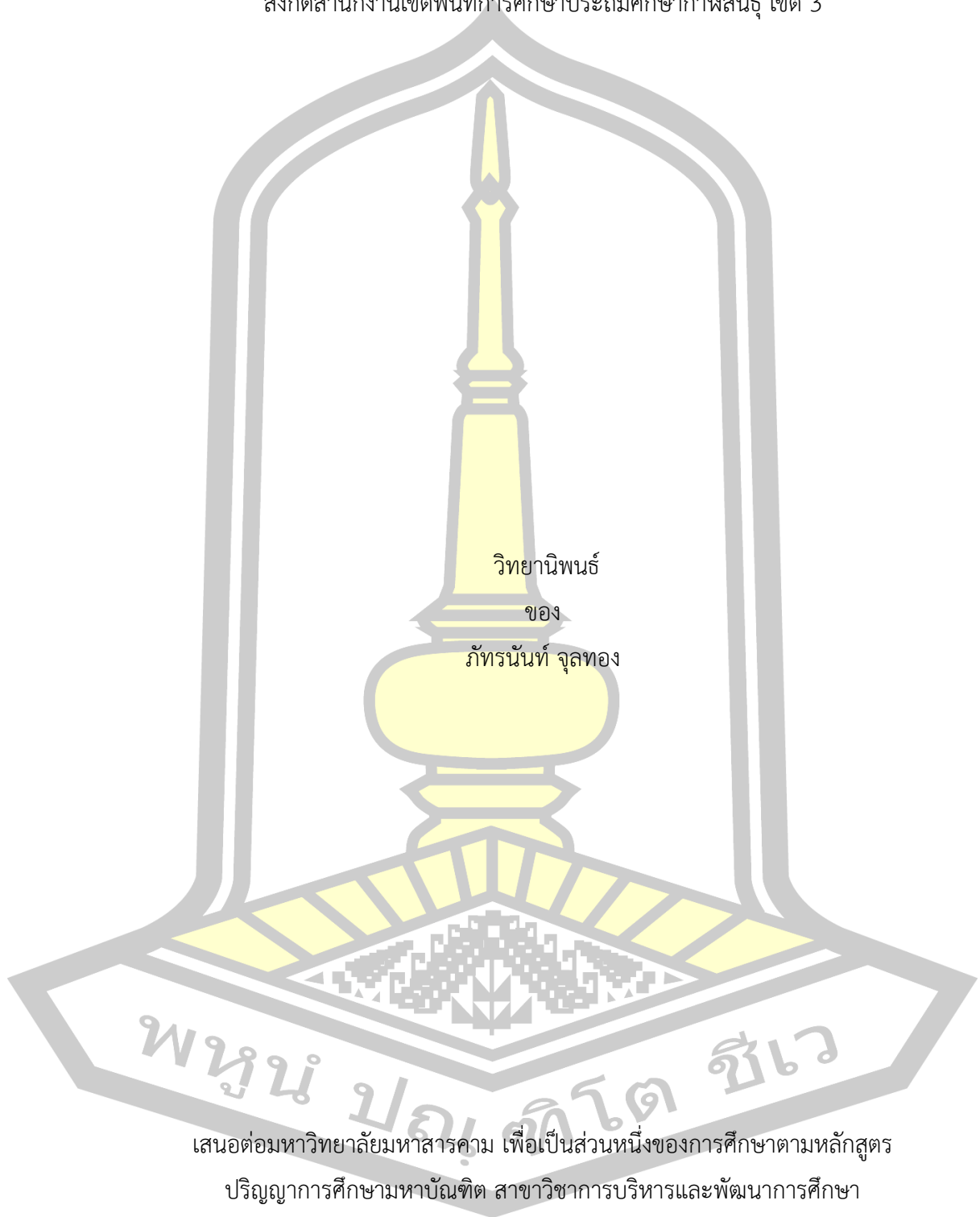
การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

วิทยานิพนธ์
ของ
ภัทรนันท์ จุลทอง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา
มีนาคม 2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

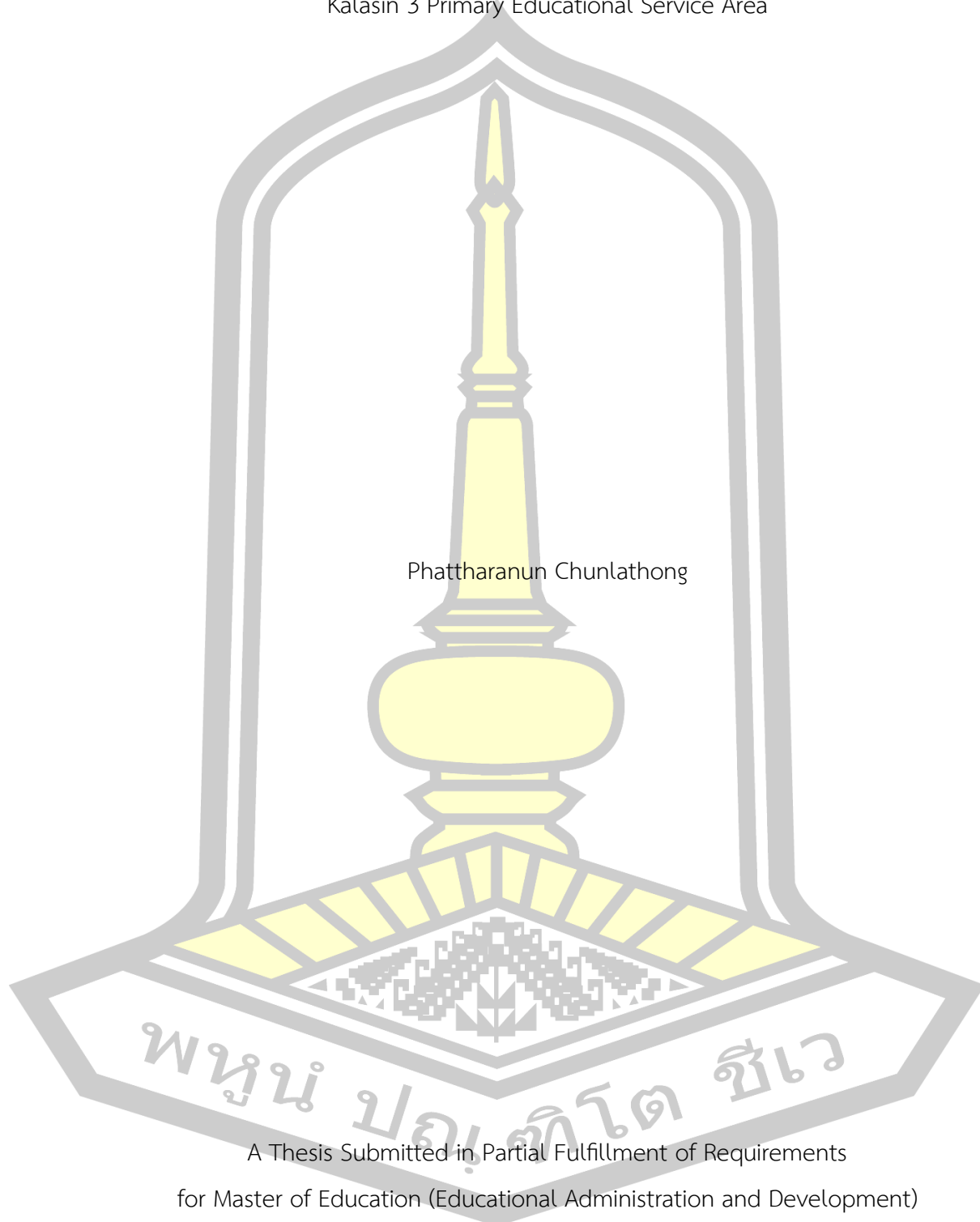
เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา

มีนาคม 2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Development of Programs to Strengthen Active Learning Management for Teachers
Kalasin 3 Primary Educational Service Area

Phattharanun Chunlathong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Master of Education (Educational Administration and Development)

March 2025

Copyright of Maharakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนายภัทรนันท์ จุลทอง
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารและพัฒนาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รศ. ดร. สุวัฒน์ จุลสุวรรณ)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผศ. ดร. กาญจน์ เรืองมนตรี)

กรรมการ

(รศ. ดร. พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ)

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(ผศ. ดร. ชยากานต์ เรืองสุวรรณ)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา ของมหาวิทาลัย
มหาสารคาม

(รศ. ดร. ชวลิต ชูกำแหง)

(ศ. ดร. อนงค์ฤทธิ์ แข็งแรง)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ผู้รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3		
ผู้วิจัย	ภัทรนันท์ จุลทอง		
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กาญจน์ เรืองมนตรี		
ปริญญา	การศึกษามหาบัณฑิต	สาขาวิชา	การบริหารและพัฒนาการศึกษา
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ปีที่พิมพ์	2568

บทคัดย่อ

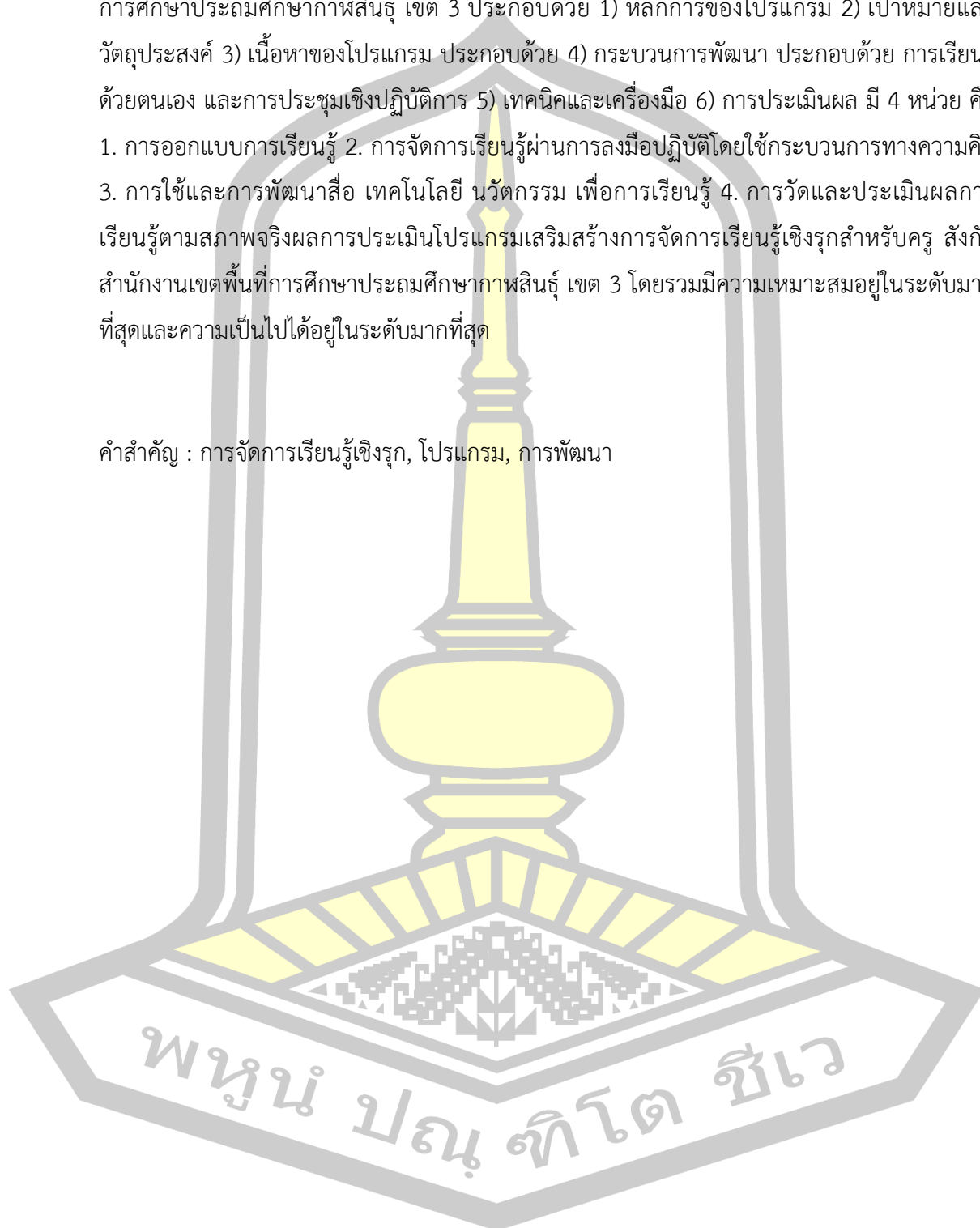
การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 และ 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 จำนวน 305 คน ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางเคจซีมอร์แกน โดยสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ จำแนกตามกลุ่มสถานศึกษาแล้วนำมาคำนวณหากกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ระยะที่ 2 การออกแบบและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 โดยการสัมภาษณ์ครูที่มีแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศเป็นที่ยอมรับ เป็นแบบอย่างวิธีปฏิบัติที่ดี ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และมีผลงานด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกยอดเยี่ยม จำนวน 3 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เพื่อใช้ร่างโปรแกรมและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ประกอบด้วย 1) หลักการของโปรแกรม 2) เป้าหมายและวัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาของโปรแกรม ประกอบด้วย 4) กระบวนการพัฒนา ประกอบด้วย การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการประชุมเชิงปฏิบัติการ 5) เทคนิคและเครื่องมือ 6) การประเมินผล มี 4 หน่วย คือ 1. การออกแบบการเรียนรู้ 2. การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติโดยใช้กระบวนการทางความคิด 3. การใช้และการพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการเรียนรู้ 4. การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ตามสภาพจริงผลการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, โปรแกรม, การพัฒนา

TITLE	Development of Programs to Strengthen Active Learning Management for Teachers Kalasin 3 Primary Educational Service Area		
AUTHOR	Phattharanun Chunlathong		
ADVISORS	Assistant Professor Karn Ruangmontri , Ph.D.		
DEGREE	Master of Education	MAJOR	Educational Administration and Development
UNIVERSITY	Maharakham University	YEAR	2025

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) study the current and desirable conditions of active learning management for teachers under Kalasin Primary Educational Service Area Office 3 and 2) to develop a program to strengthen active learning management for teachers under Kalasin Primary Educational Service Area Office 3, which is a mixed method. The research was divided into 2 phases. The first phase was to study the current and desirable conditions of active learning management for teachers under Kalasin Primary Educational Service Area Office 3. The sample informants were 305 teachers under Kalasin Primary Educational Service Area Office 3, determined the size of the sample by opening Krejcie & Morgan table and stratified sampling, classified by school groups, and then calculated the sample according to the proportion of the population in each layer. The tool used in the research was a questionnaire. Phase 2 involved designing and developing the program to strengthen active learning management for teachers under Kalasin Primary Educational Service Area Office 3 through interview with teachers who have recognized about best practice, exemplary good practices in active learning management, and excellent performance in active learning management. Three teachers were selected through purposive sampling for drafting and evaluation the program to strengthen active learning management for teachers under Kalasin

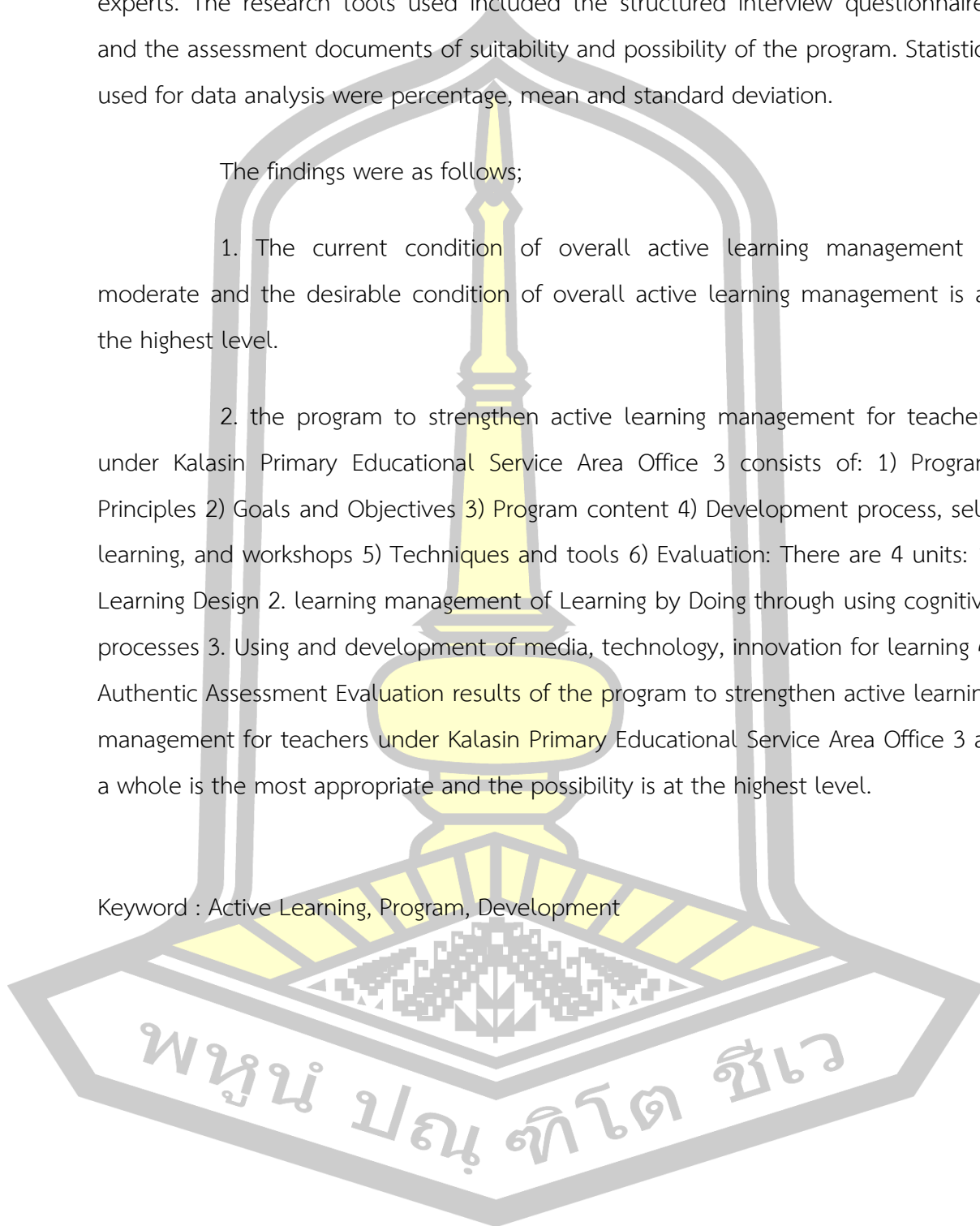
Primary Educational Service Area Office 3. This program has been evaluated by five experts. The research tools used included the structured interview questionnaires and the assessment documents of suitability and possibility of the program. Statistics used for data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The findings were as follows;

1. The current condition of overall active learning management is moderate and the desirable condition of overall active learning management is at the highest level.

2. the program to strengthen active learning management for teachers under Kalasin Primary Educational Service Area Office 3 consists of: 1) Program Principles 2) Goals and Objectives 3) Program content 4) Development process, self-learning, and workshops 5) Techniques and tools 6) Evaluation: There are 4 units: 1. Learning Design 2. learning management of Learning by Doing through using cognitive processes 3. Using and development of media, technology, innovation for learning 4. Authentic Assessment Evaluation results of the program to strengthen active learning management for teachers under Kalasin Primary Educational Service Area Office 3 as a whole is the most appropriate and the possibility is at the highest level.

Keyword : Active Learning, Program, Development

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ไปด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ข้อคิด ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงยิ่งมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัยด้วยความเมตตา อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำวิจัย การดำเนินชีวิตส่วนตัวและหน้าที่การงาน

ขอขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความกรุณาในการประเมินและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย โดยให้คำแนะนำอย่างดียิ่ง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในงานวิจัยนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ครอบครัวจุลทอง ที่คอยให้กำลังใจ ดูแลช่วยเหลือ และสนับสนุนผู้วิจัยจนประสบผลสำเร็จ และคุณค่าของงานวิจัยครั้งนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาเพื่อน้อมรำลึกถึงคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ ที่อยู่เบื้องหลังในการวางรากฐานการศึกษาให้กับผู้วิจัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ภัทรนันท์ จุลทอง

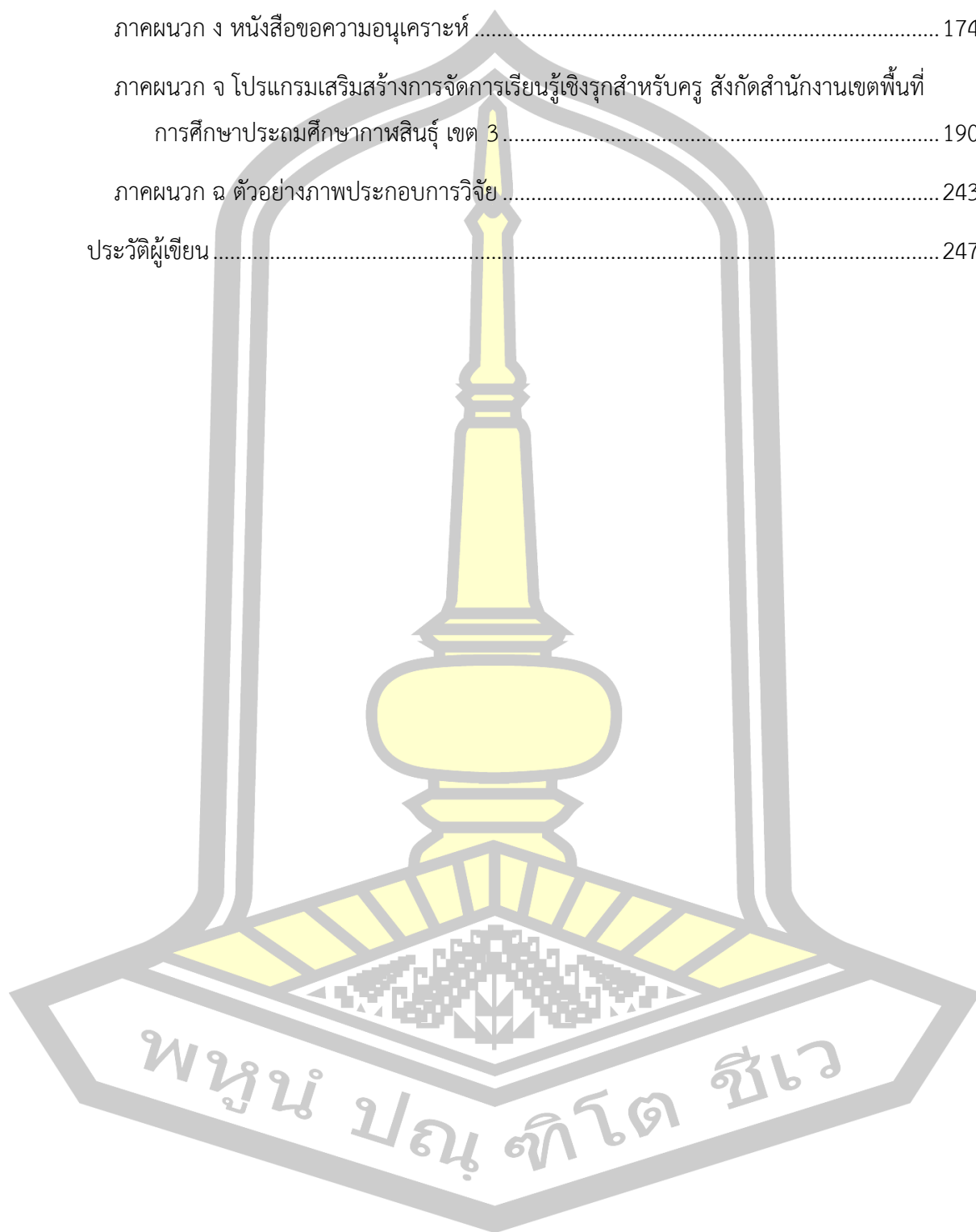

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฌ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพประกอบ.....	ฅ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
คำถามของการวิจัย.....	4
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
การบริหารการศึกษา.....	10
การบริหารสถานศึกษา.....	12
การจัดการเรียนรู้เชิงรุก.....	19
การศึกษาความต้องการจำเป็น.....	49
การพัฒนาครู.....	54
หลักการพัฒนา 70 : 20 : 10.....	60

โปรแกรมและการพัฒนาโปรแกรม.....	63
บริบทพื้นที่วิจัย.....	70
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	75
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	82
ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3	84
ระยะที่ 2 การออกแบบและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3	91
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	98
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	98
ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	98
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	99
ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3	99
ระยะที่ 2 ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3	112
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	133
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	133
สรุปผล	133
อภิปรายผล.....	134
ข้อเสนอแนะ.....	137
บรรณานุกรม.....	139
ภาคผนวก.....	149
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ	150
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	153

ภาคผนวก ค การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	169
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์	174
ภาคผนวก จ โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3	190
ภาคผนวก ฉ ตัวอย่างภาพประกอบการวิจัย	243
ประวัติผู้เขียน	247

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	27
ตาราง 2 การสังเคราะห์ตัวบ่งชี้องค์ประกอบด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้	34
ตาราง 3 สังเคราะห์ตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติโดยใช้กระบวนการทางความคิด .	38
ตาราง 4 สังเคราะห์ตัวบ่งชี้การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้	41
ตาราง 5 สังเคราะห์ตัวบ่งชี้การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง	47
ตาราง 6 วิเคราะห์สังเคราะห์วิธีการพัฒนาครู	59
ตาราง 7 การสังเคราะห์องค์ประกอบของโปรแกรม	65
ตาราง 8 การสังเคราะห์การพัฒนาโปรแกรม	69
ตาราง 9 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูล	84
ตาราง 10 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3	99
ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการ จัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3	101
ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการ จัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ด้านการ ออกแบบการเรียนรู้	101
ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการ จัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 การจัดการ เรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการทางความคิด	103
ตาราง 14 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการ จัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ด้านการใช้และ พัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้	104

ตาราง 15 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง.....	105
ตาราง 16 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3.....	106
ตาราง 17 แสดงค่าเฉลี่ยดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น PNI _{modified} โดยรวม.....	107
ตาราง 18 แสดงค่าเฉลี่ยดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น PNI _{modified} ด้านการออกแบบการเรียนรู้.....	108
ตาราง 19 แสดงค่าเฉลี่ยดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น PNI _{modified} ด้านการจัดการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการทางความคิด.....	109
ตาราง 20 แสดงค่าเฉลี่ยดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น PNI _{modified} ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้.....	110
ตาราง 21 แสดงค่าเฉลี่ยดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น PNI _{modified} ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง.....	111
ตาราง 22 การสังเคราะห์การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ด้านการออกแบบการเรียนรู้.....	115
ตาราง 23 การสังเคราะห์การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติด้วยกระบวนการทางความคิด.....	117
ตาราง 24 การสังเคราะห์การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้.....	118
ตาราง 25 การสังเคราะห์การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง.....	119

ตาราง 26 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของ โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู.....	130
ตาราง 27 แสดงค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3	170
ตาราง 28 ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึง ประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3	172

สารบัญภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	7
ภาพประกอบ 2 แสดงระยะการวิจัย ขั้นตอนดำเนินการ และผลที่คาดหวัง.....	83
ภาพประกอบ 3 โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู.....	125
ภาพประกอบ 4 หน่วยที่ 1 การออกแบบการเรียนรู้.....	126
ภาพประกอบ 5 หน่วยที่ 2 การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติโดยใช้กระบวนการทางความคิด	127
ภาพประกอบ 6 หน่วยที่ 3 การใช้และการพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการเรียนรู้.....	128
ภาพประกอบ 7 หน่วยที่ 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง.....	129

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษามีเป้าหมายในการเตรียมกำลังคนเพื่อให้ชาติมีความเข้มแข็งในอนาคต ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของกำลังคนในตลาดแรงงาน คือ การแข่งขันของตลาดแรงงาน เป็นสาเหตุสำคัญที่ต้องทำให้เยาวชนต้องได้รับการเตรียมตัวให้พร้อม การเตรียมตัวไม่จำกัดเพียงแต่ความรู้ที่ได้จากโรงเรียนเท่านั้น หากแต่ยังต้องให้สามารถใช้ความรู้และทักษะในสถานการณ์และบริบทต่าง ๆ อย่างกว้างขวางในชีวิตจริงและในอนาคต นอกจากนี้ยังเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่าเศรษฐกิจที่มั่นคงมีพื้นฐานอยู่บนคุณภาพของการศึกษาที่เยาวชนได้รับการแข่งขันทางเศรษฐกิจ จึงผลักดันให้มีการตื่นตัวทางการศึกษา มีการแข่งขันกันเป็นเลิศทางการศึกษาในทุกประเทศที่ต้องการรักษาระดับความสามารถในการแข่งขัน มีการเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันเพิ่มขึ้น (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2554) ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพนั้นต้องอาศัยกระบวนการของการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามในตัวบุคคลและสังคม โดยมีการถ่ายทอดความรู้ การเข้ารับการอบรม ผสมผสานวัฒนธรรมในการสรรค์สร้างวิชาการให้มีความก้าวหน้า จัดสภาพแวดล้อมทางสังคม เพื่อสร้างองค์ความรู้ให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ซึ่งเป็นปัจจัยที่เสริมสร้างให้บุคคลได้เข้าถึงเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีความต่อเนื่อง ครูผู้สอนเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามวัตถุประสงค์ ต้องอาศัยครูที่มีทักษะในการจัดการเรียนรู้ มีเจตคติต่อวิชาชีพครูที่ดี มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง โดยเฉพาะในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะแห่งอนาคตใหม่ที่ครูควรมีทักษะและคุณลักษณะที่รองรับการเข้าถึง ในการสร้างนวัตกรรม การบริหารจัดการชั้นเรียนให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป อันที่จะพัฒนาผู้เรียนและเยาวชนในยุคใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้ความสำคัญกับการพัฒนากระบวนการคิด ให้เกิดกับผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเฉพาะทักษะกระบวนการทางความคิด การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดอย่างเป็นระบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ซึ่งได้ให้ความสำคัญของหลักการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา คณาจารย์ ซึ่งได้ระบุไว้ใน หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายของหลักการ มาตรา 9 (4) ว่า ให้มีหลักการส่งเสริมมาตรฐาน

วิชาชีพครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาและการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคคลทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และได้กำหนดหลักการดำเนินการไว้ในหมวด 7 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มาตรา 52 ว่า ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบและกระบวนการผลิตพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาคณาจารย์ให้มีมาตรฐานและคุณภาพ เหมาะสมกับวิชาชีพชั้นสูง โดยมีการประสานและกำกับสถาบันที่มีหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษา และคณาจารย์ รวมทั้งให้มีความเข้มแข็งและความพร้อมในการสร้างบุคลากรใหม่และพัฒนาบุคลากรที่มีอยู่ให้เกิดความต่อเนื่อง โดยมาตรา 53 ได้กำหนดให้มืองค์กรทางวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา โดยมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพออกหรือเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับ ดูแลการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐาน จรรยาบรรณวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้โฉมใหม่ตามยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) โดยพัฒนาระบบการเรียนการสอนให้ตอบสนองความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการเปลี่ยนบทบาทครูและออกแบบระบบการเรียนใหม่ การเพิ่มประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการการศึกษา และการพัฒนาให้เกิดระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ครูผู้สอนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญมากที่สุดในกระบวนการจัดการศึกษา เพราะเนื้อแท้ของการจัดการศึกษา คือ กิจกรรมการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นระหว่างครูกับผู้เรียน การที่ครูจะเป็นบุคคลที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพได้นั้น ครูจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรวิธีการเรียนการสอนการจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้ อยากรเรียน ครูต้องพัฒนาตนเองและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การเพิ่มสัมฤทธิ์ทางการเรียน การพัฒนาพฤติกรรมผู้เรียน และการสร้างบรรยากาศเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2544)

กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนรู้และได้นำแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาใช้ในการเรียนการสอน โดยกำหนดเป็นนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ที่มุ่งหวังให้มีการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอน เพื่อเอื้อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสมากขึ้นในการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว มีปฏิสัมพันธ์และรู้จักการทำงานเป็นทีม ได้ฝึกคิดวิเคราะห์ วางแผน แก้ปัญหาและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ รวมทั้งมีโอกาสได้พัฒนาจิตใจให้เห็นคุณค่าของการเป็นคนดี ทำประโยชน์เพื่อสังคมส่วนรวมและผู้อื่น ที่สำคัญต้องส่งเสริมผู้เรียนให้ตั้งศักยภาพค้นหาในสิ่งทีชอบของตนเองได้ โดยมีกรณีศึกษาจากคณะกรรมการที่แต่งตั้งจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการติดตามการดำเนินการตามนโยบาย (เชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์, 2561) ระบบการศึกษาในหลายประเทศมีการพัฒนาหลักสูตรของการศึกษาที่เน้นสร้างกระบวนการเรียนรู้และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อรังสรรค์นวัตกรรม

และส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนในอนาคต อันเป็นที่มาของทิศทางในการจัดการศึกษาแบบใหม่ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้สำคัญกว่าความรู้ ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนในสภาพปัจจุบัน ผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เป็นการสอนที่สร้างสรรค์ และสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่รู้ และสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง กระบวนการจัดการศึกษาต้องเป็นไปในลักษณะเชิงรุก หรือ Active Learning นั่นคือ การเปลี่ยนวิธีการสอนแบบเดิม ๆ เป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ กระตุ้นให้เกิดความใฝ่รู้ รู้จักคิดวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์และแก้ไขปัญหาได้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะเป็นผลทำให้นักเรียนค้นพบความรู้ใหม่ สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ และสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้ (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2559)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกซึ่งมีแนวคิดมาจาก จอห์น ดิวอี้ โดยใช้ปรัชญาประสบการณ์นิยม และทฤษฎีการเรียนรู้พุทธิปัญญานิยมในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีนักปรัชญาทางการศึกษาได้แต่งหนังสือ Democracy And Education ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อการจัดการเรียนรู้ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่ง จอห์น ดิวอี้ เชื่อว่า ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อได้ลงมือปฏิบัติ โดยให้ความสำคัญต่อการสร้างประสบการณ์ให้เกิดกับตัวผู้เรียนเพื่อเป็นการกระตุ้นในการสร้างองค์ความรู้ของตัวเอง (Bean, 1996) ประเทศไทยได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังจากเกิดภาวะวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 ซึ่งเป็นบทเรียนที่มีคุณค่าควรแก่การศึกษา จึงทำให้ประเทศได้ตระหนักถึงการมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเดี่ยว โดยหลังจากการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจนั้นมีการละเลยถึงการพัฒนาการศึกษา จึงไม่สามารถช่วยให้ประเทศเจริญรุ่งเรืองอย่างยั่งยืนได้ ด้วยเหตุผลนี้รัฐบาลจึงมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปีพุทธศักราช 2542 ที่ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเข้ามาเพื่อเป็นกฎหมายในการบังคับให้เกิดการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ โดยมีการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเข้ามาใช้ในการจัดการศึกษาของประเทศไทย (ไพศาล เครือแสง, 2556) ซึ่งในปัจจุบันการจัดการเรียนรู้เชิงรุกยังไม่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาเท่าที่ควร เนื่องจากตัวผู้สอนยังคงเคยชินกับการจัดการเรียนรู้แบบเดิมที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher centered) ร่วมกับการขาดความรู้ ความเข้าใจอย่างแท้จริงเกี่ยวกับการรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นมากมายในทุกวินาที การจัดการเรียนรู้แบบเดิมจะทำให้ผู้เรียนไม่สามารถพัฒนาองค์ความรู้ได้อย่างถ่องแท้และอาจไม่สามารถเสริมสร้างสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ผู้สอนบางส่วนมีการจัดการเรียนรู้ที่ยังไม่เข้าใจระบบ หรือยังไม่สามารถเลือกรูปแบบ เทคนิค วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ยังไม่ตรงกับความสามารถหรือความต้องการของผู้เรียน จึงอาจจะส่งผลให้เกิดความเบื่อหน่ายหรือทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการจัดการเรียนรู้ของครูได้อีกด้วย (นนทลี พรธาดาวิทย์, 2561)

จากสภาพการณ์ปัจจุบันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ได้ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งเห็นได้จากมีการจัดฝึกอบรมครูอย่างต่อเนื่องและมีการจัดประกวดแข่งขันการสอนด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แต่มีผู้ที่เข้าร่วมส่งผลงานน้อย ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มองเห็นถึงสำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จึงสมควรที่จะได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าที่จัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน เพราะการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งในการวัดผลประเมินผลและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต้องอาศัยการพัฒนาครูโดยใช้โปรแกรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ครูเกิดการเรียนรู้ พร้อมทั้งมีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น สถานศึกษาทั่วไปสามารถนำโปรแกรมการพัฒนาครูนี้ไปใช้ในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นได้

หากมีการนำโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ไปใช้ในการฝึกอบรมจะทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และสามารถนำไปพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

คำถามของการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เป็นอย่างไร
2. โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ควรเป็นอย่างไร
3. ความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

3. เพื่อหาความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
2. ได้แนวทางการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 และสามารถนำไปใช้ในการยกระดับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ได้
3. ได้ทราบความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา
ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สืบเคราะห์จากองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์เพื่อใช้เป็นองค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและการลงมือทำ 3) การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Meyers and Jones, 1993 ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562 และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกำแพงเพชร, 2564)
2. ขอบเขตประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย เป็น 2 ระยะ ดังนี้
ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 198 แห่ง จำนวน 1,413 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3, 2565)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan ใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยใช้กลุ่มสถานศึกษาเป็นชั้นภูมิในการสุ่ม ซึ่งให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 จำนวน 305 คน

ระยะที่ 2 การออกแบบและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

1. การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จากโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี จำนวน 3 แห่ง ได้แก่

1.1 โรงเรียนบ้านคำพิมูล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

1.2 โรงเรียนบ้านน้ำคำ (สิทธิผลนุกูล) โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1

1.3 โรงเรียนบ้านผึ่งแดง (พระเทพวรมณีอุปถัมภ์) โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 1 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมเป็นผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน จาก 3 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 6 คน

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

พูน ปณ ทิโต ชิว

กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างครู หมายถึง การออกแบบวิธีการที่ใช้ในการเสริมสร้างครูผู้สอนด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 ให้เกิดองค์ความรู้และประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
2. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนให้มีส่วนร่วม เป็นการจัดการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติ ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ที่ได้ลงมือทำ
  - 2.1 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง วิธีการในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ อย่างเป็นประสิทธิภาพ
  - 2.2 การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการเรียนรู้เชิงทักษะด้านต่าง ๆ
  - 2.3 การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการเลือกใช้สื่อ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน โดยแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน สามารถออกแบบและสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษา การผลิตสื่อ สารสนเทศ เทคโนโลยี และนวัตกรรม สนับสนุนให้ผู้เรียนมี วิจารณญาณในการเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีความเหมาะสม มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ หลักการในการใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี และนวัตกรรม
  - 2.4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง หมายถึง กระบวนการตรวจสอบ ผลของการจัดการเรียนรู้และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร ในสภาพที่สอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน เพื่อนำผลการเรียนรู้ไปปรับปรุงการเรียน การสอนให้ผู้เรียนบรรลุผลตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาที่กำหนดไว้ และใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินผล การเรียน
3. โปรแกรม หมายถึง แผนกิจกรรมที่ผ่านการกำหนดไว้อย่างมีระบบ มีขั้นตอนในการ พัฒนาโดยมีการนำเอาองค์ประกอบที่มีการเชื่อมโยงสัมพันธ์กับหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เป็น พื้นฐานมาออกแบบ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ ภายใต้บริบทขององค์กร เพื่อให้เกิดการพัฒนา เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ในโปรแกรม
4. การพัฒนาโปรแกรม หมายถึง รายละเอียดของขั้นตอนในการพัฒนาครูด้านการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก
5. สภาพปัจจุบัน หมายถึง สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของครูที่เกี่ยวกับความสามารถ ของครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

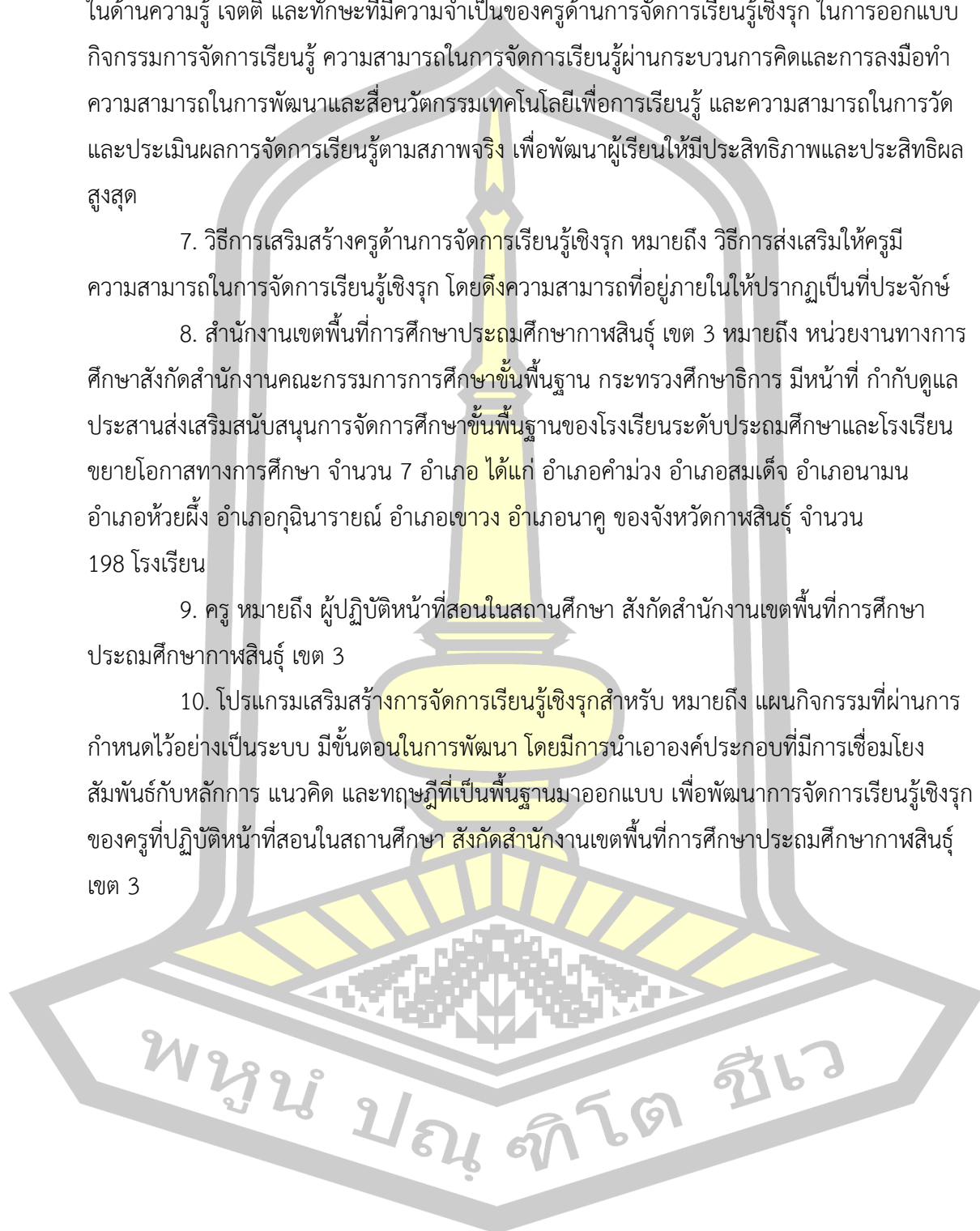
6. สภาพที่พึงประสงค์ หมายถึง ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถที่ต้องการพัฒนาในด้านความรู้ เจตคติ และทักษะที่มีความจำเป็นของครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในการออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและการลงมือทำ ความสามารถในการพัฒนาและสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ และความสามารถในการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

7. วิธีการเสริมสร้างครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง วิธีการส่งเสริมให้ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยดึงความสามารถที่อยู่ภายในให้ปรากฏเป็นที่ประจักษ์

8. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ กำกับดูแลประสานส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนระดับประถมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอดงคำม่วง อำเภอสมเด็จ อำเภอนามน อำเภอยาย้อย อำเภอกุฉินารายณ์ อำเภอกุฉินารายณ์ อำเภอนาคู ของจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 198 โรงเรียน

9. ครู หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

10. โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับ หมายถึง แผนกิจกรรมที่ผ่านการกำหนดไว้อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนในการพัฒนา โดยมีการนำเอาองค์ประกอบที่มีการเชื่อมโยงสัมพันธ์กับหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานมาออกแบบ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ผู้วิจัยมุ่งศึกษาค้นคว้า รวบรวมจากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการวิจัย ดังนี้

1. การบริหารการศึกษา
2. การบริหารสถานศึกษา
3. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก
4. ความต้องการจำเป็น
5. การพัฒนาครู
6. หลักการพัฒนา 10:20:70
7. โปรแกรมและการพัฒนาโปรแกรม
8. บริบทพื้นที่วิจัย
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 9.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 9.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การบริหารการศึกษา

1. ความหมายของการบริหารการศึกษา

Anne Pyburn Craig (2018) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาไว้ว่า การบริหารการศึกษา คือ การจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ในการจัดการศึกษาให้กับ นักเรียนนักศึกษาโดยผู้นำของสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาไว้ว่า การบริหารการศึกษา คือ กระบวนการในดานบริหารจัดการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล และสังคม โดยผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมในสังคม การเรียนรู้และ ปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ธีระ รุญเจริญ (2546) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาไว้ว่า การบริหาร การศึกษา คือ วิธีการดำเนินการของคณะบุคคลซึ่งมีการบริหารจัดการทางด้านวิชาการ งบประมาณ

บุคลากรและการบริหารทั่วไป โดยมีการนำหลักการกระจายอำนาจ หลักการของการมีส่วนร่วม หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน หลักการในการบริหารจัดการตนเอง หลักการตรวจสอบ ถ่วงดุล เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถพัฒนาคน (นักเรียน) ให้มีคุณภาพสูงสุดและอยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุข

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2551) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาไว้ว่า การบริหาร การศึกษา คือ การอำนวยความสะดวกในการจัดการจัดการเรียนรู้ ซึ่งควรพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความสะดวกในด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ สิ่งแวดล้อมหรือ บรรยากาศในการจัดการเรียนรู้

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2555) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาไว้ว่า การบริหาร การศึกษา คือ วิธีการดำเนินการของคณะบุคคล ซึ่งอาจเป็นผู้บริหารร่วมกับครูหรือบุคลากร ในโรงเรียน อธิการบดีหรือผู้บริหารร่วมกับอาจารย์ในมหาวิทยาลัย รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับอธิบดีกรมต่าง ๆ ตลอดจนครูอาจารย์ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ซึ่งคณะบุคคลเหล่านี้มีความร่วมมือกันในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพทั้งสิ้น

ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายของการบริหารการศึกษาซึ่งสรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา เป็นกระบวนการในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษา โดยผ่านกระบวนการในการให้ความ ร่วมมือจากคณะบุคคลในองค์กรทางการศึกษา โดยมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาในพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีความสามารถ ทั้งความรู้ ความคิดและการอยู่ร่วมกันในสังคมโดยมีเป้าหมายที่ชัดเจน

2. ความสำคัญของการบริหารการศึกษา

Drucker (2010) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารการศึกษาไว้ว่า ความสำคัญของการบริหารการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาและความเจริญในคุณภาพของผลผลิตทาง การศึกษาในทุก ๆ ด้านของมนุษย์ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญของชาติ เพราะถ้าหากไม่มีการบริหาร แล้ว สถานศึกษาอาจจะต้องพบกับปัญหาหรืออุปสรรคมากมายจนไม่สามารถดำเนินงานเพื่อให้บรรลุ เป้าหมายได้

สมยศ นาวีการ (2544) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารการศึกษาไว้ว่า

1. ช่วยให้การดำเนินงานขององค์การดำเนินไปอย่างมีทิศทาง
2. ช่วยให้เกิดการใช้ทรัพยากรในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ช่วยให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารการศึกษาไว้ว่า ความสำคัญของการบริหารการศึกษา ซึ่งผู้บริหารจะต้องกำหนดแบบแผนซึ่งเป็นภารกิจหลักของ การบริหาร ซึ่งมีวิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ อย่างมีระบบ ในการปฏิบัติงานอาจเกิดผลกระทบต่อ

ส่วนอื่น ถ้าหากมีระบบการบริหารงานที่ไม่ดี ซึ่งนักบริหารที่ดีจะต้องรู้จักบริหารงานโดยจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ เพราะว่าการดำเนินงานมิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียว

ปรัชญา เวสารัชช์ (2554) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารการศึกษาไว้ว่า ความสำคัญของการบริหารการศึกษา เป็นการบริหารจัดการที่มีระบบและวิธีการดำเนินการที่มีความต่อเนื่อง มีคณะบุคคล หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้ามาร่วมดำเนินการ ซึ่งจะต้องมีการกำหนดรูปแบบ ขั้นตอน กติกาและวิธีดำเนินการ โดยมีทรัพยากรสนับสนุน และมีกระบวนการในการประเมินผลการศึกษาที่มีความเที่ยงตรงและมีความน่าเชื่อถือ

อนูรัตน์ อนันทนาร (2559) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารการศึกษาไว้ว่า ความสำคัญของการบริหารการศึกษา เป็นกระบวนการวิธีกรเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการพัฒนา โดยแปรเปลี่ยนวิสัยทัศน์ให้เป็นภารกิจ ซึ่งทำให้การดำเนินงานขององค์กรมีความต่อเนื่องและมีการปรับตัวขององค์กร โดยสร้างความมั่นคง ยั่งยืน

ผู้วิจัยได้ศึกษาความสำคัญของการบริหารการศึกษาซึ่งสรุปได้ว่า การบริหารการศึกษามีความสำคัญ ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินงานของหน่วยงาน โดยผ่านกระบวนการที่มีระบบ แบบแผน วิธีการ มีเป้าหมายที่ชัดเจน ซึ่งมีคณะบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา และต้องอาศัยทรัพยากรทางการศึกษาที่จะช่วยในการพัฒนาการศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้

การบริหารสถานศึกษา

1. ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

Kochhar (2011) ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา คือ กระบวนการในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยบุคลากรในสถานศึกษาทุกในการดำเนินงาน

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2546) ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา คือ การดำเนินกิจกรรมโดยคณะบุคคลหลายฝ่ายที่อยู่ภายในสถานศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา เพื่อเติบโตเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมต่อไป

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา คือ การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพให้ผ่านการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน โดยให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2554) ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา คือ กระบวนการในการทำงานโดยให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยต้องอาศัยความร่วมมือของคณะบุคคลและกลุ่มผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่รับผิดชอบไม่ว่าจะเกิดผลความสำเร็จหรือเกิดความล้มเหลวของงานที่เกิดขึ้น ซึ่งการบริหารยังถือเป็นศาสตร์ที่สามารถเรียนรู้ได้ ซึ่งวิทยาการมากมาย อีกทั้งยังเป็นศิลปะที่มีลักษณะเกี่ยวกับการปฏิบัติและการประยุกต์ศาสตร์ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อนำเข้ามาใช้ในการบริหาร

กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ (2557) ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา คือ กระบวนการดำเนินการต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยงาน 4 งาน ได้แก่ บริหารงานวิชาการ บริหารงานบุคคล บริหารงานงบประมาณและการเงิน บริหารงานทั่วไป และต้องมีการสนับสนุนให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร

ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายของการบริหารสถานศึกษาซึ่งสรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งมีความร่วมมือจากทั้งผู้บริหารและบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยผ่านกระบวนการที่มีแบบแผน ซึ่งประกอบด้วยงาน 4 งาน ได้แก่ บริหารงานวิชาการ บริหารงานบุคคล บริหารงานงบประมาณและการเงิน บริหารงานทั่วไป เพื่อให้การจัดการศึกษาในสถานศึกษามีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์

2. ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา

Berk (1999) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา เป็นการนำกระบวนการวิชาการมาปรับประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งในการบริหารสถานศึกษาความสามารถของผู้บริหารจะมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม เพราะฉะนั้นจะต้องอาศัยผู้บริหารจึงจะส่งผลดีต่อสถานศึกษา

นงลักษณ์ วิรัชชัย (2545) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาจะสามารถประสบผลสำเร็จได้ก็ต้องมีผู้บริหารที่มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถทางการบริหาร และจะต้องมีภาวะผู้นำและมีวิสัยทัศน์กว้างไกลทันต่อยุคสมัย ซึ่งการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญหรือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะช่วยให้คนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งการศึกษามีการพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง สิ่งที่จะนำมาจัดกระทำ (การจัดการ = การบริหาร) กับการศึกษาย่อมเปลี่ยนแปลงและพัฒนาขึ้นตามไปด้วย

ธีระ รุญเจริญ (2546) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีความจำเป็นต่อการจัดการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเป็นมืออาชีพจึงจะทำให้การบริหารและการจัดการศึกษาประสบความสำเร็จและเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ในการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ โดยต้องอาศัยหน่วยงานหลัก นั่นคือสถานศึกษา โดยหมายรวมถึงภารกิจของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำการปฏิรูปการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและทำให้การศึกษามีการพัฒนาเป็นอย่างดี

เพ็ญพิชญา ภาโอโถง (2554) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา สถานศึกษานั้นเป็นจุดเริ่มต้นและจุดสุดท้ายของคนส่วนใหญ่ของประเทศ การบริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญยิ่ง เพราะผลของการบริหารสถานศึกษาจะเกิดประโยชน์โดยตรงต่อการพัฒนาคนและพัฒนาประเทศชาติ โดยมุ่งที่จะดำเนินงานและใช้ทรัพยากรตลอดเวลาที่น้อยที่สุด แต่ผลของงานจะบรรลุเป้าหมายและมีคุณภาพสูงสุด

รุ่งกานต์ มณีฉาย (2559) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่มีกระบวนการจัดการที่มีระเบียบและอย่างเป็นระบบ มีทฤษฎีและหลักเกณฑ์ที่ที่มีความน่าเชื่อถือได้ ซึ่งเกิดจากการศึกษาค้นคว้าในเชิงวิทยาศาสตร์ เพื่อประโยชน์ในการบริหาร

ผู้วิจัยได้ศึกษาความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาซึ่งสรุปได้ว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารในการกำหนด ระเบียบ แบบแผน กระบวนการ ขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้สถานศึกษาเกิดการปฏิรูปไปในทิศทางที่ดีขึ้น ซึ่งผู้บริหารจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการต่อความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นภายใต้การบริหารงาน และจะต้องตัดสินใจแก้ไขปัญหาโดยผ่านกระบวนการที่เป็นระบบ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

3. ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549) ได้เสนอขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 บัญญัติไว้ในมาตรา 39 ว่า ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทางด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง ดังนั้น ขอบข่ายงานการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงประกอบด้วยหลัก 4 งาน คือ งานบริหารงานวิชาการ งานบริหารงานงบประมาณ งานการบริหารงานบุคคล และงานการบริหารทั่วไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2553) มีหลักการและกระบวนการจัดการศึกษาที่เน้นให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป โดยมีกระทรวงทำหน้าที่กำกับดูแลเฉพาะด้าน การกำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรและติดตามตรวจสอบและประเมินผลการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเท่านั้น

ถ้าเป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาจะมีการกระจายอำนาจแบบมอบอำนาจการตัดสินใจ และความรับผิดชอบไปยังคณะกรรมการฯ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง ดังนั้นสถานศึกษาจึงได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหาร สถานศึกษาโดยกำหนดขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษาไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ว่า งานวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่ต้องมุ่งเน้นให้เกิดการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้กับสถานศึกษาให้มากที่สุด ตามเจตนารมณ์ที่จะส่งเสริมให้สถานศึกษาได้ดำเนินการอย่างมีอิสระ รวดเร็ว และเกิดคล่องตัว ซึ่งจะต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โดยสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะต้องมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานศึกษาเกิดความเข้มแข็งในการบริหารจัดการภายในอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งขอบข่ายและภารกิจงานตามที่ระบุในกฎกระทรวง มีดังต่อไปนี้

- 1.1 การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
- 1.2 การวางแผนงานด้านวิชาการ
- 1.3 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
- 1.4 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
- 1.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 1.6 การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
- 1.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
- 1.8 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
- 1.9 การนิเทศการศึกษา
- 1.10 การแนะแนว
- 1.11 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
- 1.12 การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
- 1.13 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
- 1.14 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครั้ว องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
- 1.15 การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

1.16 การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

1.17 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2. การบริหารงานงบประมาณ

เป็นการบริหารงานเพื่อให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ ในองค์กร มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหาร มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงาน งบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ส่งผลให้เกิด คุณภาพที่ดีต่อผู้เรียน โดยมีขอบข่ายและภารกิจ ดังนี้

2.1 การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณ

2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ

จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง

2.3 การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร

2.4 การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ

2.5 การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ

2.6 การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ

2.7 การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ

2.8 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

2.9 การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา

2.10 การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา

2.11 การวางแผนพัสดุ

2.12 การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์

หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณ

2.13 การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ

2.14 การจัดหาพัสดุ

2.15 การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ

2.16 การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน

2.17 การเบิกเงินจากคลัง

2.18 การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน

2.19 การนำเงินส่งคลัง

2.20 การจัดทำบัญชีการเงิน

2.21 การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน

2.22 การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน

3. การบริหารงานบุคคล

เป็นการบริหารงานที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว มีอิสระภายใต้กฎระเบียบที่เป็นไปตามกฎหมายและหลักธรรมาภิบาล โดยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจะต้องได้รับการพัฒนา ความรู้ ความสามารถ มีความมั่นคง มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ และมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีขอบข่ายและภารกิจของงาน มีดังต่อไปนี้

- 3.1 การวางแผนอัตรากำลัง
- 3.2 การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3.3 การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
- 3.4 การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3.5 การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน
- 3.6 การลาทุกประเภท
- 3.7 การประเมินผลการปฏิบัติงาน
- 3.8 การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- 3.9 การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
- 3.10 การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- 3.11 การอุทธรณ์และการร้องทุกข์
- 3.12 การออกจากราชการ
- 3.13 การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ
- 3.14 การจัดทำ บัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
- 3.15 การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3.16 การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ
- 3.17 การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ
- 3.18 การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3.19 การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต

3.20 การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การดำเนินการที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

4. การบริหารงานทั่วไป

เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบในการจัดการบริหารองค์กรให้บริการบริหารงานอื่น ๆ บรรลุตามเป้าหมายและมาตรฐานคุณภาพที่กำหนดไว้ ซึ่งมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวกตามความเหมาะสม ส่งเสริมให้การบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามหลักการบริหารงานโดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยจะต้องเน้นให้เกิดความโปร่งใส ความรับผิดชอบ จัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีขอบข่ายภารกิจ ดังนี้

- 4.1 การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- 4.2 การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- 4.3 การวางแผนการบริหารงานการศึกษา
- 4.4 งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน
- 4.5 การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
- 4.6 การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
- 4.7 งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 4.8 การดำเนินงานธุรการ
- 4.9 การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- 4.10 การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
- 4.11 การรับนักเรียน
- 4.12 การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา
- 4.13 การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย
- 4.14 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- 4.15 การทัศนศึกษา
- 4.16 งานกิจการนักเรียน
- 4.17 การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
- 4.18 การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคลในชุมชน องค์กรหน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
- 4.19 งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น
- 4.20 การรายงานผลการปฏิบัติงาน
- 4.21 การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน

4.22 แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษ

นักเรียน

ผู้วิจัยได้ศึกษาขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา ซึ่งสรุปได้ว่า ขอบข่ายการบริหารงานสถานศึกษามีขอบข่ายงานอยู่ 4 งาน คือ บริหารงานวิชาการ บริหารงานงบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารงานบริหารทั่วไป โดยมีการกระจายภาระงานตามอำนาจหน้าที่อย่างชัดเจน ซึ่งสถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการเพื่อความคล่องตัวและรวดเร็วในการบริหารงาน

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

1. ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก

Bonwell และ Eison (1991) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการทางความคิดในสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือกระทำ

Lorenzen (2001) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การเรียนรู้เชิงรุก เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ฟังและจะต้องมีการบันทึก โดยผู้สอนจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ในระหว่างการทำงานของผู้เรียน เพื่อให้เข้าใจในเนื้อหาที่สอน

Petty (2004) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีอิสระ ผู้สอนจะต้องเป็นผู้สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่าจะได้รับความรู้จากการฟังบรรยายจากครูเพียงอย่างเดียว

สถาพร พุทธิพิฏกุล (2555) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสร้างสรรค์ทางปัญญา โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา ซึ่งทำให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้หรือเชื่อมโยงความรู้ที่เกิดขึ้นในตนเองผ่านสื่อต่าง ๆ หรือการลงมือทำกิจกรรม ซึ่งครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก แนะนำหรือกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีกระบวนการทางความคิดขั้นสูง มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย และยังสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จิราภรณ์ ยกอินทร์ (2560) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ผู้เรียนเป็นผู้ทำความเข้าใจ ศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง โดยผู้เรียนร่วมกันอภิปราย นำเสนอ สรุปความคิดรวบยอด โดยใช้รูปแบบ

การจัดการเรียนรู้ที่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อเป็นการส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความใฝ่รู้การคิดอย่างเป็นระบบ สามารถวิเคราะห์สังเคราะห์ได้อย่างสมเหตุสมผล

พิมพ์นธ์ เดชคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข (2561) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือทำกิจกรรมผ่านการฟัง พูด อ่าน เขียน และแสดงความคิดเห็น ในขณะเดียวกันนั้นผู้เรียนต้องใช้กระบวนการทางความคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ การเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher-Order Thinking) ด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า ผู้เรียนต้องอ่าน เขียน ตั้งคำถาม และถาม อภิปรายร่วมกัน ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง โดยต้องคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 (2565) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติมีปฏิสัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอน มีการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีกระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่าโดยผ่านกระบวนการทางความคิดขั้นสูง ไม่เพียงแต่เป็นผู้ฟังเท่านั้น ผู้เรียนต้องอ่าน เขียน ตั้งคำถาม และอภิปรายร่วมกัน เน้นลงมือปฏิบัติจริง โดยผู้สอนต้องคำนึงถึงความต้องการและความรู้เดิมของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทให้มีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้แทนที่จะเป็นผู้รับความรู้เพียงอย่างเดียว

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ โดยเปิดโอกาสผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีอิสระ ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการในการฟัง พูด อ่าน เขียน เน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่าผ่านกระบวนการทางความคิดขั้นสูง โดยผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

2. ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ส่งเสริมการให้อิสระทางกระบวนการทางความคิดและการกระทำของผู้เรียน การคิดสร้างสรรค์ และการมีวิจารณญาณ ผู้เรียนมีโอกาส มีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติจริงและมีวิจารณญาณในการคิดและการตัดสินใจในการปฏิบัติกิจกรรม มุ่งเน้นการสร้าง

ให้ผู้เรียนเป็นผู้กำกับทิศทางในการเรียนรู้ค้นหาแนวทางในการเรียนรู้ของตนเอง สู่การเป็นผู้รู้คิด รู้ตัดสินใจด้วยตนเอง (Metacognition) เพราะฉะนั้นการจัดการเรียนรู้จึงเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถพัฒนากระบวนการทางความคิดขั้นสูง (Higher order thinking) ในการวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา คิดอย่างมีวิจารณญาณ การประเมินผล การตัดสินใจ และการสร้างสรรค์

2. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีอิสระ ซึ่งความสำเร็จในภาพรวมเกิดจากร่วมมือในการปฏิบัติงานกลุ่ม

3. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สามารถทำให้ผู้เรียนทุ่มเทในการเรียน มีแรงจูงใจในการเรียน ทำให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้และความสามารถ เมื่อผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างกระตือรือร้นในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ผ่านการใช้กิจกรรมที่ครูจัดเตรียมไว้ที่มีความหลากหลาย โดยผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรู้ในกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจและความถนัดของตนเอง ทุ่มเทและเกิดความรับผิดชอบเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ

4. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาเชิงบวก ทั้งตัวผู้เรียนและตัวผู้สอน เป็นการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนที่ผู้เรียนจะมีโอกาสได้เลือกใช้ความถนัดของตนเองตามความสนใจและความสามารถที่เป็นความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Different) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดพหุปัญญา (Multiple Intelligence) เพื่อแสดงออกถึงศักยภาพและตัวตนของผู้เรียน ส่วนครูผู้สอนต้องตระหนักและปรับเปลี่ยนบทบาท แสวงหาวิธีการใหม่ กิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อช่วยเสริมสร้างและดึงศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้ครูเกิดทักษะในกระบวนการสอนและเกิดความเชี่ยวชาญในบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นการพัฒนาตน พัฒนาคณะ และพัฒนางานไปพร้อมกัน

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและได้ลงมือปฏิบัติในกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย ซึ่งผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม และมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างนักเรียนกับครู นักเรียนกับนักเรียน โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการคิดขั้นสูง การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผลแบบมีส่วนร่วม ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ โดยสามารถเลือกเรียนรู้ตามความสนใจ เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและยังส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเชิงบวกทั้งครูและผู้เรียน

3. ลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Bonwell และ Eison (1991) ได้อธิบายถึงลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้

1. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว
2. บรรยายน้อยลง เพิ่มทักษะของผู้เรียนให้มากขึ้น

3. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการคิดสู่การคิดขั้นสูง (การวิเคราะห์ การสังเคราะห์)
4. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ (เช่น การอ่าน การเขียน การตั้งคำถาม)
5. ให้ความสำคัญกับทัศนคติและค่านิยมของผู้เรียน

ศักดา ไชกิจภิญโญ (2548) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก จะประกอบด้วย ลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้
2. ผู้เรียนพัฒนาทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
3. ผู้เรียนพัฒนาทักษะผ่านกระบวนการคิดขั้นสูง คือ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์

และการประเมินผล

4. ผู้เรียนอยากเรียนรู้เพิ่มขึ้น เช่น กระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้

เยาวเรศ ภักดีจิตร (2557) กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงรุกเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนาทักษะทางกระบวนการความคิดขั้นสูงอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินผลข้อมูลในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจจนสามารถขึ้นนำตลอดชีวิต ในฐานะผู้ฝึกฝนในการเรียนรู้ ซึ่งธรรมชาติของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจะประกอบด้วยลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งลดการถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้สอนสู่ตัวผู้เรียน ให้น้อยลงและต้องพัฒนาทักษะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนโดยตรง
2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนผ่านลงมือกระทำมากกว่าการนั่งฟังบรรยายเพียงอย่างเดียว
3. ผู้เรียนจะต้องมีส่วนในกิจกรรม เช่น การฟัง การอ่าน และการอภิปราย
4. สำนวจเจตคติและคุณค่าที่มีอยู่ในผู้เรียน
5. ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการคิดขั้นสูงในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินผลการนำไปใช้
6. ผู้สอนและผู้เรียนได้รับข้อมูลสะท้อนกลับจากกระบวนการทางความคิดได้อย่างรวดเร็ว

สุรชาติพิทย์ งามนิล และคณะ (2559) ได้กล่าวสรุปเกี่ยวกับลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียนได้เรียนรู้และลงมือทำร่วมกัน
2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้
3. ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
4. ผู้เรียนรู้หน้าที่ วิธีการในการศึกษา และการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย

5. ผู้เรียนต้องฟัง อ่าน พูด เขียน และคิดอย่างกระตือรือร้นเป็นระบบ
6. ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการบวนการคิดขั้นสูง คือ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์

และการประเมินผล

7. ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้ที่มีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม

8. เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ประยุกต์ข้อมูลสารสนเทศ หรือเกิดทักษะใหม่ ๆ ในการเรียนรู้

9. ความรู้เกิดจากประสบการณ์และการสร้างองค์ความรู้โดยตัวผู้เรียนเอง

10. ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเป็นผู้ชี้แนะเมื่อผู้เรียนไม่สามารถแก้ปัญหาได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้อธิบายลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีดังนี้

1. เป็นการพัฒนาศักยภาพการคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้
2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดระบบการเรียนรู้ และสร้างองค์ความรู้ โดยมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในรูปแบบของความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน

3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด

4. เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ สู่ทักษะการคิดวิเคราะห์และประเมินค่า

5. ผู้เรียนได้เรียนรู้ความมีวินัยในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
6. ความรู้เกิดจากประสบการณ์ และการสรุปองค์ความรู้ของผู้เรียน
7. ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีลักษณะสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ เพราะเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในระหว่างการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย โดยผู้เรียนจะได้พัฒนาทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ได้พัฒนาทักษะผ่านกระบวนการคิดขั้นสูง กระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม และมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน ซึ่งมีลักษณะสำคัญ คือ 1) การจัดกิจกรรมจะต้องมีความหลากหลาย ทำซ้ำ ส่งเสริมและพัฒนาทักษะกระบวนการคิดไปสู่การคิดขั้นสูง 2) การจัดกิจกรรมจะต้องเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน แบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบและมีวินัยในการทำงานร่วมกัน 3) การจัดกิจกรรมจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้และการเข้าร่วมกิจกรรม 4) ผู้สอนจะต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวก

สะดวกและเป็นผู้ชี้แนะแนวทางในการจัดการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติและสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวของผู้เรียนเอง

4. องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

มีนักวิชาการ นักการศึกษา ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ดังนี้ Hammond และ Baratz-Snowden (2005) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก มี 5 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. การเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน เกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ความต้องการ ความสนใจ ความพร้อมและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

2. การวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสม โดยมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีการสอดแทรกและบูรณาการเนื้อหาที่มีความเกี่ยวเนื่องอย่างสอดคล้องเชื่อมโยงกัน

3. กำหนดกิจกรรม โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติร่วมกันในชั้นเรียน เป็นการให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ในทักษะกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมและรู้จักบทบาทหน้าที่ โดยสามารถแบ่งความรับผิดชอบตลอดจนได้ปรึกษาหารือ ติดตามผล ประเมินผลงาน และบูรณาการความรู้จากหลายวิชา

4. จัดเตรียมอุปกรณ์เพื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้

5. การประเมินผลการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่มีความหลากหลาย กำหนดเครื่องมือวัด และเกณฑ์การประเมิน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและประเมินผลตามสภาพจริง

Zeiger (2015) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก มี 4 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. การสร้างและออกแบบการเรียนการจัดการเรียนรู้ เป็นการวางแผนโครงสร้างของการสอนของครูที่ทำให้เห็นภาพรวมของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ถือเป็นขั้นตอนในการเลือกวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนการสอน วิธีการสอน เทคนิคการสอน เพื่อใช้เป็นแนวทางกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะปรากฏในแผนการจัดการเรียนรู้

2. เลือกใช้วิธีการสอนที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน เลือกใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมกับพัฒนาการ ความสนใจ ความต้องการ ความพร้อมและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

3. เลือกใช้สื่อ เทคโนโลยี ในการจัดการเรียนรู้ โดยจะต้องเป็นสื่อที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมในการสอน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่ดีของผู้เรียน

4. ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง เพื่อจะได้ทราบว่าผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด โดยจะต้องประเมินผลตามสภาพจริงที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนสอดคล้องกับตัวชี้วัดระหว่างทางและปลายทางของผู้เรียน

สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (2552) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก มี 6 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. การออกแบบกิจกรรมและการจัดทำแผนการเรียนรู้เชิงรุก ผู้ออกแบบการเรียนรู้จะต้องพิจารณาถึงกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ นอกจากนั้นยังต้องคำนึงถึงการลำดับก่อนหลังของการนำเสนอกิจกรรม

2. การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นทักษะกระบวนการคิดและการปฏิบัติ ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจากแหล่งเรียนรู้ สื่อต่าง ๆ เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัว แล้วนำมาสรุปผล และสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง

3. การเลือกใช้ ผลิต และพัฒนาสื่อการสอน โดยครูผู้สอนจะต้องเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ที่มีความน่าสนใจและหลากหลาย สามารถสืบค้นข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อ นวัตกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้

4. การสร้างแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยครูจะต้องใช้หลักจิตวิทยาในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข และพัฒนาการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพของตนเอง

5. การจัดการเรียนรู้โดยสอดคล้องและคำนึงกับความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยครูมีความจำเป็นที่จะต้องเลือกใช้วิธีการสอนที่มีความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ ความแตกต่าง และธรรมชาติของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

6. การแสวงหาแหล่งเรียนรู้อื่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยครูจะต้องเลือกใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและนำภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้
ไพศาล เครือแสง (2556) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก มี 6 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยอาศัยประสบการณ์ตรงของผู้เรียนและสามารถสร้างความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นกับตนเอง

2. กำหนดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้กระตุ้นแนวคิด การวางแผน การนำเสนอ และยอมรับการประเมินผล โดยครูจะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการทางความคิดอย่างเป็นระบบ

3. บูรณาการเนื้อหาในรายวิชา เพื่อให้เชื่อมโยงความเข้าใจในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างกัน

4. สร้างบรรยากาศในชั้นเรียนเพื่อเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ การทำงานร่วมกับผู้อื่น

5. ใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดการเรียนรู้ โดยครูจะต้องแบ่งกลุ่มโดยคละความสามารถในด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน และจะต้องให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน เพื่อให้เกิดทักษะทางการเรียนรู้

6. กำหนดให้มีการประเมินผลโดยกลุ่มเพื่อนในชั้นเรียน โดยครูกำหนดให้สมาชิกในกลุ่มทำการประเมินการทำงานของสมาชิกภายในกลุ่ม

อภิสิทธิ์ สิริรัตนจิตต์ (2560) ได้กำหนดองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก มี 5 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. ประเมินศักยภาพของผู้เรียนและออกแบบการจัดการเรียนรู้ จึงจะต้องวิเคราะห์ผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม

2. จัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการทางความคิดให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

3. ความสามารถในการใช้สื่อ เทคโนโลยีและข้อมูลสารสนเทศ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สื่อสารสะท้อนคิดและใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ และให้ผู้เรียนได้ใช้ประโยชน์จากข้อมูลสารสนเทศในการเรียนรู้ที่เหมาะสม

4. ประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยมีแนวทางหรือหลักเกณฑ์การประเมินเพื่อเป็นการตรวจสอบ แก้ไขและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้ดีขึ้น

5. วิจัยเพื่อพัฒนาสื่อ นวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้กำหนดองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก มี 5 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. การสร้างและพัฒนาหลักสูตรของการจัดการเรียนรู้
2. การออกแบบการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและให้สอดคล้องกับ

วัตถุประสงค์

3. การจัดการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. การใช้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้เหมาะสม

5. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะอย่างมี

ประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จะประกอบด้วย 1) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ 2) เปิดโอกาสแก่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการเรียนรู้ 3) การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทางความคิดขั้นสูง 4) การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้ 5) การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง 6) การสร้างแรงจูงใจและการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน 7) เข้าใจถึงความต้องการของผู้เรียนและความแตกต่างระหว่างบุคคล

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งปรากฏดังตาราง 1

ตาราง 1 วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

องค์ประกอบของ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	หน่วยงาน/บุคคล						ความถี่
	Hammond and Baratz- Snowden (2005)	Zeiger (2015)	สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และ บุคลากรทางการศึกษา (2552)	ไพศาล เครือแสง (2556)	อภิรักษ์ สิริรัตนจิตต์ (2560)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (2562)	
1. การเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน	✓						1
2. การวางแผนการจัดการเรียนรู้	✓						1
3. เน้นผู้เรียน ส่งเสริมให้ได้ลงมือปฏิบัติ	✓			✓	✓	✓	4
4. เตรียมอุปกรณ์เพื่อประกอบการเรียนรู้	✓						1
5. ประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง	✓	✓			✓	✓	4
6. การออกแบบการเรียนรู้		✓	✓		✓	✓	4
7. ใช้วิธีการสอนที่ผู้เรียนต้องการ		✓					1
8. การเลือกใช้สื่อ เทคโนโลยี		✓			✓		2
9. ทักษะกระบวนการคิด			✓	✓			2
10. การใช้และการพัฒนาสื่อ			✓		✓	✓	3
11. การสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียน			✓				1

ตาราง 1 (ต่อ)

องค์ประกอบของ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	หน่วยงาน/บุคคล						ความถี่
	Hammond and Baratz- Snowden (2005)	Zeiger (2015)	สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และ บุคลากรทางการศึกษา (2552)	ไพศาล เครือแสง (2556)	อภิรักษ์ สิริรัตนจิตต์ (2560)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (2562)	
12. คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล			✓				1
13. การแสวงหาแหล่งเรียนรู้อื่น			✓				1
14. บูรณาการเนื้อหาในรายวิชา				✓			1
15. สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้				✓			1
16. ใช้กระบวนการกลุ่มในการเรียนรู้				✓			1
17. ประเมินผลโดยกลุ่มเพื่อนในชั้นเรียน				✓			1
18. การสร้างและพัฒนาหลักสูตร						✓	1

จากตาราง 1 พบว่า วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อบ่งชี้ขององค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีความถี่ที่ 3 ขึ้นไปและนำองค์ประกอบที่มีคะแนนความถี่ต่ำมารวมกับองค์ประกอบที่มีความคล้ายคลึงกัน ซึ่งได้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การออกแบบการจัดการเรียนรู้
2. การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติโดยผ่านกระบวนการทางความคิด
3. การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้
4. การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง

ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 ตามที่ได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การออกแบบการจัดการเรียนรู้

1.1 ความหมายของการออกแบบการจัดการเรียนรู้

Seels และ Glasgow (1990) ได้กล่าวถึงความหมายของการออกแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การออกแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการในการพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยนำเอาทฤษฎีการเรียนรู้และทฤษฎีการสอนมาดำเนินการเพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีคุณภาพ

Shambaugh และ Magliaro (1997) ได้กล่าวถึงความหมายของการออกแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การออกแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการเชิงระบบที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ถึงความต้องการของผู้เรียน เพื่อช่วยในการจัดหาสิ่งที่จะช่วยให้นักออกแบบการเรียนรู้สามารถสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นไปได้ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน

Gagne (2007) ได้กล่าวถึงความหมายของการออกแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การออกแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การนำเอาหลักการจัดการเรียนรู้ไปออกแบบเหตุการณ์สถานการณ์ที่ประกอบไปด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่สร้างสรรค์ขึ้นอย่างมีเป้าประสงค์โดยชัดเจน หรือที่เรียกว่า การจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

สมจิต จันทรฉาย (2557) ได้กล่าวถึงความหมายของการออกแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การออกแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การนำเอาหลักวิทยาศาสตร์มาใช้อย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดการออกแบบหรือการวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด หลักการออกแบบการเรียนการสอน (Instructional Design) เป็นสิ่งที่แนะนำแนวทางสำหรับผู้สอนหรือผู้ออกแบบการเรียนการสอน (Instructional Designer) ให้เกิดผลสำเร็จในการออกแบบและรู้แนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยและสร้างเสริมประสบการณ์ในการออกแบบการเรียนการสอน (Instructional Design) เพื่อนำความรู้ของผู้สอนที่มีอยู่อย่างหลากหลายไปสู่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การออกแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการเชิงระบบที่ใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน โดยมีการวางแผนและออกแบบสถานการณ์ โดยสร้างสรรค์กิจกรรมต่าง ๆ ให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ที่ตรงความต้องการของผู้เรียน พร้อมทั้งทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1.2 ความสำคัญของการออกแบบการเรียนรู้

Dempsey (2007) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการออกแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การออกแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นการมอบประสบการณ์และการพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

โดยใช้กระบวนการในพิจารณาการใช้สื่อ การจัดกิจกรรม การวัดและการประเมินผลผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ไพโรจน์ ตีรณธนากุล (2546) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการออกแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การออกแบบการจัดการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้สอนมีการวางแผนการสอนอย่างมีระบบ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้บรรลุจุดมุ่งหมายและประสบความสำเร็จ ผู้สอนจะต้องพิจารณาหลักการในการออกแบบการจัดการเรียนรู้

อาณัติ รัตนธิรกุล (2553) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการออกแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การออกแบบการจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการในการวางแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยจะต้องวิเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ ทฤษฎีของการเรียนการสอน สื่อและกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ รวมถึงจะต้องมีการประเมินผลเพื่อให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ผู้เรียนและผู้เรียนต้องเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการออกแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นการมอบประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน โดยผ่านกระบวนการในการวางแผนอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะต้องวิเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ และทฤษฎีการเรียนการสอนผ่านสื่อและกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนจะสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

1.3 วิธีการออกแบบการจัดการเรียนรู้

Mager (1975) ตั้งคำถามให้นักออกแบบการจัดการเรียนรู้ต้องหาคำตอบดังนี้

1. เรากำลังจะไปไหน (อะไรคือเป้าหมายของการเรียนรู้)
2. เราจะบรรลุเป้าหมายอย่างไร (อะไรคือกลยุทธ์และสื่อกลาง)
3. เราจะทราบได้อย่างไรว่าเราบรรลุเป้าหมายแล้ว (เครื่องมือในการประเมินผลเป็นอย่างไร เราจะประเมินและปรับปรุงวัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างไร)

จากคำถามข้างต้นจึงสามารถนำมากำหนดให้เป็นกิจกรรมที่จะต้องปฏิบัติในกระบวนการออกแบบการจัดการเรียนรู้เป็น 3 ขั้นตอน ที่มีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้ เพื่อกำหนดเป้าหมายที่จะนำไปสู่สิ่งที่ผู้ประเมินควรวิเคราะห์ ได้แก่ บริบทหรือสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ (Learning Contexts) ภาระงาน (Learning Task) และตัวผู้เรียน (Learner) หรือสิ่งที่ผู้เรียนควรรู้และควรกระทำ

ขั้นที่ 2 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับการไปถึงเป้าหมายได้อย่างไร ซึ่งขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้ออกแบบการจัดการเรียนรู้และต้องพิจารณาถึงการใช้สื่อและ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เป็นการสร้างประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงการเรียงลำดับของการนำเสนอกิจกรรม และการบริหารจัดการในชั้นเรียน

ขั้นที่ 3 การประเมินผลการจัดการเรียนรู้ เพื่อตอบคำถามว่าจะรู้ได้อย่างไรว่าจะไปถึงเป้าหมายที่วางไว้อย่างไร ซึ่งขั้นนี้เป็นการประเมินทั้งการจัดการเรียนรู้และผลการจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ซึ่งการประเมินผลสามารถแบ่งออกเป็น 2 ระยะเวลา คือ การประเมินระหว่างการดำเนินงานหรือการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) และการประเมินสรุปผล (Summative Evaluation) คือ การประเมินหลังเสร็จสิ้นการดำเนินการ การประเมินความก้าวหน้าจะมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงการเรียนรู้ ส่วนการประเมินสรุปผลมีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินผลการดำเนินงานและตัดสินผลการจัดการเรียนรู้ว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่อย่างไร

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2550) กล่าวว่าวิธีการออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามขั้นตอน ดังนี้

1. จะต้องกำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งจะต้องกำหนดให้ครอบคลุมครบทั้งด้านความรู้ (K) กระบวนการ (P) และเจตคติ (A)
2. ต้องกำหนดเนื้อหา สาระ ให้สอดคล้องวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ในแต่ละวัตถุประสงค์ สาระที่ระบุอาจเป็นข้อเท็จจริง (Fact) มโนทัศน์ (Concept) คำนิยาม/คำจำกัดความ(Definition) หลักการ (Principle) กฎ (Law) และทฤษฎี (Theory)
3. กำหนดยุทธศาสตร์การสอน โดยต้องเน้นทฤษฎีการเรียนรู้หลักการเรียนรู้หรือแนวคิดต่าง ๆ ที่พิจารณาแล้วเหมาะสมกับเนื้อหาให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน รวมทั้งบริบทของแหล่งใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยอาจจัดการเรียนรู้ให้เน้นครูเป็นศูนย์กลางบ้าง สื่อเป็นศูนย์กลางบ้าง และจะต้องพยายามเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งในการจัดการเรียนรู้นั้น จะต้องเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ จากนั้นจึงเลือกใช้รูปแบบการสอน วิธีสอนต่าง ๆ เทคนิคการสอนหรือใช้แบบผสมผสานด้วยวิธีการที่มีความหลากหลายในการจัดการเรียนรู้ และเทคนิคการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาและบริบทของผู้เรียน นอกเหนือจากนั้นผู้สอนยังต้องจัดเตรียมรวมทั้งระบุแหล่งข้อมูลของแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้สืบค้นเพื่อตอบปัญหาหรือข้อสงสัยด้วยตัวผู้เรียนเอง ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างความรู้ใหม่
4. กำหนดวิธีการวัดผลการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่มีความหลากหลาย โดยจะต้องกำหนดเครื่องมือในการวัด ซึ่งจะต้องเป็นการวัดโดยให้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับวิธีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสรุปได้ว่า วิธีการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการที่ต้องกำหนดขั้นตอนหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องปฏิบัติตามกระบวนการในการจัดการเรียนรู้อย่างไรที่ได้วางแผนไว้ โดยมีเทคนิคและวิธีการที่มีความหลากหลาย

ตามความต้องการของผู้เรียน โดยต้องคำนึงถึงบริบทของในการจัดการเรียนรู้ เพื่อจะทำให้ผู้สอนทราบถึงเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนต้องใช้กลยุทธ์หรือวิธีการที่จะทำให้การจัดการเรียนรู้นั้นให้บรรลุเป้าหมายโดยมีวิธีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน

1.4 ตัวบ่งชี้ของการออกแบบการเรียนรู้

Smith และ Ragan (1999) ได้กล่าวถึงตัวบ่งชี้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า

1. คำนึงถึงเป้าหมายที่สำคัญของผู้เรียนหลังการเรียนรู้
2. ต้องคำนึงเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้
3. นำหลักการจัดการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการวิธีสอนรูปแบบการเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระและต้องมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน
4. ต้องมีรูปแบบ วิธีการและสื่อที่มีความหลากหลาย
5. ต้องพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง
6. กำหนดให้มีการประเมินผลครอบคลุมทั้งกระบวนการจัดการเรียนรู้และการประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง

7. องค์ประกอบมีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้
กิตานันท์ มลิทอง (2540) ได้กล่าวถึงตัวบ่งชี้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า

1. ต้องพิจารณาลักษณะของผู้เรียนเพื่อการออกแบบกิจกรรมหรือโปรแกรมในการจัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับตัวผู้เรียน
2. ต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์เกี่ยวกับความต้องการที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งใดในการจัดการเรียนรู้นั้นหรือต้องระบุผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้ชัดเจน
3. ต้องกำหนดวิธีการและกิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้ ว่าจะต้องมีสิ่งใดบ้างที่ผู้เรียนควรรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด
4. ต้องมีวิธีกำหนดการประเมินผลเพื่อตัดสินผลการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้งว่าประสบผลสำเร็จตามที่กำหนดจุดมุ่งหมายไว้หรือไม่

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้กล่าวถึงตัวบ่งชี้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า

1. กำหนดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยเน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ริเริ่ม ประยุกต์ให้มีความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ ธรรมชาติและความแตกต่างของผู้เรียนเป็นรายบุคคล
2. ออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย โดยจะต้องมีความสอดคล้องกับวัย ตลอดจนความต้องการของผู้เรียนและชุมชน

3. ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมและประเมินผลการจัดการเรียนรู้

4. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยต้องบูรณาการให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน

5. นำผลการออกแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยต้องนำมาปรับใช้ตามสถานการณ์อย่างเหมาะสมและเกิดผลกับผู้เรียนตามที่คาดหวัง

6. ประเมินผลการออกแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปพัฒนาและปรับปรุงให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน

ทศนา แคมณี (2556) ได้กล่าวถึงตัวบ่งชี้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า

1. หลักสูตร ปัญหาความต้องการของผู้เรียน ผู้สอน
2. เนื้อหา มโนทัศน์ วัตถุประสงค์
3. ยุทธศาสตร์หรือยุทธวิธีในการสอน
4. กิจกรรมการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้
5. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

สรุปได้ว่า ตัวบ่งชี้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย มีการกำหนดจุดประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ มีวิธีการในกระบวนการจัดการเรียนรู้ มีการประเมินผู้เรียนก่อนการเรียนและหลังเรียน โดยมีการนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินตัวผู้เรียนนำมาเพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งปรากฏดังตาราง 2

พหุ ประถมศึกษา

ตาราง 2 การสังเคราะห์ตัวบ่งชี้องค์ประกอบด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้	หน่วยงาน/บุคคล					ความถี่
	Mager (1975)	Smith and Ragan (1999)	กิตานันท์ มลิทอง (2540)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553)	พิศนา แซมณี (2556)	
1. กำหนดเป้าหมาย	✓	✓		✓		3
2. กลยุทธ์และสื่อกลาง	✓				✓	2
3. เครื่องมือในการประเมินผล	✓					1
4. ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้		✓				1
5. นำหลักการจัดการเรียนรู้มาประยุกต์กับกระบวนการสอน		✓				1
6. รูปแบบ วิธีการที่หลากหลาย		✓	✓	✓	✓	4
7. พัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ		✓				1
8. การประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง		✓	✓		✓	3
9. องค์ประกอบ		✓				1
10. พิจารณาลักษณะของผู้เรียน			✓			1
11. กำหนดวัตถุประสงค์			✓		✓	2
12. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรม				✓		1
13. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ				✓		1
14. นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้				✓		1
15. ประเมินผลการออกแบบการเรียนรู้				✓		1
16. หลักสูตร					✓	1

จากตาราง 2 พบว่า คะแนนความถี่ของรูปแบบ วิธีการที่หลากหลาย มีค่าสูงสุด รองลงมาคือ การประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ผู้วิจัยกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาจาก

ความถี่ในระดับสูงสุด 3 ลำดับแรก และนำตัวบ่งชี้ที่มีคะแนนความถี่ต่ำมารวมกับตัวบ่งชี้ที่มีความคล้ายคลึงกัน จึงได้ตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ 7 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. กำหนดเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ ผ่านการวิเคราะห์ และสังเคราะห์
2. สาระการเรียนรู้เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล สามารถนำประมวลรายวิชา มาจัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ
3. ประเมินของผู้เรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายการจัดการเรียนรู้
4. สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน
5. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนโดยมีการจำแนกระดับ

การเรียนรู้ของผู้เรียน

6. เนื้อหาสาระ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และกิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีความสอดคล้องกันผ่านการประเมินผล
7. มีการสะท้อนกลับข้อมูลเพื่อการปรับปรุงเพื่อออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน

2. การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติโดยใช้กระบวนการทางความคิด

Hudgins (1977) ได้กล่าวถึงความหมายของการคิดไว้ว่า การคิดเป็นปฏิกิริยาทางสมอง ความสงสัย เกิดปัญหา และพยายามที่จะแก้ไขปัญหานั้น ซึ่งปฏิกริยานี้จะช่วยให้มนุษย์สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้ ซึ่งความสามารถในการคิดจะเกิดจากการมีความสามารถจากการจำเป็นพื้นฐาน

ศรีสุรางค์ ทิณะกุล (2542) ได้กล่าวถึงความหมายของการคิดไว้ว่า การคิดเป็นพฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของมนุษย์ และมีความซับซ้อน ซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการทางสมอง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ให้ความหมายของคำว่า “คิด” ว่าหมายถึง ทำให้ปรากฏเป็นรูปหรือประกอบให้เป็นรูปหรือเป็นเรื่องขึ้นในใจ ใคร่ครวญ ไตรตรอง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546) ได้กล่าวถึงความหมายของการคิดไว้ว่า การคิดหมายถึง กระบวนการทางความคิดที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจง ซึ่งมีความรู้สึกเฉพาะตัวเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง และสามารถควบคุมความคิดให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้

ณรงค์ กาญจนนะ (2553) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการสอนเพื่อการพัฒนากระบวนการคิด หรือการพัฒนากระบวนการคิดผ่านการสอน โดยสามารถแบ่งเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน และประโยชน์ต่อครูผู้สอน ดังนี้

ประโยชน์ต่อนักเรียน

1. นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้น
2. นักเรียนสามารถแก้ปัญหาของตนเองได้ดี
3. นักเรียนสามารถคิดได้ถูกต้องเหมาะสม ก่อประโยชน์ต่อการพัฒนา

ตนเอง

4. นักเรียนคิดได้อย่างเป็นระบบ เข้าใจและจำเนื้อหาอย่างเป็นระบบ

ทำให้ความรู้คงทน และการเรียนเป็นสิ่งที่ไม่น่าเบื่ออีกต่อไป

ประโยชน์ต่อครู

1. เมื่อนักเรียนมีทักษะการคิด ครูสามารถสอนได้ง่ายขึ้น ใช้เวลาน้อยลง ในการอธิบายให้นักเรียนเข้าใจ
2. ทำให้บรรยากาศการเรียนมีความน่าสนใจ พบปัญหาด้านการจัด
3. เมื่อนักเรียนคิดเป็น สามารถแก้ปัญหาเป็น พฤติกรรมนักเรียนก็จะดีขึ้น
4. ครูเหนื่อยน้อยลง ทำให้มีพลังเหลือที่จะพัฒนาและออกแบบกิจกรรม

ชั้นเรียนน้อยลง

ทำให้สอนได้อย่างสนุก

การเรียนการสอนให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ ประโยชน์ต่อครู

สุวิทย์ มูลคำ (2547) ได้กล่าวว่า การดำเนินการด้านการจัดกระบวนการคิด

มีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ประการ ได้แก่

1. สิ่งเร้า เป็นสื่อและองค์ประกอบแรกที่เป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลเกิดการรับรู้ สิ่งเร้าทำให้เกิดความสงสัย ปัญหา หรือความขัดแย้ง อันอาจจะก่อให้เกิดการคิด ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งของ วัตถุ สัญลักษณ์ ภาพเสียงข้อมูล กิจกรรมหรือสถานการณ์ต่าง ๆ
2. การรับรู้ บุคคลสามารถรับรู้ได้โดยประสาททั้ง 5 คือ ตา หู ลิ้น จมูกและผิวหนัง ซึ่งระดับการรับรู้จะน้อยหรือมาก ขึ้นอยู่กับความสามารถรับรู้และคุณภาพของสิ่งเร้า เมื่อรับรู้แล้วเกิดปัญหา หรือข้อสงสัยจะกระตุ้นให้เกิดการคิด
3. จุดมุ่งหมายในการคิด ผู้คิดจะต้องมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนว่าต้องการเหตุผลเพื่ออะไร ซึ่งจะเป็นตัวช่วยให้เลือกใช้วิธีคิดได้ถูกต้อง และได้ตรงกับความต้องการ
4. วิธีคิด การคิดแต่ละครั้งจะต้องเลือกวิธีที่ตรงกับจุดมุ่งหมายในการคิดนั้น ๆ
5. ข้อมูลหรือเนื้อหาประกอบความคิดจะประกอบด้วยข้อมูลในตนเอง ข้อมูลสิ่งแวดล้อม สังคม และข้อมูลทางวิชาการซึ่งเป็นความรู้หรือประสบการณ์เดิม โดยข้อมูลใหม่จะได้อามาจากการศึกษาค้นคว้า

6. ผลการคิด เป็นผลที่ได้จากการปฏิบัติการทางสมองหรือกระบวนการคิดของสมอง ซึ่งการสอนคิดในชั้นเรียน ผู้คอยกระตุ้นจะเป็นครูผู้สอน สร้างบรรยากาศหรือสถานการณ์ที่เร้าใจ ตลอดจนอำนวยความสะดวกทุกอย่างแก่ผู้เรียน คอยชักนำ ชี้แนะให้ผู้เรียนสร้างความคิดขึ้น ครูช่วยทุกอย่างแต่เด็กเป็นผู้ลงมือกระทำ คิดเองทำเอง กระบวนการที่ครูต้องสร้างให้เกิดทุกครั้งในการสอนคิดคือกระบวนการ จีพาส (G P A S) ได้แก่ 1) การรวบรวมข้อมูล (Gathering : G) 2) การจัดกระทำข้อมูล (Processing : P) 3) การนำไปประยุกต์ใช้ (Applying : A) 4) การกำกับตนเอง (Self-Regulating : S)

วิจารณ์ พานิช (2555) ได้กล่าวถึงการลงมือปฏิบัติเป็นความเชื่อหรือแนวคิดที่สนับสนุนให้ปฏิบัติในสิ่งต่าง ๆ ตามความสนใจ ตามความถนัด และศักยภาพด้วยการศึกษาค้นคว้า ฝึกทักษะฝึกปฏิบัติจนถึงการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพราะเชื่อว่าถ้าหากคนเราได้ลงมือกระทำ จะสร้างความเชื่อมั่นที่เป็นแรงจูงใจให้เกิดการใฝ่เรียนรู้ ผู้เรียนจะมีความสุขสนุกสนานที่จะสืบค้นหาความรู้ และมีความสุขที่จะเรียนต่อไป

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับความคิด ซึ่งสรุปได้ว่า การพัฒนาความคิดของนักเรียนนั้นมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์อยู่หลายประการ ได้แก่ มุ่งให้นักเรียนรู้จักคิดและคิดเป็น กล่าวคือ นักเรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ไขปัญหา และรูปแบบการคิดแบบอื่น ๆ ผ่านการลงมือปฏิบัติ ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีการสร้างกิจกรรมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ แลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ในเชิงทักษะต่าง ๆ เพื่อใช้ในการตัดสินใจอย่างมีระบบ มีความถูกต้อง นำไปสู่การค้นพบที่เป็นประโยชน์ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อดำเนินชีวิตประจำวัน และประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติโดยใช้กระบวนการทางความคิด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติโดยใช้กระบวนการทางความคิด ซึ่งปรากฏดังตาราง

พหุบัณฑิต ชีวะ

ตาราง 3 สั้งเคราะห์ตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติโดยใช้กระบวนการทางความคิด

ตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบด้าน การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ โดยใช้กระบวนการทางความคิด	บุคคล/หน่วยงาน							ความถี่
	Hudgins (1977)	ศรีสุรางค์ ทินะกุล (2542)	ราชบัณฑิตยสถาน (2546)	เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546)	ณรงค์ กาญจนนะ (2553)	สุวิทย์ มูลคำ (2547)	วิจารณ์ พานิช (2555)	
1. จัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ	✓			✓	✓		✓	4
2. จัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหา	✓		✓		✓	✓	✓	5
3. จัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์			✓	✓	✓	✓		4
4. จัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิด ผ่านการตั้งคำถาม		✓		✓	✓	✓	✓	5
5. จัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้กำหนดแนวคิด วางแผน ประเมินผล และนำเสนอผลงาน				✓	✓	✓	✓	4
6. จัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะ การคิดขั้นสูง	✓		✓		✓	✓	✓	5
7. จัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ อภิปรายอย่างกว้างขวาง		✓	✓		✓	✓	✓	5

จากตาราง 3 พบว่า คะแนนความถี่ของการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหา การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิดผ่านการตั้งคำถาม การจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง จัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อภิปรายอย่างกว้างขวาง มีค่าสูงสุด รองลงมา คือ การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้กำหนดแนวคิด วางแผน ประเมินผล และนำเสนอผลงาน โดยผู้วิจัย กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาจากความถี่ในระดับสูงสุด 4 ลำดับแรก และนำตัวบ่งชี้ที่มีคะแนนความถี่ต่ำมารวมกับตัวบ่งชี้ที่มีความคล้ายคลึงกัน จึงได้ตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบด้านการออกแบบ การจัดการเรียนรู้ 6 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. จัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ
2. จัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา
3. จัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนได้สะท้อนความคิดผ่านการตั้งคำถาม
4. จัดการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง
5. จัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้กำหนดแนวคิด วางแผน ประเมินผล และนำเสนอ

ผลงาน

6. จัดการเรียนรู้โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อภิปรายอย่างกว้างขวาง

3. การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้

Atkinson (1993) ได้กล่าวถึงการใช้และพัฒนาสื่อ และแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ว่า สิ่งที่ครูเลือกหรือสร้างขึ้น ซึ่งใช้เป็นตัวกลางในการจัดการเรียนสอน เพื่อส่งต่อถ่ายทอดเนื้อหาหรือสิ่งที่ต้องการไปยังตัวผู้เรียน และยังเป็นการเพิ่มโอกาสในการสร้างความเข้าใจของผู้เรียนและผู้สอนให้ตรงกัน

สมบุรณ์ สงวนญาติ (2534) ได้กล่าวถึงนวัตกรรมการศึกษาไว้ว่า นวัตกรรมการศึกษา หมายถึง วิธีการหรือแนวความคิดหรือเครื่องมือ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความแปลกใหม่ยังไม่เคยนำมาใช้ในวงการศึกษามาก่อน แต่มีการทดลองเพื่อดูผลผลิตที่ผลเสีย ถ้าเกิดผลดีจึงจะได้รับการยอมรับและมีการเผยแพร่ให้รู้จักและนำมาใช้

ไพศาล น้อยสุวรรณ (2553) ได้กล่าวถึงการใช้และพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การสร้างตัวกลางหรือการเลือกใช้เพื่อให้ครูถ่ายทอดหรือนำความรู้ในลักษณะต่าง ๆ จากผู้ส่งไปยังผู้รับให้มีความเข้าใจในความหมายให้ได้ตรงกันในการจัดการเรียนการสอน โดยสื่อที่ใช้เป็นตัวกลาง ซึ่งการได้มาของความรู้ในกระบวนการในการสื่อความหมายระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเรียกว่าสื่อการสอน (Instruction Media)

กิดานันท์ มลิทอง (2555) ได้กล่าวถึงการใช้และพัฒนาสื่อ และแหล่งเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง ครูผู้สอนใช้หรือสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ที่เป็น วัสดุ อุปกรณ์ บุคคล เทคนิคและวิธีการ ซึ่งเป็นตัวกลางที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ได้ เป็นตัวกลางและเครื่องมือซึ่งมีความสำคัญในขั้นตอน หรือกระบวนการจัดการเรียนรู้มีหน้าที่เป็นตัวนำความต้องการจากครูไปสู่ตัวนักเรียนอย่างรวดเร็วและถูกต้อง เป็นผลให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปตามจุดมุ่งหมายของครูในการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม นักการศึกษาเรียกชื่อการสอนด้วยชื่อต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์การสอน เทคโนโลยีการศึกษา โสตทัศนูปกรณ์ สื่อการศึกษา สื่อการเรียนการสอน เป็นต้น

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2557) ได้กล่าวถึงของการใช้และพัฒนาสื่อ และแหล่งเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ วิธีการที่ใช้ในการเป็นสื่อกลาง เพื่อสามารถให้ผู้สอนถ่ายทอดองค์ความรู้ ทักษะ เจตคติ ไปยังผู้เรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548) กำหนดให้ครูต้องมีการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ดังนี้

1. สามารถเลือกใช้ออกแบบสร้างและปรับปรุงนวัตกรรม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี
2. สามารถพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
3. สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้
4. สามารถใช้คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานได้

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสรุปได้ว่า เป็นสิ่งที่ครูสร้างขึ้นจากวัสดุ อุปกรณ์ หรือเทคนิค วิธีการใหม่ ๆ ผ่านแนวความคิด เพื่อใช้เป็นตัวกลางในการจัดการเรียนรู้ มีหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ตามจุดประสงค์ของผู้สอนที่วางไว้โดยง่ายและรวดเร็ว

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หัวข้อขององค์ประกอบด้านการใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งปรากฏดังตาราง 4

พูน ปณ ภิโต ชีเว

ตาราง 4 สังเคราะห์ตัวบ่งชี้การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบด้าน การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้	บุคคล/หน่วยงาน						ความถี่
	Atkinson (1993)	สมบูรณ์ สงวนญาติ (2534)	ไพศาล น้อยสุวรรณ (2553)	กิตานันท์ มลิทอง (2555)	ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2557)	สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548)	
1. สิ่งที่ครูเลือกหรือสร้างขึ้นซึ่งเป็นตัวกลางในการจัดการเรียนการสอน	✓		✓	✓	✓		4
2. วิธีการ		✓					1
3. แนวคิด		✓					1
4. เครื่องมือ		✓					1
6. การออกแบบ						✓	1
7. การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ						✓	1
8. การแสวงหาแหล่งเรียนรู้						✓	1

จากตาราง 4 พบว่า คะแนนความถี่ของสิ่งทีครูเลือกหรือสร้างขึ้นซึ่งเป็นตัวกลางในการจัดการเรียนการสอนมีค่าสูงสุด รองลงมาคือ วิธีการ แนวคิด เครื่องมือ การออกแบบ การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ และการแสวงหาแหล่งเรียนรู้ โดยผู้วิจัยกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาจากความถี่ในระดับสูงสุด และนำตัวบ่งชี้ที่มีคะแนนความถี่ต่ำมารวมกับตัวบ่งชี้ที่มีความคล้ายคลึงกัน จึงได้ตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ 6 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. ใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้และเหมาะสมกับเนื้อหา
2. ใช้สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม ทางการศึกษาเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดองค์ความรู้
3. สามารถออกแบบ สร้างสรรค์ ปรับปรุง นวัตกรรม ที่มีความเหมาะสมกับเนื้อหา
4. สืบค้นข้อมูล สารสนเทศ เพื่อพัฒนาและปรับปรุง วิธีการจัดการเรียนรู้
5. สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน
6. ใช้เทคโนโลยีในการออกแบบ พัฒนา ปรับปรุง สื่อ นวัตกรรม ในการจัดการเรียนรู้

4. การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2546) ได้กล่าวถึงแนวคิดและหลักการประเมิน
ลักษณะสำคัญ วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ซึ่งประกอบด้วย

1. กระตุ้นให้ผู้เรียนเป็นรายบุคคลแสดงความสามารถที่ตนเองมี โดยเน้น
การใช้เครื่องมือในการวัดผลที่สามารถสะท้อนให้เห็นระดับความสามารถ พฤติกรรม และทักษะที่
จำเป็นของผู้เรียนในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงของดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน โดยต้องมีการกระทำ
อย่างต่อเนื่อง
2. การบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างแท้จริง ซึ่งผู้สอนมีการบันทึก
การสังเกตและรวบรวมข้อมูลตามผลงานของผู้เรียน และวิธีการเรียนรู้ หรือขั้นตอน วิธีการปฏิบัติของ
ผู้เรียนตลอดเวลา โดยต้องยึดถือพฤติกรรมที่เป็นตัวบ่งชี้ซึ่งกำหนดไว้ในหลักสูตรการ และการประเมิน
การเรียนรู้ตามพฤติกรรมที่คาดหวัง โดยจะต้องประเมินพร้อม ๆ กับการจัดการเรียนรู้
3. การบูรณาการระหว่างวิธีการกับเครื่องมือ เพื่อที่จะประเมินผู้เรียนให้มี
ความหลากหลาย โดยจะต้องเน้นองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่และสิ่งที่คุณเรียนนำไปประยุกต์ใช้
4. การสะท้อนความสามารถด้านต่าง ๆ โดยจะต้องประเมินระดับ
ความสามารถที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติและสอดคล้องสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของผู้เรียน โดยอาศัย
องค์ความรู้ถูกต้องสมบูรณ์ และทักษะเขาวัวปัญญา
5. ส่งเสริมการเรียนรู้จากสภาพจริง โดยประเมินทั้งจากพฤติกรรมการทำงาน
และการลงมือปฏิบัติของผู้เรียนในบริบทของความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งเน้นการประเมินผล
ผู้เรียนแต่ละคนระหว่างเรียน

ซึ่งลักษณะสำคัญของการประเมินตามสภาพจริง มีดังนี้

1. เป้าหมายในกระบวนการจัดการศึกษาของชาติโดยมุ่งส่งเสริม สร้างสรรค์
เยาวชนไทยให้เป็นคนเก่ง คือ สามารถค้นพบข้อเด่น ข้อด้อย ของตนเอง และพยายามพัฒนาตนเอง
ให้ข้อด้อยน้อยลง โดยมีการส่งเสริมข้อเด่นให้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ
2. กระบวนการปฏิบัติในสภาพจริง (Performance in the Field)
สืบเนื่องจากการประเมินตามสภาพจริงเป็นกระบวนการในการออกแบบเครื่องมือในการประเมิน
ผู้เรียนผ่านการปฏิบัติในสภาพจริง โดยมอบหมายงานที่ท้าทายให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ กระตุ้น
ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มศักยภาพและต้องมีความสัมพันธ์กับชีวิตจริง โดยใช้
สติปัญญาสูงขึ้นเรื่อย ๆ ตามวัยและระดับชั้นเรียน เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่มี
ความสำคัญต่อตัวผู้เรียนและที่สำคัญต้องคำนึงถึงทักษะทางปัญญาและความแตกต่างระหว่างบุคคล
ในด้านต่าง ๆ

3. กระบวนการวัดและประเมินผล ต้องมีความสอดคล้องกับเป้าหมายและความคาดหวังของหลักสูตรและสภาพทางสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลง โดยเน้นกระบวนการ (Process) และผลการกระทำ (Product) ในการวัดผล ซึ่งจะต้องให้ความสำคัญในความสามารถจริง และต้องเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

4. เกณฑ์ที่ใช้สำหรับการประเมิน (Criteria) การประเมินตามสภาพจริง มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ แก่จุดด้อย เสริมจุดเด่นของผู้เรียน และเป็นการประเมินสาระสำคัญของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นและมีความชัดเจนจากการปฏิบัติจริง ในการประเมินผลการเรียนรู้ จะใช้เกณฑ์มากำหนดในการประเมินให้ชัดเจน โดยจะต้องแจ้งให้ผู้เรียน ผู้ปกครอง รวมทั้งผู้ที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องได้รับทราบ

5. การประเมินตนเอง เป็นหลักการสำคัญในการประเมินตามสภาพจริง เพราะการปฏิบัติภาระงานแต่ละครั้งผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ปฏิบัติภาระงานที่มอบหมายเพื่อให้บรรลุตามเกณฑ์ที่กำหนด ผู้เรียนจะต้องมีการประเมินตนเองในระหว่างการปฏิบัติภาระงานและต้องรับผิดชอบต่อตนเองในการพัฒนาความสามารถ จนทำให้งานนั้นประสบผลสำเร็จตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร

6. การนำเสนอผลงาน ซึ่งเป็นหลักสำคัญในกระบวนการประเมินตามสภาพจริง คือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำเสนอผลงาน ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ของตนเองหรือของกลุ่มส่วนใหญ่ ซึ่งการนำเสนอด้วยปากเปล่า (Oral Presentation) เป็นที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในการนำเสนอผลงาน โดยมีการจัดแสดงผลงานให้เพื่อนนักเรียน ผู้สอน ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบผลการเรียนรู้ ตลอดจนคุณภาพที่เกิดขึ้นจริง นอกจากนั้นยังสามารถเสนอแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพที่เกิดขึ้นจริงตามมาตรฐานผู้เรียน

โดยมีวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ซึ่งประกอบด้วย

1. การสังเกต เป็นวิธีการที่สามารถกระทำได้ในทุกสถานการณ์และทุกสถานที่ ผู้สอนสามารถกำหนดเครื่องมือและเกณฑ์ในการสังเกตหรือไม่กำหนดก็ได้ ขึ้นอยู่กับประเด็นที่ต้องการประเมินผู้เรียน

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการประเมินโดยการตั้งคำถามง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนเกินไป สามารถสัมภาษณ์ผู้เรียนที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ นิยมใช้ประเมินด้านความรู้ ความเข้าใจในระดับที่สูงกว่าความรู้ ความจำ และด้านความรู้สึกริक्तที่สะท้อนให้เห็นถึงการเรียนรู้รายวิชาต่าง ๆ

3. บันทึกจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวผู้เรียนในด้านความรู้ ความคิด ความถนัด ความสามารถพิเศษ ความสนใจ และการแสดงออกของ

พฤติกรรมลักษณะต่าง ๆ ที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการเรียนรู้ และแนวทางพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรต่อไป

4. แบบทดสอบวัดความสามารถที่เป็นจริง (Authentic Test) เป็นวิธีการสร้างข้อสอบโดยใช้คำถามที่เกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ หรือการสร้างความรู้ใหม่จากความเข้าใจและประสบการณ์เดิม หรือจากสถานการณ์จำลองที่กำหนดขึ้นให้คล้ายคลึงกับสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น

5. การรายงานตนเอง เป็นวิธีการประเมินด้วยการให้ผู้เรียนเขียนบรรยายความรู้สึกหรือการพูดแสดงความคิดเห็นออกมา เพื่อประเมินความรู้สึกรู้สึกคิด ความเข้าใจ ความต้องการ วิธีการต่าง ๆ และการสร้างสรรค์ผลงานของผู้เรียน จะช่วยให้ผู้สอนเข้าใจผู้เรียน แต่ละคนมากยิ่งขึ้นและสามารถประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะ กระบวนการ รวมทั้งเจตคติต่อการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

6. การใช้แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) เป็นการจัดเก็บตัวอย่างผลงานที่ต้องการรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ และกระทำอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงชั้นของหลักสูตร เพื่อใช้เป็นหลักฐานแสดงให้เห็นถึงความสามารถของผู้เรียนในด้านความรู้ ความเข้าใจ และทักษะต่าง ๆ ที่ผู้เรียนพัฒนาได้สำเร็จ รวมทั้ง ความสนใจ ความนับ ความพยายาม แรงจูงใจและความก้าวหน้าทางการเรียน ที่สามารถนำมาประกอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนแต่ละคนให้ความเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2549) ได้กล่าวถึงความหมายของการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) คือ การประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีความใกล้เคียงกับชีวิตจริง ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ภาระงาน บริบท (สถานการณ์/เหตุการณ์จำลอง ใกล้เคียงกับลักษณะงานที่เป็นจริง และเกณฑ์การประเมินผู้เรียน

สุนีย์ คล้ายนิล และคณะ (2550) ได้กล่าวถึงความหมายของการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ว่า เป็นการประเมินความรู้ความสามารถที่แท้จริง โดยอยู่ในบริบทของโลกรจริง (Real-Word) หรืออยู่ในบริบทของชีวิตจริง

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2559) ได้กล่าวถึงความหมายของการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) หมายถึง การประเมินที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนปฏิบัติงานในชีวิตจริง มีเวลาในการวางแผนการลงมือทำงานเพียงพอ จนทำให้งานที่ทำเสร็จสมบูรณ์สามารถประเมินผลการทำงานด้วยตนเองและสามารถปรึกษาร่วมกับผู้เรียนอื่นได้

สำนักงานนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา (2542) ได้กล่าวสรุปเกี่ยวกับการประเมินตามสภาพที่แท้จริง ซึ่งเป็นทางเลือกอีกหนึ่งทางเลือกสำหรับการวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นการประเมินที่เข้ามามีบทบาททดแทนในส่วนที่เป็นแบบทดสอบมาตรฐาน ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะใช้

แบบทดสอบแบบเลือกตอบ ซึ่งไม่สามารถวัดและประเมินผลได้อย่างแท้จริง ลักษณะสำคัญของการประเมินตามสภาพที่แท้จริง คือ

1. งานที่ปฏิบัติเป็นงานที่มีความหมาย (Meaningful Task) เป็นงานที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติ โดยจะต้องมีความสอดคล้องกับการใช้ชีวิตจริงในสังคม เป็นสถานการณ์จริงมากกว่าเป็นการจำลองกิจกรรม
2. เป็นการประเมินรอบด้านด้วยวิธีการที่มีความหลากหลาย (Multiple Assessment) โดยเป็นการประเมินผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน ทั้งคุณลักษณะนิสัย ความรู้ ทักษะ ความสามารถ โดยใช้เครื่องมือที่มีความเหมาะสม โดยต้องสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ และพัฒนาการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ส่งเสริมให้นักเรียนได้ตอบสนองความต้องการด้วยการแสดง การสร้างสรรค์ การผลิตผลงานหรือการทำงาน จะมีการประเมินที่มีความหลากหลายและเหมาะสม โดยจะต้องประเมินหลาย ๆ ครั้ง โดยเน้นการประเมินในการลงมือปฏิบัติมากกว่าการประเมินความรู้
3. ผลผลิตที่มีคุณภาพ (Quality Products) ผู้สอนจะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนประเมินตนเองอยู่ตลอดเวลา และพยายามหาจุดด้อยของตนเองเพื่อการแก้ไข จนกระทั่งได้ผลิตผลงานขึ้นอย่างมีคุณภาพ มีความพึงพอใจในผลงานของตนเอง จัดแสดงผลงานของผู้เรียนต่อสาธารณะ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้เรียนรู้ ศึกษาและชื่นชมผลงานจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. ใช้ความคิดระดับสูง (Higher-Order Thinking) ส่งเสริม หรือกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงออก หรือสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ซึ่งเป็นผลงานที่เกิดจากกระบวนการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ลงมือกระทำ การประเมินทางเลือก และการใช้ทักษะในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการสร้างสรรค์ผลงาน
5. มีปฏิสัมพันธ์ทางบวก (Positive Interaction) ผู้เรียนจะต้องไม่รู้สึกเบื่อหน่ายหรือเครียดจากการประเมิน โดย ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนสามารถร่วมมือกันในการประเมิน และการใช้ผลประเมินมาปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา
6. งานและมาตรฐานต้องชัดเจน (Clear Tasks and Standard) งานและ กิจกรรมต้องมีขอบเขตที่ชัดเจนก่อนที่จะให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ มีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่หวังไว้ตามความต้องการที่จะให้เกิดพฤติกรรมของผู้เรียน
7. มีการสะท้อนตนเอง (Self-Reflections) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดง ความรู้สึก เหตุผล การแสดงความคิดเห็นต่อการกระทำ การแสดงออก หรือผลงานของตนเองว่าทำไมถึงปฏิบัติไม่ปฏิบัติ ชอบหรือไม่ชอบ
8. มีความสัมพันธ์กับชีวิตจริง (Transfer Into Life) ปัญหาที่เป็นสิ่งเร้า ให้นักเรียนได้ตอบสนอง โดยปัญหานั้นต้องมีความสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน ประเมินพฤติกรรมที่

เป็นจริงที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน โดยผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการประเมินตามสภาพที่แท้จริงคือผู้ปกครองนักเรียน

9. เป็นการประเมินอย่างต่อเนื่อง (Ongoing or Formative) ซึ่งต้องมีการประเมินนักเรียนตลอดเวลา ในทุกสถานที่และต้องไม่เป็นทางการ ซึ่งจะทำให้เห็นพฤติกรรมที่แท้จริง เห็นการพัฒนา และยังสามารถค้นพบข้อเด่นและข้อด้อยของนักเรียน

10. เป็นการบูรณาการความรู้ (Integration of Knowledge) งานที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ควรเป็นงานที่ต้องใช้ทักษะ ความรู้ และความสามารถที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ ในสหสาขาวิชา ลักษณะสำคัญดังกล่าวจะช่วยแก้ไขจุดอ่อนของการวัดและประเมินผลแบบเดิม ที่พยายามแยกย่อยจุดประสงค์ออกเป็นส่วน ๆ และประเมินเป็นเรื่อง ๆ ดังนั้น นักเรียนจึงขาดโอกาสในการบูรณาการองค์ความรู้และทักษะจากวิชาต่าง ๆ

อารีย์ วชิรวารการ (2542) ได้กล่าวถึงวิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงไว้ว่า เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดผลสำเร็จ (Learning Outcomes) ซึ่งมีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งจะต้องเน้นพัฒนาการของผู้เรียนและการประเมินความก้าวหน้าด้วยวิธีการที่มีความหลากหลาย เป็นกระบวนการในการประเมินที่เป็นระบบ ซึ่งในการดำเนินการสามารถใช้ได้หลายวิธี ดังนี้

1. การสังเกต ซึ่งสามารถทำได้ในทุกสถานการณ์ อาจจะมีหรือไม่มีเครื่องมือในการสังเกตก็ได้
2. การสัมภาษณ์ ด้วยวิธีการตั้งคำถามอย่างง่าย ๆ สามารถสัมภาษณ์ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ
3. บันทึกจากผู้เกี่ยวข้อง ด้วยการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับนักเรียนในด้านความรู้ ความสามารถ การแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ
4. แบบทดสอบวัดความสามารถจริง (Authentic Test) ด้วยการสร้างคำถามเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ หรือสร้างความรู้ใหม่จากความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์เดิมจากสถานการณ์จำลองที่คล้ายคลึงกับสภาพจริง
5. การรายงานตนเอง ด้วยการให้นักเรียนสามารถพูดหรือเขียนบรรยายความรู้สึกรู้คิด ความเข้าใจ ความต้องการ วิธีการ และผลงานของนักเรียน
6. แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) เป็นผลงานที่มีการเก็บรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นหลักฐานที่แสดงถึงความรู้ความเข้าใจ ความถนัด ความสามารถ ความพยายาม ความสนใจ ความก้าวหน้าและความสำเร็จ

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและหลักการประเมิน ลักษณะสำคัญ วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ซึ่งสรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic

Assessment) คือ กระบวนการในการตรวจสอบผลการจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร โดยต้องสอดคล้องกับความสามารถที่เกิดขึ้นจริงต่อตัวผู้เรียน โดยนำผลที่ได้รับจากการประเมินไปปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่กำหนด และใช้เป็นข้อมูลส่วนหนึ่งในการตัดสินผลการเรียน โดยมีความสำคัญต่อการประเมินผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ กระบวนการ และคุณลักษณะ ผ่านเครื่องมือในการประเมินที่มีความหลากหลาย เหมาะสม และมีความสอดคล้องกับพัฒนาการและวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งวิธีการวัดเป็นการประเมินผลของความสำเร็จของผู้เรียน โดยเน้นการประเมินความก้าวหน้าและพัฒนาการในการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับตัวผู้เรียน

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบด้านการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง ซึ่งปรากฏดังตาราง 5

ตาราง 5 สังเคราะห์ตัวบ่งชี้การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง

ตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบ ด้านการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง	บุคคล/หน่วยงาน						ความถี่
	เอกรินทร์ สิมหาศาล (2546)	สุวิทย์ มูลคำ (2549)	สำนักงานนิเทศและพัฒนา มาตรฐานการศึกษา (2542)	อารีย์ วัชรวรการ (2542)	สุนีย์ คล้ายนิล (2550)	สำนักวิชาการและมาตรฐาน การศึกษา (2559)	
1. กระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความสามารถที่ ตนเองมี	✓						1
2. การบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่าง แท้จริง	✓						1
3. บูรณาการระหว่างวิธีการและเครื่องมือ	✓						1
4. สะท้อนความสามารถด้านต่าง ๆ	✓						1
5. ส่งเสริมการเรียนรู้จากสภาพจริง	✓						1
6. การประเมินผลการปฏิบัติงานที่ใกล้เคียง กับชีวิตจริง		✓	✓		✓	✓	4
7. ประเมินรอบด้านด้วยวิธีการที่หลากหลาย			✓				1

ตาราง 5 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบ ด้านการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง	บุคคล/หน่วยงาน						ความถี่
	เอกรินทร์ สิมหาศาล (2546)	สุวิทย์ มูลคำ (2549)	สำนักงานพิเศษและพัฒนา มาตรฐานการศึกษา (2542)	อภิชัย วัชรวารการ (2542)	ศุภชัย คัล้ายนิล (2550)	สำนักวิชาการและมาตรฐาน การศึกษา (2559)	
8. ผู้เรียนประเมินตนเอง			✓				1
9. ใช้ความคิดระดับสูง			✓				1
10. มีปฏิสัมพันธ์ทางบวก			✓				1
11. งานและมาตรฐานต้องชัดเจน			✓				1
12. สะท้อนตนเอง			✓				1
13. มีความสัมพันธ์กับชีวิตจริง			✓				1
14. ประเมินอย่างต่อเนื่อง			✓				1
15. บูรณาการความรู้			✓				1

จากตาราง 5 พบว่า คณะแนวความถี่ของการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงมากที่สุด โดยผู้วิจัยกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาจากความถี่ในระดับสูงสุด และนำตัวบ่งชี้ที่มีคะแนนความถี่ต่ำมารวมกับตัวบ่งชี้ที่มีความคล้ายคลึงกัน จึงได้ตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ 6 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1. มีความรู้และความเข้าใจในหลักการของการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง
2. สามารถออกแบบเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างหลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาและวิธีการจัดการเรียนรู้
3. สามารถวัดและประเมินผลการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และจุดประสงค์การเรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนด
4. นำเครื่องมือวัดและประเมินผลที่สร้างขึ้นไปใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
5. ผู้เรียนได้ประเมินตนเองและประเมินผลจากการลงมือปฏิบัติจริง
6. นำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

การศึกษาความต้องการจำเป็น

1. ความหมายของความต้องการจำเป็น

Stufflebeam และคณะ (1985) ได้ให้ความหมายความต้องการจำเป็นไว้ว่า ความต้องการจำเป็น คือ สิ่งจำเป็นที่ต้องได้รับการตอบสนองหรือก่อให้เกิดประโยชน์เมื่อได้รับการตอบสนอง โดยให้ความหมายความต้องการจำเป็นตามมุมมอง 4 ด้าน ดังนี้

1. มุมมองในด้านความแตกต่างความต้องการจำเป็น หมายถึง ความแตกต่างระหว่างการกระทำที่ต้องการกับการกระทำที่สังเกตได้จากการลงมือปฏิบัติจริง
2. มุมมองในด้านประชาธิปไตยความต้องการจำเป็น หมายถึง ความต้องการความปรารถนาของคนส่วนใหญ่ซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิงที่เชื่อถือได้
3. มุมมองด้านการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น หมายถึง สารสนเทศของสิ่งหนึ่งสิ่งใดในหน่วยงานที่ทำให้เกิดการพัฒนานในหน่วยงานจากบุคลากรผู้มีความสามารถได้พิจารณา ลงความคิดเห็นถึงความสำคัญต่อหน่วยงาน
4. มุมมองด้านการวินิจฉัยความต้องการจำเป็น หมายถึง สิ่งที่ผ่านมาพิจารณาจากบุคคลแล้วว่ามีสิ่งขาดหายไปหรือมีความบกพร่อง และสามารถพิสูจน์ช่องว่างหรือความแตกต่างระหว่างสิ่งที่อยู่ในสภาพที่เป็นจริงของปัจจุบันกับสิ่งที่ควรจะเป็นหรือสภาพที่คาดหวัง

Mckillip (1987) ได้ให้ความหมายความต้องการจำเป็นไว้ว่า ความต้องการจำเป็น คือ คุณค่าของการตัดสินใจในกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งเกี่ยวกับปัญหาที่พบ โดยมีความพยายามการแก้ไข ปัญหา 4 ประการ ดังนี้

1. ความต้องการจำเป็น เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับคุณค่าและแตกต่างกันแต่ละบุคคล
2. ความต้องการจำเป็น เป็นเรื่องเฉพาะของกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง
3. ความต้องการจำเป็น เป็นรูปแบบของปัญหาเมื่อผลผลิตไม่เพียงพอ
4. ความต้องการจำเป็น เป็นเรื่องเกี่ยวกับการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจ

สุวิมล ว่องวานิช (2550) ได้ให้ความหมายความต้องการจำเป็นไว้ว่า ความต้องการจำเป็น แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การนิยามตามโมเดลความแตกต่างและปรานิยามโมเดล การแก้ปัญหา

1. การนิยามโมเดลความแตกต่าง (Discrepancy Mode) หมายถึง ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่มีอยู่จริง นิยามนี้ยังสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กำหนดความต้องการจำเป็นในลักษณะความแตกต่างในผลที่เกิดขึ้น แต่ไม่ได้กำหนดถึงความแตกต่างว่าห่างกันเท่าใดจึงจะถือว่าเป็น “ความต้องการจำเป็น” กลุ่มที่สอง กำหนดความต้องการจำเป็น ซึ่งเป็นความแตกต่างระหว่างผลที่เกิดขึ้นก็ได้หรือไม่ก็ได้ ซึ่งมีการกำหนดเกณฑ์การพิจารณาว่า

จะเข้าข่ายเป็นความต้องการจำเป็นหรือไม่ โดยให้พิจารณาจากประโยชน์ที่เกิดขึ้น หากความต้องการจำเป็นมีการตอบสนองหรือเกิดความเสียหาย หรือมีผลเสียเกิดขึ้น หากความต้องการจำเป็นไม่ได้รับการตอบสนอง ซึ่งนิยามตามโมเดลนี้เรียกว่า "Performance Needs"

2. การนิยามโมเดลการแก้ปัญหา (Solution Model) หมายถึง สิ่งที่ต้องการและจำเป็นต้องทำให้ได้หรือทำให้มี หรือทำให้เกิดขึ้น ซึ่งหากไม่ได้รับจะอยู่ในสภาพที่ไม่พึงประสงค์นิยามโมเดลนี้ เรียกว่า "Treatment Needs"

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2550) ได้ให้ความหมายความต้องการจำเป็นไว้ว่า ความต้องการจำเป็น คือ กระบวนการในวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและสิ่งที่จะควรจะเป็น หากมีความขัดแย้งกันระหว่างความแตกต่างที่พบก็จะชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้น

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น ซึ่งสรุปได้ว่า ความต้องการจำเป็นซึ่งเป็นกระบวนการนำข้อมูลสารสนเทศมาทำการวิเคราะห์ถึงความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ที่คาดหวังให้เกิดขึ้นจริง เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาในอนาคต

2. ความสำคัญของความต้องการจำเป็น

Witkin และ Altschuld (1995) ได้เสนอความสำคัญของความต้องการความจำเป็นไว้ว่า ความต้องการจำเป็น เป็นกระบวนการที่เป็นระบบในการจัดเรียงลำดับก่อนหลังและการตัดสินใจของความสำคัญ

สุวิมล ว่องวานิช (2550) ได้เสนอความสำคัญของความต้องการความจำเป็นไว้ว่า ความต้องการจำเป็นซึ่งเป็นกระบวนการหรือขั้นตอนในการประเมินเพื่อกำหนดความแตกต่างของสภาพที่เกิดขึ้นกับสภาพที่ควรจะเป็น โดยมีการระบุถึงสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นว่ามีลักษณะอย่างไร และมีการประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่ามีลักษณะอย่างไร จากนั้นมีการนำผลที่ได้มาวิเคราะห์และประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่า สมควรเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง ซึ่งการประเมินความต้องการจำเป็นทำให้ได้ทราบข้อมูลและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในกระบวนการจัดการศึกษาหรือการเปลี่ยนแปลงผลที่เกิดขึ้นปลายทาง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการประเมินความต้องการจำเป็นจึงเป็นกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์และเป็นการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ซึ่งสรุปได้ว่า ความต้องการจำเป็น เป็นการกำหนดเกี่ยวกับความแตกต่างของสภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบันกับสภาพที่ควรจะเป็น โดยมีการกำหนดเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นว่ามีลักษณะเช่นใด และมีการประเมินลักษณะของสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่ามีลักษณะเช่นใด เพื่อจัดเรียงลำดับก่อนหลังของความสำคัญซึ่งใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพต่อไป

3. ประเภทของความต้องการจำเป็น

ถนอมจิตต์ ชูทะกะพันธุ์ (2546) ได้จำแนกประเภทของความต้องการจำเป็น โดยใช้หลักการจัดประเภทตามคุณลักษณะ ดังนี้

1. ระดับความต้องการจำเป็น ได้แก่ ความต้องการจำเป็นของบุคคล (Micro Needs, Personal Needs) ความต้องการจำเป็นของกลุ่มบุคคล (Group Needs) ความต้องการจำเป็นขององค์กร (Macro Needs, Organizational Needs) ความต้องการจำเป็นของสังคม (Mega Needs, Social Needs) ความต้องการจำเป็นด้านปัจจัยและกระบวนการ (Quasi Needs)

2. สิ่งที่ถูกประเมิน ได้แก่ ความต้องการจำเป็นด้านการแก้ปัญหา (Solution Needs) ความต้องการจำเป็นด้านผลผลิต (Output Needs) ความต้องการจำเป็นด้านผลลัพธ์ (Outcome Needs) ความต้องการจำเป็นด้านผลผลิตและความต้องการ (Product Needs, Input Needs)

3. เจ้าของความต้องการจำเป็น แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ความต้องการจำเป็นปฐมภูมิ (Primary Needs) เป็นความต้องการจำเป็นของผู้รับบริการ ความต้องการจำเป็นตติยภูมิ (Secondary Needs) เป็นความต้องการจำเป็นของผู้ให้บริการ ความต้องการจำเป็นตติยภูมิ (Tertiary Needs) เป็นความต้องการจำเป็นด้านทรัพยากร (Resources) และการแก้ไขปัญหา

สุวิมล ว่องวานิช (2548) ได้จำแนกความต้องการจำเป็นตามช่วงเวลาที่ต้องการ โดยกำหนดความต้องการจำเป็น ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. ความต้องการจำเป็นในปัจจุบัน (Present หรือ Current Needs) เช่น ความต้องการจำเป็นของครูในปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางความคิดของผู้เรียน

2. ความต้องการจำเป็นในอนาคต (Future Needs) เป็นความต้องการจำเป็นที่มีการกำหนดไว้ล่วงหน้าถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต เพื่อเป็นการเตรียมการรับมือหรือเป็นการป้องกันปัญหาที่คาดว่าจะเกิด

3. ความต้องการจำเป็นตามขอบเขตการวิจัย ซึ่งการวิจัยต้องประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ (Complete Needs Assessment) มีกิจกรรมต้องดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ การระบุความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญที่สุด (Needs Identification) การวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น (Needs Analysis) และการกำหนดทางเลือกของการแก้ปัญหา (Needs Solution)

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับประเภทของความต้องการจำเป็น ซึ่งสรุปได้ว่า ความต้องการจำเป็น ซึ่งมีการแบ่งประเภทไว้อย่างหลากหลาย ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ประเมินว่าต้องการ

ข้อมูลแบบใด ซึ่งจะช่วยในการออกแบบการเก็บข้อมูลได้ตรงตามความต้องการหรือตรงตาม
จุดมุ่งหมายในการประเมิน

4. ขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็น

สุวิมล ว่องวานิช (2550) ได้เสนอขั้นตอนการประเมินความต้องการความจำเป็นไว้
3 ขั้นตอน คือ

1. การระบุเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น (Needs Identification)
2. การวิเคราะห์เกี่ยวกับความต้องการจำเป็น (Needs Analysis)
3. การกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับความต้องการจำเป็น (Needs
Solution)

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2550) ได้เสนอขั้นตอนการประเมินความต้องการความจำเป็นไว้
ดังนี้

1. ขั้นก่อนการประเมิน (Reassessment) ในขั้นนี้เป็นขั้นตอนในการสำรวจ
(Exploration) ประกอบด้วย
  - 1.1 การวางแผนเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น
  - 1.2 การนิยามหรือการกำหนดวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการประเมินความต้องการ
จำเป็น
  - 1.3 กำหนดขอบเขตหลักในการประเมินความต้องการจำเป็นในประเด็นที่
ต้องการประเมิน
  - 1.4 กำหนดรายละเอียดและข้อมูลตามขอบเขตที่จะประเมิน ซึ่งรวมถึง
กลุ่มเป้าหมายในการประเมิน
  - 1.5 ตัดสินใจกำหนดวิธีการหรือวางแผนเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูล
แหล่งข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการใช้ประโยชน์จากข้อมูล ผลที่ได้จากขั้นตอนนี้ คือ
แผนเบื้องต้นสำหรับการประเมินความต้องการจำเป็นและนำไปใช้ในขั้นที่ 2 และ 3

2. ขั้นประเมิน (Assessment) หลังจากมีการสำรวจความต้องการจำเป็นต่าง ๆ
แล้ว ซึ่งในขั้นนี้จะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล (Data gathering) จะประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

- 2.1 สรุป กำหนด ตัดสินใจเกี่ยวกับบริบท ขอบเขต และสิ่งที่เกี่ยวข้องในการ
ประเมินความต้องการจำเป็น
- 2.2 เก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งในขั้นนี้ย่อมทำให้ทราบความต้องการของผู้รับบริการ
หรือกลุ่มเป้าหมาย
- 2.3 นำข้อมูลความต้องการจำเป็นที่ได้มาลำดับความสำคัญในระยะแรก

2.4 วิเคราะห์เกี่ยวกับประเด็นปัญหาหรือสาเหตุของความต้องการจำเป็น

2.5 วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ผลที่ได้ในขั้นประเมิน คือ ปัญหาที่ต้องการแก้ไขตามความต้องการจำเป็นหรือลำดับความสำคัญในระยะแรก

3. ขั้นหลังการประเมิน (Post assessment) เมื่อได้ผลการประเมินจะต้องนำผลการประเมินไปใช้ (Utilization) ประกอบด้วย

3.1 จัดเรียงลำดับ (Set Priority) ความสำคัญของความต้องการจำเป็น ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่จะทำให้การประเมินมีความสมบูรณ์

3.2 พิจารณาทางเลือกสำหรับการแก้ปัญหา

3.3 พัฒนาแผนการปฏิบัติเพื่อใช้ในการดำเนินงานต่อไป

3.4 ประเมินผลของการประเมินความต้องการจำเป็น

3.5 รายงานผลการประเมินความต้องการจำเป็น

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็น ซึ่งสรุปได้ว่า ขั้นตอนของการประเมินความต้องการจำเป็น มีการวางแผนอย่างมีขั้นตอน ซึ่งมีการกำหนดวัตถุประสงค์ ขอบเขต วิธีการในประเมินความต้องการจำเป็น นอกจากนั้นยังต้องศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ โดยมีการออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แล้วนำข้อมูลที่ผ่านมาการสังเคราะห์แล้วนำมาจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น จัดทำรายงานและนำผลการประเมินความต้องการจำเป็นไปใช้ประโยชน์ต่อไป

5. การจัดลำดับความต้องการจำเป็น

สุวิมล ว่องวานิช (2548) ได้กล่าวเกี่ยวกับการจัดลำดับความต้องการจำเป็นไว้ว่า การจัดลำดับความสำคัญ (Priority Setting) ของความต้องการจำเป็น เป็นกระบวนการหรือเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่จะระบุถึงความต้องการจำเป็นผ่านกระบวนการในการวิเคราะห์หาสาเหตุและเพื่อวางแผนหรือกำหนดแนวทางแก้ไข ปัญหา และจะทำให้ขั้นตอนในการประเมินความต้องการจำเป็นมีความสมบูรณ์ โดยสามารถนำผลการประเมินไปใช้ในขั้นตอนของการวิเคราะห์หาสาเหตุและวิธีการแก้ไข ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น จะนำกระบวนการในการวิเคราะห์มาวิเคราะห์ในแต่ละประเด็น จากนั้นนำความต้องการจำเป็นมาเรียงลำดับ (Sort) ความสำคัญ ซึ่งจะต้องเรียงจากความสำคัญมากไปหาความสำคัญน้อย ซึ่งจะเป็นการช่วยให้ผู้ประเมินได้ทราบถึงความต้องการจำเป็น หรือทราบถึงปัญหาที่แท้จริงที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนก่อนปัญหาอื่น ผู้ประเมินจะต้องเป็นผู้เลือกใช้วิธีที่ใช้จัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นและดำเนินการด้วยความระมัดระวังภายในระยะเวลาและทรัพยากรที่จำกัด

วิธีการจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นมีหลายวิธีแต่ละวิธีจะแตกต่างกันออกไป แต่วิธีการจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI Modified) ซึ่งสูตรในการคำนวณ คือ (PNI Modified) = I-D/D

โดยการหาค่าผลต่างของ (-D) หาดด้วยค่า (D) เพื่อควบคุมขนาดของความต้องการจำเป็นให้อยู่ในพิสัยที่ไม่มีช่องกว้างมากเกินไปและให้ความหมายเชิงเปรียบเทียบ เมื่อใช้ระดับของสภาพที่เป็นอยู่เป็นฐานในการคำนวณอัตราการพัฒนาเข้าสู่สภาพที่คาดหวังของกลุ่ม

การพัฒนาครู

1. ความหมายของการพัฒนาครู

Castetter (1976) ได้กล่าวถึงความหมายของการพัฒนาบุคลากรไว้ว่า วิธีการในการส่งเสริมหรือการพัฒนาให้บุคลากรมีความสามารถด้วยตนเอง ซึ่งจะก่อให้เกิดสมรรถนะในการทำงานและความพึงพอใจเพิ่มขึ้นในแต่ละบุคคล

Thienput (2000) ได้กล่าวถึงความหมายของการพัฒนาบุคลากรไว้ว่า การพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการหรือวิธีการในการพัฒนา รวมถึงการส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ เกิดทักษะในการปฏิบัติงาน มีพฤติกรรมและทัศนคติที่ดี เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น ซึ่งการพัฒนาบุคลากรเป็นขั้นตอนที่มีผลต่อความสำเร็จขององค์กร

สมาน อัครภูมิ (2551) ได้กล่าวถึงความหมายของการพัฒนาครู (Staff Development) ไว้ว่า การพัฒนาครูเป็นวิธีการดำเนินงานในการส่งเสริม ช่วยเหลือ สนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ ตามวัตถุประสงค์ ภายใต้ข้อกำหนดขององค์กรและการเติมเต็มศักยภาพและความก้าวหน้าในงานของตนเอง

จอมพงศ์ มงคลวานิช (2555) ได้กล่าวถึงความหมายของการพัฒนาครูไว้ว่า การพัฒนาครู เป็นกระบวนการในการเพิ่มพูนองค์ความรู้ ความสามารถ ตลอดจนทัศนคติต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นกับบุคลากรในองค์กร เพื่อเสริมสร้างให้บุคลากรมีความสามารถในปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2564) ได้กล่าวถึงความหมายของการพัฒนาครูไว้ว่า การพัฒนาครูเป็นกระบวนการในการเสริมสร้างและเปลี่ยนแปลงให้ผู้ปฏิบัติงานมีพัฒนาการในด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทัศนคติ อุปนิสัย และวิธีการทำงาน ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและผลผลิตที่มีคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายของการพัฒนาครู ซึ่งสรุปได้ว่า การพัฒนาครูเป็นกระบวนการในการส่งเสริมให้บุคคลได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทักษะ เพื่อให้ครูใช้เป็นองค์ความรู้ในการพัฒนาองค์กร โดยนำความรู้ ความสามารถที่ได้รับการพัฒนา มาปรับปรุงและพัฒนางานหรือการปฏิบัติหน้าที่อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด บรรลุเป้าหมาย ตรงตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

2. วิธีการพัฒนาครู

Spark (1984) ได้กล่าวถึงวิธีการพัฒนาครูเป็นการพัฒนาวิชาชีพ ประกอบด้วย 7 รูปแบบ ดังนี้

1. การฝึกอบรม (Training model) เป็นรูปแบบที่ทุกคนต่างมีประสบการณ์ ซึ่งการฝึกอบรมนี้อาจเป็นการนำเสนอและการอภิปรายผลงาน การสัมมนา การสาธิต การประชุมเชิงปฏิบัติการ บทบาทสมมุติ การสอนระดับจุลภาค หรือการจำลองสถานการณ์ เป็นต้น
2. รูปแบบการสังเกตหรือการประเมิน (Observation/assessment Model) อาจเป็นการสังเกตคนอื่นหรือให้คนอื่นสังเกตตัวเรา อาจเป็นกลุ่มหรือเดี่ยวเพื่อให้ได้ผลสะท้อนกลับ (Feedback)
3. รูปแบบการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในกระบวนการพัฒนาหรือการปรับปรุง (Involvement in a Development Improvement Process Model) เพราะการพัฒนาหรือปรับปรุงเรื่องใดเรื่องหนึ่งจำเป็นต้องอาศัยทักษะใหม่ ๆ ความรู้ใหม่ ๆ จะทำให้ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมกับการศึกษาให้เกิดองค์ความรู้และพัฒนาทักษะเพิ่มเติม และมีโอกาสในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนมีการตัดสินใจร่วมกัน
4. รูปแบบการศึกษาเป็นกลุ่ม (Study Groups Model) ในกรณีที่โรงเรียนต้องการหาทางแก้ปัญหาหลักร่วมกัน โดยอาจจะมีการแยกย่อยเป็นหลายประเด็น โดยสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาในแต่ละกลุ่ม หลังจากมีการวิเคราะห์และสังเคราะห์และในตอนท้ายเมื่อมีการนำเสนอและแลกเปลี่ยนผลการวิเคราะห์ของแต่ละกลุ่มร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความเห็น ซึ่งจะเกิดการเรียนรู้และเกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้
5. รูปแบบการสืบค้นหรือการวิจัยปฏิบัติการ (Inquiry/action Research Model) เป็นความพยายามที่จะหาคำตอบหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานผ่านข้อคำถาม ซึ่งอาจสามารถกระทำได้ในระดับบุคคล ระดับกลุ่ม หรือระดับโรงเรียนและสามารถกระทำได้หลากหลายวิธี แต่โดยทั่วไปมีขั้นตอนดังนี้ 1) กำหนดหรือเลือกปัญหาหรือคำถามที่สนใจ 2) รวบรวม จัดกระทำ และแปลความในข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น 3) ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 4) กำหนดทางเลือกเพื่อการปฏิบัติ 5) ลงมือปฏิบัติและสรุปเป็นเอกสาร

6. รูปแบบการพัฒนาตนเอง (Individually Guided Activities Model) โดยแต่ละบุคคลจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายการพัฒนาในวิชาชีพของตนเอง แล้วเลือกกิจกรรมเพื่อการปฏิบัติที่เชื่อว่าจะช่วยให้บรรลุผลสำเร็จ เป็นรูปแบบที่ต้องมีข้อตกลง ว่าบุคคลสามารถจะตัดสินใจถึงความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้ของตนเองได้ดีที่สุด กำหนดทิศทางและเริ่มต้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้แรงจูงใจในตนเองให้มากขึ้นจากโอกาสที่ได้เริ่มต้นและวางแผนในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

7. รูปแบบการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring Model) โดยให้ผู้ที่ประสบผลสำเร็จแล้วและผู้ที่มีประสบการณ์จับคู่กับบุคคลที่มีประสบการณ์น้อยกว่า ซึ่งกำหนดให้มีการอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายในการพัฒนาวิชาชีพ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและกลยุทธ์ที่จะให้การปฏิบัติงานทางวิชาชีพให้มีประสิทธิภาพ มีการสะท้อนในวิธีการที่ใช้ การสังเกตการทำงาน และใช้เทคนิคเพื่อการปรับปรุงแก้ไข

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542) ได้กล่าวถึงวิธีการพัฒนาบุคลากร ซึ่งมีหลายวิธี ได้แก่

1. สนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรเป็นรายบุคคลได้รับการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง
2. จัดให้มีการประชุม สัมมนา อบรมเป็นหมู่คณะในโรงเรียน
3. จัดให้มีการศึกษาดูงานหรือแลกเปลี่ยนบุคลากรภายในกลุ่มโรงเรียน
4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาการเรียนรู้ โดยสร้างสรรค์นวัตกรรม การใช้เทคโนโลยี และสื่อเพื่อประกอบการเรียนรู้

สมชาติ กิจยรรยง และอรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง (2550) ได้กล่าวถึงวิธีในการพัฒนาวิชาชีพไว้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ให้การศึกษาและส่งเสริมให้พัฒนาตนเอง (Self-development) มีวิธีการต่าง ๆ
  - 1.1 ใช้บทเรียนสำเร็จรูป
  - 1.2 การศึกษาทางไกล
  - 1.3 การจัดทำวารสารวิชาการในสาขาอาชีพ
  - 1.4 ศึกษาจากเอกสารคู่มือการทำงาน
  - 1.5 ศึกษาจากสื่อโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ
  - 1.6 ให้การศึกษาเพิ่มเติมในระยะสั้นและระยะยาว
  - 1.7 ส่งเอกสารให้สรุปรายงานและเสนอ
  - 1.8 การมอบหมายให้วิจารณ์หนังสือ
2. ให้การฝึกอบรมและการพัฒนา (Training and Development) มีรูปแบบต่าง ๆ

คือ

- 2.1 จัดโครงการฝึกอบรมภายในองค์กร
- 2.2 ส่งเข้าอบรมสถาบันภายนอก
- 2.3 วางแผนโครงการฝึกอบรมประจำปี
- 2.4 วางแผนการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรตามความจำเป็น
- 2.5 พัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับแผนการและเทคโนโลยี
- 2.6 ใช้เทคนิคการฝึกอบรมแบบผสมผสานและการพัฒนาบุคลากรสมัยใหม่
- 2.7 ใช้หลักสูตรอบรมในการประเมินผลงานการเลื่อนขั้นและการโยกย้าย
- 2.8 สร้างแรงจูงใจในการฝึกอบรมและพัฒนาด้วยกิจกรรม/เกมส์ต่าง ๆ
3. การพัฒนาในงาน (In-service Development) มีวิธีการต่าง ๆ คือ
  - 3.1 การรักษาราชการแทน
  - 3.2 ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการ
  - 3.3 ให้ความร่วมมือคณะกรรมการ
  - 3.4 การจัดตั้งกลุ่มร่วมกิจกรรม
  - 3.5 การให้คำปรึกษาหารือ
  - 3.6 การให้ออกไปสังเกตการณ์
  - 3.7 การมีเพื่อนร่วมงานที่มีประสิทธิภาพ
  - 3.8 การเป็นตัวอย่างที่ดี
  - 3.9 การเสนอแนะให้นำไปประยุกต์ใช้
  - 3.10 การศึกษาดูงาน
  - 3.11 การสับเปลี่ยนหมุนเวียนงาน
  - 3.12 การสอนแนะนำงานแนะนำ
  - 3.13 การฝึกอบรมในงาน
  - 3.14 การมอบหมายงาน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2558) ได้กล่าวถึงรูปแบบการพัฒนาครูในภาพรวมของประเทศ โดยรูปแบบการพัฒนาครูที่หน่วยงานทางการศึกษาต่าง ๆ นิยมปฏิบัติกันมาก ดังนี้

1. การส่งครูไปเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาตามที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น
2. การไปศึกษาดูงาน การจัดอบรมสัมมนาในโรงเรียนโดยเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้
3. การส่งครูไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น
4. การนิเทศภายใน
5. การทำวิจัยในชั้นเรียน

6. การมอบหมายครูอ่านหนังสือเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้และงานที่เกี่ยวข้องกับครู

7. การเรียนรู้จากการปฏิบัติโดยหมุนเวียนครูให้ปฏิบัติงานในหลายหน้าที่

8. การจัดทีมงานเพื่อเรียนรู้และปฏิบัติงานร่วมกัน

9. การนำโครงการต่าง ๆ จากภายนอกเข้ามาดำเนินการภายในโรงเรียนเพื่อกระตุ้นการทำงานของครูภายในโรงเรียน

10. การสนับสนุนครูให้ทำผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนวิทยฐานะและขอรับรางวัลจากหน่วยงานต่าง ๆ

11. การส่งครูไปเป็นวิทยากรในโอกาสต่าง ๆ

12. การเข้าร่วมโครงการต่าง (ทั้งระดับประเทศและระดับภูมิภาค) เพื่อกระตุ้นให้ครูตื่นตัวในการพัฒนาตนเอง เป็นต้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2560) กระทรวงศึกษาธิการมีแนวทางส่งเสริมให้มีการอบรม PLC (Professional Learning Community) หรือ “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” ให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งแนวคิดของการอบรม คือ การนำคนมาอยู่รวมกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และการแบ่งปันองค์ความรู้ระหว่างผู้เข้าร่วมอบรม จนกระทั่งเกิดการสะท้อนคิดในด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดแนวทางในการพัฒนา ซึ่งการอบรมถือเป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรโดยเริ่มจากล่างขึ้นบน (Bottom Up) อย่างแท้จริง แทนที่จะเป็นการสั่งการจากส่วนบนลงมา ซึ่งสิ่งสำคัญในการอบรมคือ อยู่ที่ว่าครูที่เข้าร่วมอบรมต้องรู้ว่าวันนี้ได้เรียนรู้และสามารถแบ่งปันความรู้อะไรบ้าง โดยจะอย่างไรให้ได้รับความรู้จากการอบรมเพื่อส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเด็ก โดยไม่ใช่การคำนึงถึงเพียงแค่วิทยฐานะอย่างเดียว แต่วิทยฐานะจะเป็นเพียงรางวัลหรือผลตอบแทนหรือแสดงให้เห็นความสามารถของครู ซึ่งการอบรมจะต้องมีการกำหนดเกณฑ์และตัวชี้วัดที่มีความชัดเจน โดยจะมีผู้ประเมินการอบรม เช่น อาจจะให้ศึกษานิเทศก์สุ่มตรวจการจัดอบรมตามหลักสูตรต่าง ๆ

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาครู ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สังเคราะห์วิธีการพัฒนาครู ซึ่งปรากฏดังตาราง 6

พจนานุกรมศัพท์โต ชีเว

ตาราง 6 วิเคราะห์สังเคราะห์วิธีการพัฒนาครู

วิธีการพัฒนาครู	บุคคล/หน่วยงาน						ความถี่
	Spark (1984)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ประถมศึกษาแห่งชาติ (2542)	สมชาติ กิจรียง และอรุณี ณ ตะกั่วทุ่ง (2550)	สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา (2558)	กระทรวงศึกษาธิการ (2560)		
1. การทำวิจัย	✓			✓			2
2. การฝึกอบรม	✓	✓	✓	✓			4
3. การประชุม		✓		✓			2
4. การสัมมนา	✓	✓		✓			3
5. การพัฒนาตนเอง	✓	✓	✓	✓			4
6. การศึกษาดูงานนอกสถานที่		✓		✓			2
7. การสอนงานระบบพี่เลี้ยง	✓			✓			2
8. การจัดทีมงานเพื่อเรียนรู้ร่วมกัน	✓			✓			2
9. การทำโครงการต่าง ๆ				✓			1
10. การนิเทศ				✓			1
11. การส่งครูไปเป็นวิทยากร				✓			1
12. ทำผลงานทางวิชาการ				✓			1
13. การเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน			✓	✓			2
14. ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(PLC)					✓		1
15. แลกเปลี่ยนบุคลากรภายในกลุ่มโรงเรียน	✓	✓					2

จากตาราง 6 พบว่า คะแนนความถี่ของการพัฒนาตนเองและการฝึกอบรมมีค่ามากที่สุด รองลงมาคือ การสัมมนา โดยผู้วิจัยกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาจากความถี่ในระดับสูงสุด 3 ลำดับแรก และวิธีการพัฒนาครูที่มีคะแนนความถี่ต่ำมารวมกับวิธีการพัฒนาครูที่มีความคล้ายคลึงกัน จึงได้วิธีพัฒนาครู 6 วิธี ดังนี้

1. การพัฒนาตนเอง หมายถึง การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ติดตามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ใหม่ ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพ มีการสร้างองค์ความรู้ และนวัตกรรม เพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนางาน
2. การอบรม สัมมนา หมายถึง การเข้าร่วมรับฟังการบรรยายและการฝึกฝนสมรรถนะต่าง ๆ ตลอดจนการแลกเปลี่ยนความรู้โดยมีการอภิปรายตามหัวข้อ โดยผู้ที่เข้าร่วมจะต้องมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ
3. การจัดทีมงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หมายถึง การจัดคนที่มีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกันมารวมตัวกันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยความสมัครใจ เพื่อร่วมสร้างความเข้าใจหรือพัฒนาแนวปฏิบัติในเรื่องนั้น ๆ
4. การสอนงานระบบพี่เลี้ยง หมายถึง การจัดให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถหรือมีประสบการณ์มากกว่าจับคู่กับคนที่มีประสบการณ์น้อยกว่า เพื่อให้เป็นพี่เลี้ยงสอนงานรูปแบบต่าง ๆ
5. การทำวิจัย หมายถึง กระบวนการหาความรู้ความจริงใหม่ตามแบบแผนวิชาที่ต้องอาศัยหลักการและเหตุผลที่รัดกุม ละเอียด รอบคอบ และเชื่อถือได้ และข้อมูลที่ทำได้นั้นจะนำไปเป็นหลัก การ ทฤษฎี หรือข้อปฏิบัติต่าง ๆ ด้รับรู้และนำไปประยุกต์ใช้
6. การศึกษาดูงานนอกสถานที่ หมายถึง การเรียนรู้และแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ นอกสถานที่ โดยคาดหวังว่าจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในองค์กร หน่วยงาน หรือปรับปรุงกระบวนการทำงานในบทบาทหน้าที่ของตนเอง

หลักการพัฒนา 70 : 20 : 10

Lombardo และ Eichinger (1996) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักการพัฒนา 70:20:10 ไว้ว่า หลักการพัฒนา 70:20:10 เป็นสูตรที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยของ Morgan McCal และคณะจากสถาบัน Center for Creative Leadership (CCL) ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งในภายหลังทั้ง 2 คณะทำงานนั้น คือ Michael M. Lombardo และ Robert W. Eichinger ได้ตีพิมพ์หนังสือที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยดังกล่าว เรื่อง The Career Architect Development Planner จนกลายเป็นสูตรที่โด่งดังและมักถูกนำมาอ้างถึงว่าการที่คนเราจะพัฒนาศักยภาพได้จริง ๆ นั้น มีสัดส่วนขององค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาดำเนินตามอัตราส่วน 70:20:10 ซึ่งสูตรนี้มองว่าการที่ปัจเจกบุคคลจะสามารถพัฒนาตนเองได้จาก กิจกรรมพื้นฐาน 3 ส่วนด้วยกัน ซึ่งมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

70% คือ อัตราส่วนของกิจกรรมที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาตนเองจากประสบการณ์ (Experience) ของการเรียนรู้และได้พัฒนาผ่านการกิจหรือกิจกรรมในงานแต่ละวัน การได้ทำงาน ทำทนาย หรือได้รับงานที่มอบหมายได้รับมอบหมาย และการลงมือปฏิบัติ

20% คือ อัตราส่วนของกิจกรรมที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาตนเองจากการค้นคว้า (Exposure) ของการเรียนรู้และพัฒนาผ่านการเสวนา การเรียนรู้จากการทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือการทำงานเป็นเครือข่ายของการเรียนรู้จากบุคคลอื่น ๆ

10% คือ อัตราส่วนของกิจกรรมที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาตนเองจากการเรียน (Education) ของการศึกษาเรียนรู้และพัฒนาผ่านการเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่มีรูปแบบชัดเจน หรือผ่านหลักสูตร และโปรแกรมต่าง ๆ

O'Driscoll (2015) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักการพัฒนา 70:20:10 ไว้ว่า หลักการ พัฒนา 70:20:10 เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายใต้โครงสร้าง ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ไม่เป็นทางการ โดย 70% เรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ของการทำงาน 20% เรียนรู้จากผู้อื่นที่พร้อมจะให้คำแนะนำและ ข้อมูลป้อนกลับเพื่อการพัฒนา และ 10% เท่านั้นที่เรียกได้ว่าเป็นการเรียนรู้อย่างเป็นทางการ ในรูปการเรียนรู้ในห้องเรียน โดยมีความสำคัญ ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีความประนีประนอมระหว่างแนวคิด ดั้งเดิมและแนวคิดใหม่ คือ การมองกฎ 70:20:10 ในรูปแบบของระบบที่จะเกิดการพัฒนา โดยประกอบด้วยฟันเฟืองแห่งการเรียนรู้สามอัน ซึ่งแต่ละอันเป็นตัวแทนของการเรียนรู้ผ่านการ ฝึกอบรม ผ่านการเรียนรู้จากผู้อื่น และผ่านการเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน

Jennings และ Wagnier (2015) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบหลักการพัฒนา 70:20:10 ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 (70) ประสบการณ์การเรียนรู้จากที่ทำงาน (Challenge Assignment) การเรียนรู้และการพัฒนาผ่านงานแบบวันต่อวันกับความท้าทายและการปฏิบัติ

ส่วนที่ 2 (20) การเรียนรู้ทางสังคม (Developmental Relationship) การเรียนรู้และการพัฒนาที่ผ่านคนอื่นการแลกเปลี่ยนความรู้

ส่วนที่ 3 (10) การเรียนรู้ผ่านการฝึกอบรม (Coursework and Training) หลักสูตร

อาจารย์ ภูวิทย์พันธ์ (2559) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักการพัฒนา 70:20:10 ไว้ว่า หลักการพัฒนา 70:20:10 เป็นแนวคิดของการพัฒนาโดยต้องมุ่งเน้นการลงมือปฏิบัติจริง การทำงานจริง ลงภาคสนามจริงและสามารถนำมาปรับใช้เพื่อให้ได้ผลของการพัฒนาเกิดขึ้น ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่องค์กรต้องการ ซึ่งมีความสำคัญในการเป็นเครื่องมือที่มีความเหมาะสมกับ Competency ในแต่ละประเภทและที่กำหนดไว้ในกรอบการพัฒนาตาม Competency ที่องค์กรให้ ความคาดหวังจากพนักงาน ซึ่งจะทำให้ผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้าและพนักงานเข้าใจว่าไม่ใช่เป็น เฉพาะเครื่องมือการอบรมภายในห้องเรียนเท่านั้นที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาความสามารถของ

พนักงาน ยังมีเครื่องมือของการพัฒนาอื่น ๆ อีกมาก ไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือการพัฒนาที่เน้นเสริมสร้างการเรียนรู้จากประสบการณ์และเครื่องมือการพัฒนาที่เน้นเสริมสร้างการเรียนรู้จากผู้อื่น โดยมีองค์ประกอบของหลักการพัฒนา 70:20:10 ประกอบด้วย

70% Learning Model คือ แนวคิดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ในการทำงาน (Learning by Job Experience) ที่เน้นวิธีการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ เป็นรูปแบบในการเรียนที่ไม่เป็นทางการ โดยมุ่งเน้นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นด้วยการติดตามเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การเฝ้าสังเกตผู้อื่นในการปฏิบัติงานจริงเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ รวมทั้งเรียนรู้จากการทดลองลงมือปฏิบัติ ได้สัมผัสจริงในพื้นที่ของการทำงานจริง ทำให้ผู้เรียนรู้เกิดการรับรู้ได้อย่างรวดเร็ว

20% Learning Model คือแนวคิดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ ผ่านกระบวนการพูดคุยในองค์กรที่อยู่รอบตัวเรา การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ ดังนั้นจึงเป็นรูปแบบของการเรียนรู้ที่อาศัยผู้อื่นที่อยู่รอบตัวเรา ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะนี้มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อพนักงานโดยตรง ทำให้เกิดการรับรู้ในมุมมองใหม่ ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุง พัฒนาผลงานหรือทำให้เกิดผลงานชิ้นใหม่จากการนำประสบการณ์ไปเชื่อมโยงกับการเรียนรู้

10% Learning Model คือแนวคิดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่มีการกำหนดเนื้อหา หลักสูตร รูปแบบ วิธีการที่มีความชัดเจนแบบเฉพาะเจาะจง มีเป้าหมายในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจต่อทฤษฎี แนวคิด หลักการของเรื่องใดเรื่องหนึ่งผ่านการฝึกอบรม ทั้งภายนอกและภายในองค์กรแบบเป็นทางการที่เน้นการเรียนรู้จากหลักสูตรหรือโปรแกรมที่สร้างสรรค์ขึ้นโดยมุ่งเน้นการกำหนดหัวข้อ

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับหลักการพัฒนา 70:20:10 ซึ่งสรุปได้ว่า องค์ประกอบของหลักการพัฒนา 70: 20:10 จะประกอบด้วย 1) 70% คือ อัตราส่วนที่ทำให้เกิดเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์การทำงานจริง ลงมือทำจริง ปฏิบัติงานจริง ทดลองเรียนรู้จากสถานการณ์จริง 2) 20% คือ อัตราส่วนของกิจกรรมจากการเรียนรู้โดยอาศัยการทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือการเรียนรู้จากบุคคลอื่น ๆ อัตราส่วนในการเรียนรู้และพัฒนามาจากการโค้ช (Coaching) ฝึกสอน ตลอดจนได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญที่มาคอยเป็นที่ปรึกษา และรวมถึงการเสนอแนะ (Feedback) กลับจากผู้บังคับบัญชา หัวหน้างาน หรือแม้กระทั่งบุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำงาน บางครั้งเป็นการ Feedback เพื่อเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งวิธีการเหล่านี้เป็นการเรียนรู้จากคนรอบข้าง 3) 10% คืออัตราส่วนของกิจกรรมการเรียนรู้โดยอาศัย หลักสูตร รูปแบบ วิธีการที่ชัดเจน อัตราส่วนในการเรียนรู้และพัฒนามาจากการเข้าอบรมสัมมนา ตลอดจนคอร์สให้ความรู้ต่าง ๆ ที่ทางหน่วยงานจัดขึ้นอย่างเป็นทางการ ตลอดจนการอ่านหนังสือเพื่อเสริมความรู้และทักษะให้พัฒนาขึ้นด้วย

โปรแกรมและการพัฒนาโปรแกรม

1. ความหมายของโปรแกรม

Boone (1992) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมไว้ว่า โปรแกรม หมายถึง ผลในการร่วมมือระหว่างผู้พัฒนาโปรแกรมกับผู้เข้าร่วมโปรแกรมในการดำเนินการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ กระบวนการในการวิเคราะห์ความต้องการ กระบวนการในการวางแผน กระบวนการสร้างแผนการจัดกิจกรรม การประเมินผล รายงานผล การประชาสัมพันธ์ และความรับผิดชอบต่อโปรแกรม

Rogers (2000) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมไว้ว่า โปรแกรม หมายถึง กระบวนการสร้างสรรค์โมเดลที่มีความเป็นไปได้เกี่ยวกับโปรแกรม ถูกคาดหวังในการบวนการทำงาน เพื่อที่จะทำให้เกิดผลลัพธ์เป็นไปตามผู้สร้างที่ต้องการ ซึ่งนักประเมินจะใช้ทฤษฎีนี้เป็นมาตรฐาน (Benchmark) เพื่อวางแผนทางในการดำเนินการประเมินโปรแกรมในการตัดสินผลที่เกิดขึ้นในโครงการ

อุ้นตา นพคุณ (2548) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมไว้ว่า โปรแกรม หมายถึง งานประจำที่มีการลงมือปฏิบัติเป็นประจำและยังได้กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างคำว่าโครงการและโปรแกรมไว้ว่า โปรแกรมคืองานประจำที่มีลงมือปฏิบัติเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง ส่วนโครงการจะเป็นลักษณะงานเฉพาะกิจตามความจำเป็นเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมหรือองค์กร หากโครงการมีการปฏิบัติเป็นประจำอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาที่ยาวนาน โครงการก็จะกลายเป็นโปรแกรม ดังนั้นระยะเวลาจึงมีความจำเป็นในการปฏิบัติงานที่มีความต่อเนื่อง โดยมีการพัฒนาและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อการคงอยู่ของกิจกรรมซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญของโปรแกรม

พวงแก้ว กิจธรรม (2552) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมไว้ว่า โปรแกรม หมายถึง แผนการที่มีขั้นตอน กระบวนการ วิธีการพัฒนา ในการจัดกิจกรรมที่มีความชัดเจน โดยให้ความสำคัญกับบุคคลได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อตอบสนองตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาที่ตั้งไว้

สุวิมล ว่องวานิช (2554) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมไว้ว่า โปรแกรม หมายถึง ระบบที่มีโครงสร้างในการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ออกแบบมา โดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกันในการปรับปรุงและแก้ไขเพิ่มเติมความรู้และทักษะกระบวนการในการปฏิบัติงานของครู

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับความหมายของโปรแกรม ซึ่งสรุปได้ว่า โปรแกรมเป็นแผนที่วางไว้ซึ่งมีกระบวนการในการวางแผนอย่างเป็นระบบ โดยมีการพัฒนาและออกแบบภายใต้บริบทขององค์กร นำเอาองค์ประกอบที่มีความเชื่อมโยงกับหลักการและแนวคิดทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานไปสู่การพัฒนาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายโดยมีการจัดลำดับการปฏิบัติตามที่ได้วางแผนไว้

2. องค์ประกอบของโปรแกรม

Charney และ Conway (2005) ได้เสนอองค์ประกอบของโปรแกรมไว้ว่า องค์ประกอบของโปรแกรม จะประกอบด้วย 1) บริบท 2) เป้าหมาย 3) วิธีปฏิบัติหรือแผน (Plan or Method) โดยมีรายละเอียด ได้แก่ หลักการ แนวคิด เป้าหมาย วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม คุณสมบัติเอกสารที่ใช้ กระบวนการจัดการเรียนรู้และการประเมินผล

Fink (2015) ได้เสนอองค์ประกอบของโปรแกรมไว้ว่า องค์ประกอบของโปรแกรม จะประกอบด้วย สภาพปัญหา ทฤษฎี แนวคิด วัตถุประสงค์ วิธีการ กิจกรรม และการประเมินผล

อํารง บัวศรี (2542) ได้เสนอองค์ประกอบของโปรแกรมไว้ว่า องค์ประกอบของโปรแกรม แบ่งออกได้ดังต่อไปนี้

1. เป้าหมายและนโยบายทางการศึกษา
2. จุดมุ่งหมายโปรแกรม
3. รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร
4. จุดประสงค์รายวิชา
5. เนื้อหา
6. จุดประสงค์ของการเรียนการสอน
7. กลยุทธ์การเรียนการสอน
8. การประเมินผล
9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

เจนจิรา คงสุข (2540) ได้เสนอองค์ประกอบของโปรแกรมไว้ว่า องค์ประกอบของโปรแกรม จะประกอบด้วย หลักการ ความหมาย เนื้อหา วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการ

สุมิตรา พงศธร (2550) ได้เสนอองค์ประกอบของโปรแกรมไว้ว่า องค์ประกอบของโปรแกรม จะประกอบด้วย เป้าหมาย (Goals) จุดมุ่งหมาย (Aims) เนื้อหาวิชา (Content) วัตถุประสงค์ (Objectives) และกิจกรรมการเรียนการสอน (Learning Activities)

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของโปรแกรม ซึ่งสรุปได้ว่า องค์ประกอบของโปรแกรมประกอบด้วย 1) หลักการ 2) เป้าหมาย 3) วัตถุประสงค์ 4) โครงสร้าง 5) เนื้อหา 6) รูปแบบและวิธีการ 7) แนวการจัดกิจกรรม 8) เทคนิคและเครื่องมือ และ 9) การประเมินผล

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับองค์ประกอบของโปรแกรม ซึ่งผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ประกอบของโปรแกรมโปรแกรม ปราบกฏตั้งตาราง 7

ตาราง 7 การสังเคราะห์องค์ประกอบของโปรแกรม

องค์ประกอบของโปรแกรม	นักวิชาการ/นักการศึกษา					ความถี่
	Charney และ Conway (2005)	Fink (2015)	อำนาจ บัวศรี (2542)	เจนจิรา คงสุข (2540)	สุมิตรา พงศธร (2550)	
1. บริบท หลักการ	✓	✓	✓	✓		4
2. เป้าหมาย	✓		✓		✓	3
3. วัตถุประสงค์		✓	✓	✓	✓	4
4. โครงสร้าง			✓			1
5. เนื้อหา			✓	✓	✓	3
6. รูปแบบและวิธีการ		✓	✓	✓		3
7. แนวการจัดกิจกรรม	✓	✓	✓	✓	✓	5
8. เทคนิคและเครื่องมือ			✓			1
9. การประเมินผล		✓	✓			2

จากตาราง 6 พบว่า คะแนนความถี่ของแนวการจัดกิจกรรมมีคะแนนความถี่มากที่สุด รองลงมา คือ วัตถุประสงค์ บริบท หลักการ ส่วนองค์ประกอบที่มีคะแนนความถี่ต่ำที่สุด คือ โครงสร้าง เทคนิคและเครื่องมือ ผู้วิจัยได้เลือกองค์ประกอบของโปรแกรมเสริมสร้างครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยใช้หลักเกณฑ์การพิจารณาจากคะแนนความถี่ในระดับสูงสุด 5 ลำดับแรก และนำองค์ประกอบที่มีคะแนนความถี่ต่ำมารวมกับองค์ประกอบที่มีความคล้ายคลึงกัน ได้ดังนี้

1. หลักการ
2. วัตถุประสงค์ของโปรแกรม
3. เนื้อหาของโปรแกรม
4. กระบวนการ วิธีการในการพัฒนา
5. เทคนิคและเครื่องมือ
6. การประเมินผล

3. รูปแบบและการพัฒนาโปรแกรม

Houle (1996) ได้กล่าวถึงรูปแบบการวางโปรแกรม การพัฒนาบุคลากรไว้ในหนังสือ การออกแบบการศึกษา (The Design of Education) ซึ่งประกอบไปด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและระบุกิจกรรมที่มีความเป็นไปได้
- ขั้นที่ 2 การตัดสินใจโดยผ่านกระบวนการที่จะนำมาใช้
- ขั้นที่ 3 การระบุวัตถุประสงค์และการปรับปรุงให้เกิดความเหมาะสม
- ขั้นที่ 4 การกำหนดรูปแบบที่เหมาะสมทางด้านทรัพยากร ผู้นำ วิธีการตาราง กำหนดการ ลำดับเรื่อง การเสริมแรงทางสังคม การทำให้อยู่ในรูปปัจเจกบุคคล บทบาท และความสัมพันธ์ เกณฑ์ทางด้านประเมินผล และความชัดเจนของการออกแบบ
- ขั้นที่ 5 รูปแบบที่ใช้มีความเหมาะสมกับแบบแผนของชีวิตที่ใหญ่กว่าทั้งด้านการแนะนำผู้เรียน รูปแบบของการดำเนินชีวิต งบประมาณการเงินที่สนับสนุนและการตีความหมาย
- ขั้นที่ 6 นำแผนไปสู่ผลกระทบเชิงบวกที่จะเกิดขึ้นในองค์กร ทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่มบุคคล และระดับองค์การ
- ขั้นที่ 7 การวัดผลลัพธ์และการประเมินประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาตามกระบวนการของโปรแกรม

Carolyn และคณะ (2013) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรม ซึ่งประกอบด้วย

- ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรม
- ขั้นที่ 2 การออกแบบโปรแกรมการอบรม
- ขั้นที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรม
- ขั้นที่ 4 การใช้โปรแกรมการฝึกอบรม
- ขั้นที่ 5 การประเมินผลโปรแกรมการฝึกอบรม

Boone (1992) ได้กล่าวถึงโปรแกรมการพัฒนาการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ในหนังสือ Development Program in Adult Education ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอนหลัก และขั้นตอนย่อยดังต่อไปนี้

1. การวางแผน
  - 1.1 องค์กรและกระบวนการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย
    - 1.1.1 การยอมรับและการทำความเข้าใจกับหน้าที่ขององค์กรคือ เป้าหมายปรัชญาและพันธกิจ
    - 1.1.2 การยอมรับและการทำความเข้าใจกับโครงสร้างขององค์กรทางด้านบทบาทและความสัมพันธ์

1.1.3 การจัดการองค์ความรู้และทักษะเกี่ยวกับกระบวนการขององค์กร
ทางด้านอำนวยการเพื่อพัฒนาบุคลากร การตรวจสอบและการประเมินผล

1.1.4 การยอมรับและการทำความเข้าใจกับการทดสอบกรอบแนวคิด สำหรับ
การวางโปรแกรม

1.1.5 การยอมรับและการทำความเข้าใจกับความต่อเนื่องของการปรับปรุง
องค์กร

1.2 การเชื่อมต่อองค์การกับสาธารณะ

1.2.1 การระบุกลุ่มเป้าหมายขององค์การ

1.2.2 การระบุและการพบปะผู้นำของกลุ่มเป้าหมาย

1.2.3 การระบุการประเมินและการวิเคราะห์ความต้องการ โดยมุ่ง

กลุ่มเป้าหมายร่วมกัน

2. การออกแบบและการนำไปใช้ประกอบด้วย

2.1 การออกแบบโปรแกรม

2.1.1 การกำหนดความต้องการผ่านการแปลงความต้องการเร่งด่วน

2.1.2 การกำหนดวัตถุประสงค์จากการแปลงความต้องการระดับมหภาค

2.1.3 การชี้กลยุทธ์ทางการศึกษาทั่วไปและกิจกรรมการเรียนรู้

2.1.4 การชี้เฉพาะผลที่ตามมาในระดับมหภาคของโปรแกรม

ระดับมหภาค

2.2 การนำโปรแกรมไปปฏิบัติ

2.2.1 การพัฒนาแผนการปฏิบัติโดยการเปลี่ยนความต้องการไปเป็น

วัตถุประสงค์ของการสอน ผ่านการระบุประสบการณ์ในการเรียนรู้สำหรับวัตถุประสงค์ของการสอน
ซึ่งมีการพัฒนาการประเมินผลประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้และแผนการประเมินผลที่ตามมาของ
ผู้เรียน

2.2.2 พัฒนาและนำกลยุทธ์และเทคนิคตามแผนปฏิบัติการไปใช้

2.2.3 พัฒนาและติดตามแผนสำหรับการสรรหาและการฝึกอบรมทรัพยากร

2.2.4 การติดตามผลและการเสริมแรงระหว่างครูและผู้เรียน

3. การประเมินผลและการตรวจสอบ

3.1 กำหนดและวัดผลลัพธ์ของโปรแกรม

3.2 ประเมินผลลัพธ์ของโปรแกรม

3.3 การใช้สิ่งที่ได้จากการประเมินเพื่อการปรับปรุงโปรแกรมการเปลี่ยนแปลง
องค์กรและการตรวจสอบจากสาธารณชนองค์การที่เหนือขึ้นไปหรือผู้ให้เงินทุนองค์กรวิชาชีพและ
รัฐบาล

Caffarella (2002) ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาโปรแกรม ซึ่งประกอบด้วย

1. ประเมินความต้องการ (Needs Assessment)
2. กำหนดวัตถุประสงค์ (Goal Setting)
3. วางแผนในการสร้างทีมงาน (Planning Team)
4. พัฒนาบุคลากร (Staff Development)
5. ประเมินผล (Evaluation)
6. วิธีลงมือปฏิบัติ (Modes of Implementation)
7. จัดการทรัพยากร (Resource Management)
8. ประเมินสิ่งแวดล้อม (Environment Assessment)

วีโรจน์ สารรัตน์ (2556) ได้กล่าวถึงแนวคิดการพัฒนาโปรแกรม ซึ่งประกอบด้วย
ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและใช้ทฤษฎีเพื่อตรวจสอบแนวคิดของโปรแกรมที่

พัฒนา

ขั้นที่ 2 แก้ไข ปรับปรุงและจัดทำเอกสารคู่มือประกอบ

ขั้นที่ 3 ตรวจสอบและการปรับปรุงโปรแกรม

ขั้นที่ 4 พัฒนาเครื่องมือในการประเมินโปรแกรมในภาคสนาม

ขั้นที่ 5 ทดสอบและทดลองการใช้โปรแกรมในภาคสนาม

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนาโปรแกรม ซึ่งผู้วิจัย
สามารถสังเคราะห์การพัฒนาโปรแกรม ปราบกฏดังตาราง 8

พหุ ประ โท ชี เว

ตาราง 8 การสังเคราะห์การพัฒนาโปรแกรม

การพัฒนาโปรแกรม	นักวิชาการ/นักการศึกษา					ความถี่
	Houle (1996)	Carolyn (2013)	Boone (1992)	Caffarella (2002)	ศิริโรจน์ สารรัตน์ (2556)	
1. การวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรม	✓	✓		✓	✓	3
2. การวางแผนในการจัดทำโปรแกรม	✓	✓	✓	✓		4
3. การกำหนดวัตถุประสงค์ของโปรแกรม	✓		✓	✓		3
4. การออกแบบโปรแกรม	✓			✓		2
5. การสร้างโปรแกรมเพื่อใช้ในการฝึกอบรม	✓	✓				2
6. การนำโปรแกรมไปใช้	✓	✓	✓	✓	✓	5
7. การประเมินผลโปรแกรม	✓	✓	✓	✓	✓	5
8. การพัฒนาบุคลากร				✓		1
9. การจัดการทรัพยากร				✓		1
10. การประเมินสิ่งแวดล้อม				✓		1
11. แก้ไข ปรับปรุงและจัดทำเอกสารคู่มือ					✓	1
12. การพัฒนาเครื่องมือในการประเมินโปรแกรม					✓	1

จากตาราง 7 พบว่า คะแนนความถี่ของการประเมินผลโปรแกรมและการนำโปรแกรมไปใช้ มีคะแนนความถี่มากที่สุด รองลงมา คือ การวางแผนในการจัดทำโปรแกรม ส่วนองค์ประกอบที่มีความถี่ต่ำที่สุด คือ การพัฒนาบุคลากร การจัดการทรัพยากร การประเมินสิ่งแวดล้อม การพัฒนาเครื่องมือในการประเมินโปรแกรม แก้ไข ปรับปรุงและจัดทำเอกสารคู่มือ ซึ่งผู้วิจัยเลือกขั้นตอนในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างครูผู้สอนด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาจากคะแนนความถี่ในระดับที่สูงที่สุด 5 ลำดับแรก และได้นำองค์ประกอบที่มีความถี่ต่ำมารวมกับองค์ประกอบที่มีความคล้ายคลึงกัน ซึ่งได้ขั้นตอนในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างครูผู้สอนด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรม
2. การกำหนดวัตถุประสงค์ของโปรแกรม
3. การวางแผนในการจัดทำโปรแกรม
4. การออกแบบและการสร้างโปรแกรม
5. การนำโปรแกรมไปใช้
6. การประเมินผลโปรแกรม

บริบทพื้นที่วิจัย

บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

1. สถานที่ตั้ง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ตั้งอยู่เลขที่ 71 หมู่ 4 ตำบลนิคมห้วยผึ้ง อำเภอยุทธยา จังหวัดกาฬสินธุ์ รหัสไปรษณีย์ 46240 มีเนื้อที่ประมาณ 9 ไร่ 2 งาน 52 ตารางวา มีอำเภอในเขตพื้นที่บริการทางการศึกษา จำนวน 7 อำเภอ ประกอบด้วย

1. อำเภอห้วยผึ้ง	4 ตำบล
2. อำเภอนาคู	5 ตำบล
3. อำเภอเขาวง	6 ตำบล
4. อำเภอกุฉินารายณ์	12 ตำบล
5. อำเภอนามน	5 ตำบล
6. อำเภอสมเด็จ	8 ตำบล
7. อำเภอคำม่วง	6 ตำบล
รวม	46 ตำบล

สภาพการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 198 โรงเรียน (รวม 3 สาขา) จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 25,885 คน (ข้อมูลภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 วันที่ 10 มิถุนายน 2565)

2. สภาพทั่วไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จัดตั้งขึ้นตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การกำหนดและแก้ไขเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่การศึกษาเป็นเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลงวันที่ 17 สิงหาคม 2553 ลำดับที่ 8 ให้เขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เปลี่ยนแปลงเป็น

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ประกอบด้วยห้องที่ อำเภอห้วยผึ้ง อำเภอเขาวง อำเภอคำม่วง อำเภอกุฉินารายณ์ อำเภอสมเด็จ อำเภอนามน และอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยกระทรวงศึกษาธิการแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาม ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องการแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา พ.ศ. 2560 ลงวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560 ดังนี้

1. กลุ่มอำนวยการ
  2. กลุ่มนโยบายและแผน
  3. กลุ่มส่งเสริมการศึกษาทางไกล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
  4. กลุ่มบริหารการเงินและสินทรัพย์
  5. กลุ่มบริหารงานบุคคล
  7. กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา
  8. กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
  9. หน่วยตรวจสอบภายใน
  10. กลุ่มกฎหมายและคดี
3. ทิศทางการจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
- วิสัยทัศน์
- “ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน สู่สังคมอนาคตอย่างยั่งยืน”
- พันธกิจ
1. จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
  2. ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างโอกาสทางการศึกษา และพัฒนาศักยภาพและคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตรและคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21
  3. พัฒนาและสร้างเสริมให้สำนักงาน/สถานศึกษา/ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีสมรรถนะสูงสุดสู่การเป็นองค์กรการจัดการศึกษาที่เป็นเลิศและยั่งยืน
  4. บริหารจัดการศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล และเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นวัฒนธรรมองค์กร บูรณาการการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) เพื่อพัฒนาสู่ Thailand 4.0
  5. จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

เป้าหมาย

1. ผู้เรียนมีความรักในสถาบันหลักของชาติ และยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีหลักคิดที่ถูกต้อง และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น ซื่อสัตย์ สุจริต มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม
2. ผู้เรียนทุกระดับ ทุกกลุ่มเป้าหมาย ได้รับโอกาสทางการศึกษา และพัฒนาศักยภาพและคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตรและคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง
3. ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรู้ และจรรยาบรรณ ตามมาตรฐานวิชาชีพ
4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา มีสมรรถนะในการบริหารจัดการเชิงบูรณาการมีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ และการรายงานผลอย่างเป็นระบบ ใช้การวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา โดยมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน
5. สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ค่านิยมองค์กร

“บริหารโปร่งใส ใส่ใจบริการ ทำงานเป็นทีม”

นโยบาย

นโยบายที่ 1 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์และของชาติ

1. ผู้เรียนทุกคนที่มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรักในสถาบันหลักของชาติ ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
2. ผู้เรียนทุกคนมีทัศนคติที่ต่อบ้านเมือง มีหลักคิดที่ถูกต้อง เป็นพลเมืองดีของชาติมีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ มีจิตสาธารณะ มีจิตอาสา รับผิดชอบต่อครอบครัว ผู้อื่น และสังคมโดยรวม ซื่อสัตย์ สุจริต มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย และรักษาศีลธรรม
3. ผู้เรียนทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง เช่น ภัยจากยาเสพติด ความรุนแรง การคุกคามในชีวิตและทรัพย์สินการค้ามนุษย์ อาชญากรรมไซเบอร์ และภัยพิบัติต่าง ๆ เป็นต้น

นโยบายที่ 2 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

1. ผู้เรียนทุกระดับมีความสามารถพิเศษ ด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ ดนตรีกีฬา ภาษา และอื่น ๆ ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ สร้างความสามารถในการแข่งขัน

2. ผู้เรียนมีความถนัดและความสนใจ นำไปสู่การพัฒนาทักษะวิชาชีพ เป็นนักคิด เป็นผู้สร้างนวัตกรรม เป็นนวัตกรรม

นโยบายที่ 3 ด้านการพัฒนาและสร้างเสริมศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์

1. หลักสูตรปฐมวัยและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการพัฒนาที่สอดคล้องกับแนวโน้มการพัฒนาของประเทศ

2. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และมีทักษะความสามารถที่สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีความยืดหยุ่นทางด้านความคิด สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ภายใต้อิทธิพลที่เป็นพหุวัฒนธรรม รวมถึงการวางพื้นฐานการเรียนรู้เพื่อการวางแผนชีวิตที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัยและนำไปปฏิบัติได้

3. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีความรู้และทักษะนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรม

4. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ เชื่อมโยงสู่อาชีพและการมีงานทำ มีทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ

5. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพในการจัดการสุขภาวะของตนเองให้มีสุขภาวะที่ดีสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

6. ครู เปลี่ยนบทบาทจาก “ครูผู้สอน” เป็น “Coach” ผู้ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะการเรียนรู้หรือผู้อำนวยการการเรียนรู้

7. ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ได้รับการพัฒนาศักยภาพสมรรถนะวิชาชีพและสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งมีจรรยาบรรณตามมาตรฐานวิชาชีพ

นโยบายที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

1. สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายโลกเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน(Global Goals for Sustainable Development)

2. สถานศึกษากำบอกรปกครองท้องถิ่น ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ ร่วมมือในการจัดการศึกษา

3. สถานศึกษามีคุณภาพ และมีมาตรฐานตามบริบทของพื้นที่

4. งบประมาณ และทรัพยากรทางการศึกษามีเพียงพอ และเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริง โดยคำนึงถึงความจำเป็นตามสภาพพื้นที่ภูมิศาสตร์ สภาพทาง เศรษฐกิจ และที่ตั้งของสถานศึกษา

5. งบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่าย และงบลงทุนแก่สถานศึกษาอย่างเหมาะสม เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

6. นำเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) มาเป็นเครื่องมือให้ผู้เรียนได้มี โอกาสเข้าถึงบริการด้านการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. พัฒนาระบบการติดตาม สนับสนุนและประเมินผลเพื่อสร้างหลักประกัน สิทธิการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของประชาชน

นโยบายที่ 5 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม

1. สถานศึกษา นักเรียนได้รับการส่งเสริมด้านความรู้ การสร้างจิตสำนึกด้าน การผลิตและบริโภค ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2. สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) และสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

นโยบายที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา

1. สถานศึกษา หรือกลุ่มสถานศึกษา มีความเป็นอิสระในการบริหารและ จัดการศึกษาครอบคลุม ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงาน บุคคลและด้านการบริหารงานทั่วไป

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปรับเปลี่ยนให้เป็นหน่วยงานให้มีความ ทันสมัย พร้อมทั้งปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ สนับสนุน ส่งเสริมตรวจสอบ ติดตาม เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา พัฒนานวัตกรรม และ เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการ เรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

สุภัทรา ภูษิตรัตน์าวลี (2560) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ งานวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ และ 2) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ ในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักศึกษา โดยแบ่งการดำเนินงานเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และระยะที่ 2 การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปทดลองใช้ในสภาพจริง โดยใช้เวลาในการทดลองเป็นเวลา 1 ภาคการศึกษา พบว่า 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ที่พัฒนาขึ้น เรียกว่า POARE Model ซึ่งมีขั้นตอนสำคัญของการจัดการเรียนรู้ คือ อาจารย์เตรียมความพร้อม (P) นักศึกษาทราบทิศทางการเรียน (O) นักศึกษาเรียนรู้โดยการปฏิบัติ (A) อาจารย์ส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (R) และประเมินผลการเรียนรู้รอบด้าน (E) ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (75/75) และ 2) เมื่อนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปทดลองใช้ พฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษากลุ่มทดลองที่อาจารย์จัดการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่อาจารย์จัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบปกติ และนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในภาพรวมอยู่ในระดับดี

กาญจนา จันทะโยธา (2560) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 งานวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 3) เพื่อพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ พบว่า 1) องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 15 ตัวชี้วัด ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การใช้วิธีสอนที่หลากหลายมี 5 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 2 การส่งเสริมผู้เรียนให้เรียนรู้ด้วยตนเอง มี 5 ตัวชี้วัด และองค์ประกอบที่ 3 การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ มี 5 ตัวชี้วัด 2) สภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การส่งเสริมผู้เรียนให้เรียนรู้ด้วยตนเอง การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ และการใช้วิธีสอนที่หลากหลาย ตามลำดับ สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การใช้วิธีสอนที่หลากหลาย การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้และการส่งเสริมผู้เรียนให้เรียนรู้ด้วยตนเอง ตามลำดับ 3) การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 3.1) โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 มีองค์ประกอบดังนี้ 1) บทนำ ประกอบด้วยแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ สภาพปัจจุบันสภาพปัญหาและความสำคัญของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ 2) หลักการและเหตุผล ประกอบด้วย เหตุผลและความจำเป็นในการสร้างโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ความมุ่งหมาย ประกอบด้วย เป้าหมายที่ต้องการให้บรรลุผลในการใช้โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ 4) ผู้เข้ารับการพัฒนารวมประกอบด้วย บุคคลที่ควรเข้ารับการพัฒนาในโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ 5) ระยะเวลา ประกอบด้วย ระยะเวลาในการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ 6) โครงสร้างของข้อหาเนื้อหา ประกอบด้วย 3 โมดูล ได้แก่ โมดูล 1 การใช้วิธีสอนที่หลากหลาย โมดูล 2 การส่งเสริมผู้เรียนให้เรียนรู้ด้วยตนเอง และโมดูล 3 การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ 7) วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย การเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกอบรมการสอนแนะและการเป็นพี่เลี้ยง การเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 8) สื่อ ประกอบด้วย เอกสารประกอบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องคอมพิวเตอร์ และเครื่องฉายโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการนำเสนอ ใบความรู้ ใบงาน และใบกิจกรรม แบบทดสอบ และแบบบันทึกการเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน และ 9) การวัดและการประเมิน ประกอบด้วย การประเมินผู้เข้ารับการพัฒนาและประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการพัฒนารวมโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 3.2) การประเมินโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

อภิवास โทธิตาทอง (2563) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 โดยการวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 2) เพื่อพัฒนา

โปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 30 ใช้กลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 327 คน ได้มาโดยวิธีการเทียบ ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie และ Morgan เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 30 โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 30 โดยรวมและ เป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 2. ผลการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 พบว่า โปรแกรม พัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 30 ประกอบด้วย องค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาและ สารสำคัญ 4) วิธีการพัฒนา 5) การวัด และประเมินผล

ไฉไลศรี เพชรใต้ (2563) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและ สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 4) เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรม เสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 758 คน ได้มาโดยการใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie และ Morgan เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบประเมิน แบบสัมภาษณ์สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบ และตัวชี้วัดของการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 5 องค์ประกอบ จำนวน 15 ตัวชี้วัด ยืนยันโดย ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2. สภาพปัจจุบันการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้าง สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่ พึงประสงค์การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูประถมศึกษา

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมาก 3. กรพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและ 2) คู่มือการใช้โปรแกรม โดยมีองค์ประกอบของโปรแกรม คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา (4) วิธีการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย 5 Module คือ 1) การวิเคราะห์ผู้เรียน 2) การออกแบบการเรียนรู้ 3) การจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) การใช้สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี 5) การวัดและประเมินผล ผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด 4. ผลการนำโปรแกรมฯ ไปใช้พบว่า 1) ผลการทดสอบความรู้เกี่ยวกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูก่อนการพัฒนามีค่าเฉลี่ย 12.90 คิดเป็นร้อยละ 43.00 และมีคะแนนหลังการพัฒนา มีค่าเฉลี่ย 27.66 คิดเป็นร้อยละ 92.20 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโปรแกรมฯ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ลีลาวดี ชนะมาร (2563) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัยศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะคือระยะที่ 1 การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ ระยะที่ 2 การทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2562 คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยนครพนม จำนวน 24 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติทดสอบ t-test ผลการวิจัยพบว่า 1. ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2 จุดมุ่งหมายของรูปแบบ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมี 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 นำเสนอนวัตกรรมกว้างล่วงหน้าก่อนการสอน ขั้นที่ 2 เสนอปัญหา ขั้นที่ 3 ใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ขั้นที่ 4 วางแผนในการแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 5 ดำเนินการแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 6 วิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลข้อมูลนำเสนอ 4) เนื้อหาสาระการเรียนรู้ 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้และรูปแบบมีประสิทธิภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย 2.1 ผู้เรียน

มีความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2.2 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้เนื้อหา ในรายวิชาการบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย 1 หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ผู้เรียนมีความพึงพอใจภายหลังการทดลองโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Maddox (2003) ได้ศึกษาเพื่อฝึกอบรมกลุ่มที่เลือกมาจากสหวิทยาเขต Norwalk-La Mirada ในกลยุทธ์การสอนและบทเรียนตัวอย่างที่หลากหลายสำหรับครู เพื่อใช้ในชั้นเรียนและเพื่อศึกษาว่า การเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ในชั้นเรียนของตนหลังการฝึกอบรมเสร็จแล้วการศึกษาครั้งนี้ เกี่ยวกับการฝึกอบรมครู ในด้านกลยุทธ์การสอนที่ใช้กับนักเรียนทุกคน โดยไม่คำนึงถึงรูปแบบการเรียน ที่หลากหลายของครูเหล่านั้น ครูจำเป็นต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคนในชั้นเรียน อย่างเข้าใจจริง ๆ ผลการศึกษาพบว่า กลยุทธ์หนึ่ง ๆ ไม่เหมาะสมกับวิธีการสอนเลยเมื่อลดขนาดชั้น ครูหลายคนเข้าใจในชั้นเรียน โดยมีประสบการณ์การสอนน้อยหรือไม่มีเลย ผู้วิจัยพบว่า ครู จำนวน 15 คน ในทั้งหมด 25 คน ในการศึกษาครั้งนี้ ไม่เคยฝึกสอนมาก่อนการเข้าชั้นเรียน แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 ประกอบด้วยการประชุมรูปแบบการสอนก่อนการฝึกอบรม ครูตอบคำถาม ข้อสอบเชิงเนื้อหาและแบบตรวจรายการที่กำหนดความรู้เดิมของตนและการใช้กลยุทธ์ทบทวนปัญหา รวมทั้งการใช้โครงสร้างของการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน ระยะที่ 2 ประกอบด้วย ครูที่เข้ารับการร่วมมือกัน ในระยะที่ 3 ครูกลับไปทำแบบทดสอบเชิงเนื้อหาและแบบตรวจสอบรายการของครูอีกครั้งหนึ่ง เพื่อศึกษาว่ามีการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการสอนของตนหลังจากการฝึกอบรมเรียบร้อยแล้วระหว่างการฝึกอบรม ครูทำงานร่วมกันและมีประสบการณ์ในกลยุทธ์การสอนด้วยตนเอง ครูได้เรียนรู้ร่วมกัน และใช้วิธีพวกตนเรียนรู้ได้ดีที่สุด และวิธีที่พวกครูสามารถประยุกต์การฝึกอบรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ แก่นักเรียนในขณะที่ฝึกอบรมดำเนินไป ครูแสดงความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้นเกี่ยวกับปัญหา ครูเห็นว่ กิจกรรมเหล่านี้สนุกสนาน โครงสร้างการฝึกอบรมของ Kazan ครั้งนี้ช่วยให้ครูเชื่อมโยงอารมณ์เข้ากับ เนื้อหาทางวิชาการซึ่ง สนับสนุนการมีปฏิสัมพันธ์ในทางบวกและทำให้การเรียนรู้ได้มากขึ้น การฝึกอบรมทำให้ครูมีการปรับปรุงกลยุทธ์การสอนและรูปแบบการสอนในเฉพาะด้านที่ได้รับ

Peebles (2004) ได้ศึกษาผลการใช้โปรแกรมฝึกอบรมครูเชิงปฏิบัติการแก่ครูใหม่และครูประจำการเก่าเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของรัฐ 5 แห่ง จากพื้นที่ ต่างกันของรัฐจอร์เจีย เพื่อพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อสนองตามแนวการปฏิรูปโรงเรียนโดยความร่วมมือกัน ระหว่างมหาวิทยาลัยและซึ่งประกอบด้วย ครูวิทยากร 12 คน ผู้บริหารโรงเรียน ศาสตราจารย์จาก มหาวิทยาลัย และนิสิตที่กำลังทำวิจัยเกี่ยวกับการสอนในชั้นสุดท้าย โดยการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผลของ การพัฒนาการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้จากการสำรวจและการสัมภาษณ์ครู

ที่เข้ารับการฝึกอบรม ผลการศึกษาพบว่า การฝึกอบรมสามารถพัฒนาและเติมเต็มในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แก่ครูใหม่ได้ แต่สำหรับครูเก่าการฝึกอบรมดังกล่าวเกิดการพัฒนากิจการจัดการเรียนรู้ของครูและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้แต่ไม่เด่นชัด

Pritchett (2007) ได้วิจัยสำรวจทัศนคติของบุคลากรภายในโรงเรียนในเรื่องเกี่ยวกับการใช้กลยุทธ์ในด้านการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นวิธีการวิจัยในชั้นเรียนเป็นกรอบโครงร่างในแผนพัฒนาโรงเรียนของโรงเรียนอาลาบา มาเพื่อการพัฒนาในระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการใช้กลยุทธ์ด้านการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นวิธีการวิจัยชั้นเรียนกับการรับรู้ถึงความสัมพันธ์ของกลยุทธ์ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นวิธีการวิจัยในชั้นเรียนทั้ง 9 ชั้น นักวิชาการของรัฐอาลาบามายังคงกล่าวด้วยว่าผู้บริหารจำเป็นต้องใช้เวลามากขึ้นในการวางแผนงานด้านการส่งเสริมกลยุทธ์ด้านการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นวิธีการวิจัยชั้นเรียน เพิ่มงบประมาณเพื่อการพัฒนาวิชาชีพสำหรับบุคคลด้านการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นวิธีการวิจัยชั้นเรียนและสนับสนุนทุกด้านเป็นพิเศษ

Guntuku และ Meesala (2013) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะครูตามการจัดการสัดส่วนตามบริบทของอินเดีย ผลการศึกษาพบว่า สัดส่วนความสามารถของครูในการจัดการที่ถูกสร้างขึ้นด้วยความพยายามทางวิชาการมี 36 รายการ ในระดับที่ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคสำหรับรายการทั้งหมด ซึ่งเป็นมีค่าสูงกว่าสถิติที่น่าพอใจ ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการครู เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถและระดับความพึงพอใจของนักเรียนความสามารถและความสำเร็จในอาชีพของนักเรียน ภูมิหลังของครูและความสามารถและอื่น ๆ และได้ค้นพบว่า ครูบางส่วนยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาจนถึงในปัจจุบันนี้ตามบริบทของอินเดีย โดยเฉพาะผู้ที่อยู่นอกอินเดียซึ่งยังไม่เคยมีการวัดการจัดการสมรรถนะครูเลย

Francis และ John (2014) ได้วิจัยเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของครูและผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการศึกษาทักษะชีวิตในโรงเรียนมัธยมศึกษา (LSE) โดยมีจุดมุ่งหมายการวิจัยคือ 1) การศึกษาชุดโปรแกรม LSE 2) เพื่อศึกษาเจตคติของครูและนักเรียนต่อชุดโปรแกรม LSE ในโรงเรียนมัธยมศึกษา 3) เพื่อสร้างและเตรียมความพร้อมของการเรียนการสอน ทรัพยากรสื่อการเรียนการสอนของชุดโปรแกรม LSE ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา 15 คน 2) ครู 30 คน 3) นักเรียน 180 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความพึงพอใจ และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่การวิเคราะห์จากโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ และการวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่ได้รับการฝึกอบรมการศึกษาทักษะชีวิต การเตรียมความพร้อมครูจึงอยู่ระดับต่ำ ครูมีเจตคติเชิงลบต่อชุดโปรแกรม LSE ส่วนนักเรียนมีเจตคติ

เชิงบวกต่อชุดโปรแกรม LSE และระดับการเตรียมความพร้อมของการเรียนการสอน ทรัพยากร สื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับต่ำ สรุปได้ว่า ครูควรได้รับการฝึกอบรมก่อนที่จะทำการสอนทักษะชีวิตให้แก่นักเรียน และทางสถานศึกษาควรจัดทรัพยากร สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปแนวคิดของนักวิชาการและหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่จะทำให้เกิดความสามารถในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด จะเห็นได้ว่า การเสริมสร้างครูผู้สอนด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจะมีองค์ประกอบสำคัญทั้งการออกแบบการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติโดยผ่านกระบวนการทางความคิด การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้ตลอดจนการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง เพื่อที่จะได้นำความรู้ที่เหมาะสมมาใช้ในเวลาที่ต้องการ และช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยต้องอาศัยกระบวนการในการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองการประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการบูรณาการกับการปฏิบัติงาน การพัฒนาไปที่การพัฒนาแรงจูงใจ มโนทัศน์เกี่ยวกับตนเอง คุณลักษณะเฉพาะของบุคคล ทักษะและความรู้ของครูผู้สอนเพื่อให้ส่งผลต่อผู้เรียนอย่างเต็มที่ แต่เนื่องจากในปัจจุบันงานวิจัยที่ผ่านมายังไม่ปรากฏเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างครูผู้สอนด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ยังไม่ครอบคลุมชัดเจน มีเพียงภาพรวมเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างครูผู้สอนด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยมีการเรียงลำดับความสำคัญให้มีความเหมาะสมตรงความต้องการของครูผู้สอนให้มากที่สุด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

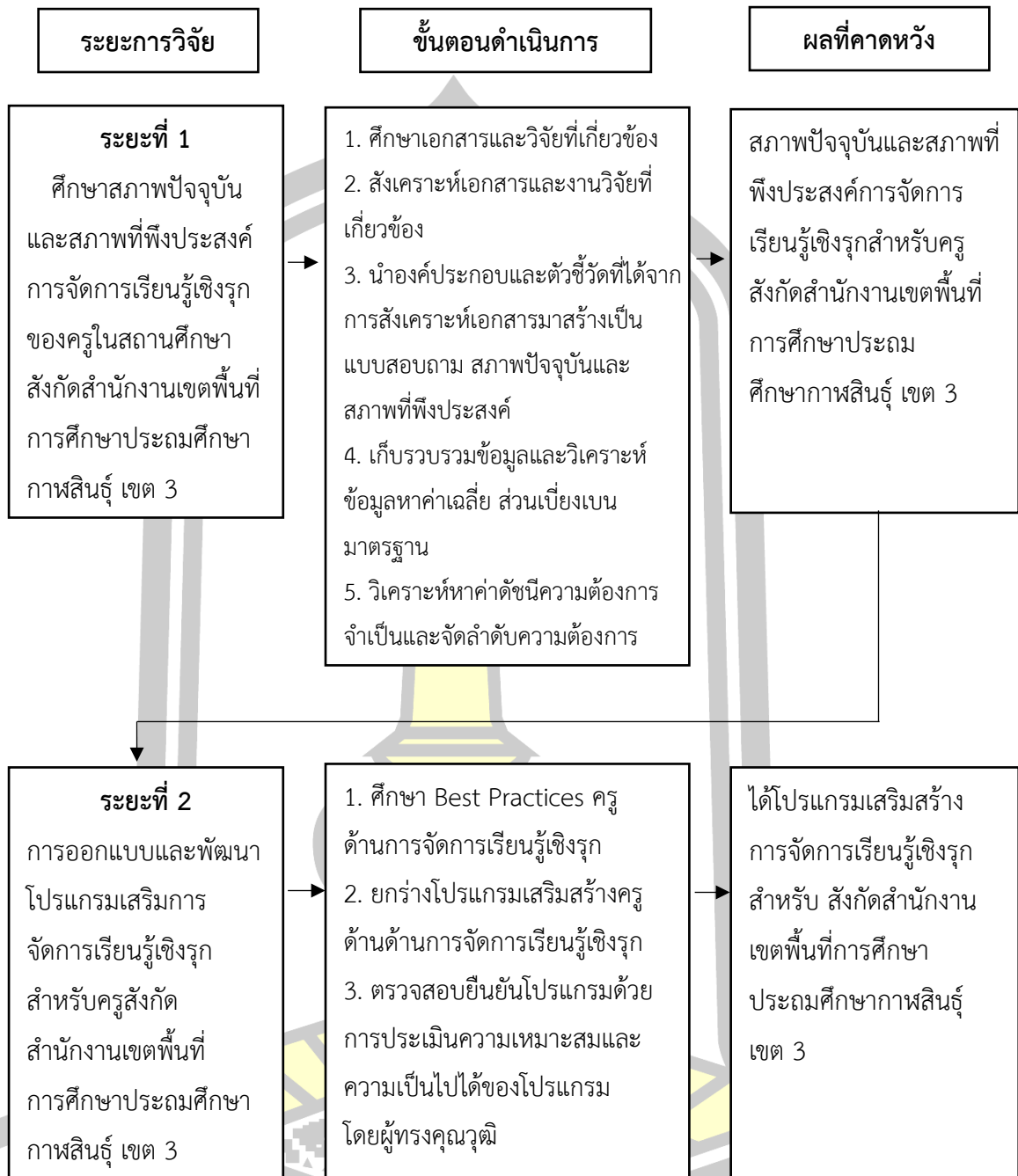
โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา เขต 3 เป็นการวิจัยแบบวิธีผสมผสาน (Mixed Method) โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ
ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดิน เขต 3

ระยะที่ 2 การออกแบบโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดิน เขต 3

ระยะการวิจัย ขั้นตอนดำเนินการ และผลที่คาดหวัง แสดงดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แสดงระยะการวิจัย ขั้นตอนดำเนินการ และผลที่คาดหวัง

**ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3**

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้าง
การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสาร วิเคราะห์และสังเคราะห์ สรุปลงข้อสรุปและ
ตัวชี้วัดครูผู้สอน ด้านจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้วยเทคนิควิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้
องค์ประกอบและตัวชี้วัดด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (Population) ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ทั้ง 198 โรงเรียน ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1,413 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ทั้ง 198 โรงเรียน ปีการศึกษา 2566 จำนวน 305 คน
ดังปรากฏตามตาราง

ตาราง 9 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูล

กลุ่มสถานศึกษา	จำนวนประชากร (N)	กลุ่มตัวอย่าง (n)
กลุ่มเมืองสามอ่าง	110	24
กลุ่มเสรีไทนาคู	103	22
กลุ่มเมืองเขาวง	117	25
กลุ่มเมืองกุฉินารายณ์	143	31
กลุ่มลำพะยังนารายณ์	139	30
กลุ่มบูรพานารายณ์	128	28
กลุ่มโรงเรียนนามน	147	32

ตาราง 9 (ต่อ)

กลุ่มสถานศึกษา	จำนวนประชากร (N)	กลุ่มตัวอย่าง (n)
กลุ่มเมืองสมเด็จ	172	37
กลุ่มสมเด็จพระภูพาน	116	25
กลุ่มแพรวาคำม่วง	238	51
รวม	1,413	305

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- 1.2.1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตาราง Krejcie และ Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 305 คน
- 1.2.2 การสุ่มตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling Technique) โดยใช้กลุ่มสถานศึกษาเป็นหน่วยของการสุ่ม
- 1.2.3 กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของประชากรที่สังกัดในกลุ่มสถานศึกษา โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อสุ่มครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 จำนวน 305 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ประเภทและลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และผู้วิจัยได้กำหนดน้ำหนักคะแนนตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert Scale) ดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก
- ระดับ 3 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด ตามกรอบการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามระบุเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมได้อย่างมีอิสระ

2.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

2.2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยนำข้อมูลที่ค้นพบมาทำการวิเคราะห์ในประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถาม

2.2.2 ดำเนินการพัฒนาแบบสอบถามฉบับร่างเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 แบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2.2.3 นำแบบสอบถามฉบับร่างที่พัฒนาขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาได้ตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหา แล้วนำข้อเสนอแนะที่ได้ไปปรับปรุง แก้ไขให้แบบสอบถามสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2.2.4 นำแบบสอบถามที่ฉบับร่างปรับปรุง แก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Congruence) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .50 ขึ้นไป (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2561) โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

+1 หมายถึง สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

-1 หมายถึง ไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยวิธีการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ใช้เทคนิค IOC (Index of Congruence) หรือดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม

ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยและพิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องของข้อคำถามโดยใช้เทคนิค IOC (Index of Congruence) ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษามาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี
2. เป็นผู้มีคุณวุฒิทางการบริหารการศึกษาหรือการวิจัยและประเมินผลการศึกษาหรือการวัดผลการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไป

3. มีตำแหน่งทางวิชาการในหน่วยงานการศึกษาตั้งแต่ระดับชำนาญการพิเศษขึ้นไปซึ่งผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ประกอบด้วยบุคคล ดังต่อไปนี้

3.1 พระมหากิตติพนธ์ กิตติวิญญู (รัตนสิงห์สกุล) รองผู้อำนวยการโรงเรียนวิเวกธรรมประสิทธิ์วิทยา จังหวัดขอนแก่น ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา

3.2 ดร.วราภรณ์ ขาเรืองเดช ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลนครพนม วิทยฐานะ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

3.3 ดร.สุชัยญา เอื้องกลาง ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศและติดตามการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3.4 นายชาญศิลป์ ส่งเสริม ตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนบ้านฝั่งแดง (พระเทพวรมนูปถัมภ์) วิทยฐานะ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

3.5 นางรุ่งรัตน์ ขาดิขานี ตำแหน่ง ครู โรงเรียนบ้านฝั่งแดง (พระเทพวรมนูปถัมภ์) วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาหลักสูตรและการสอน

2.2.5 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบและพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถาม ซึ่งนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

2.2.6 วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อซึ่งใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ตามวิธี Item Total Correlation (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ระหว่างคะแนนรายข้อคำถามกับคะแนนรวมโดยการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .20 ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2.7 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Co-Efficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยเกณฑ์ความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ซึ่งจะมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

2.2.8 หลังทดลองใช้แบบสอบถามต้องปรับปรุงแบบสอบถามอีกครั้ง
แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำก่อนนำเครื่องมือไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.9 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการขออนุมัติหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ และอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม

3.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

3.3 นำแบบสอบถามรูปแบบที่อยู่บนเว็บไซต์ <https://forms.gle> และคิวอาร์โค้ดพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจัดส่งไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างผ่านแอปพลิเคชันไลน์ กลุ่มไลน์ธุรการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 และระบบ-รับส่งหนังสือราชการอิเล็กทรอนิกส์

4. การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การจัดทำข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

4.1.1 ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ ของแบบสอบถามที่ได้รับ
กลับคืน

4.1.2 เรียงแบบสอบถาม กำหนดรหัส ให้คะแนน บันทึกลงโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เป็นค่าความถี่และร้อยละ

4.2.2 ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยผ่านการตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ต่อไปนี้

ระดับ 5 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย
 ระดับ 1 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด
 โดยนำข้อมูลไปวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 โดยมีการแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

4.51–5.00 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/มีสภาพที่พึงประสงค์มากที่สุด

3.51–4.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/มีสภาพที่พึงประสงค์มาก

2.51–3.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/มีสภาพที่พึงประสงค์ปานกลาง

1.51–2.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/มีสภาพที่พึงประสงค์น้อย

1.00–1.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/มีสภาพที่พึงประสงค์น้อยที่สุด

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 ร้อยละ

$$\text{สูตร } P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นค่าร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

ค่าเฉลี่ย

$$\text{สูตร } \bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ $\bar{x}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม

N แทน จำนวนคะแนนในกลุ่ม

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$\text{สูตร } S.D. = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n - (n-1)}}$$

เมื่อ $S.D.$ แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\sum x^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
 $(\sum x)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
 n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

5.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

ดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

$$\text{สูตร } IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ความสอดคล้องระหว่างข้อความกับจุดมุ่งหมาย
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ค่าอำนาจจำแนก โดยการใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

$$\text{สูตร } r = \frac{n \sum xy - \sum x \sum y}{\sqrt{[n \sum x^2 - (\sum x)^2][n \sum y^2 - (\sum y)^2]}}$$

เมื่อ r แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนน
 รายข้อกับคะแนนรวม
 n แทน จำนวนคน
 $\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนรายข้อ
 $\sum y$ แทน ผลรวมของคะแนนรวมทุกข้อ
 $\sum xy$ แทน ผลรวมของผลคูณระหว่างคะแนนรายข้อ
 กับคะแนนรวมทุกข้อของทุกคน

$\sum x^2$ แทน ผลรวมของคะแนนรายข้อแต่ละตัวยกกำลังสอง
 $\sum y^2$ แทน ผลรวมของคะแนนรวมทุกข้อแต่ละตัวยกกำลังสอง

5.3 ตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach

$$\text{สูตร } \alpha = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right)$$

เมื่อ α แทน สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
 n แทน จำนวนข้อเครื่องมือ
 $\sum s_i^2$ แทน คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ
 s_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

5.4 วิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็น เพื่อลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยนำค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาวิเคราะห์ ซึ่งค่าดัชนีความต้องการจำเป็น คำนวณโดยใช้สูตร (สุวิมล ว่องวานิช, 2548) ดังนี้

$$\text{สูตร } PNI_{modified} = \frac{(I-D)}{D}$$

เมื่อ I แทน ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์
 D แทน ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน

ระยะที่ 2 การออกแบบและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

ซึ่งมีขั้นตอนในการออกแบบและพัฒนาโปรแกรม ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

1. ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการศึกษาโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดีด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้

1.1 เป็นสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินภายนอกรอบที่ 4 ในระดับดีขึ้นไป

1.2 เป็นสถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

1.3 เป็นสถานศึกษาที่มีผลงานดีเด่นหรือเป็นที่ยอมรับด้านการจัดการเรียนรู้

เชิงรุก

ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกสถานศึกษาที่เข้าเกณฑ์ดังกล่าว จำนวน 3 แห่ง ดังนี้

1. โรงเรียนบ้านคำพิมูล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3

2. โรงเรียนบ้านน้ำก่ำ (สิทธิผลนุกูล) โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1

3. โรงเรียนบ้านฝั่งแดง (พระเทพวรมณีอุปถัมภ์) โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1

โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 1 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างมีส่วนประกอบ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตำแหน่งทางการบริหาร ตำแหน่งทางวิชาการ คุณวุฒิสูงสุด ประสบการณ์การทำงาน และสถานที่ในการทำงาน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2.2 การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3

2. กำหนดประเด็นที่มีความสำคัญที่ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผลจากข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษา โดยนำมาเขียนเป็นข้อคำถามให้ครอบคลุมทุกประเด็น

3. สร้างข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์

4. นำร่างแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้ตรวจสอบความถูกต้องของสำนวนภาษา และปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

5. นำแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ (ชุดเดิม)

ได้ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย โดยต้องพิจารณาข้อคำถามของการสัมภาษณ์กับวัตถุประสงค์และนิยาม

ศัพท์เฉพาะ ถึงความสอดคล้องระหว่างประเด็น ซึ่งในขั้นตอนนี้จะใช้การวิเคราะห์ความสอดคล้อง (IOC : Index of Congruence) โดยสามารถเลือกข้อความที่มีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ .50 ขึ้นไป (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2561) โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- +1 หมายถึง สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ
- 1 หมายถึง ไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

ซึ่งจะต้องได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Congruence) ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป

6. ปรับปรุงความถูกต้องของข้อความในแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในการขอความอนุเคราะห์เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล ณ โรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี จำนวน 3 แห่ง ได้แก่

3.1.1 โรงเรียนบ้านคำพิมูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3

3.1.2 โรงเรียนบ้านน้ำก่ำ (สิทธิผลนุกูล) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครพนม เขต 1

3.1.3 โรงเรียนบ้านฝั่งแดง (พระเทพวรมนูอุปถัมภ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1

3.2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบ สัมภาษณ์ถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง พร้อมกับนัดหมายวัน เวลา สถานที่ ที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสะดวก ในการให้สัมภาษณ์กับผู้วิจัย

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่ได้นัดหมายไว้ เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล พร้อมทั้งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยละเอียด ซึ่งในการสัมภาษณ์แต่ละครั้ง ผู้วิจัยต้องขออนุญาตบันทึกเสียงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในขณะสัมภาษณ์ทุกครั้งเพื่อปกกันข้อผิดพลาดของ ข้อมูล

4. การจัดการข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกการสัมภาษณ์มาเรียบเรียง เพื่อจัดระเบียบข้อมูลเนื้อหาให้เข้ากับองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย

4.2 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นที่ 2 การออกแบบและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3

1. แหล่งข้อมูลที่ใช้ออกแบบโปรแกรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำข้อมูลในระยะที่ 1 เกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัจจุบัน
สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นจากการศึกษาข้อมูลของสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติ
ที่เป็นเลิศ (Best Practices) และทำการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
และข้อมูลจากผู้บริหารและครูผู้สอน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ คือ ผลสรุปการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาที่
ได้จากการศึกษาสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice)

2.2 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรม
เสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู

2.2.2 วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

2.2.3 สรุปโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice)

4. การจัดการกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การจัดการกระทำข้อมูล วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา
ในสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) มาสรุปเป็นองค์รวมในประเด็นขององค์ประกอบ
ทั้ง 4 ด้าน ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร
เขต 3

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับ
ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3

1. ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพาสินธุ์ เขต 3 ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1.1 จบการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอก ด้านการศึกษา

1.2 เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านวิชาการอย่างน้อย 10 ปี

ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 คน ประกอบไปด้วย

1. นายชัชวาล อาราชภูร์ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพาสินธุ์ เขต 3
2. นายอภิชัย ท่ามาน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครพนม เขต 1
3. ดร.พิศุทธิ์ กิตติศรีวรพันธุ์ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม
4. นายวิทวินทร์ ประທังคตติ ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครพนม เขต 1
5. นายเจษฎา คะโยธา ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพาสินธุ์ เขต 3

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ประเภทและลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพาสินธุ์ เขต 3 โดยจำแนกข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคอร์ท (Likert Scale) ซึ่งกำหนดค่าคะแนน เป็น 5 ระดับ ดังต่อไปนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับน้อยที่สุด

2.2 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.2.1 ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู

2.2.2 กำหนดประเด็นสำคัญในการประเมินและออกแบบการประเมิน

ซึ่งนำข้อมูลที่ได้หลังจากการศึกษามาเป็นแนวทางในการกำหนดประเด็น

2.2.3 ร่างแบบประเมินโดยใช้ประเด็นสำคัญของการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้าง

ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

2.2.4 นำแบบประเมินที่ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว

ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ (ชุดเดิม) ได้ตรวจสอบและพิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องของ ข้อคำถาม โดยใช้เทคนิคดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Congruence) โดยสามารถเลือก ข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ .50 ขึ้นไป (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2561) โดยใช้เกณฑ์การให้ คะแนน ดังนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่ามีความสอดคล้องกัน
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้องกัน
- 1 หมายถึง ไม่มี ความสอดคล้องกัน

ซึ่งจะต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Congruence) ตั้งแต่ระดับ 0.60 ขึ้นไป

2.2.5 จัดทำแบบประเมินฉบับจริงและนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ดำเนินการขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย

มหาสารคาม ถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินโปรแกรม

3.2 ดำเนินการติดต่อและประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความอนุเคราะห์

ในการตรวจสอบยืนยันและประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกสำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการและประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง

4. การจัดการกระทำกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การจัดการกระทำข้อมูล

4.1.1 ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ ของแบบประเมินที่ได้รับคืน

4.1.2 บันทึกข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลในแบบประเมินโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน โดยมีการกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยคะแนนตามความเหมาะสม และ ความเป็นไปได้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ดังต่อไปนี้

มากที่สุด	4.51-5.00 หมายความว่า มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับ
ปานกลาง	3.51-4.50 หมายความว่า มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับมาก 2.51-3.50 หมายความว่า มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับ
น้อยที่สุด	1.51-2.50 หมายความว่า มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับน้อย 1.00-1.50 หมายความว่า มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับ
	<p>5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล</p> <p>5.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ดัชนีความสอดคล้อง (IOC)</p> <p>5.2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน</p>

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ลำดับการนำเสนอ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์แทนความหมายต่าง ๆ ดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	แทน	จำนวนคนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
D	แทน	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน
I	แทน	ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์
PN_{modified}	แทน	ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอข้อมูลผลการวิเคราะห์ข้อมูล เป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

ระยะที่ 2 การออกแบบโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเป็นครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 จำนวน 305 คน ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์และการจัดกระทำข้อมูลตามลำดับ ปรากฏดังตาราง 10

ตาราง 10 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3

ข้อมูลเบื้องต้น	ครู (n = 305)	
	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์การทำงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	35	11.48
5-10 ปี	19	6.23
11-15 ปี	72	23.61
16-20 ปี	59	19.34
21-25 ปี	36	11.80
26-30 ปี	35	11.48
31-35 ปี	17	5.57
36 ปีขึ้นไป	32	10.49
รวม	305	100
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	99	32.46
ปริญญาโท	201	65.90
ปริญญาเอก	5	1.64
รวม	305	100

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อมูลเบื้องต้น	ครู (n = 305)	
	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มสถานศึกษา		
กลุ่มเมืองสามอ่าง	24	7.87
กลุ่มเสรีไทนาคู	22	7.21
กลุ่มเมิงเขาวง	25	8.20
กลุ่มเมืองกุงฉินารายณ์	31	10.16
กลุ่มลำพะยังนารายณ์	30	9.84
กลุ่มบูรพานารายณ์	28	9.18
กลุ่มโรงเรียนนามน	32	10.49
กลุ่มเมืองสมเด็จ	37	12.13
กลุ่มสมเด็จภูพาน	25	8.20
กลุ่มแพรวาคำม่วง	51	16.72
รวม	305	100

จากตาราง 10 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีประสบการณ์การทำงานอยู่ระหว่าง 11-15 ปี จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 23.61 จบการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 65.90 และปฏิบัติงานในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนแพรวาคำม่วง จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 16.72

1.2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 305 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ปรากฏดังตาราง 11-15

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของ
การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์
เขต 3

องค์ประกอบ ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การออกแบบการเรียนรู้	2.99	0.58	ปานกลาง	4.56	0.49	มากที่สุด
2. การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือ ปฏิบัติโดยใช้กระบวนการทาง ความคิด	2.98	0.92	ปานกลาง	4.56	0.66	มากที่สุด
3. การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้	3.09	0.89	ปานกลาง	4.57	0.67	มากที่สุด
4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามสภาพจริง	3.14	0.89	ปานกลาง	4.59	0.68	มากที่สุด

จากตาราง 11 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.05$) เมื่อพิจารณาเป็น
รายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
($\bar{X} = 4.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของ
การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์
เขต 3 ด้านการออกแบบการเรียนรู้

การออกแบบการเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. กำหนดเป้าหมายของการจัดการ เรียนรู้ผ่านการวิเคราะห์และ สังเคราะห์	3.06	0.98	ปานกลาง	4.56	0.62	มากที่สุด

ตาราง 12 (ต่อ)

การออกแบบการเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
2. สารการเรียนรู้เหมาะสมกับผู้เรียน เป็นรายบุคคล สามารถนำประมวล รายวิชามาจัดทำเป็นแผนการจัดการ เรียนรู้อย่างเป็นระบบ	3.02	0.94	ปานกลาง	4.53	0.66	มากที่สุด
3. ประเมินของผู้เรียนเพื่อกำหนด เป้าหมายการจัดการเรียนรู้	2.91	0.88	ปานกลาง	4.55	0.64	มากที่สุด
4. ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน	2.87	0.72	ปานกลาง	4.65	0.64	มากที่สุด
5. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริม ความสามารถของผู้เรียนโดยมีการ จำแนกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน	2.76	0.80	ปานกลาง	4.56	0.71	มากที่สุด
6. เนื้อหาสาระ ผลการเรียนรู้ที่ คาดหวัง และกิจกรรมการเรียนรู้ต้อง มีความสอดคล้องกันผ่านการ ประเมินผล	3.08	0.92	ปานกลาง	4.52	0.68	มากที่สุด
7. มีการสะท้อนกลับข้อมูลเพื่อการ ปรับปรุงเพื่อออกแบบการจัดการ เรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของ ผู้เรียน	2.86	0.83	ปานกลาง	4.54	0.66	มากที่สุด
รวม	2.94	0.58	ปานกลาง	4.56	0.49	มากที่สุด

จากตาราง 12 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ด้านการออกแบบการเรียนรู้ จำนวน 7 ตัวบ่งชี้ โดยรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.94$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้พบว่า ทุกตัวบ่งชี้อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3 ด้านการออกแบบการเรียนรู้ จำนวน 7 ตัวบ่งชี้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ พบว่าทุกตัวบ่งชี้อยู่ในระดับมากที่สุด

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของ
การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์
เขต 3 การจัดการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการทางความคิด

การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ โดยใช้กระบวนการทางความคิด	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. จัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ	2.81	0.97	ปานกลาง	4.54	0.71	มากที่สุด
2. จัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา	3.16	0.89	ปานกลาง	4.53	0.72	มากที่สุด
3. จัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนได้สะท้อนความคิดผ่านการตั้งคำถาม	2.91	0.86	ปานกลาง	4.53	0.69	มากที่สุด
4. จัดการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง	2.85	0.73	ปานกลาง	4.57	0.56	มากที่สุด
5. จัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้กำหนดแนวคิด วางแผน ประเมินผล และนำเสนอผลงาน	2.84	0.80	ปานกลาง	4.56	0.67	มากที่สุด
6. จัดการเรียนรู้โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อภิปรายอย่างกว้างขวาง	3.31	0.90	ปานกลาง	4.60	0.63	มากที่สุด
รวม	2.98	0.92	ปานกลาง	4.56	0.66	มากที่สุด

จากตาราง 13 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ด้านการจัดการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการทางความคิด จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.98$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ พบว่า ทุกตัวบ่งชี้อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ด้านการจัดการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการทางความคิด จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ พบว่าทุกตัวบ่งชี้อยู่ในระดับมากที่สุด

ตาราง 14 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของ
การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร
เขต 3 ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้

การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีในการ จัดการเรียนรู้และเหมาะสมกับ เนื้อหา	3.14	0.85	ปานกลาง	4.62	0.59	มากที่สุด
2. ใช้สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม ทางการศึกษาเป็นตัวกลางในการ ถ่ายทอดองค์ความรู้	3.29	0.91	ปานกลาง	4.59	0.64	มากที่สุด
3. สามารถออกแบบ สร้างสรรค์ ปรับปรุง นวัตกรรม ที่มีความ เหมาะสมกับเนื้อหา	2.91	0.81	ปานกลาง	4.61	0.69	มากที่สุด
4. สืบค้นข้อมูล สารสนเทศ เพื่อพัฒนาและปรับปรุง วิธีการ จัดการเรียนรู้	3.01	0.93	ปานกลาง	4.53	0.68	มากที่สุด
5. สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่ หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ของผู้เรียน	3.05	0.93	ปานกลาง	4.52	0.69	มากที่สุด
6. ใช้เทคโนโลยีในการออกแบบ พัฒนา ปรับปรุง สื่อ นวัตกรรม ในการจัดการเรียนรู้	3.15	0.88	ปานกลาง	4.55	0.72	มากที่สุด
รวม	3.09	0.89	ปานกลาง	4.57	0.67	มากที่สุด

จากตาราง 14 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการ
จัดการเรียนรู้ จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$) และเมื่อพิจารณาเป็น
รายตัวบ่งชี้ พบว่า ทุกตัวบ่งชี้อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้

เชิงรุกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ พบว่าทุกตัวบ่งชี้อยู่ในระดับมากที่สุด

ตาราง 15 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. มีความรู้และความเข้าใจในหลักการของการประเมินผล การเรียนรู้ตามสภาพจริง	3.21	0.89	ปานกลาง	4.65	0.62	มากที่สุด
2. สามารถออกแบบเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ อย่างหลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหา และวิธีการจัดการเรียนรู้	2.91	0.81	ปานกลาง	4.61	0.68	มากที่สุด
3. สามารถวัดและประเมินผล การเรียนรู้ได้สอดคล้องกับมาตรฐาน การเรียนรู้และจุดประสงค์การเรียนรู้ ตามที่หลักสูตรกำหนด	3.18	0.86	ปานกลาง	4.56	0.69	มากที่สุด
4. นำเครื่องมือวัดและประเมินผลที่สร้างขึ้นไปใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม	3.35	0.92	ปานกลาง	4.52	0.74	มากที่สุด
5. ผู้เรียนได้ประเมินตนเองและ ประเมินผลจากการลงมือปฏิบัติจริง	3.27	0.92	ปานกลาง	4.54	0.71	มากที่สุด
6. สามารถนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้	2.92	0.82	ปานกลาง	4.67	0.61	มากที่สุด
รวม	3.14	0.89	ปานกลาง	4.59	0.68	มากที่สุด

จากตาราง 15 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.14$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ พบว่า ทุกตัวบ่งชี้อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$) เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวบ่งชี้ พบว่า ทุกตัวบ่งชี้อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามตอนที่ 3 เกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถามโดยเรียงลำดับความคิดเห็น ปรากฏดังตาราง 16

ตาราง 16 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3

สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์
1. ครูขาดความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างแท้จริง	1. ควรจัดให้มีการเผยแพร่ความรู้หรือแนะนำสื่อนวัตกรรมร่วมด้วย
2. สื่อ เทคโนโลยีมีไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน	2. สื่อเทคโนโลยี ต้องเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน
3. ครูยังใช้วิธีการแบบเดิม ๆ ไม่สามารถดึงความสนใจของนักเรียนได้	3. ครูควรให้เด็กได้แสวงหาความรู้อย่างหลากหลาย ครูเป็นผู้คอยแนะนำแนวทางควบคุม และประเมินผล
4. งานแคลงงบประมาณในการสนับสนุนการสร้างสื่อ นวัตกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน	4. ครูควรเรียนรู้วิธีการสอนรูปแบบใหม่ ๆ
5. ครูยังสอนเนื้อหาเดิม ๆ และยึดเนื้อหาในหนังสือเรียนมากเกินไป	5. มีความทันสมัย สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียน จะช่วยให้การเรียนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น
6. โรงเรียนขาดสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ห้องเรียน อาคารเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการใช้สื่อ	5. ควรปรับเนื้อหาให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับนักเรียน สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

1.3 การประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ผู้วิจัยได้ประเมินความต้องการจำเป็น เพื่อจัดลำดับความสำคัญและเป็นข้อมูลในการวางแผนเพื่อกำหนดโปรแกรมหรือกิจกรรมในการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู โดยผลการวิเคราะห์การประเมินความต้องการ จำเป็นในการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู ตามวิธี Modified Priority Needs Index PNI_{modified} ปรากฏดังตาราง 17-21

ตาราง 17 แสดงค่าเฉลี่ยดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น PNI_{modified} โดยรวม

องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	D	I	PNI_{modified}	ลำดับ
1. การออกแบบการเรียนรู้	2.94	4.57	0.56	1
2. การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติโดยใช้กระบวนการทางความคิด	2.98	4.56	0.53	2
3. การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้	3.09	4.57	0.48	3
4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง	3.14	4.59	0.46	4

จากตาราง 17 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การออกแบบการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.56$) การจัดการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการทางความคิด ($PNI_{\text{modified}} = 0.53$) การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.48$) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ($PNI_{\text{modified}} = 0.46$) ตามลำดับ

พูน ปณ ทิโต ชิว

ตาราง 18 แสดงค่าเฉลี่ยดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น PNI_{modified}
ด้านการออกแบบการเรียนรู้

การออกแบบการเรียนรู้	D	I	PNI_{modified}	ลำดับ
1. กำหนดเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ ผ่านการวิเคราะห์ และสังเคราะห์	3.06	4.56	0.49	6
2. สารการเรียนรู้เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล สามารถนำประมวลรายวิชามาจัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ	3.02	4.53	0.50	5
3. ประเมินของผู้เรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายการจัดการเรียนรู้	2.91	4.57	0.57	4
4. ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน	2.87	4.67	0.63	2
5. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนโดยมีการจำแนกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน	2.76	4.57	0.66	1
6. เนื้อหาสาระ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และกิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีความสอดคล้องกันผ่านการประเมินผล	3.08	4.54	0.47	7
7. มีการสะท้อนกลับข้อมูลเพื่อการปรับปรุง เพื่อออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน	2.86	4.54	0.56	3

จากตาราง 18 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 ด้านการออกแบบการเรียนรู้ โดยเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนโดยมีการจำแนกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.66$) ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.63$) มีการสะท้อนกลับข้อมูลเพื่อการปรับปรุงเพื่อออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.56$) ตามลำดับ

ตาราง 19 แสดงค่าเฉลี่ยดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น PNI_{modified}
ด้านการจัดการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการทางความคิด

การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติโดยใช้ กระบวนการทางความคิด	D	I	PNI _{modified}	ลำดับ
1. จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ	2.81	4.54	0.61	2
2. จัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และ แก้ปัญหา	3.16	4.53	0.43	5
3. จัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนได้สะท้อนความคิดผ่านการ ตั้งคำถาม	2.91	4.53	0.56	4
4. จัดการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิด ขั้นสูง	2.85	4.67	0.64	1
5. จัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้กำหนดแนวคิด วางแผน ประเมินผล และนำเสนอผลงาน	2.84	4.57	0.61	3
6. จัดการเรียนรู้โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อภิปราย อย่างกว้างขวาง	3.31	4.54	0.37	6

จากตาราง 19 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ด้านการจัดการเรียนรู้
โดยการลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการทางความคิด โดยเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการ
จำเป็นมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ จัดการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง
(PNI_{modified} = 0.64) จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ (PNI_{modified} = 0.61) จัดการเรียนรู้
โดยให้ผู้เรียนได้กำหนดแนวคิด วางแผน ประเมินผล และนำเสนอผลงาน (PNI_{modified} = 0.61)
ตามลำดับ

พูน ปณ ทิโต ชิว

ตาราง 20 แสดงค่าเฉลี่ยดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น PNI_{modified}
ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้

ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้	D	I	PNI _{modified}	ลำดับ
1. ใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ และเหมาะสมกับเนื้อหา	3.14	4.62	0.47	4
2. ใช้สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรมทางการศึกษาเป็น ตัวกลางในการถ่ายทอดองค์ความรู้	2.29	4.59	0.40	6
3. สามารถออกแบบ สร้างสรรค์ ปรับปรุง นวัตกรรม ที่มีความเหมาะสมกับเนื้อหา	2.91	4.61	0.58	1
4. สืบค้นข้อมูล สารสนเทศ เพื่อพัฒนาและปรับปรุง วิธีการจัดการเรียนรู้	3.01	4.53	0.51	2
5. สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	3.05	4.52	0.48	3
6. ใช้เทคโนโลยีในการออกแบบ พัฒนา ปรับปรุง สื่อ นวัตกรรม ในการจัดการเรียนรู้	3.15	4.55	0.44	5

จากตาราง 20 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ
เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นมาก
ไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ สามารถออกแบบ สร้างสรรค์ ปรับปรุง นวัตกรรม ที่มีความเหมาะสมกับ
เนื้อหา (PNI_{modified} = 0.58) สืบค้นข้อมูล สารสนเทศ เพื่อพัฒนาและปรับปรุง วิธีการจัดการเรียนรู้
(PNI_{modified} = 0.51) สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน
(PNI_{modified} = 0.48) ตามลำดับ

ตาราง 21 แสดงค่าเฉลี่ยดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น PNI_{modified}
ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง	D	I	PNI_{modified}	ลำดับ
1. มีความรู้และความเข้าใจในหลักการของการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง	3.21	4.65	0.45	3
2. สามารถออกแบบเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างหลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาและวิธีการจัดการเรียนรู้	2.91	4.61	0.58	2
3. สามารถวัดและประเมินผลการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และจุดประสงค์การเรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนด	3.18	4.56	0.43	4
4. นำเครื่องมือวัดและประเมินผลที่สร้างขึ้นไปใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม	3.35	4.52	0.35	6
5. ผู้เรียนได้ประเมินตนเองและประเมินผลจากการลงมือปฏิบัติจริง	3.27	4.54	0.39	5
6. สามารถนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้	2.92	4.67	0.60	1

จากตาราง 21 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง โดยเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ สามารถนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.60$) สามารถออกแบบเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างหลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาและวิธีการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.58$) มีความรู้และความเข้าใจในหลักการของการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ($PNI_{\text{modified}} = 0.45$) ตามลำดับ

ระยะที่ 2 ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์เขต 3

2.1 ผลการศึกษา Best Practices เกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
สำหรับครู จากโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี

ผู้วิจัยได้นำตัวอย่างขององค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบไปสร้างแบบสัมภาษณ์
โดยเรียงตามลำดับความต้องการจำเป็น เพื่อใช้ศึกษาความเป็นไปได้ของการพัฒนาโปรแกรม
เสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์
เขต 3 โดยสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ที่มีแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศที่เป็นที่ยอมรับ
เป็นแบบอย่างวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบ Active learning และ
มีผลงานด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบ Active learning ยอดเยี่ยม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสรุปตามลำดับความต้องการจำเป็นได้ ดังนี้

1. ด้านการออกแบบการเรียนรู้

การสังเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ด้านการออกแบบการเรียนรู้ พบว่า การจัดการ
เรียนรู้ที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูสามารถใช้ความถนัดของตนเองออกแบบการเรียนรู้ได้
มีการเข้ารับการอบรมพัฒนาตนเองด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตลอดเวลา ครูจำเป็นต้องมีความรู้
ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และครูสามารถนำสื่อ
เทคโนโลยีนวัตกรรม มากระตุ้นความสนใจและคำนึงถึงความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีการสะท้อน
กลับข้อมูลเพื่อการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน ดังตัวอย่างบท
สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...การจัดการเรียนรู้เชิงรุกนั้น ครูควรมีความรู้ ความเข้าใจในการกำหนด
เป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนโดยมีการ
จำแนกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน และการจัดการเรียนรู้เชิงรุกนั้นสามารถปรับประยุกต์ใช้ได้กับ
ทุกหน่วยการเรียนรู้...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

“...การจัดการเรียนรู้เชิงรุกนั้น ครูมีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ เพื่อส่งเสริม
ให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ และที่สำคัญครูต้องเข้าใจการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีวิธีการ
จัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย และต้องเลือกให้เหมาะสมกับผู้เรียน...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

“...การออกแบบการเรียนรู้ตามการจัดการเรียนรู้เชิงรุกนั้น สารการเรียนรู้ต้องเหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีความหลากหลาย สามารถนำประมวลรายวิชาจัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบดี มีการสะท้อนกลับข้อมูลเพื่อการปรับปรุงเพื่อออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน ...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติโดยใช้กระบวนการทางความคิด การสังเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ

โดยใช้กระบวนการทางความคิด พบว่า ครูจะต้องวิเคราะห์หลักสูตรและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสม หลากหลาย ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จากง่ายไปยาก ตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคล ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน มีการนิเทศติดตามให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับโปรแกรมการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูสามารถใช้คำถามนำกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ ทบทวนเนื้อหาก่อนเรียน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นสถานการณ์ที่สอดคล้องกับปัจจุบัน ให้ผู้เรียนได้เรียนจากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2567: การสัมภาษณ์)

“...การจัดการเรียนรู้เชิงรุกปรับเปลี่ยนรูปแบบต่าง ๆ ครูต้องคิดวิเคราะห์เป็น ครูต้องรู้จักการรอคอยในการฝึกผู้เรียนให้คิดวิเคราะห์เป็น ออกแบบคำถามที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ เรียนรู้สไตล์การเรียนรู้ของเด็กแต่ละบุคคลให้ได้มากที่สุด วิเคราะห์ความต้องการและความถนัดของผู้เรียน เพื่อนำมาออกแบบการจัดการเรียนรู้ นักเรียนสามารถอธิบายได้ด้วยตนเอง เกิดเป็นองค์ความรู้ได้ในระยะยาว...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

“...ครูต้องพยายามใช้การสอนแบบบรรยายให้น้อยที่สุด ให้ข้อมูลกับนักเรียนมากพอที่ผู้เรียนจะลงมือปฏิบัติกิจกรรมได้ ออกแบบกิจกรรมในรูปแบบสถานการณ์จำลอง มีเทคนิคการจัดกลุ่ม ปริมาณผู้เรียนในกลุ่มให้เหมาะสม...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

3. ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้

การสังเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ด้านการพัฒนาสื่อและนวัตกรรม พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูมีการเข้ารับการอบรมพัฒนาตนเองด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ซึ่งครูจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการสร้างสื่อและการใช้สื่อ นวัตกรรม ตามหน่วยการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ เพื่อใช้ประกอบการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ง่ายขึ้น โดยครูสามารถคิดค้นนวัตกรรม หรือนำเทคโนโลยีมาช่วยกระตุ้นความสนใจและจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียน ดังตัวอย่าง บทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกนั้น ครูจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการสร้างสื่อ นวัตกรรม และการใช้สื่อที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ ซึ่งนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่จะประสบความสำเร็จในการสอนจะต้องสามารถปรับ ประยุกต์ใช้ได้กับทุกหน่วยการเรียนรู้...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

“...การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมครูต้องมีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้ ผู้เรียนได้ฝึกทักษะจากการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 และที่สำคัญครูต้องเข้าใจจัดการเรียนรู้เชิงรุก...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

“...สื่อและนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ควรเป็นสื่อจำลองสถานการณ์ จริงในชีวิตประจำวันของผู้เรียน สื่อในโลกออนไลน์ สื่อในกระแสที่ผู้เรียนเข้าใจได้ง่าย ใกล้ตัวนักเรียน ความน่าสนใจของสื่อจะทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกได้ดี...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

4. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

การสังเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ พบว่า การวัดและการประเมินผลจะต้องมีความ หลากหลาย สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามสภาพจริงของผู้เรียน เป็นรายบุคคล ทั้งด้านคุณภาพ และปริมาณ ประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างเรียนและ หลังเรียน แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นจริงมาปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาต่อไป การประเมินสามารถ ปรับรูปแบบได้หลายประเภทที่เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ครูต้องประเมินผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตามสภาพจริงของผู้เรียน มีการประเมินผลด้วยเทคนิค วิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับผู้เรียน

มีการกำหนดเกณฑ์อย่างหลากหลายตามคุณภาพศักยภาพของผู้เรียน ทั้งนี้ การประเมินไม่ใช่เฉพาะการตีค่าเพียงอย่างเดียว ผลจากการประเมินก็สามารถสะท้อนการสอนได้เช่นกัน...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1, วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

“...ประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในเนื้อหาทั้งระหว่างเรียนและหลังเรียน เน้นข้อสอบแบบอัตนัย หรือใช้สถานการณ์จำลองเพื่อประเมิน มีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน และมีการจัดอบรม จัดทำคู่มือ การวัดและประเมินของสถานศึกษา...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2, วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

“...มีการวัดและประเมินผลรายบุคคลตามสภาพจริงทั้งด้านคุณภาพ และปริมาณ แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นจริงมาปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาต่อไป ให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขผลงานให้สมบูรณ์ที่สุดก่อนประเมินผล ชื่นชมจุดเด่นของผลงาน และเสนอแนะข้อควรปรับปรุง เน้นการวัดประเมินผลด้วยความยุติธรรม...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3, วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2567 : การสัมภาษณ์)

ผู้วิจัยนำผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิมาสังเคราะห์เกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ดังนี้

ตาราง 22 การสังเคราะห์การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ด้านการออกแบบการเรียนรู้

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู ด้านการออกแบบการเรียนรู้	การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ
1. กำหนดเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ ผ่านการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ 2. สารการเรียนรู้เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล สามารถนำประมวลรายวิชามาจัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ	การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูสามารถใช้ความถนัดของตนเองออกแบบการเรียนรู้ได้ มีการเข้ารับการอบรมพัฒนาตนเองด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตลอดเวลา ครูจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อให้ผู้เรียนเกิด

ตาราง 22 (ต่อ)

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู ด้านการออกแบบการเรียนรู้	การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ
<p>3. ประเมินของผู้เรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายการจัดการเรียนรู้</p> <p>4. สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน</p> <p>5. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนโดยมีการจำแนกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน</p> <p>6. เนื้อหาสาระ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และกิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีความสอดคล้องกันผ่านการประเมินผล</p> <p>7. มีการสะท้อนกลับข้อมูลเพื่อการปรับปรุงเพื่อออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน</p>	<p>กระบวนการเรียนรู้และครูสามารถนำสื่อเทคโนโลยีนวัตกรรม มากระตุ้นความสนใจและคำนึงถึงความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีการสะท้อนกลับข้อมูลเพื่อการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน</p>

จากตาราง 22 ผลการสังเคราะห์การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 ด้านการออกแบบการเรียนรู้ พบว่า

1. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยครูสามารถออกแบบการเรียนรู้ตามความถนัดของตนเอง มีการกำหนดเป้าหมาย ผ่านการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ และออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน
2. ครูพัฒนาตนเอง จากการเข้ารับการอบรมพัฒนาตนเองด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ตลอดเวลา ออกแบบสาระการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน และสามารถนำประมวลรายวิชา มาจัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ
3. ครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถของผู้เรียน โดยมีการจำแนกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการประเมินผล

4. ครูต้องนำสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีมาช่วยกระตุ้นความสนใจ และเหมาะสมกับ
มีการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน

5. เนื้อหาสาระ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และกิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีความสอดคล้อง
กันโดยผ่านการประเมินผล มีการใช้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อการปรับปรุงและออกแบบการจัดการ
เรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนต่อไป

ตาราง 23 การสังเคราะห์การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านการ
ลงมือปฏิบัติด้วยกระบวนการทางความคิด

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างจัดการเรียนรู้ เชิงรุกสำหรับครู ด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านการ ลงมือปฏิบัติด้วยกระบวนการทางความคิด	การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ
1. จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ 2. จัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และ แก้ปัญหา 3. จัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนได้สะท้อนความคิด ผ่านการตั้งคำถาม 4. จัดการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะ การคิดขั้นสูง 5. จัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้กำหนดแนวคิด วางแผน ประเมินผล และนำเสนอผลงาน 6. จัดการเรียนรู้โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ อภิปรายอย่างกว้างขวาง	ครูจะต้องวิเคราะห์หลักสูตรและออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสม หลากหลาย ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จาก ง่ายไปยาก ตอบสนองความต้องการของแต่ละ บุคคล ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน มีการนิเทศ ติดตามให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับโปรแกรม การสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

จากตาราง 23 ผลการสังเคราะห์การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับ
ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านการ
ลงมือปฏิบัติด้วยกระบวนการทางความคิด พบว่า

1. ครูวิเคราะห์หลักสูตรและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ
เกิดการวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ไขปัญหาและอภิปรายผล

2. ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคล

3. ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จากง่ายไปยาก และใช้คำถามเพื่อสะท้อนความคิดของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้

4. ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ให้ผู้เรียนได้กำหนดแนวคิด วางแผน การตรวจสอบ การประเมินผล และการนำเสนอผลงาน

5. มีการการนิเทศ ติดตาม ให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับโปรแกรมการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อภิปรายอย่างกว้างขวาง

ตาราง 24 การสังเคราะห์การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้	การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ
1. ใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้และเหมาะสมกับเนื้อหา	ครูมีการเข้ารับการอบรม พัฒนาตนเอง ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา
2. ใช้สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม ทางการศึกษา เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดองค์ความรู้	ซึ่งครูจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการสร้างสื่อและการใช้สื่อ นวัตกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ เพื่อใช้ประกอบการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ง่ายขึ้น โดยครูสามารถ
3. สามารถออกแบบ สร้างสรรค์ ปรับปรุง นวัตกรรม ที่มีความเหมาะสมกับเนื้อหา	คิดค้นนวัตกรรม หรือนำเทคโนโลยีมาช่วยกระตุ้นความสนใจและจะต้องคำนึงถึง
4. สืบค้นข้อมูล สารสนเทศ เพื่อพัฒนาและปรับปรุง วิธีการจัดการเรียนรู้	ความเหมาะสมกับผู้เรียน
5. สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	
6. ใช้เทคโนโลยีในการออกแบบ พัฒนา ปรับปรุง สื่อ นวัตกรรม ในการจัดการเรียนรู้	

จากตาราง 24 ผลการสังเคราะห์การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้ พบว่า

1. ครูจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการสร้างสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี โดยสืบค้นข้อมูลสารสนเทศ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ และสามารถใช้อย่างมีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้
2. ครูเข้ารับการอบรม พัฒนาตนเองด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา และสามารถออกแบบ สร้างสรรค์ ปรับปรุง สื่อ นวัตกรรมเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้
3. ครูใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ และใช้สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม ทางการศึกษาเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น
4. ครูนำนวัตกรรม เทคโนโลยีมาช่วยกระตุ้นความสนใจและต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียน โดยเน้นสื่อที่พัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีการใช้คอมพิวเตอร์หรือเทคโนโลยีในการสร้างและพัฒนาสื่อ นวัตกรรม ในการจัดการเรียนรู้

ตาราง 25 การสังเคราะห์การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู ด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ตามสภาพจริง	การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ
<ol style="list-style-type: none"> 1. มีความรู้และความเข้าใจในหลักการของการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง 2. สามารถออกแบบเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างหลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาและวิธีการจัดการเรียนรู้ 3. สามารถวัดและประเมินผลการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และจุดประสงค์การเรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนด 	<p>การวัดและการประเมินผลจะต้องมีความหลากหลาย สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามสภาพจริงของผู้เรียน เป็นรายบุคคลทั้งด้านคุณภาพ และปริมาณ ประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างเรียนและหลังเรียน แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นจริงมาปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาต่อไป</p> <p>การประเมินสามารถปรับรูปแบบได้หลายประเภทที่เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล</p>

ตาราง 25 (ต่อ)

<p>การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู ด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ตามสภาพจริง</p>	<p>การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ</p>
<p>4. นำเครื่องมือวัดและประเมินผลที่สร้างขึ้นไปใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม</p> <p>5. ผู้เรียนได้ประเมินตนเองและประเมินผลจากการลงมือปฏิบัติจริง</p> <p>6. นำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้</p>	

จากตาราง 25 ผลการสังเคราะห์การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง พบว่า

1. ครูจะต้องประเมินผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามสภาพจริงของผู้เรียน
2. ครูประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในเนื้อหาและการคิด วิเคราะห์ขณะเรียนและหลังเรียน ด้วยเทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย โดยผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการประเมินผลร่วมกับครู
3. ครูวัดและประเมินผลรายบุคคลตามสภาพจริงทั้งด้านคุณภาพ และปริมาณ แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นจริงมาปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาต่อไป
4. ครูมีการประเมินผลด้วยเทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย การประเมินสามารถปรับรูปแบบได้หลายประเภท
5. มีการจัดนิเทศภายใน จัดอบรม จัดทำคู่มือ การวัดและประเมินผลของสถานศึกษา

สรุปการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ซึ่งมีองค์ประกอบทั้งหมด 4 ด้าน คือ ด้านการออกแบบการเรียนรู้ 5 ข้อ ด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติด้วยกระบวนการทางความคิด 5 ข้อ

ด้านการใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้ 4 ข้อ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง 5 ข้อ รวมทั้งสิ้น 19 ข้อ

2.2 การออกแบบและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

ผู้วิจัยทำการยกร่างโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ซึ่งจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์
ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของโปรแกรม ซึ่งได้องค์ประกอบของโปรแกรม
6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการของโปรแกรม 2) เป้าหมายและวัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาของ
โปรแกรม 4) กระบวนการพัฒนา 5) เทคนิคและเครื่องมือ 6) การประเมินผล และผู้วิจัยได้นำ
ผลการวิจัยในระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 การวิเคราะห์การประเมิน
ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 และการศึกษา Best Practices เกี่ยวกับการ
พัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จากโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี มาเป็นข้อมูลประกอบการยกร่าง
โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยมีรายละเอียดของโปรแกรดังนี้

1. หลักการของโปรแกรม

โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู จัดทำขึ้น
เพื่อนำไปใช้พัฒนาครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
ให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ครูสามารถนำความรู้ ความเข้าใจ
หลังจากการพัฒนาไปจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียน และพัฒนาศักยภาพครูในการ
จัดการเรียนรู้เชิงรุก

2. เป้าหมายและวัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการจัดการ
เรียนรู้เชิงรุกทั้ง 4 องค์ประกอบ คือ การออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ
ด้วยกระบวนการทางความคิด การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้ และ
ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

3. เนื้อหาของโปรแกรม

เนื้อหาของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 แบ่งออกเป็น 4 หน่วย ได้แก่

หน่วยที่ 1 การออกแบบการเรียนรู้

- และตัวชี้วัด
- เนื้อหาสาระ
- ระบบ
- สังเคราะห์
- การเรียนรู้และตัวชี้วัด
- ทางความคิด
- กระบวนการคิด ศึกษาค้นคว้า ทดลองและแก้ไขปัญหา
- อย่างอิสระ
- การคิดขั้นสูง
- ตั้งคำถาม
- ประเมินผลและนำเสนอผลงาน
- การเรียนรู้
- 1.1 การศึกษาหลักสูตร โครงสร้างรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้
  - 1.2 การประเมินสถานะของผู้เรียนก่อนสอน เพื่อกำหนดเป้าหมาย
  - 1.3 การประเมินความต้องการของผู้เรียน ให้มีความเหมาะสมกับ
  - 1.4 นำประมวลรายวิชามาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ
  - 1.5 การกำหนดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นการวิเคราะห์
  - 1.6 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยวิเคราะห์จากมาตรฐาน
  - 1.7 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การเรียนรู้ที่หลากหลายน่าสนใจ ยืดหยุ่นและสามารถปรับใช้ให้เหมาะสมกับบทเรียนและผู้เรียน
  - 1.8 ใช้กระบวนการ PLC เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครูด้วยกันและนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบการเรียนรู้
- ### หน่วยที่ 2 การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติโดยใช้กระบวนการ
- 2.1 การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติ
  - 2.2 การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ พัฒนากระบวนการคิด ศึกษาค้นคว้า ทดลองและแก้ไขปัญหา
  - 2.3 การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์วิจารณ์และอภิปรายอย่างอิสระ
  - 2.4 การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ตอบคำถามเพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง
  - 2.5 การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิดด้วยการตั้งคำถาม
  - 2.6 การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เกิดแนวคิด การวางแผน ประเมินผลและนำเสนอผลงาน
- ### หน่วยที่ 3 การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการ

3.1 การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศ
ในการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลายและเหมาะสม

3.2 ใช้เทคโนโลยีเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อพัฒนาการจัดการ
เรียนรู้

3.3 การเลือกใช้ ออกแบบและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเพื่อนำมาใช้
แก้ปัญหาและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

3.4 การใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อ นวัตกรรม
เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้

3.5 การติดตามประเมินผลการใช้สื่อ นวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง

3.6 การพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการ
เรียนรู้ที่ดี

หน่วยที่ 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

4.1 ศึกษาคู่มือการวัดและประเมินผล รวมถึงมาตรฐานการเรียนรู้
ตัวชี้วัดการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้

4.2 ออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างหลากหลาย
เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้

4.3 สร้างและหาคคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผล
และนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม

4.4 วัดและประเมินผลจากการปฏิบัติจริงและผู้เรียนได้ประเมิน
ตนเอง

4.5 วัดและประเมินผลได้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และ
เป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด

4.6 นำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

4. กระบวนการพัฒนา

วิธีการพัฒนา ใช้วิธีการพัฒนาที่มีความหลากหลายเพื่อสร้างองค์ความรู้
ความเข้าใจ และความสามารถในการเรียนรู้ที่ยั่งยืน เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนามาสามารถนำไปใช้ใน
พัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง (Continuous Self Development) วิธีการที่จะนำมาใช้ในการ
ดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ได้แก่ 1) การพัฒนาตนเอง 2) การอบรม สัมมนา 3) การจัด
ทีมงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4) การสอนงานระบบพี่เลี้ยง 5) การทำวิจัย 6) การศึกษาดูงาน

นอกสถานที่ โดยอาศัยหลักการพัฒนา 70:20:10 70% ประสบการณ์การทำงานจริง 20%
การทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือการเรียนรู้จากบุคคลอื่น 10% อาศัยหลักสูตร รูปแบบ วิธีการที่ชัดเจน

5. เทคนิคและเครื่องมือ

- 5.1 แบบทดสอบ
- 5.2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์
- 5.3 ใบความรู้
- 5.4 แหล่งเรียนรู้
- 5.5 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับวิทยากรประจำ

หลักสูตร

6. การประเมินผล

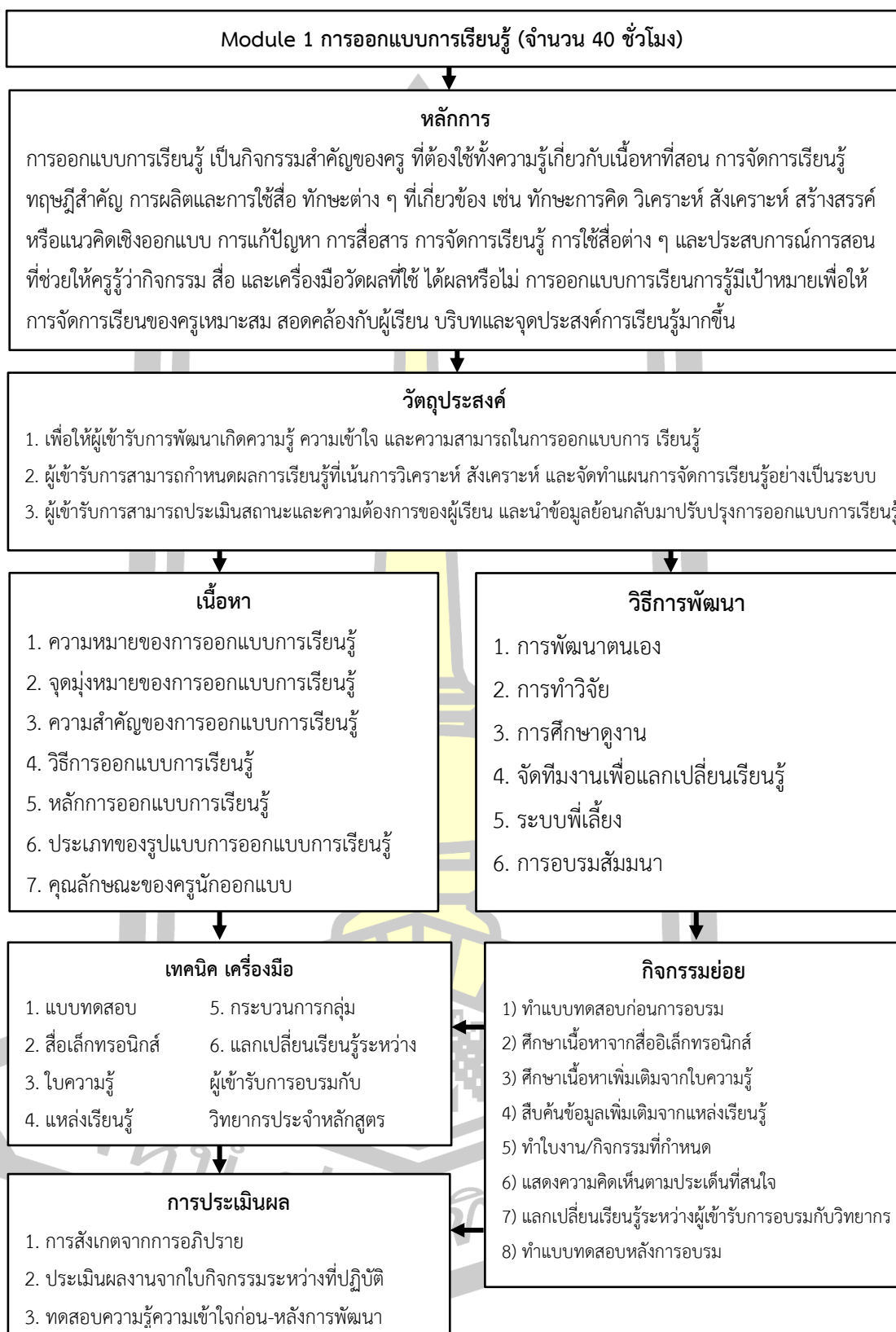
- 6.1 การประเมินความรู้ความเข้าใจ ก่อนและหลัง การพัฒนา
- 6.2 การประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ผู้วิจัยได้สรุปเป็นโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ดังภาพประกอบ 3-5

ภาพประกอบ 3 โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู

ภาพประกอบ 4 หน่วยที่ 1 การออกแบบการเรียนรู้

ภาพประกอบ 5 หน่วยที่ 2 การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติโดยใช้กระบวนการทางความคิด

ภาพประกอบ 6 หน่วยที่ 3 การใช้และการพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการเรียนรู้

ภาพประกอบ 7 หน่วยที่ 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

2.3 ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (ชุดเดิม) ปรากฏดังตาราง 26

ตาราง 26 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. หลักการ	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
2. เป้าหมายวัตถุประสงค์ของโปรแกรม	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
3. เนื้อหา						
3.1 หน่วยที่ 1 การออกแบบการเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
3.2 หน่วยที่ 2 การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติโดยใช้กระบวนการทางความคิด	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
3.3 หน่วยที่ 3 การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
3.4 หน่วยที่ 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด

พหุบัณฑิต ชีวะ

ตาราง 26 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
4. กระบวนการพัฒนา						
4.1 การเรียนรู้ด้วยตนเอง	5.00	0.00	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
4.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ						
1) ทำแบบทดสอบก่อนการอบรม						
2) ศึกษาเนื้อหาจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์						
3) ศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมจากใบความรู้						
4) สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้						
5) ทำใบงาน/กิจกรรมที่กำหนด						
6) แสดงความคิดเห็นตามประเด็นที่สนใจ						
7) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับ วิทยากรประจำหลักสูตร						
8) ทำแบบทดสอบหลังการอบรม	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
5. เทคนิคและเครื่องมือ						
5.1 แบบทดสอบ	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
5.2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
5.3 ใบความรู้	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
5.4 แหล่งเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
5.5 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับวิทยากรประจำหลักสูตร	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด

ตาราง 26 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
6. การประเมินผล						
6.1 การประเมินความรู้ความเข้าใจ ก่อนและหลัง การพัฒนา	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
6.2 การประเมินความสามารถในการ จัดการเรียนรู้เชิงรุก	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
6.3 การประเมินความพึงพอใจของ ผู้เข้าร่วมพัฒนา	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
โดยรวม	4.94	0.24	มากที่สุด	4.85	0.36	มากที่สุด

จากตาราง 26 ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้าง
การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.94$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด
($\bar{X} = 4.85$)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว และได้ดำเนินการตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
3. เพื่อหาความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

สรุปผล

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.05$, S.D. = 0.58) และเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.49) และเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์

เขต 3 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) การออกแบบการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.56$) 2) การจัดการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการทางความคิด ($PNI_{\text{modified}} = 0.53$) 3) การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.48$) 4) ตำการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ($PNI_{\text{modified}} = 0.46$) ตามลำดับ

2. การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3

โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 ประกอบด้วย 1) หลักการของโปรแกรม 2) เป้าหมายและวัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาของโปรแกรม ประกอบด้วย หน่วยที่ 1 การออกแบบการเรียนรู้ หน่วยที่ 2 การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติโดยใช้กระบวนการทางความคิด หน่วยที่ 3 การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการเรียนรู้ หน่วยที่ 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง 4) กระบวนการพัฒนา ประกอบด้วย การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการประชุมเชิงปฏิบัติการ 5) เทคนิคและเครื่องมือ ประกอบด้วย แบบทดสอบ สื่อบทเรียนออนไลน์ ใบความรู้ แหล่งเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับวิทยากรประจำหลักสูตร 6) การประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการพัฒนา การประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมพัฒนา ผลการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.94$, S.D. = 0.24) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.36)

อภิปรายผล

จากการศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูยังไม่มีความตื่นตัว การเตรียมความพร้อมของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกยังไม่มากพอในการนำหลักสูตรแกนกลางมาออกแบบการเรียนรู้ ซึ่งครูส่วนใหญ่ยังคงยึดติดอยู่กับความเข้าใจในการสอนแบบเดิม ๆ คือ การสอนที่เป็นการสอนที่เป็นการท่องจำ ทั้งที่กำลังใช้หลักสูตรอิงมาตรฐานที่ต้องสอนแบบเชิงรุก (Active Learning) ดังที่ นันทยา หล้าทูนธีรกุล

(2559) กล่าวไว้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรแบบอิงมาตรฐานที่มีมาตรฐานเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน และเป็นกรอบทิศทางการกำหนดโครงสร้าง เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้จากหลักสูตรระดับชาติจนถึงหลักสูตรระดับชั้นเรียน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรระดับชั้นเรียนจะต้องจัดการเรียนการสอนให้อิงมาตรฐาน และการประเมินผลจะต้องอิงมาตรฐานส่งผลให้สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์รินทร์ นิลรัตน์ศิริกุล (2563) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก : กรณีศึกษาสหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสหวิทยาเขตสตึกโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัทนวิภา บุคตีสี (2565) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ที่ต้องการส่งเสริมให้ครูผู้สอนนำแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนทั้งในรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือกิจกรรมการเรียนรู้อื่น รวมถึงส่งเสริมการนิเทศ ติดตาม การจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนที่เน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุภาลัย มะลิซ้อน (2563) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ประกอบด้วย 1) หลักการของโปรแกรม 2) เป้าหมายและวัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาของโปรแกรม ประกอบด้วย หน่วยที่ 1 การออกแบบการเรียนรู้ หน่วยที่ 2 การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติโดยใช้กระบวนการทางความคิด หน่วยที่ 3 การใช้และการพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการเรียนรู้ หน่วยที่ 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ตามสภาพจริง 4) กระบวนการพัฒนา ประกอบด้วย การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการประชุมเชิงปฏิบัติการ 5) เทคนิคและเครื่องมือ ประกอบด้วย แบบทดสอบ สื่อบริการออนไลน์ ใบความรู้ แหล่งเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับวิทยากรประจำหลักสูตร

6) การประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการพัฒนา การประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมพัฒนา ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สามารถสังเคราะห์โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 อีกทั้งผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินความสอดคล้องความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนรู้และผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถด้านการบริหารและจัดการเรียนรู้และซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้และความเข้าใจในเกี่ยวกับการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นอย่างดี และเมื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้วนั้น พบว่า ผู้วิจัยมีการนำข้อมูลจากผลการศึกษาในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 ผสมกับผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างมาเป็นข้อมูลในการสร้างโปรแกรม รวมถึงเมื่อเห็นองค์ประกอบการดำเนินงานวิธีดำเนินการและผลการดำเนินงานทำให้สามารถตัดสินใจที่จะประเมินออกมาได้ว่า โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กาญจนา จันทะโยธา (2560) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ซึ่งโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 มีองค์ประกอบดังนี้ 1) บทนำ ประกอบด้วย แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ สภาพปัจจุบันสภาพปัญหาและความสำคัญของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ 2) หลักการและเหตุผล ประกอบด้วย เหตุผลและความจำเป็นในการสร้างโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ความมุ่งหมาย ประกอบด้วย เป้าหมายที่ต้องการให้บรรลุผลในการใช้โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ 4) ผู้เข้ารับการพัฒนา ประกอบด้วย

บุคคลที่ควรเข้ารับการพัฒนาในโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ 5) ระยะเวลา ประกอบด้วย ระยะเวลาในการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ 6) โครงสร้างขอบข่ายเนื้อหา ประกอบด้วย 3 โมดูล ได้แก่ โมดูล 1 การใช้วิธีสอนที่หลากหลาย โมดูล 2 การส่งเสริมผู้เรียนให้เรียนรู้ด้วยตนเอง และโมดูล 3 การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ 7) วิธีการพัฒนา ประกอบด้วย การเรียนรู้ด้วยตนเอง การฝึกอบรมการสอนแนะและการเป็นพี่เลี้ยง การเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 8) สื่อ ประกอบด้วย เอกสาร ประกอบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องคอมพิวเตอร์ และเครื่องฉายโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการนำเสนอ ใบความรู้ ใบงานและใบกิจกรรม แบบทดสอบ และแบบบันทึกการเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน และ 9) การวัดและการประเมิน ประกอบด้วย การประเมินผู้เข้ารับการพัฒนาและประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2562) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผลการวิจัย พบว่า โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล โดยผลการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป ในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 จะประสบความสำเร็จได้ มากน้อยเพียงใดนั้นมีปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของการพัฒนา ดังนี้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีนโยบายเกี่ยวกับการเข้ารับการพัฒนาตาม โปรแกรมนี้อย่างชัดเจน มีการกำหนดเกณฑ์การผ่านการพัฒนา มีการติดตาม ประเมินผลการพัฒนา ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู และกระตุ้นให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรมีความ ตระหนักและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

1.2 สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ ครูและบุคลากรมีความตระหนักและ พัฒนาตนเองด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีการติดตาม ประเมินผล การพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกของครูอย่างต่อเนื่อง

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้การส่งเสริม สนับสนุน กระตุ้นให้ครูและบุคลากร ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการจัดโปรแกรมเสริมสร้าง การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อเสริมสร้างทักษะให้กับครูและบุคลากร

1.4 ครูควรได้รับการพัฒนาและเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ควรได้รับการ ส่งเสริมและสนับสนุนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในด้านต่าง ๆ อย่างเต็มที่

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

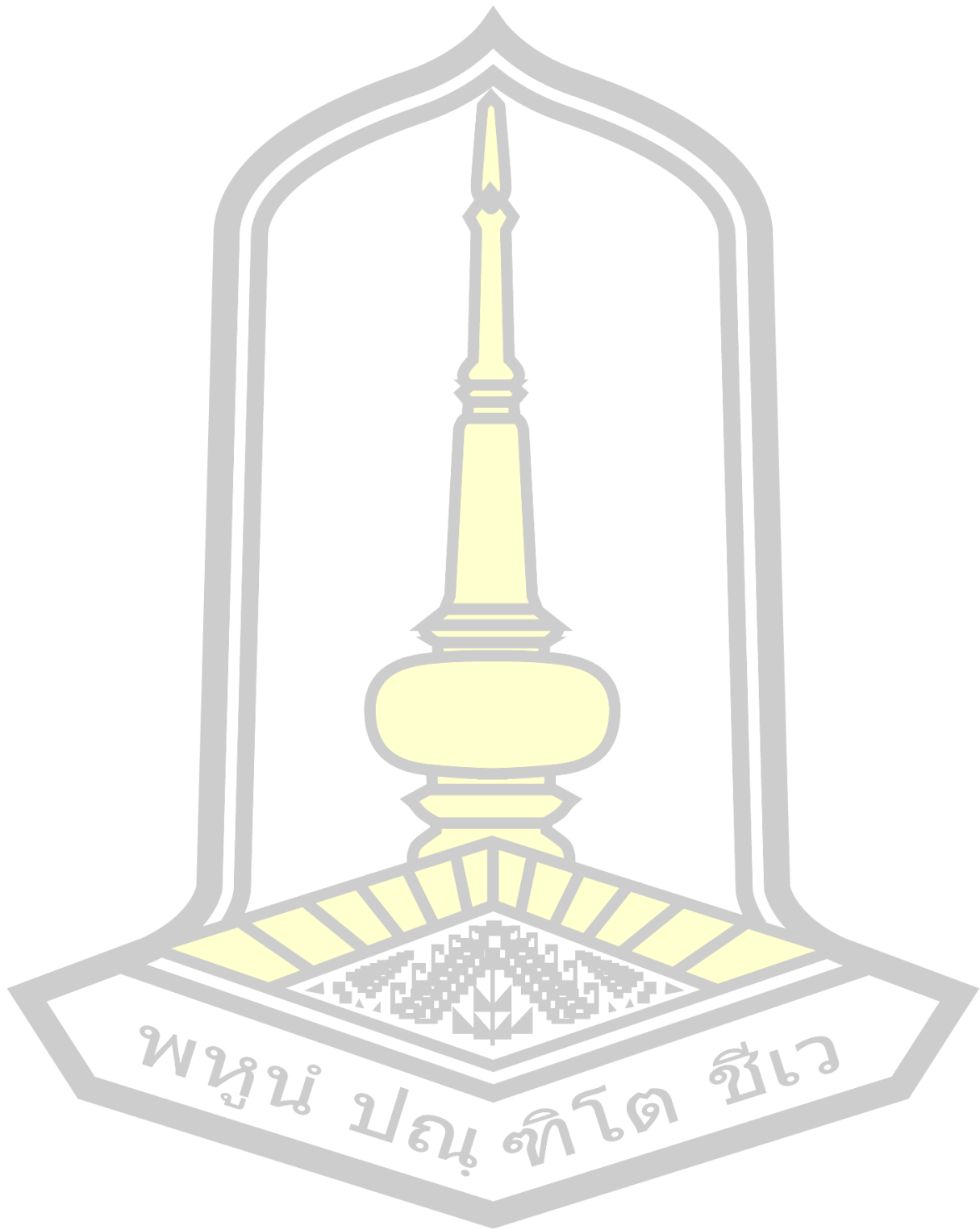
2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้หรือวิธีในการ พัฒนาที่มีความแตกต่างและหลากหลายมากขึ้น เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาและหาวิธีการที่ทำให้ เกิดการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

2.2 ควรศึกษาโปรแกรมเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสังกัดอื่น ๆ หรือวิชาอื่น เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ เพื่อให้ การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะและบริบทใกล้เคียงกัน

2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อติดตามผลหรือการศึกษาเพิ่มเติมในการนำโปรแกรมไปใช้ในการ เสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.

กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ. (2557). *การบริหารวิชาการและนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้*. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์.

กาญจนา จันทะโยธา. (2560). *การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

กิดานันท์ มลิทอง. (2540). *เทคโนโลยีทางการศึกษาและนวัตกรรม*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กิดานันท์ มลิทอง. (2555). *สื่อการสอนและฝึกอบรมจากสื่อพื้นฐานถึงสื่อดิจิทัล*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). *การคิดเชิงวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ : ชัคเชส มีเดีย.

จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2555). *การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จิราภรณ์ ยกอินทร์. (2560). *การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

เจนจิรา คงสุข. (2540). *รายงานการวิจัย การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาสำหรับผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของเด็กวัยอนุบาล ด้วยรูปแบบการให้ประชาชนในเขตชนบทมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เฉลิมพล สุปัญญาบุตร. (2562). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ไฉไลศรี เพชรใต้. (2563). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญา
การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2557). *เทคโนโลยีทางการศึกษา:ทฤษฎีและการวิจัย*. กรุงเทพฯ : โอเอส.
ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2546). *การบริหารงานวิชาการ*. ปัตตานี : สำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2551). *การบริหารงานวิชาการและการนิเทศภายในสถานศึกษา*. ปัตตานี :
ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักงานวิทยาบริการ.
- เชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์. (2561). *คู่มือการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้*. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ณรงค์ กาญจนะ. (2553). *เทคนิคและการสอนเบื้องต้น เล่ม 1*. กรุงเทพฯ : จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- ถนอมจิตต์ ขุฑทะกะพันธุ์. (2546). *การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้และทักษะ
ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร*.
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2561). *การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย*. มหาสารคาม :
ตักสิลาการพิมพ์.
- ทิตนา แคมณี. (2556). *รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อ่ำรง บัวศรี. (2542). *ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและการพัฒนา*. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.
- ธีระ รุญเจริญ. (2546). *การบริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ : แอลทีเพรส.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2545). *กระบวนการปฏิรูปเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ : การประเมินและ
การประกัน*. กรุงเทพฯ : วี ที ซี คอมมิวนิเคชั่น.
- นนทลี พรธาดาวิทย์. (2561). *การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning*. กรุงเทพฯ : ทริปเพิ้ล
เอ็ดดูเคชั่น.
- นัตยา หล้าทูนธีรกุล. (2529). *PLC การพัฒนาครูเพื่อศิษย์ยุค THAILAND 4.0*. ขอนแก่น :
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปรัชญา เวสารัชช. (2554). *หลักการจัดการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพฯ.

- พวงแก้ว กิจธรรม. (2552). *การดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ โดยกระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพัฒนาคนพิการไทย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2550). *Monograph: สิ่งพิมพ์ กระบวนการออกแบบย้อนกลับ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2561). *การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังกับ PLC เพื่อการพัฒนา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญพิชญา ภาไธโง. (2554). *การรับรู้ในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการ สถานศึกษาและ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนในสังกัดเทศบาลลพบุรีและสระบุรี. วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาลังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 1, กรกฎาคม-ธันวาคม*.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2559). *การศึกษา 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ศูนย์ตำราและเอกสารวิชาการ วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ไพโรจน์ ตีรณธนากุล. (2546). *การออกแบบและการผลิตบทเรียนคอมพิวเตอร์การสอนสำหรับ e-Learning*. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ไพศาล เครือแสง. (2556). *เทคนิคการสอนเชิงรุก*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพศาล น้อยสุวรรณ. (2553). *การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน*. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ยุภาลัย มะลิซ้อน. (2563). *การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.
- เยาวเรศ ภัคดีจิตร. (2557). *Active Learning กัการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21*. นครสวรรค์ : สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์.
- รุ่งกานต์ มณีฉาย. (2559). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*.
- ลีลาวดี ชนะมาร. (2563). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษ ปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา*.

- วัฒนวิภา บุคดีสี. (2565). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- วัชรวิภา เล่าเรียนดี และคณะ. (2560). *กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับ. นครปฐม : เพชรเกษมพรี้นติ้ง กรุ๊ป.*
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2544). *การพัฒนาการเรียนการสอนทางการอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.*
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2556). *กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษากรณีศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ที่ 21. กรุงเทพฯ : หจก.ทิพย์วิสุทธิ.*
- ศรีสุรางค์ ทีนะกุล. (2542). *การคิดและการตัดสินใจ. กรุงเทพฯ : เจริญเวฟ เอ็ดดูเคชั่น.*
- ศักดิ์ดา ไชยกิจภิญโญ. (2548). *สอนอย่างไรให้ Active Learning. วารสารนวัตกรรมการเรียนการสอน, 2(2), 12-15.*
- ศักดิ์นรินทร์ นิลรัตน์ศิริกุล. (2563). *การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก: กรณีศึกษาศาสตร์มหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- ศักดิ์ศรี ปาณะกุล. (2550). *วิธีการสอนวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์.*
- สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา. (2552). *การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.*
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2554). *ผลการประเมิน PISA 2009 การอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : อรุณ.*
- สถาพร พงษ์พิบูล. (2555). *คุณภาพผู้เรียนเกิดจากกระบวนการเรียนรู้. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- สมจิต จันทรฉาย. (2557). *การออกแบบและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน. นครปฐม : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.*
- สมชาติ กิจยรรยงและอรรถชัย ณ ตะกั่วทุ่ง. (2550). *เทคนิคการจัดฝึกรูปแบบ. กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).*
- สมบูรณ์ สงวนญาติ. (2534). *เทคโนโลยีการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : การศาสนา.*
- สมยศ นาวิการ. (2544). *การบริหาร. กรุงเทพฯ : สมหมายการพิมพ์.*

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2564). แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนในศตวรรษที่ 21.

คุรุสภาวิทยากร, 2(1), 10-13.

สมาน อัครภูมิ. (2551). การบริหารการศึกษายุคใหม่ : แนวคิด ทฤษฎี และปฏิบัติ. อุบลราชธานี :

ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. (2565). *คู่มือแนวทางการส่งเสริม*

การจัดการเรียนการสอน (Active Learning). กาฬสินธุ์ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 .

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2542). *งานบริหารโรงเรียน การบริหารงาน*

วิชาการ ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง เล่ม 4. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการ*

การศึกษา. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริม*

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้.

กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา. (2542). *แนวทางการประเมินตามสภาพที่แท้จริง*.

กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). *แนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา*

และสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2548). *มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2549). *คู่มือการปฏิบัติงานการต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางการ*

ศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). *รายงานผลการศึกษา สถานภาพการผลิตและพัฒนาครู*.

กรุงเทพฯ : กลุ่มนโยบายด้านการผลิตและพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ :

พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกำแพงเพชร. (2564). *แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก*. กำแพงเพชร :

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกำแพงเพชร.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2559). *แนวทางการประเมินตามสภาพจริง*. กรุงเทพฯ :

กระทรวงศึกษาธิการ.

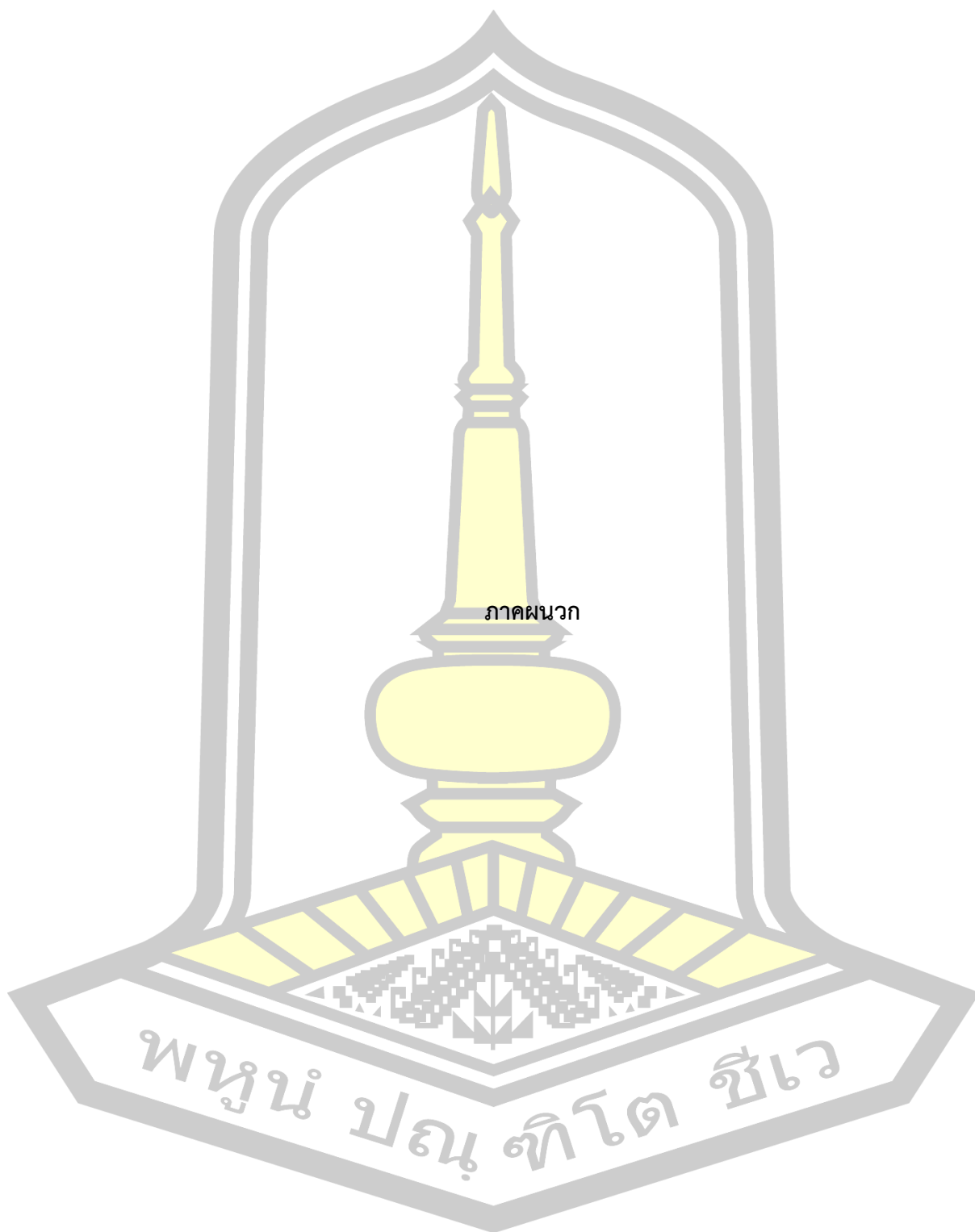
- สุธรรม ธรรมพัฒน์ (2554). *หลักการ ทฤษฎีและแนวปฏิบัติทางการบริหารการศึกษา*.
มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุชาติพิทย์ งามนิล และคณะ. (2559). *คู่มือการจัดการเรียนรู้ Active Learning for Huso at KPRU: การจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้ (Active Learning)*. กำแพงเพชร : มหาวิทยาลัยราชภัฏ กำแพงเพชร.
- สุนีย์ คล้ายนิล และคณะ. (2550). *การวัดและประเมินผลเพื่อคุณภาพการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : เซเวนพรีนติ้ง กรุ๊ป.
- สุภัทรา ภูษิตร์ตนาวลี. (2560). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัย เทคโนโลยีภาคใต้*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุมิตรา พงศธร. (2550). *สรุปเรื่องของหลักสูตร. สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย*, 2(79), 15-23.
- สุวิทย์ มูลคำ และคณะ. (2549). *การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิด*. กรุงเทพฯ : อี เค บุ๊คส์.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2547). *ครบเครื่องเรื่องการคิด*. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2548). *การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2554). *การสังเคราะห์เทคนิคที่ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็นในนิสิต คณะครุศาสตร์*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุรัตน์ อนันทนาธร. (2559). *หลักการบริหารบ้านเมือง*. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อภิรักษ์ สิริรัตน์จิตต์. (2560). *การจัดการเรียนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. สงขลา : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- อภิवास โปธิตาทอง. (2563). *การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อานัติ รัตนธิรกุล. (2553). *สร้างระบบ e-Learning ด้วย Moodle ฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ : ยูเคชั่น.
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์. (2559). *การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรบนพื้นฐาน 70:20:10 Learning Model*. กรุงเทพฯ : เอช อาร์เซ็นเตอร์.
- อารีย์ วชิรวิภากร. (2542). *การวัดและการประเมินผล*. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏธนบุรี.

- อุ้นตา นพคุณ. (2548). *กรอบแนวความคิดการพัฒนาโปรแกรมอย่างมีส่วนร่วมทางการศึกษา นอกระบบโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์.
- เอกรินทร์ สีมหาศาล. (2546). *แนวปฏิบัติกระบวนการวัดและประเมินผล ตามหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ : บั๊ค พอยท์.
- Anne Pyburn Craig. (2018). *Definition of Educational Administration*. New York : John Wiley Hesler.
- Atkinson, D. (1993). *Teaching monolingual classes*. Limerick : University of Limerick.
- Bean, J.C. (1996). *Engaging Ideas: The Professor's Guide to Integrating Writing*. New York : John Wiley.
- Berk, L. (1999). *Infants, children, and adolescents*. 3rd ed.. Boston : Allen & Bacon.
- Bonwell, C.C. and Eison, J.A. (1991). *Active Learning : Creative Excitement in the Classroom*. Washington : ASHE-ERIC.
- Boone, E.J. (1992). *Developing Programs in Adult Education*. Waveland : Prospect Heights.
- Caffarella, R. (2002). *Planning Program for Adult Learner: a Practice Guide for Educators, Trainer and Staff Developer*. San Francisco : Jossey-Bass Publisher.
- Carolyn, B. and others. (2013). *How to Develop a Training Program on the Job*. [online]. Avaibale from : <http://www.wikihow.com/Develop-a-Training-Program-on-the-Job>. [accessed 16 June 2023].
- Castetter, W.B. (1976). *The Personnel Function in Educational Administration*. New York : Macmillan.
- Charney, C. and Conway, K. (2005). *The Trainer's Tool Kit*. 2nd ed. New York : American Management Association.
- Fink, A. (2015). *Evaluation Fundamentals: Insight into Program*. Los Angeles : Sage.
- Francis, A. and John, A.O. (2014). Life Skills Education in Kenya: An Assessment of the Level of Preparedness of Teachers and School Managers in Implementing Life Skills Education in Trans-Nzoia District, Kenya. *Journal Of Humanities And Social Science (IOSR-JHSS)*, 19(9), 32-44.
- Gagne, R.M. (2007). *Principles of instructional design*. 5th ed. New York : Wiley.

- Guntuku, R. and Meesala, A. (2013). Developing a Management Teacher Competency Scale for Indian Context. *TRANS Asian Journal of Marketing & Management Research (TAJMMR)*, 2(5), 14-26
- Hammond, L. and Baratz-Snowden, J. (2005). *A Good Teacher in Every Classroom*. New York : The National Education.
- Houle, C. (1996). *The Design of Education*. San Francisco : Jossey-Bass.
- Hudgin, B.B. (1997). *Learning and Thinking*. Illinois : Peacock Publister.
- Jennings, C. and Wargnier, J. (2015). *Effective Learning with 70:20:10: The New Frontier for the Extended Enterprise*. [online]. Available from : <http://www.crossknowledge.net/crossknowledge/whitepapers/effective-learning-with-70-20-10-whitepaper.pdf>. [accessed 16 June 2023].
- Kochhar, S.K. (2011). *School Administration and Management*. Uttar Pradesh : Sterling Publishers Pvt Ltd.
- Lombardo, M.M. and Eichinger, R.W. (1996). *The Career Architect Development Planner*. Minneapolis : Lominger
- Lorenzen, M. (2001). *Active Learning and Library Instruction*. [online]. Available from : <https://valenciacollege.edu/faculty/development/courses-resources/documents/activelearninglibrary.pdf>. [accessed 16 June 2023].
- Maddox, J.V. (2003). Teacher Training in Multiple Intelligences Strategies and Cooperative Learning Structures to Effect a Change in the Classroom. *Dissertation Abstracts International*, 64(1), 112-A, July.
- Mager, R.F. (1975). *Preparing Instructional Objectives*. California : Pitman Learning.
- McKillip, J. (1987). *Need Analysis : Tools for the Human Services and Education*. California : Sage.
- Meyers, C.C. and Jones, T.B. (1993). *Promoting Active Learning : Strategies for the*. San Francisco : Jossey-Bass.
- O'Driscoll, S. (2015). *The early years in Irish multigrade classes: trajectories of practice and identity*. Ph.D. Thesis, University College Cork.
- Peebles, L. (2004). *High School Principals and Teachers Perceptions Peach State University Professional Development School Model (Georgia)*. Ph.D. Thesis, Georgia Southern University.

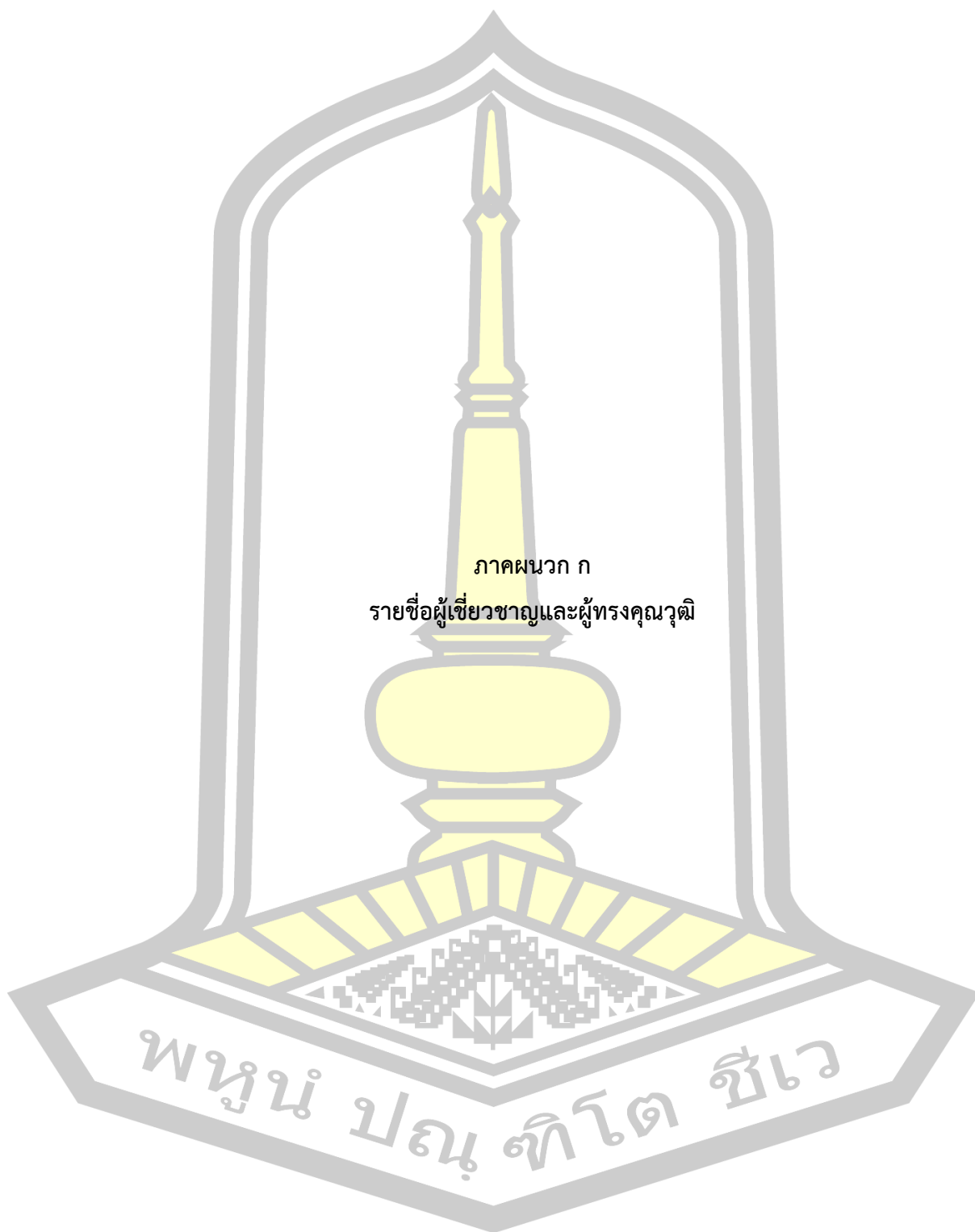
- Peter, F. Drucker. (2010). *Management Cases*. Chicago : HarperBusiness.
- Petty, G. (2004). *Geoff Petty*. [online]. Available from : <http://www.geoffpetty.com>.
[accessed 25 April 2023].
- Pritchett, C.G. (2007). Perceptions of Alabama School Personnel of Research-Based Instructional Strategies to Improve Student Achievement. *Dissertations Abstracts International*, 2(2), 133–144.
- Reiser, R.A. and Dempsey, J.V. (2007). *Constructivism Experiences in Teaching-Learning*. New York : 2014 Science and Education.
- Rogers, C.R. (2000). *Freedom to Learn for the 80s*. Ohio : Merrill.
- Seel, B. and Glasgow, Z. (1990). *Exercise in Instructional Design*. Ohio : Merrill.
- Shambaugh, R.N. and Magliaro, S.L. (1997). *Mastering the possibilities*. Massachusetts : Allyn and Bacon.
- Smit, P.L. and Ragan, T.J. (1999). *Instructional Design*. New York : Maxell Macmillian International.
- Spark, R.K. (1984). Elementary school Enrollment Size To Academic Achievement in New Mexico. *Dissertation Abstracts International*, 45(6), 384-A.
- Stufflebeam, D.L. and others. (1985). *Conducting educational needs assessments*. United State of America : Kluwer academic.
- Thienput, D. (2000). *Human Resource in the 21st Century*. 3rd ed. Bangkok : Chulalongkorn University Press.
- Witkin, B.R. and Altschuld, J.W. (1995). *Planning and Conducting needs assessments. A practical guide*. Thousand Osk, CA : Sage Publication.
- Zeiger, S. (2015). *English Education*. Miami State : Miami University.

พหุ ประถมศึกษา

ภาคผนวก

พหุณํ ปณฺ ทิโต ชีเว

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

พหุมนั ปณ ทิโต ชีเว

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

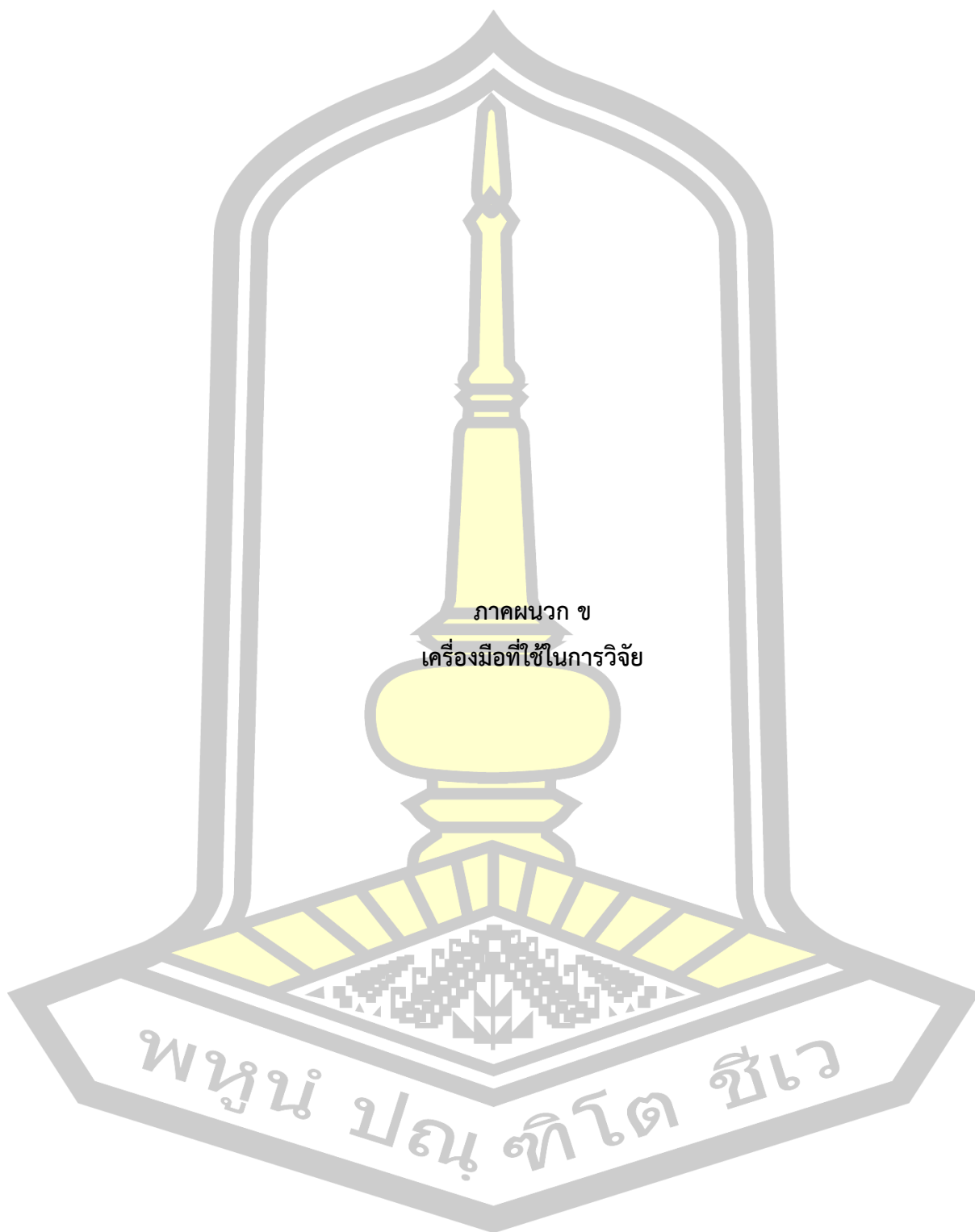
1. พระมหากิตติพนธ์ กิตติวิญญู (รัตนสิงห์สกุล) รองผู้อำนวยการโรงเรียนวิเวกธรรมประสิทธิ์วิทยา
จังหวัดขอนแก่น ผู้เชี่ยวชาญด้าน การวัดและประเมินผลการศึกษา
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา
2. ดร.วรภรณ์ ชาเรืองเดช ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลนครพนม
วิทยฐานะ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาการบริหาร
และพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
3. ดร.สุชัยญา เยื้องกลาง ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศและติดตาม
การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
4. นางสุชาดา ญาณจินดา ตำแหน่ง ครู โรงเรียนบ้านฝางแดง (พระเทพวรมนูปถัมภ์)
วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
5. นางรุ่งรัตน์ ขาดิขานี ตำแหน่ง ครู โรงเรียนบ้านฝางแดง (พระเทพวรมนูปถัมภ์)
วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (คม.) สาขาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

พูน ปณ ทิโต ชิว

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบยืนยันโปรแกรมและประเมินโปรแกรม

1. นายชัชวาล อาราษฎร์
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
2. นายอภิชัย ท่ามาน
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
3. ดร.พิศุทธิ์ กิตติศรีวรพันธ์
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น
4. นายวิหวินทร์ ประທังคตติ
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
5. นายเจษฎา คะโยธา
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

พหุจน์ ปณฺ ทิโต ชีเว

แบบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้
การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู โดยผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง โปรดพิจารณาความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับวัตถุประสงค์ (Index of Congruence :

IOC) โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์

-1 หมายถึง แน่ใจว่าคำถามไม่มีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์

ข้อ	องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับครู	ความสอดคล้อง			ข้อคิดเห็น เพิ่มเติม
		+1	0	-1	
1. การออกแบบการเรียนรู้					
1	กำหนดเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ ผ่านการวิเคราะห์ และสังเคราะห์				
2	สาระการเรียนรู้เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล สามารถ นำประมวลรายวิชามาจัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ				
3	ประเมินของผู้เรียนเพื่อกำหนดเป้าหมายการจัดการเรียนรู้				
4	สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับ ผู้เรียน				
5	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถของผู้เรียน โดยมีการจำแนกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน				
6	เนื้อหาสาระ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และกิจกรรม การเรียนรู้ต้องมีความสอดคล้องกันผ่านการประเมินผล				
7	มีการสะท้อนกลับข้อมูลเพื่อการปรับปรุงเพื่อออกแบบ การจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน				
2. การจัดการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการทางความคิด					
8	จัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ				
9	จัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา				

ข้อ	องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับครู	ความสอดคล้อง			ข้อคิดเห็น เพิ่มเติม
		+1	0	-1	
2. การจัดการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการทางความคิด (ต่อ)					
10	จัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนได้สะท้อนความคิดผ่านการตั้งคำถาม				
11	จัดการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง				
12	จัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้กำหนดแนวคิด วางแผน ประเมินผล และนำเสนอผลงาน				
13	จัดการเรียนรู้โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อภิปรายอย่างกว้างขวาง				
3. การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้					
14	ใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้และเหมาะสมกับเนื้อหา				
15	ใช้สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม ทางการศึกษาเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดองค์ความรู้				
16	สามารถออกแบบ สร้างสรรค์ ปรับปรุง นวัตกรรมที่มีความเหมาะสมกับเนื้อหา				
17	สืบค้นข้อมูล สารสนเทศ เพื่อพัฒนาและปรับปรุง วิธีการจัดการเรียนรู้				
18	สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน				
19	ใช้เทคโนโลยีในการออกแบบ พัฒนา ปรับปรุง สื่อ นวัตกรรม ในการจัดการเรียนรู้				
4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง					
20	มีความรู้และความเข้าใจในหลักการของการประเมินผล การเรียนรู้ตามสภาพจริง				
21	สามารถออกแบบเครื่องมือในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาและวิธีการจัดการเรียนรู้				

ข้อ	องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับครู	ความสอดคล้อง			ข้อคิดเห็น เพิ่มเติม
		+1	0	-1	
4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง (ต่อ)					
22	สามารถวัดและประเมินผลการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับ มาตรฐานการเรียนรู้และจุดประสงค์การเรียนรู้ตามที่ หลักสูตรกำหนด				
23	นำเครื่องมือวัดและประเมินผลที่สร้างขึ้นไปใช้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม				
24	ผู้เรียนได้ประเมินตนเองและประเมินผลจากการลงมือ ปฏิบัติจริง				
25	นำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้				

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

**แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 สำหรับการวิจัย**

เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยในหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เรื่อง การพัฒนา
โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
จึงขอความกรุณาให้ท่านให้ข้อมูลที่ตรงกับความจริงมากที่สุด

2. แบบสอบถามฉบับนี้ประกอบด้วย 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้
เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้

*****

พูน ปรนุ ทิโต ชีเว

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประสบการณ์การทำงาน

- ( ) น้อยกว่า 5 ปี ( ) 5-10 ปี ( ) 11-15 ปี ( ) 16-20 ปี
 ( ) 21-25 ปี ( ) 26-30 ปี ( ) 31-35 ปี ( ) 36 ปีขึ้นไป

ระดับการศึกษา

- ( ) ปริญญาตรี ( ) ปริญญาโท ( ) ปริญญาเอก

กลุ่มสถานศึกษา

- ( ) กลุ่มเมืองสามอ่าง ( ) กลุ่มเสรีไทนาคู
 ( ) กลุ่มเมิงเขาวง ( ) กลุ่มเมืองกุฉินารายณ์
 ( ) กลุ่มลำพะยังนารายณ์ ( ) กลุ่มบูรพานารายณ์
 ( ) กลุ่มโรงเรียนนามน ( ) กลุ่มเมืองสมเด็จ
 ( ) กลุ่มสมเด็จจุกพาน ( ) กลุ่มแพรวาคำม่วง

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อคำถามแต่ละข้อโดยละเอียด แล้วพิจารณาว่าสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของท่าน อยู่ในระดับใดแล้วตัดสินใจทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงเพียงช่องเดียว โดยพิจารณาจากเกณฑ์ต่อไปนี้

ระดับ 5 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง (ต่อ)											
22	สามารถวัดและประเมินผลการเรียนรู้ได้ สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และ จุดประสงค์การเรียนรู้ตามที่หลักสูตร กำหนด										
23	นำเครื่องมือวัดและประเมินผลที่สร้างขึ้น ไปใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม										
24	ผู้เรียนได้ประเมินตนเองและประเมินผล จากการลงมือปฏิบัติจริง										
25	นำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการจัดการ เรียนรู้										

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

.....

.....

.....

.....

นายภัทรนันท์ จุลทอง โทร 062-3236256 ผู้วิจัย

แบบสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม (Best practices)

สำหรับการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีจุดมุ่งหมายเพื่อสัมภาษณ์ ครูที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีเยี่ยม (Best Practices) เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เป็น 2 ตอน ดังนี้
  - ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
  - ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
2. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นประโยชน์ใช้ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบหรือเกิดความเสียหายต่อหน่วยงานหรือบุคคลที่ให้สัมภาษณ์แต่อย่างใด จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี จึงขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นายภัทรนันท์ จุลทอง

นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูน ปรณ ทิโต ชีเว

2. การจัดการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการทางความคิด มีวิธีปฏิบัติอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้ มีวิธีปฏิบัติอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง มีวิธีปฏิบัติอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความอนุเคราะห์อย่างสูงยิ่ง

**แบบประเมินโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3**

คำชี้แจง

แบบประเมินโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เป็นเครื่องมือส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ นายภัทรนันท์ จุลทอง นิสิตปริญญาโทสาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

1. แบบประเมินฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

2. แบบประเมินต่อไปนี้เป็นคำถามเกี่ยวกับโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ หลังจากที่ท่านได้ศึกษาโปรแกรมซึ่งผู้วิจัยได้แนบมาพร้อมแบบประเมินนี้

3. แบบประเมินนี้แบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ

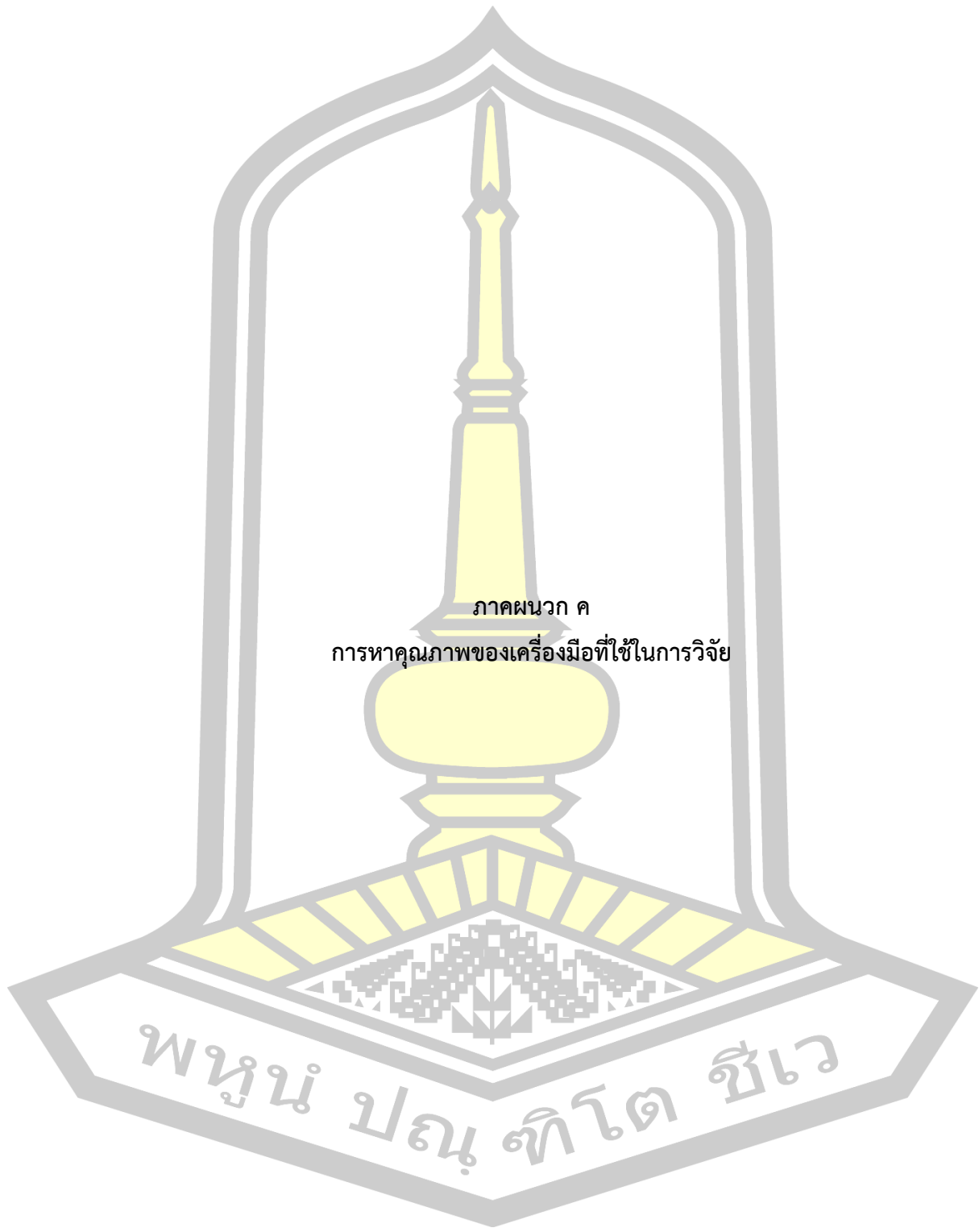
1. ชื่อ-สกุล.....
2. ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่ง.....
3. สังกัดหน่วยงาน.....
4. วุฒิการศึกษาสูงสุด.....สาขา.....
5. ประสบการณ์การทำงาน.....ปี

พจน บณุ ทิโต ชีเว

ภาคผนวก ค

การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

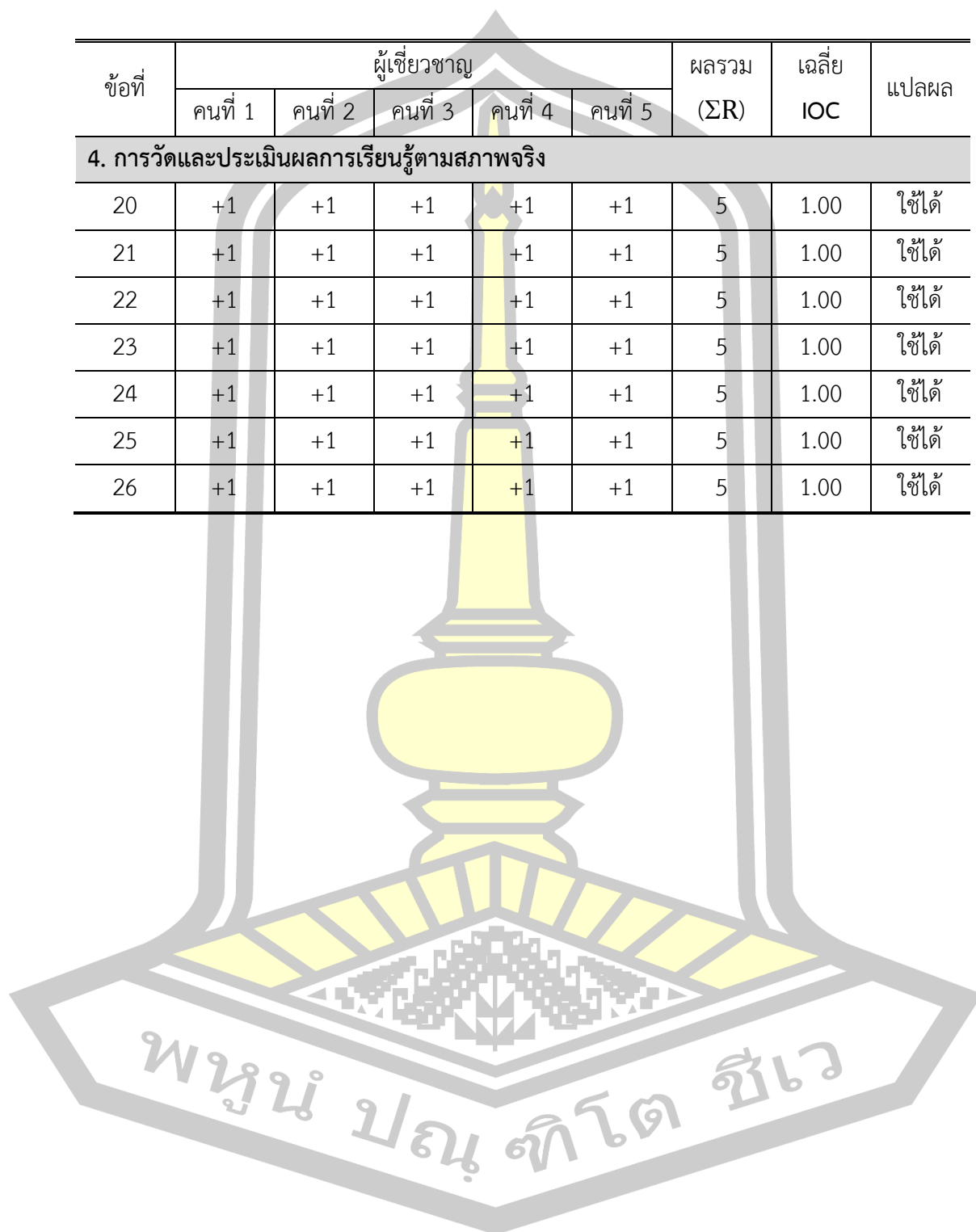
พหุจน์ ปณฺ ทิโต ชีเว

ตาราง 27 แสดงค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม (ΣR)	เฉลี่ย IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1. การออกแบบการเรียนรู้								
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2. การจัดการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการทางความคิด								
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3. การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้								
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตาราง 27 (ต่อ)

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม (ΣR)	เฉลี่ย IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
4. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง								
20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
22	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
23	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
24	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
25	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
26	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

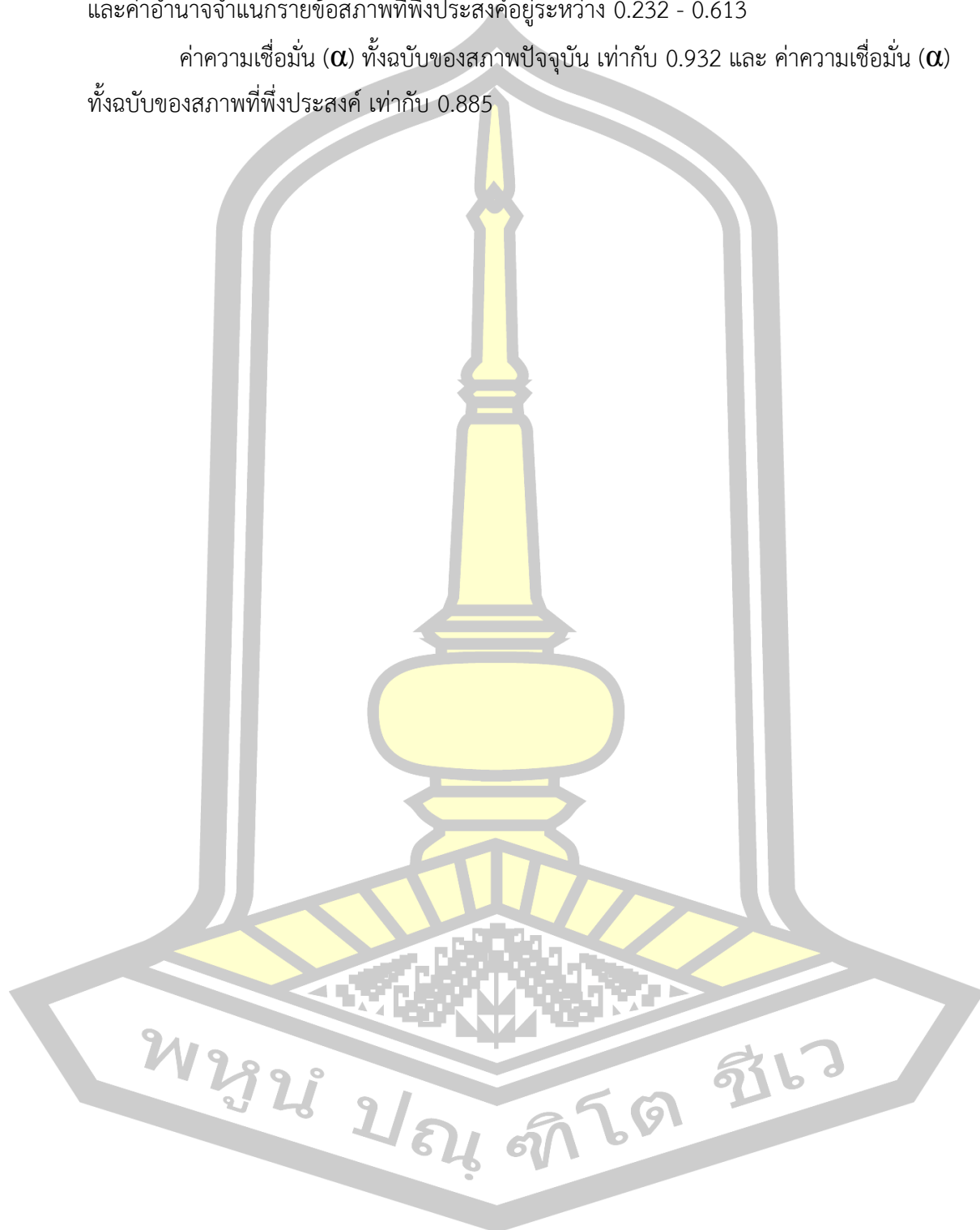

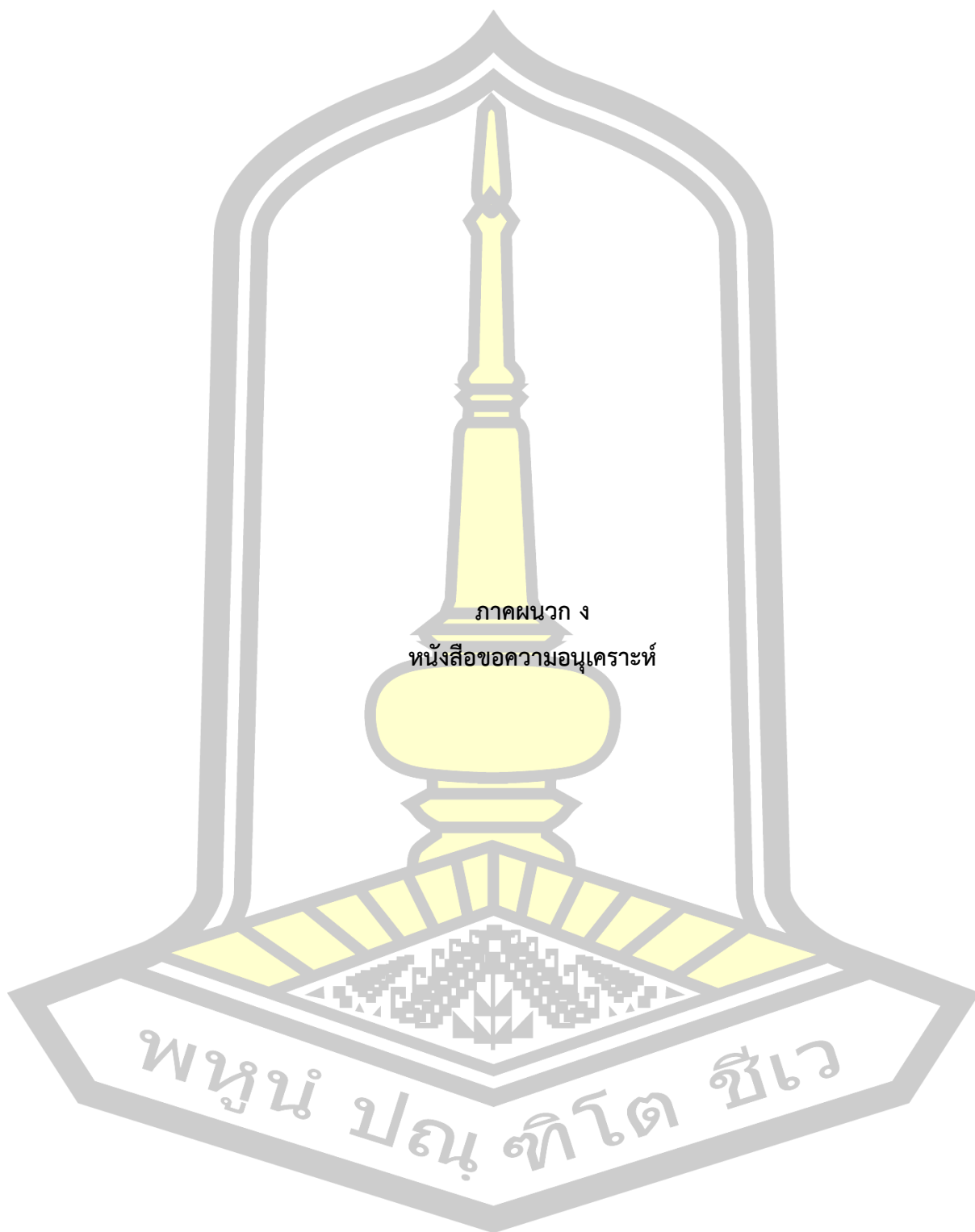
ตาราง 28 ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (r_{xy})	
	สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์
1	0.791*	0.409*
2	0.37*	0.409*
3	0.819*	0.482*
4	0.703*	0.453*
5	0.755*	0.613*
6	0.345*	0.522*
7	0.781*	0.484*
8	0.734*	0.405*
9	0.65*	0.302*
10	0.816*	0.51*
11	0.806*	0.335*
12	0.766*	0.38*
13	0.37*	0.232*
14	0.226*	0.603*
15	0.223*	0.564*
16	0.756*	0.561*
17	0.756*	0.513*
18	0.799*	0.613*
19	0.226*	0.603*
20	0.696*	0.564*
21	0.752*	0.29*
22	0.214*	0.352*
23	0.202*	0.358*
24	0.262*	0.468*
25	0.757*	0.29*

จากตาราง 28 พบว่าค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของสภาพปัจจุบันอยู่ระหว่าง 0.202 - 0.819 และค่าอำนาจจำแนกรายชื่อสภาพที่พึงประสงค์อยู่ระหว่าง 0.232 - 0.613

ค่าความเชื่อมั่น (α) ทั้งฉบับของสภาพปัจจุบัน เท่ากับ 0.932 และ ค่าความเชื่อมั่น (α) ทั้งฉบับของสภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ 0.885

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์

พหุณฺ์ ปณฺุ ทิโต ชีเว

ที่ อว 0605.5(2) / ว 4810

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

6 ตุลาคม 2566

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน พระมหากิตตินันท์ กิตติวิญญู (รัตนสิงห์สกุล)

ด้วย นายภัทรนันท์ จุลทอง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพินิจบุรี เขต 3 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร กศ.ม. การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174

เบอร์โทรนิสิต 0623236256

ที่ อว 0605.5(2) / ว 4810

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

6 ตุลาคม 2566

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ดร.สุชัยญา เยื้องกลาง

ด้วย นายภัทรนันท์ จุลทอง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร กศ.ม. การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0623236256

ที่ อว 0605.5(2) / ว 4810

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

6 ตุลาคม 2566

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน ดร.วราภรณ์ ชาเรืองเดช

ด้วย นายภัทรนันท์ จุลทอง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพสนธุ์ เขต 3 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร กศ.ม. การบริหารและพัฒนาศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ กุสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0623236256

ที่ อว 0605.5(2) / ว 4810

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

6 ตุลาคม 2566

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน นางรุ่งรัตน์ ขาดิขานี

ด้วย นายภัทรนันท์ จุลทอง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร กศ.ม. การบริหารและพัฒนาศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0623236256

ที่ อว 0605.5(2)/ว5605

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

20 ธันวาคม 2566

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน นางสาวดา ญาณจินดา

ด้วย นายภัทรนันท์ จุลทอง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0623236256

ที่ อว 0605.5(2)/ว5605

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

20 ธันวาคม 2566

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

ด้วย นายภทรนันท์ จุลทอง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นายภทรนันท์ จุลทอง ทำการทดลองใช้เครื่องมือเพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0623236256

ที่ อว 0605.5(2)/5606

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

20 ธันวาคม 2566

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

ด้วย นายภัทรนันท์ จุลทอง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้ นายภัทรนันท์ จุลทอง เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ กุสี่ออน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4374-3174

เบอร์โทรนิสิต 0623236256

ที่ อว 0605.5/ว560

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

9 กุมภาพันธ์ 2567

เรื่อง ขออนุญาตเข้าสัมภาษณ์ครูผู้สอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิทยานิพนธ์
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคำพิมูล

ด้วย นายภัทรนันท์ จุลทอง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสถานงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตเข้าสัมภาษณ์ ครูผู้สอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อนิตินจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการ ในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174

เบอร์โทรนิสิต 0623236256

ที่ อว 0605.5/ว560

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

9 กุมภาพันธ์ 2567

เรื่อง ขออนุญาตเข้าสัมภาษณ์ครูผู้สอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิทยานิพนธ์
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านน้ำก่ำ (สิทธิผลนุกูล)

ด้วย นายภัทรนันท์ จุลทอง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาโปรแกรม เสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตเข้าสัมภาษณ์ ครูผู้สอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อนิติตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการ ในขั้นขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174

เบอร์โทรนิสิต 0623236256

ที่ อว 0605.5/ว560

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

9 กุมภาพันธ์ 2567

เรื่อง ขออนุญาตเข้าสัมภาษณ์ครูผู้สอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิทยานิพนธ์
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านฝางแดง (พระเทพพรหมนิอุบลมภ์)

ด้วย นายภัทรนันท์ จุลทอง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตเข้าสัมภาษณ์ ครูผู้สอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการ ในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174

เบอร์โทรนิสิต 0623236256

ที่ อว 0605.5(2)/ว562

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

9 กุมภาพันธ์ 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน นายชัชวาล อาราชภรณ์

ด้วย นายภัทรนันท์ จุลทอง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการ ในขั้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0623236256

ที่ อว 0605.5(2)/ว562

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

9 กุมภาพันธ์ 2567

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน นายอภิชัย ท้ำมาน

ด้วย นายภัทรนันท์ จุลทอง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0623236256

ที่ อว 0605.5(2)/ว562

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

9 กุมภาพันธ์ 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน ดร.พิศุทธิ์ กิตติศรีวรพันธ์

ด้วย นายภัทรนันท์ จุลทอง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการ ในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0623236256

ที่ อว 0605.5(2)/ว562

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

9 กุมภาพันธ์ 2567

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน นายวิฑูรย์ ประสงค์

ด้วย นายภัทรนันท์ จุลทอง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู เพื่อนิตินจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0623236256

ที่ อว 0605.5(2)/ว562

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

9 กุมภาพันธ์ 2567

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน นายเจษฎา คะโยธา

ด้วย นายภัทรนันท์ จุลทอง นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

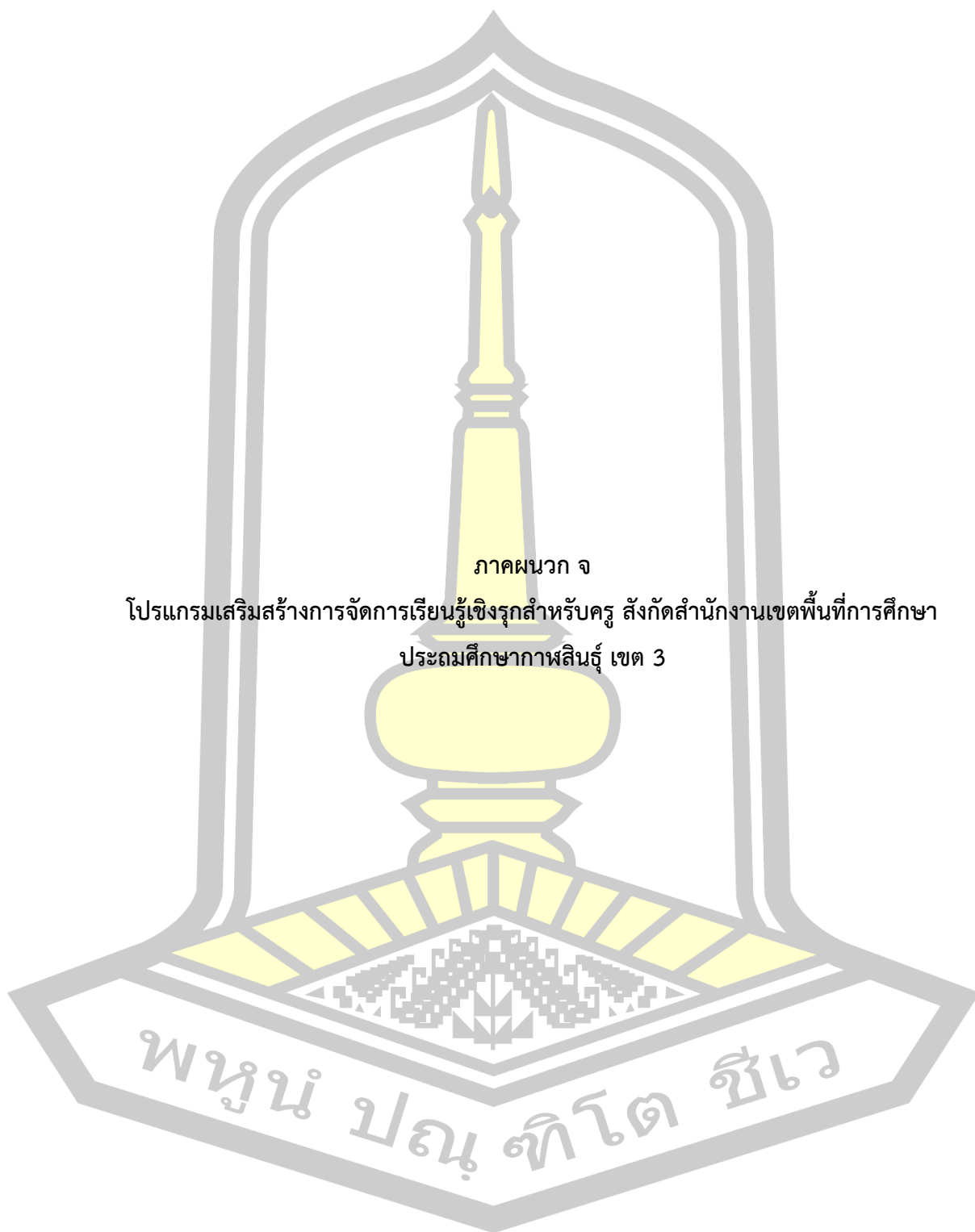
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174

เบอร์โทรนิสิต 0623236256

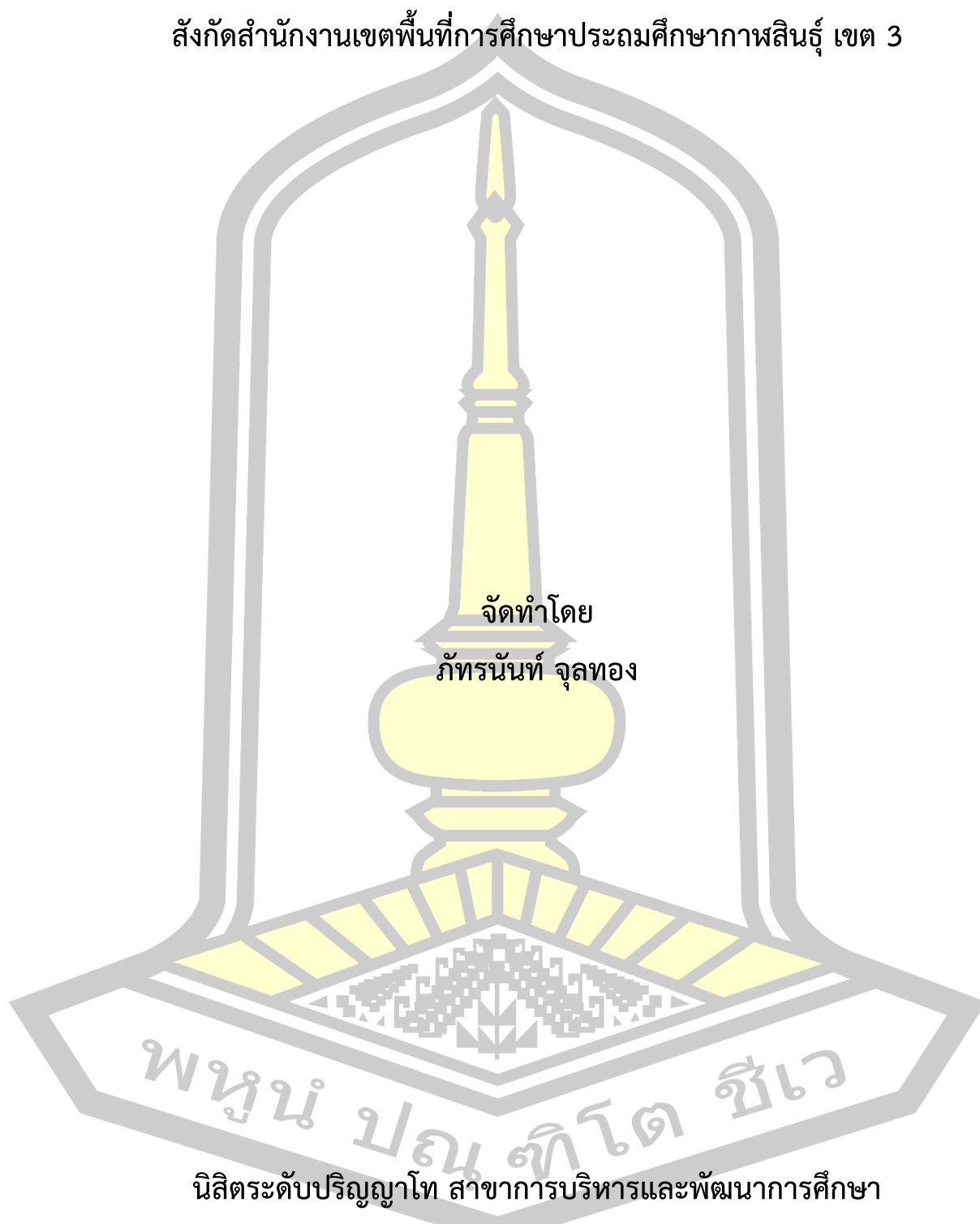

ภาคผนวก จ

โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

พหุบัณฑิตวิทยาลัย

โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3

จัดทำโดย
ภัทรนันท์ จุลทอง

นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและพัฒนาศึกษา

การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.)

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คำนำ

โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ได้รับการพัฒนาขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการจัดการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติเพื่อเกิดการพัฒนาครูในการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

เอกสารโปรแกรมชุดนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักที่ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะต่าง ๆ และผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ที่ได้กรุณาตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปรับปรุงจนสำเร็จ ขอขอบพระคุณทุก ๆ ท่าน ณ ที่นี้

ผู้วิจัยหวังว่าโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภัทรนันท์ จุลทอง

นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและพัฒนาศึกษา
การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูน ปณ ทิโต ชีเว

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้แบบพลิกโฉมตามยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) โดยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่จะต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษ ที่ 21 ซึ่งมุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการในการเรียนรู้ และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการ การศึกษา และการพัฒนา ระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ครูผู้สอนเป็นบุคคลที่มี ความสำคัญมากที่สุดในการบริหารจัดการศึกษา เพราะเนื้อแท้ของการจัดการศึกษา คือกิจกรรมการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นระหว่างครูกับผู้เรียน การที่ครูจะเป็นบุคคลที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพได้นั้น ครูต้องเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องโดยปรับบทบาทใหม่เป็น 2 บทบาท คือ 1) ครูในฐานะผู้ปฏิบัติการสอนเป็นหลัก 2) ครูในฐานะนักวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ซึ่งเป็นบทบาทเสริม โดยการสอนและการวิจัยไม่ใช่สิ่งที่แปลกแยกจากกันดังที่ ครูเคยเป็น (ญาณภัทร สีหะมงคล, 2552) ครูจึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน การจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเรียน การพัฒนาพฤติกรรมผู้เรียน การเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วัลลภ เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2544)

จะเห็นได้ว่าครูเป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการจัดการศึกษา คุณภาพของครู จึงมีความสำคัญ เพราะครูที่มีคุณภาพจะส่งผลต่อผู้เรียนให้มีคุณภาพ ครูจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข คุณภาพของครูผู้สอน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556) นั่นคือ การจะพัฒนานักเรียนจึงต้องพัฒนาครูซึ่งเป็นบุคลากรหลักของ โรงเรียน เพื่อให้สามารถปฏิบัติการหลักได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การพัฒนาบุคลากรเป็นการดำเนินการเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรให้ดีขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากร สามารถปฏิบัติงานที่อยู่ในความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อ งานที่รับผิดชอบในปัจจุบันและงานที่จะได้รับมอบในอนาคตโดยตรง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สามารถสังเกตได้จากการปฏิบัติงาน ผลงาน บรรยากาศของทีมงานตลอดจนวิธีปฏิบัติงานที่ เปลี่ยนไป เกิดความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งจำเป็นต้องมีหลักการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและทั่วถึง คือ จะต้องมีการวางแผนการพัฒนาบุคลากรอย่างชัดเจน โดยสอดคล้องสัมพันธ์กับภารกิจหน้าที่ ความรับผิดชอบของบุคลากรนั้นๆ และต้องมีกระบวนการที่เป็นขั้นตอนมีระบบการจัดการเรียนรู้ที่

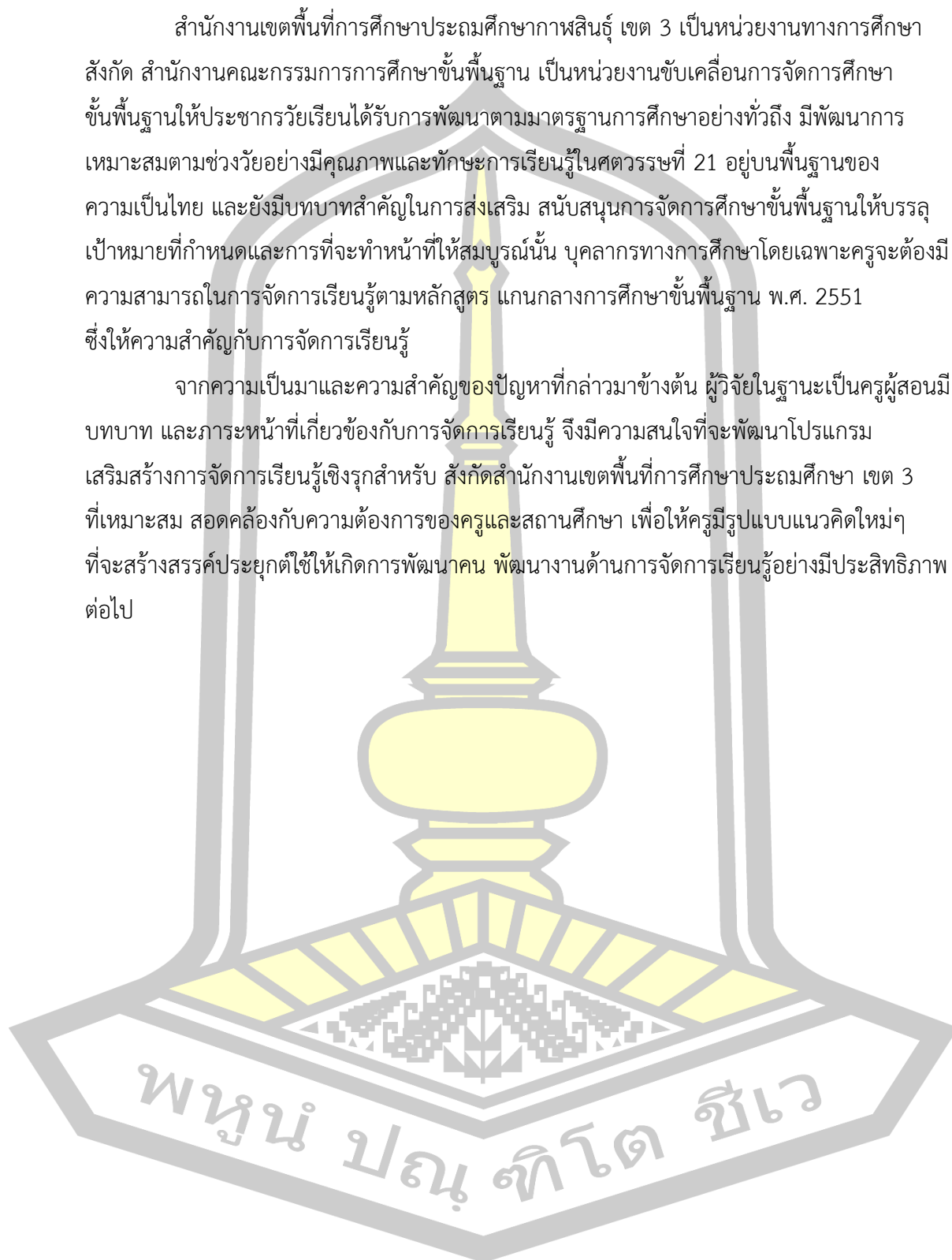
เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 นั้นในการปฏิบัติจริงในสถานศึกษา ยังคงมีปัญหาและไม่บรรลุผลเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะมีเหตุปัจจัยหลายประการ คือ การจัดการเรียนรู้อย่างเน้นที่ครูเป็นศูนย์กลาง ครูส่วนมากยังคงเชื่อมั่นและคุ้นเคยอยู่กับการถ่ายทอดความเชี่ยวชาญของตนให้ลูกศิษย์ ครูคือผู้รู้ดีที่สุด และมีอำนาจที่สุดในห้องเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ โดยกระบวนการ Active Learning โดยการส่งเสริมให้ครูจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบเชิงรุกด้วยการคัดเลือกผลงานเพื่อเชิดชูเกียรติจำแนกเป็นระดับ ระดับดี ดีเด่น ดีเยี่ยม ทั้งมีกิจกรรมเสริมเติมเต็มความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกให้แก่ครูผู้ส่งผลงานที่ได้รับการคัดเลือกด้วย ซึ่งการส่งเสริมให้มีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ดังกล่าวจะส่งผลให้คุณครูได้นำหน่วยการเรียนรู้ที่ได้ออกแบบขึ้น นั้นไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมทุกตัวชี้วัดของมาตรฐานการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกนี้ ครูผู้สอนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี และการเรียนรู้ของผู้เรียน ต้องเปลี่ยนจากผู้สอน เป็นผู้ถ่ายทอดโดยปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ชี้แนะ แนะนำวิธีการค้นคว้าหาความรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถแสวงหาความรู้และประยุกต์ใช้ทักษะด้านต่าง ๆ โดยการสร้างความเข้าใจด้วยตนเองจนเกิดเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย ในการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกมีปัจจัยเกี่ยวข้องที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนดังกล่าว ประกอบด้วยผู้สอนและสภาพแวดล้อม โดยด้านผู้สอนต้องมีการเตรียมตัวอย่างมากเกี่ยวกับการจัดสิ่งแวดล้อมและอุปกรณ์ให้เอื้อต่อการประกอบกิจกรรมของผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ความรู้จากสิ่งที่คุณเรียนปฏิบัติ ส่วนผู้เรียนต้องร่วมคิดและแก้ปัญหาด้วยตัวเอง

ระบบการศึกษาในหลายประเทศได้พัฒนาหลักสูตรการศึกษาที่เน้นสร้างกระบวนการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อรังสรรค์นวัตกรรม และส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนในอนาคต อันเป็นที่มาของทิศทางในการจัดการศึกษาแบบใหม่ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้สำคัญกว่าความรู้ ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนในสภาพปัจจุบัน ผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เป็นการสอนที่สร้างสรรค์ โดยสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่รู้และสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง กระบวนการจัดการศึกษาต้องเป็นไป ในลักษณะเชิงรุก นั่นคือ การเปลี่ยนวิธีการสอนแบบเดิม ๆ เป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ กระตุ้นให้เกิดความใฝ่รู้ รู้จักคิดวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ และ แก้ไขปัญหาได้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะเป็นผลทำให้นักเรียนค้นพบความรู้ใหม่ สร้างสรรค์ความรู้ใหม่และสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ได้ (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2559)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เป็นหน่วยงานทางการศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานขับเคลื่อนการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานให้ประชากรวัยเรียนได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษาอย่างทั่วถึง มีพัฒนาการ เหมาะสมตามช่วงวัยอย่างมีคุณภาพและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่บนพื้นฐานของ ความเป็นไทย และยังมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บรรลุ เป้าหมายที่กำหนดและการที่จะทำหน้าที่ให้สมบูรณ์นั้น บุคลากรทางการศึกษาโดยเฉพาะครูจะต้องมี ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนมี บทบาท และภาระหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรม เสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 3 ที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของครูและสถานศึกษา เพื่อให้ครูมีรูปแบบแนวคิดใหม่ๆ ที่จะสร้างสรรค์ประยุกต์ใช้ให้เกิดการพัฒนาคน พัฒนางานด้านการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไป

โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

หลักการของโปรแกรม

โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู จัดทำขึ้นเพื่อนำไปใช้พัฒนาครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ครูสามารถนำความรู้ ความเข้าใจ หลังจากการพัฒนาไปจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียน และพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับองค์ประกอบของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู จัดทำขึ้นเพื่อนำไปใช้พัฒนาครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 นำเสนอตามองค์ประกอบของหลักสูตรการฝึกอบรม 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของโปรแกรม 2) เป้าหมายและวัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาของโปรแกรม 4) กระบวนการพัฒนา 5) เทคนิคและเครื่องมือ 6) การประเมินผล โดยมีรายละเอียดองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 จำนวน 4 องค์ประกอบ คือ 1) การออกแบบการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติด้วยกระบวนการทางความคิด 3) การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

เป้าหมายและวัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
2. เพื่อออกแบบและพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู
3. เพื่อพัฒนาสื่อ นวัตกรรม สำหรับใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้
4. เพื่อพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ตามสภาพจริง

เนื้อหาของโปรแกรม

เนื้อหาของโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 แบ่งออกเป็น 4 หน่วย ได้แก่

Module 1 การออกแบบการเรียนรู้

Module 2 การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติโดยใช้กระบวนการทางความคิด

Module 3 การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้

Module 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

กระบวนการ วิธีการ

วิธีการพัฒนา ใช้วิธีการพัฒนาที่มีความหลากหลายเพื่อสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการเรียนรู้ที่ยั่งยืน เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนามาสามารถนำไปใช้ในพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง (Continuous Self Development) วิธีการที่จะนำมาใช้ในการดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยตนเองและการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยมีการจัดกิจกรรม ดังนี้ 1) ทำแบบทดสอบก่อนการอบรม 2) ศึกษาเนื้อหาจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 3) ศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมจากใบความรู้ 4) สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ 5) ทำใบงาน/กิจกรรมที่กำหนด 6) แสดงความคิดเห็นตามประเด็นที่สนใจ 7) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับ วิทยากรประจำหลักสูตร 8) ทำแบบทดสอบหลังการอบรม

เทคนิคและเครื่องมือ

เทคนิคและเครื่องมือโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ประกอบด้วย

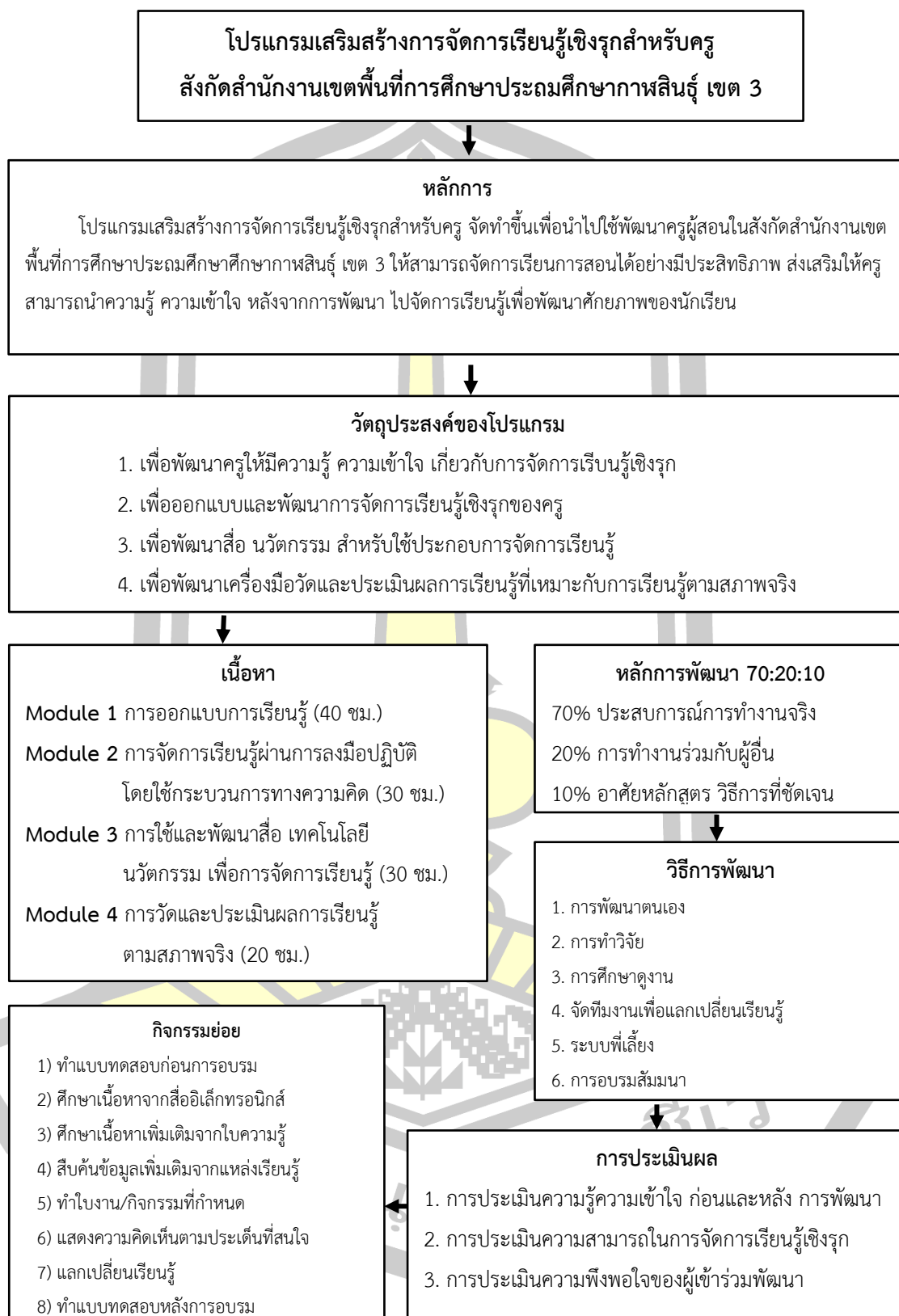
- 1) แบบทดสอบ
- 2) สื่ออิเล็กทรอนิกส์
- 3) ใบความรู้
- 4) แหล่งเรียนรู้
- 5) กระบวนการกลุ่ม
- 6) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับวิทยากรประจำหลักสูตร

การประเมินผล

การประเมินผลโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ประกอบด้วย

- 1) การประเมินความรู้ความเข้าใจ ก่อนและหลัง การพัฒนา
- 2) การประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
- 3) การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมพัฒนา

แผนผังโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 1 โปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู

คำแนะนำการใช้โปรแกรม

การดำเนินการตามโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยผู้พัฒนาโปรแกรมและผู้ดำเนินการควรดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาวิธีการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ได้แก่ การออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติด้วยกระบวนการทางความคิด การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงและเอกสารประกอบการพัฒนาอย่างละเอียด
2. จัดเตรียมประสานวิทยากร และร่วมกันวางแผนเพื่อกำหนดเวลาการพัฒนา
3. จัดเตรียมประสานการพัฒนาตามหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในโปรแกรม
4. ดำเนินการตามแผนการพัฒนา
5. ประเมินผลการพัฒนา

การดำเนินการพัฒนา

การดำเนินการพัฒนาตามโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการก่อนการพัฒนา

เมื่อศึกษารายละเอียดโปรแกรมและเอกสารประกอบโปรแกรมเรียบร้อยแล้วให้ดำเนินการดังนี้

1. คัดเลือกครูเข้ารับการพัฒนา โดยกำหนดเกณฑ์พิจารณา ดังนี้
  - 1.1 ครูที่เข้าร่วมพัฒนาสามารถเข้าร่วมโครงการได้ตลอดระยะเวลาในการพัฒนา
  - 1.2 ครูที่ปฏิบัติงานด้านวิชาการหรือครูผู้สอนที่สนใจด้านการจัดการเรียนรู้
2. ประชาสัมพันธ์โปรแกรมการพัฒนา โดยมีวิธีการดังนี้
  - 2.1 ส่งหนังสือราชการแจ้งโรงเรียนในสังกัดทราบและคัดเลือกครูเข้ารับการพัฒนา
  - 2.2 ประชาสัมพันธ์ทางเว็บไซต์ของหน่วยงาน

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการพัฒนา

การดำเนินการพัฒนาเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับโปรแกรมการพัฒนา วัตถุประสงค์ของการพัฒนากระบวนการพัฒนา บทบาทหน้าที่ของผู้เข้ารับการพัฒนา บทบาทหน้าที่ของวิทยากร และเอกสารที่ใช้ประกอบการพัฒนา (30 นาที)

2. ทดสอบด้านความรู้ ความเข้าใจ ก่อนการพัฒนา (30 นาที)
3. ดำเนินการพัฒนาตามเนื้อหา 4 หน่วยการเรียนรู้ (100 ชั่วโมง)

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลหลังการพัฒนา

1. สรุปการพัฒนาเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู (30 นาที)
2. ทดสอบด้านความรู้ ความเข้าใจ หลังการพัฒนา (30 นาที)
3. พิธีปิดการพัฒนา มอบเกียรติบัตร
4. นิเทศติดตามผลการเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู

กิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนา

กิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนาเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 คือ การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการประชุมเชิงปฏิบัติการ

ระยะเวลาที่ใช้ในการพัฒนา

การเข้ารับการพัฒนา จำนวน 120 ชั่วโมง

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. เอกสารประกอบการบรรยาย
2. ใบความรู้/ใบกิจกรรม/แบบบันทึกการปฏิบัติงาน
3. วีดิทัศน์
4. สื่อประสมในการบรรยาย (Power Point)
5. คอมพิวเตอร์/โปรเจ็คเตอร์/เครื่องฉายภาพสามมิติ

การวัดและประเมินผลการพัฒนา

ในการวัดและประเมินผลการพัฒนาตามโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ใช้วิธีวัดและประเมินผลดังนี้

1. การสังเกตการปฏิบัติกิจกรรม
2. การประเมินการร่วมอภิปราย การแสดงความคิดเห็น
3. การเข้าร่วมกิจกรรม
4. การประเมินผลงานและตรวจผลงาน

เงื่อนไขของผู้เข้ารับการพัฒนาที่มีสิทธิ์ผ่านการพัฒนาตามโปรแกรมฯ

ผู้เข้าร่วมพัฒนาตามโปรแกรมเสริมสร้างจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีเงื่อนไขในการวัดและประเมินผลการพัฒนาตามโปรแกรม ดังนี้

1. มีเวลาเข้ารับการพัฒนาและร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของระยะเวลาการพัฒนา
2. ต้องเข้ารับการประเมินในทุกด้าน ได้แก่ การออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ ผ่านการลงมือปฏิบัติด้วยกระบวนการทางความคิด การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ความพึงพอใจของครู ที่มีต่อโปรแกรมฯ ผู้เข้ารับการพัฒนาต้องผ่านการประเมิน ใน 3 ด้าน ดังนี้
  - ด้านที่ 1 ด้านความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้เข้ารับการพัฒนาต้องผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม
  - ด้านที่ 2 ด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ใช้แบบประเมินความสามารถด้วยการประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน โดยผู้เข้ารับการพัฒนาต้องผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับดีขึ้นไป
  - ด้านที่ 3 ความพึงพอใจของครูที่มีต่อโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยใช้แบบประเมิน ความพึงพอใจที่มีต่อโปรแกรมฯ โดยประเมินด้านพื้นฐานความรู้เดิม เนื้อหาในโปรแกรม กระบวนการอบรมพัฒนาระยะเวลาและประโยชน์ที่ได้รับ การนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนา

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กาญจนา จันทะโยธา. การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2560.
- กิตานันท์ มลิทอง. เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2540.
- ไท คำล้าน. การพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำทางสิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับ ผู้บริหารสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.
- นนทลี พรธาดาวิทย์. การจัดการเรียนรู้แบบActive Learning. กรุงเทพฯ : ทริปปี้ลเอ็ด ดูเคชั่น, 2559.
- ยอดอนงค์ จอมหงส์พิพัฒน์. การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตาม แนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนคร, 2553.
- ยุทธนา ปฐมวรชาติ. หลักการและทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษา: มโนทัศน์ที่ครูผู้สอนควร ทบทวน. วารสารวิชาการ, 7(1), 23-30, มกราคม-มีนาคม, 2547.
- วิจารณ์ พานิช. วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี- สฤษดิ์วงศ์, 2555.
- สมคิด บางโม. เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : วิทยพัฒน์, 2551.
- สมศักดิ์ ภู่วิภาดาพรรณ. การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง. กรุงเทพฯ : เดอะโนว์เลจ, 2545.
- สุมิตรา พงศธร. สรุปเรื่องของหลักสูตร. สภาการศึกษาชาติของประเทศไทย, 2(79), 15-23, กุมภาพันธ์-เมษายน. 2550.
- หรรษา สุขกาล. การพัฒนารูปแบบโปรแกรมการทำงานระหว่างเรียนเพื่อส่งเสริมจริยธรรม ในการทำงานของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตในสถาบันอุดมศึกษา สังกัด ทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

เอกสารประกอบโปรแกรม

Module 1 การออกแบบการเรียนรู้ (จำนวน 40 ชั่วโมง)

หลักการ

การออกแบบการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมสำคัญของครู ที่ต้องใช้ทั้งความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่สอน การจัดการเรียนรู้ ทฤษฎีสำคัญ การผลิตและการใช้สื่อ ทักษะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ทักษะการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ หรือแนวคิดเชิงออกแบบ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อต่าง ๆ และประสบการณ์การสอนที่ช่วยให้ครูรู้ว่ากิจกรรม สื่อ และเครื่องมือวัดผลที่ใช้ ได้ผลหรือไม่ การออกแบบการเรียนรู้มีเป้าหมายเพื่อให้การจัดการเรียนของครูเหมาะสม สอดคล้องกับผู้เรียน บริบทและจุดประสงค์การเรียนรู้มากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้
2. ผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถกำหนดผลการเรียนรู้ที่เน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ
3. ผู้เข้ารับการพัฒนาประเมินสถานะและความต้องการของผู้เรียน และนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบการเรียนรู้

เนื้อหา Module 1 การออกแบบการเรียนรู้

1. ความหมายของการออกแบบการเรียนรู้

ความหมายของการออกแบบการเรียนรู้ มีหลากหลาย สามารถแยกได้เป็น 2 นัยยะ คือ ความหมายเชิงศาสตร์ (discipline/science) และความหมายเชิงกระบวนการ (process)

1) ความหมายเชิงศาสตร์ การออกแบบการเรียนรู้ เป็นสาขาของความรู้ แนวคิด ทฤษฎี และการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การจัดการเรียนการสอน การพัฒนายุทธศาสตร์ และการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ อาจกล่าวได้ว่าการออกแบบการเรียนรู้เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวกับการกำหนดองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน การนำไปสู่การปฏิบัติ การประเมินผล และการจัดการชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

2) ความหมายเชิงกระบวนการ การออกแบบการเรียนรู้เป็นกิจกรรมขั้นตอนหนึ่งของการนำหลักสูตรไปใช้ เป็นกระบวนการกำหนดลักษณะเฉพาะของการจัดการเรียนรู้ว่าเป็น

ระบบ โดยใช้แนวคิด ทฤษฎี ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการสอน (Carl Berger and Rose Land Kam, 2006)

2. จุดมุ่งหมายของการออกแบบการเรียนรู้

- 1) เพื่อกำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ของการเรียนการสอนให้เหมาะสม สอดคล้องกับ ผู้เรียน ความก้าวหน้าของศาสตร์ สื่อ และบริบทของผู้เรียน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด
- 2) เพื่อพัฒนาคุณภาพ ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ไปสู่เป้าหมายและมาตรฐานสากล ที่ยอมรับได้
- 3) เพื่อยกระดับความเป็นวิชาชีพของครูผู้สอนไปสู่มาตรฐาน

3. ความสำคัญของการออกแบบการเรียนรู้

การออกแบบการเรียนรู้เป็นภารกิจหลักของครู มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณภาพมาตรฐานในระดับการศึกษาที่รับผิดชอบ โดยพยายามจัดการเรียนรู้ที่ดีที่สุดและมีความหลากหลายที่สุดให้กับผู้เรียนทุกคน จึงจำเป็นต้องปรับพัฒนากิจกรรมการเรียนให้นำไปสู่ผลการเรียนรู้ได้ จริง กระบวนการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ การจัดการ เรียนรู้ที่ตรงกับความถนัด ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน การออกแบบ การเรียนรู้จึงควร คำนึง ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สัมผัสและสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ ให้ ผู้เรียนได้ค้นคว้า ทดลอง ฝึกฝนปฏิบัติ ฝึกคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์ จินตนาการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้ง การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม จนค้นพบองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

4. วิธีการออกแบบการเรียนรู้

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงวิธีการออกแบบการเรียนรู้ไว้ดังนี้

Mager (1975) ได้ตั้งคำถามสำหรับนักออกแบบการเรียนรู้ที่จะต้องหาคำตอบ ดังนี้

1. เรากำลังจะไปไหน (อะไรคือเป้าหมายของการเรียนรู้)
2. เราจะบรรลุเป้าหมายได้อย่างไร (อะไรคือกลยุทธ์และสื่อกลาง)
3. เราจะรู้ได้อย่างไรว่าบรรลุเป้าหมายแล้ว (เครื่องมือการประเมินเป็น อย่างไร

เราจะประเมินและปรับปรุงวัสดุอุปกรณ์การสอนอย่างไร) จากคำถามข้างต้นสามารถนำมากำหนดเป็น กิจกรรมที่จะต้องปฏิบัติใน กระบวนการออกแบบการเรียนรู้เป็น 3 ขั้นตอน ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยง กันดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์การเรียนรู้เพื่อกำหนดเป้าหมายที่จะไป สิ่งที่คุณประเมิน ควรวิเคราะห์ได้แก่สภาพแวดล้อมหรือบริบทในการเรียนรู้ (Learning Contexts) ตัวผู้เรียน (Learner) และภาระงาน (Learning Task) หรือสิ่งที่ผู้เรียนควรรู้และควรทำได้

ขั้นที่ 2 การออกแบบการเรียนรู้เพื่อตอบคำถามว่าเราจะไปถึงเป้าหมายได้อย่างไร ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้ออกแบบการเรียนรู้จะต้องพิจารณาถึงสื่อและกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ที่ใช้

สร้างประสบการณ์ให้กับผู้เรียน นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงการจัดลำดับก่อนหลังของการนำเสนอ กิจกรรม และการบริหารชั้นเรียน เช่น จะจัดให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างไร เช่น การเรียนเป็นกลุ่มใหญ่กลุ่มย่อย หรือการเรียนเป็นรายบุคคล เป็นต้น ขั้นนี้จึงเป็นขั้นที่ผู้ออกแบบต้องพิจารณาว่าจะดำเนินการเรียนรู้อย่างไร

ขั้นที่ 3 การประเมินผลการเรียนรู้เพื่อตอบคำถามว่าจะรู้ได้อย่างไรว่าไปถึงเป้าหมายแล้วขั้นนี้เป็นการประเมินทั้งการเรียนรู้อะไรและผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น การประเมินผลสามารถแบ่งได้เป็น 2 ระยะเวลาคือการประเมินระหว่างดำเนินการหรือการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) และ การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) คือ การประเมินหลังเสร็จสิ้น การดำเนินการ การประเมิน ความก้าวหน้ามีจุดมุ่งหมายเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุง การเรียนรู้ส่วนการประเมินผลสรุป มีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินผลการดำเนินการและตัดสินผลการเรียนรู้ว่าได้บรรลุเป้าหมายอย่างไร

พิมพันธ์ เตชะคุปต์ (2550) กล่าวว่า มีวิธีการออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งควรกำหนดให้ครบทั้งด้านความรู้ (K) กระบวนการ (P) และเจตคติ (A)
2. กำหนดเนื้อหา/สาระ ให้สอดคล้องหรือล้าไปกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ในแต่ละวัตถุประสงค์ สาระที่ระบุอาจเป็นข้อเท็จจริง (Fact) มโนทัศน์ (Concept) คำนิยาม/ คำจำกัดความ (Definition) หลักการ (Principle) กฎ (Law) และทฤษฎี (Theory)
3. กำหนดยุทธศาสตร์การสอนว่า ต้องการให้หรือเน้นทฤษฎีการเรียนรู้ หลักการเรียนรู้หรือ แนวคิดใดๆ ที่พิจารณาแล้วเหมาะสมกับเนื้อหา เหมาะสมกับความสามารถของ ผู้เรียน รวมทั้งบริบทของแหล่งที่จัดการเรียนรู้ อาจจัดการเรียนรู้โดยเน้นครูเป็นศูนย์กลางบ้าง สื่อเป็นศูนย์กลางบ้างและพยายามจัดเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในการจัดการเรียนรู้นั้นให้เป็นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญหรือเป็นหลัก จากนั้นจึงเลือกใช้รูปแบบการสอน วิธีสอนต่างๆ เทคนิคการสอนหรือใช้ แบบผสมผสานด้วยหลากหลายวิธีสอน และเทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาและบริบท นอกจากนี้ ครูยังต้องเตรียม รวมทั้งระบุแหล่งข้อมูลที่เป็นแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียนไปสืบค้นเพื่อตอบปัญหาที่สงสัย ด้วย ตนเอง ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เป็นการสร้างความรู้ใหม่
4. กำหนดวิธีวัดผลการเรียนรู้ด้วยหลากหลายวิธี กำหนดเครื่อง มือผู้วัด เป็นการวัดผลที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สรุปได้ว่าวิธีการออกแบบการเรียนรู้เป็นการกำหนดขั้นตอนหรือกิจกรรมที่จะปฏิบัติ ใน การจัดการเรียนการสอนเพื่อที่จะทำให้เราทราบว่าเป้าหมายในการสอนคืออะไร มีกลยุทธ์และวิธีการ อย่างไรเพื่อให้ถึงเป้าหมาย และมีการประเมินอย่างไร

5. หลักการออกแบบการเรียนรู้

การออกแบบการเรียนรู้มีหลักการดังนี้

1. คำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญว่าเมื่อจัดกิจกรรมตามที่ออกแบบแล้ว ผู้เรียนจะได้อะไรความรู้ความเข้าใจ ทักษะ หรือเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
2. ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วนครอบคลุมโดยเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน
3. คำนึงถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ เช่น เวลา สถานที่ ความสนใจของผู้เรียน สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เป็นต้น
4. นำความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ โดยควรออกแบบกิจกรรมนำเสนอเนื้อหาที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมให้ได้มากที่สุด เพื่อให้เกิดผลดีต่อผู้เรียนมากที่สุด
5. ควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทำทาสุนุกสนาน อิสระ ผ่อนคลาย
6. นำข้อบกพร่องจากการนำไปใช้มาปรับปรุงการออกแบบครั้งต่อ ๆ ไป

6. ประเภทของรูปแบบการออกแบบการเรียนรู้

Gustafson และ Branch (2002) กล่าวว่า รูปแบบของการออกแบบการเรียนรู้ แบ่งได้เป็น 3 ประเภทคือ แบบที่ใช้ในห้องเรียน แบบเน้นผลผลิต และระบบการเรียนการสอน

1. การออกแบบการเรียนรู้ที่ใช้ในห้องเรียน (classroom oriented) เป็นการออกแบบ การจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนดำเนินการเองตามบริบท สำหรับนำไปใช้ในห้องเรียน การออกแบบการจัดการเรียนรู้ระดับนี้ ควรเป็นการออกแบบแบบปกติตามแนวคิดของไทเลอร์ (กำหนดองค์ประกอบ ของการจัดการเรียนรู้จากจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดและการประเมินผล) หรือ อาจเป็นแบบย้อนกลับ (backward design) ตามแนวคิดของวิกกิน และไทท์ เป็นการออกแบบการเรียนรู้เริ่มจากการกำหนดเป้าหมาย การกำหนดหลักฐานการเรียนรู้ และการกำหนด กิจกรรมการเรียนการสอน ผลที่ได้จะได้แผนการจัดการเรียนรู้ระดับรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ และแผนรายครั้ง
2. การออกแบบการเรียนรู้แบบเน้นผลผลิต (product oriented) เป็นการออกแบบ สื่อ การเรียนการสอนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการสร้างปฏิสัมพันธ์ หรือเพื่อนำเสนอเนื้อหาที่สอน เป็นแบบที่ใช้เทคโนโลยีและแนวคิดในการออกแบบที่ซับซ้อนมากขึ้น
3. การออกแบบเชิงระบบ (system oriented) การออกแบบในระดับกว้างมากขึ้น เช่น ระดับรายวิชา หรือระดับหลักสูตร ต้องอาศัยการวิเคราะห์เบื้องต้น การทดสอบ การปรับปรุงแก้ไข และเทคโนโลยีอย่างมาก

7. คุณลักษณะของครูนักออกแบบ

เมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดของงานการออกแบบการการเรียนรู้ ครูนักออกแบบควรมีคุณลักษณะดังนี้

1. ใฝ่รู้ใฝ่เรียน หมั่นศึกษาติดตามความก้าวหน้าของความรู้ที่เกี่ยวข้องอยู่เสมอ เช่น นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ซึ่งอาจทำได้ทั้งจากการศึกษา การสืบค้นจากแหล่ง เรียนรู้ต่าง ๆ กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้ครूमุมมองหลากหลายมากขึ้น มีแนวคิด/แนวทาง ในการนำสื่อที่ ได้พบเห็น มาออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจ แปลกใหม่ และเกิดผลดีต่อผู้เรียนมากขึ้น
2. ช่างสังเกต การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในขณะที่ทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูจัดให้ ว่าเป็นอย่างไรกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนสนใจในการเรียนหรือไม่ ได้พัฒนาในด้านใดบ้าง ข้อมูลที่ได้ช่วยให้ครูตระหนักถึงความสำเร็จ ความล้มเหลวของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูจัดให้ และนำไปสู่การตัดสินใจใช้หรือไม่ใช้หรือปรับปรุงอย่างไร
3. ช่างคิด การออกแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการคิดโดยตรง ทั้งการคิดวิเคราะห์ ประเมิน สร้างสรรค์ แก้ปัญหา เพื่อให้ได้กิจกรรมการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่แปลก แตกต่าง น่าสนใจมากขึ้น สิ่งสำคัญ คือ ครูต้องคิดเสมอว่า จะทำอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ได้ดีที่สุด
4. ช่างเชื่อมโยง การเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ที่ได้พบเห็นในชีวิตประจำวัน การพูดคุย รายการโทรทัศน์ หนังสือที่ได้อ่าน ฯลฯ กับงานการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะการออกแบบ การจัดการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่ครูควรมีและทำจนเป็นนิสัย/เกิดทักษะ การเชื่อมโยงเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิด การ จัดการเรียนรู้ใกล้ตัวผู้เรียนมากขึ้นเช่น การนำรายการโทรทัศน์ต่าง ๆ ละคร การโฆษณาสินค้า เป็นต้น มาเชื่อมโยงกับเรื่องที่สอน ช่วยให้นักเรียนน่าสนใจมากขึ้น ผู้เรียนเข้าใจได้ง่ายขึ้น
5. ช่างขีดเขียน เมื่อเกิดความคิดในการออกแบบการจัดการเรียนรู้แล้ว ครูควรเขียน ถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร หรือแผนภูมิ เพื่อให้เห็นความคิดได้ชัดเจนมากขึ้น สามารถเห็นประเด็นที่ควรปรับปรุงได้ง่ายขึ้น
6. ช่างทดลอง การทดลองใช้รูปแบบ สิ่งที่ได้ออกแบบไว้เป็นสิ่งจำเป็น ช่วยให้รู้ว่า สิ่ง ที่ คิดเป็นผลสำเร็จหรือไม่ มีประเด็นใดที่ต้องปรับปรุงบ้าง ครูต้องไม่กลัวความล้มเหลว กล้าเสี่ยงทำ ในสิ่งที่ไม่เคยทำมาก่อน แม้ผลการทดลองใช้ครั้งแรกยังไม่เป็นไปตามที่คิด ไม่ได้ หมายความว่า สิ่งที่ดีล้มเหลวโดยสิ้นเชิง แต่เป็นสิ่งที่ทำให้เห็นถึงข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไข
7. ชอบทำสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอการจัดการเรียนรู้ซ้ำ ๆ แบบเดิมทุกปี เป็นอันตรายต่อ ครู มากทำให้เกิดความประมาทชะล่าใจ เตรียมการสอนน้อยลง ซึ่งอาจเกิดข้อผิดพลาดได้ การทำใน สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอช่วยให้ครูตื่นตัว (alert) กระตือรือร้น มั่นใจในการสอนมากขึ้น นอกจากนี้กิจกรรม การสอนใหม่ ๆ มีผลดีต่อผู้เรียนเช่นเดียวกันทำให้ผู้เรียนสนใจเรียนมากขึ้น

8. มุ่งผลสำเร็จ ในการทำงานครูควรมีกำลังใจ อดทน พยายาม มุ่งมั่นในการทำงาน ไปสู่ ปลายทางที่ต้องการให้เป็นผลสำเร็จ แม้จะต้องมีการปรับแก้ไขซ้ำ ๆ หลายครั้ง ครูพึงระลึกไว้เสมอว่า ในการทำงานแต่ละขั้นต้องมีการแก้ไขให้งานสมบูรณ์เท่าที่จะทำได้ ช่วยให้งานเดินไปสู่ความสำเร็จใน

ดังนั้นเห็นได้ว่า คุณลักษณะต่าง ๆ ของครูที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่ให้ครูมีความสามารถและมีทักษะการออกแบบการเรียนรู้ได้ดีขึ้น แม้ว่าในความจริงครูอาจมีสิ่ง ดังกล่าวอยู่ในตัวแล้ว แต่อาจไม่ได้นำมาใช้หรือให้ความสำคัญ การทำให้คุณลักษณะดังกล่าวเด่นชัด ขึ้น ช่วยให้เกิดผลดีต่อตัวครู และการปฏิบัติงานครูจึงไม่ใช่สิ่งที่ยากเกินไปสำหรับครู การออกแบบการเรียนรู้เป็นทักษะสำคัญที่ครูควรมี เป็นการแสดงถึงศักยภาพ ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์การสอน และความตั้งใจพยายามในการปฏิบัติงานสอนให้ดีขึ้นของครู เป็นสิ่งที่พัฒนาได้ ด้วยการศึกษารเรียนรู้เพิ่มเติม ฝึกคิด นำไปใช้ ประเมินผล นำมาปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง โดยต้องคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ ครูสามารถเลือกใช้รูปแบบแนวคิดใน การออกแบบที่มีอยู่ตามความสนใจได้ หรือครูอาจสร้างรูปแบบที่เป็นของตนเองได้ ผลการออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมสอดคล้องกับผู้เรียน สามารถช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ มากขึ้น ช่วยให้ครูประสบความสำเร็จในการเป็นครูที่ดี สร้างคนดีและคนเก่งมากขึ้น

วิธีการพัฒนา

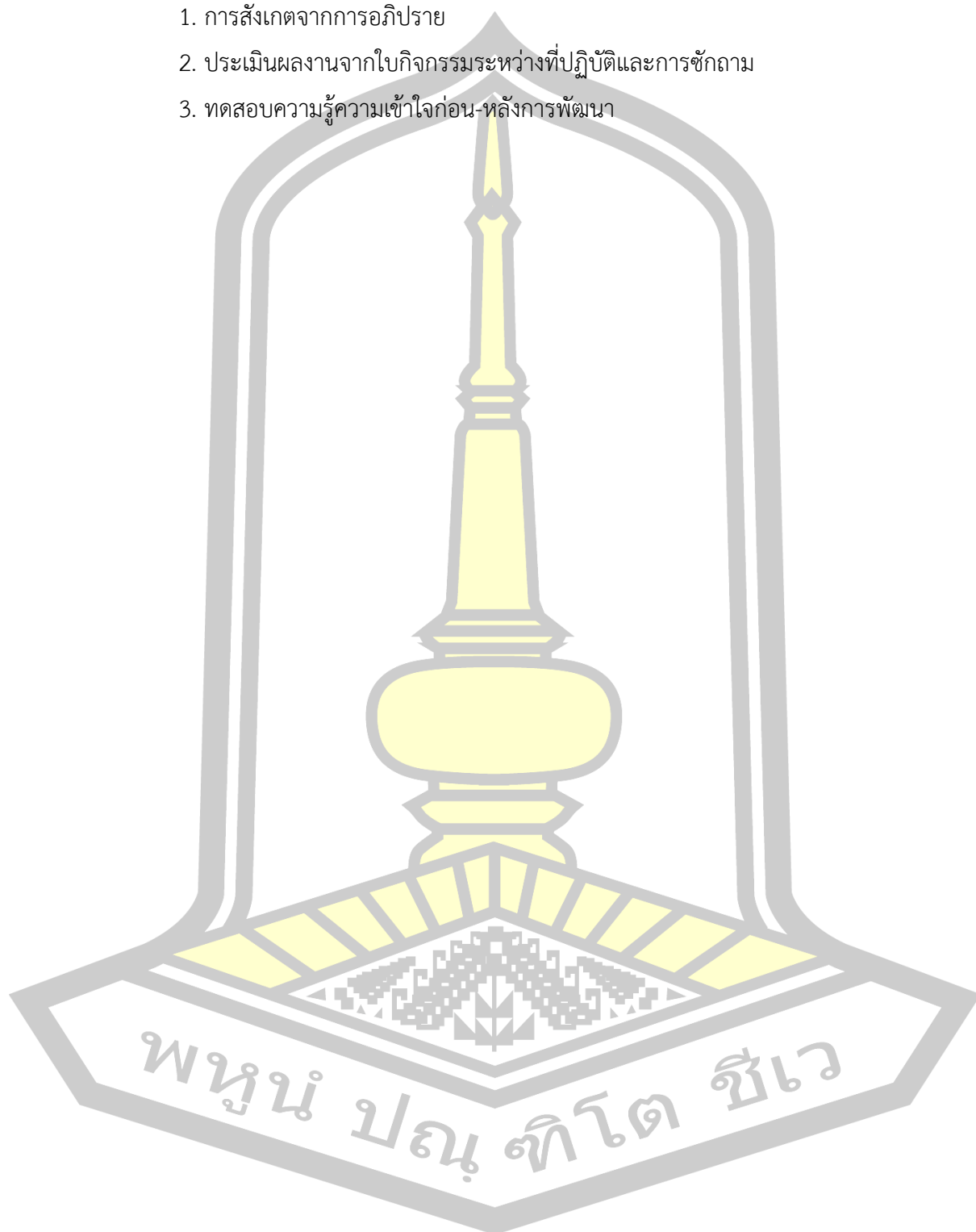
1. ศึกษาความรู้ในเครื่องมือการเรียนรู้ด้วยตนเองทำความเข้าใจในแต่ละเรื่องตามลำดับ
2. รับฟังการบรรยายจากวิทยากร
3. ปฏิบัติตามใบกิจกรรมที่ 1.1 – 1.2
4. ศึกษาความรู้เพิ่มเติมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครู
5. ศึกษาดูงานนอกสถานที่
6. การทำวิจัย

เทคนิคและเครื่องมือ

1. แบบทดสอบ
2. สื่อเล็กทรอนิกส์
3. ใบความรู้
4. แหล่งเรียนรู้
5. กระบวนการกลุ่ม
6. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับวิทยากรประจำหลักสูตร

การประเมินผล

1. การสังเกตจากการอภิปราย
2. ประเมินผลงานจากใบกิจกรรมระหว่างที่ปฏิบัติและการซักถาม
3. ทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อน-หลังการพัฒนา

ใบกิจกรรมที่ 1.1

การออกแบบการเรียนรู้

1. หลักการสำคัญของการออกแบบการเรียนรู้ได้แก่อะไรบ้าง จงอธิบาย

.....

.....

.....

2. รูปแบบของการออกแบบการเรียนรู้แบ่งได้เป็นกี่ประเภท อะไรบ้าง จงอธิบาย

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าการออกแบบการเรียนรู้มีความสำคัญต่อนักเรียน ครูผู้สอนและสถานศึกษาอย่างไร จงอธิบายและให้เหตุผลที่สอดคล้องกัน

.....

.....

.....

4. ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ ท่านคิดว่ากลยุทธ์การเรียนการสอนมีประโยชน์ต่อตัวท่าน และผู้เรียนอย่างไร จงอธิบายและให้เหตุผลสนับสนุน

.....

.....

.....

5. จากคำกล่าวที่ว่า “...การออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมสอดคล้องกับผู้เรียน สามารถช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น...” ท่านเห็นด้วยหรือไม่อย่างไร จงให้เหตุผลประกอบ

.....

.....

.....

ใบกิจกรรมที่ 1.2

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้

1. ให้ท่านเขียนคำอธิบายรายวิชาที่เหมาะสมกับผู้เรียนในรายวิชาที่ท่านสอนอยู่

.....

.....

.....

2. ให้ท่านออกแบบหน่วยการเรียนรู้โดยอิงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในรายวิชาที่ท่านสอนอยู่

หน่วยการเรียนรู้ที่.....

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....รายวิชา.....ชั้น.....

หน่วย การ เรียนรู้ ที่	เป้าหมาย การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ ที่คาดหวัง	วิธีสอน/ กระบวนการเรียนรู้	จำนวน ชั่วโมง

พหุบัณฑิต ชีวะ

3. ให้ผู้เข้ารับการอบรมเลือกชื่อแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้จากการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่ทำใน
ข้อ 2 แล้วให้เขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก มา 1 แผน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่.....

กลุ่มสาระการเรียนรู้..... รายวิชา.....

ชั้น.....ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....

หน่วยการเรียนรู้ที่.....เรื่อง.....เวลา.....ชั่วโมง

มาตรฐานการเรียนรู้

.....

ตัวชี้วัด

.....

สาระสำคัญ

.....

สาระการเรียนรู้ (วิเคราะห์จากตัวชี้วัดทั้งหมดของหน่วยฯ)

.....

ความรู้ : Knowledge (K) นักเรียนต้องรู้อะไร

.....

ทักษะ/กระบวนการ : Process (P) นักเรียนสามารถปฏิบัติอะไรได้

.....

คุณลักษณะ : Attitude (A) นักเรียนแสดงพฤติกรรมอะไรบ้าง

.....

กิจกรรมการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

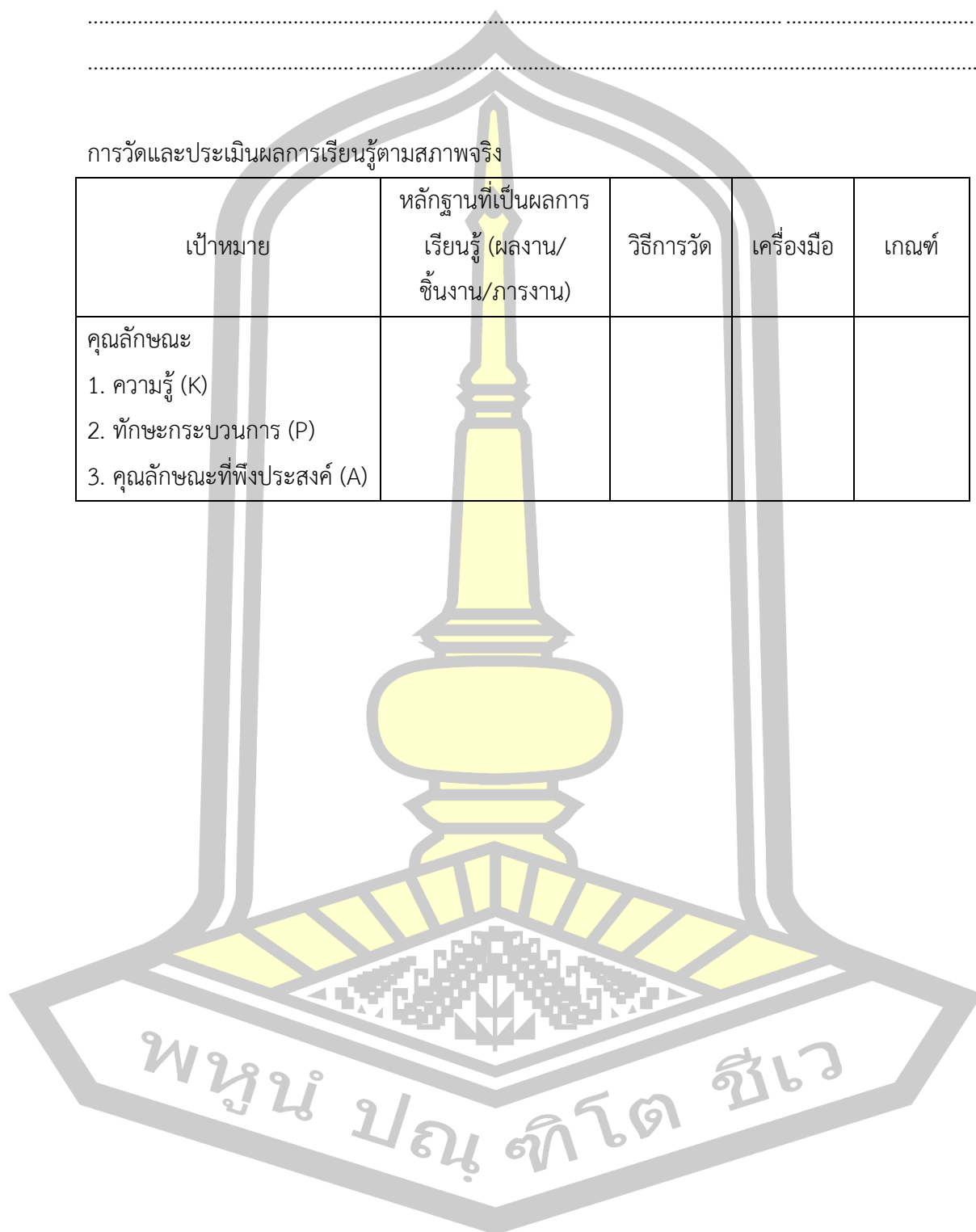
ชื่อ อุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้

.....

.....

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

เป้าหมาย	หลักฐานที่เป็นผลการเรียนรู้ (ผลงาน/ชิ้นงาน/ภาระงาน)	วิธีการวัด	เครื่องมือ	เกณฑ์
คุณลักษณะ 1. ความรู้ (K) 2. ทักษะกระบวนการ (P) 3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ (A)				

Module 2 การจัดการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการทางความคิด (จำนวน 30 ชั่วโมง)

หลักการ

การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ แลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ในเชิงทักษะต่าง ๆ เช่น กระบวนการคิด การทดลอง การสำรวจตรวจสอบ ผู้เรียนต้องหาความหมายและทำความเข้าใจด้วยตนเอง ร่วมกันสืบค้นหาคำตอบ อภิปราย นำเสนอและสรุปรอบความคิดร่วมกัน ประยุกต์ใช้หรือลงมือปฏิบัติ โดยครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายและจัดบรรยากาศที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาก่อเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ โดยการลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการทางความคิด
2. การพัฒนารูปแบบ เทคนิค การจัดการเรียนการสอนที่มีกิจกรรมให้นักเรียนได้คิดและลงมือปฏิบัติ
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน

เนื้อหา Module 2 การจัดการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการทางความคิด

1. ความหมายของการคิด

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (ราชบัณฑิต, 2546) ให้ความหมายของคำว่า “คิด” ว่าหมายถึง ทำให้ปรากฏเป็นรูป หรือประกอบให้เป็นรูปหรือเป็นเรื่องขึ้นในใจ ใคร่ครวญ ไตร่ตรอง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546) ให้ความหมายของการคิดว่า หมายถึง กิจกรรมทางความคิดที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจง เราเรื่อกำลังคิดเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง และสามารถควบคุมให้คิดจนบรรลุเป้าหมายได้ กล่าวคือ การคิดเป็นการจัดการข้อมูลที่ได้รับให้อยู่ในรูปแบบเหมาะสม โดยแปลงข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ สู่รูปแบบใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม ซึ่งในขณะใช้ความคิดสมองจะนำเอาข้อมูล ความรู้ อารมณ์ และความต้องการ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ได้วางไว้ในสิ่งที่ปรารถนาจะได้รับ เช่น ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ในการตอบคำถามหรือการแก้ปัญหา หรือช่วยนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

ณรงค์ กาญจนะ (2553) ให้ความหมายของการคิดว่า หมายถึง การทำให้ปรากฏเป็นรูปหรือเป็นเรื่องขึ้นในใจ

สรุปได้ว่า การคิด หมายถึง กระบวนการที่เกิดขึ้นในสมองที่ใช้สัญลักษณ์หรือภาพแทนสิ่งของ เหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ โดยมีการจัดระบบความรู้ ข้อมูล ข่าวสารซึ่งเป็นประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่หรือสิ่งเร้าใหม่ ที่ไปได้ ทั้งใน รูปแบบ ธรรมดาและสลับซับซ้อน ผลจากการจัดระบบสามารถ แสดงออกได้หลายลักษณะ เช่น การให้เหตุผลการแก้ปัญหาต่าง ๆ เพราะฉะนั้นการสอนแบบเน้นกระบวนการคิดจึงเป็นส่วนสำคัญที่สามารถให้นักเรียน เรียนรู้ความรู้ โดยผ่านกระบวนการคิดของตนเองเป็นสำคัญ

2. วัตถุประสงค์ของการสอนการคิด

ความนัยหนึ่งของการสอน คือ การพัฒนาทักษะกระบวนการของผู้เรียน หากคนเราถ้ารู้จักวิธีคิด หรือคิดเป็นก็จะแก้ไขปัญหาหรือดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณค่า มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะนักเรียนซึ่งเป็นเยาวชน เป็นกำลังของชาติ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต ต้องได้รับการฝึกฝนในการคิด จนก่อเป็นทักษะสำหรับการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถประกอบอาชีพในอนาคตได้

ณรงค์ กาญจนะ (2553) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ในการพัฒนาการคิดของนักเรียน ได้แก่

1. มุ่งให้นักเรียนรู้จักคิด และคิดเป็น คิดอย่างมีวิจารณญาณ (critical thinking)
2. มุ่งให้นักเรียนรู้จักฝึกหัดใช้การพิจารณาสังเกตเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ และประสบการณ์เบื้องต้น ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการสร้างความเข้าใจข้อเท็จจริง และการกำหนดข้อสมมติฐานในขั้นต่อไป
3. มุ่งให้นักเรียนรู้จักวิธีการจำแนกองค์ประกอบที่สำคัญ และรายละเอียดปลีกย่อยที่ไม่สำคัญของข้อเท็จจริง ความรู้ และประสบการณ์ซึ่งนำไปสู่การกำหนดความคิดได้อย่างถูกต้อง
4. มุ่งให้นักเรียนรู้จักความคิดอย่างมีระบบในรูปของการสร้างความคิดรวบยอดหรือโมโนทัศน์และหลักการ
5. มุ่งให้นักเรียนรู้จักวิธีการ และฝึกตัดสินใจอย่างมีระบบ โดยอาศัยแนวความคิด และหลักการที่ถูกต้องเหมาะสม
6. มุ่งให้นักเรียนมีความสามารถแก้ปัญหาที่สลับซับซ้อนโดยอาศัยหลักการที่ถูกต้อง
7. มุ่งให้นักเรียนสามารถแสดงออกซึ่งแนวความคิด และหลักการสิ่งต่าง ๆ ทั้งเป็นรูปธรรม และนามธรรมได้อย่างถูกต้อง มีเหตุผล
8. มุ่งให้นักเรียนรู้วิธีการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงเพื่อสรุปแนวความคิดจำแนกความต่าง
9. มุ่งให้นักเรียนรู้จักวิธีการสังเคราะห์ข้อเท็จจริง เพื่อสรุปแนวความคิดหลักการ
10. มุ่งให้นักเรียนรู้จักวิธีการประเมินค่าข้อเท็จจริง เพื่อสรุปแนวความคิดหลักการ

11. มุ่งให้นักเรียนฝึกหัด และมีความคิดสร้างสรรค์
12. มุ่งให้นักเรียนฝึกหัด และค้นพบประสบการณ์ด้วยตนเอง

สรุปได้ว่าการสอนคิดมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็น แก้ไขปัญหาได้และดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณค่า มีประสิทธิภาพ นำประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถประกอบอาชีพในอนาคตได้

3. ประโยชน์ของการสอนการคิด

ณรงค์ กาญจนะ (2553) กล่าวถึง ประโยชน์ของการสอนเพื่อการพัฒนากระบวนการคิด หรืออีกนัยหนึ่งคือการสอนเพื่อการพัฒนากระบวนการคิด โดยแบ่งเป็น ประโยชน์ต่อนักเรียนและประโยชน์ต่อครูผู้สอน ดังนี้

ประโยชน์ต่อนักเรียน

1. นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้น
2. นักเรียนสามารถแก้ปัญหาของตนเองได้ดี
3. นักเรียนสามารถคิดได้ถูกต้องเหมาะสม ก่อประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง
4. นักเรียนคิดได้อย่างเป็นระบบ เข้าใจและจำเนื้อหาอย่างเป็นระบบ ทำให้

ความรู้คงทน และการเรียนเป็นสิ่งที่ไม่น่าเบื่ออีกต่อไป

ประโยชน์ต่อครู

1. เมื่อนักเรียนมีทักษะการคิด ครูสามารถสอนได้ง่ายขึ้น ใช้เวลาน้อยลงในการอธิบายให้นักเรียนเข้าใจ
2. ทำให้บรรยากาศการเรียนน่าสนใจ ปัญหาด้านการจัดชั้นเรียนน้อยลง
3. เมื่อนักเรียนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น ปัญหาด้านพฤติกรรมนักเรียนก็จะมีน้อย ทำให้สอนได้อย่างสนุก
4. ครูเหนื่อยน้อยลง ทำให้มีพลังเหลือที่จะพัฒนาและออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ

4. องค์ประกอบของกระบวนการคิด

สุวิทย์ มูลคำ (2547) กล่าวว่า การดำเนินการด้านการจัดกระบวนการคิดมีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ประการ ได้แก่

1. สิ่งเร้า เป็นสื่อและองค์ประกอบแรกที่เป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลเกิดการรับรู้สิ่งเร้าทำให้เกิดปัญหา ความสงสัย หรือความขัดแย้ง อันอาจจะก่อให้เกิดการคิด ซึ่งอาจจะเป็นวัตถุประสงค์ของภาพเสียงข้อมูล สัญลักษณ์กิจกรรม หรือสถานการณ์ต่าง ๆ

2. การรับรู้ บุคคลสามารถรับรู้ได้โดยประสาททั้ง 5 คือ หู ตา จมูก ลิ้น และผิวหนัง ระดับการรับรู้จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับคุณภาพของสิ่งเร้าและความสามารถรับรู้ของแต่ละบุคคล เมื่อรับรู้แล้วเกิดปัญหา หรือข้อสงสัยจะกระตุ้นให้เกิดการคิด

3. จุดมุ่งหมายในการคิด ผู้คิดจะต้องมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนในการคิดแต่ละครั้ง ว่าต้องการเหตุผลเพื่ออะไร เช่น เพื่อแก้ปัญหา ตัดสินใจ หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ จะช่วยให้เลือกใช้วิธีคิดได้ถูกต้อง และได้ตรงตามความต้องการ

4. วิธีคิด การคิดแต่ละครั้งจะต้องเลือกวิธีที่ตรงกับจุดมุ่งหมายในการคิดนั้น ๆ เช่น คิดเพื่อตัดสินใจ ควรใช้วิธีคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ คิดแก้ปัญหาควรใช้วิธีคิดแบบต่าง ๆ

5. ข้อมูลหรือเนื้อหาประกอบการคิดประกอบด้วยข้อมูลตนเอง ข้อมูลสังคมและสิ่งแวดล้อม และข้อมูลวิชาการซึ่งเป็นความรู้ประสบการณ์เดิม ข้อมูลใหม่ที่มาจากการศึกษาค้นคว้า

6. ผลการคิด เป็นผลที่ได้จากการปฏิบัติงานทางสมองหรือกระบวนการคิดของสมอง การสอนคิดในชั้นเรียน ครูผู้สอนเป็นผู้คอยกระตุ้น สร้างบรรยากาศสถานการณ์เร้าใจ ตลอดจนอำนวยความสะดวกทุกอย่างแก่ผู้เรียน คอยชี้แนะชักนำให้ผู้เรียนเกิดความคิดขึ้น ครูช่วยทุกอย่าง แต่เด็กเป็นผู้ลงมือกระทำคิดเองทำเอง กระบวนการที่ครูต้องสร้างให้เกิดทุกครั้งที่ในการสอนคิด คือ กระบวนการ จีพีเอส (G P A S) ได้แก่

6.1 การรวบรวมข้อมูล (Gathering: G) เป็นการกำหนดประเด็นในการรวบรวมข้อมูล กำหนดเป้าหมาย / วัตถุประสงค์การคิด การสังเกตด้วยประสาทสัมผัส การรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตนั้นพร้อมการเลือกข้อมูลมาใช้ประกอบการคิด บันทึกข้อมูลเป็นประสบการณ์ของตนเอง แล้วดึงข้อมูลเดิมมาใช้เป็นความคิดรวบยอด

6.2 การจัดกระทำข้อมูล (Processing: P) เป็นการจำแนกเปรียบเทียบ จัดกลุ่ม จัดลำดับ สรุปเชื่อมโยงต่อความสัมพันธ์การไตร่ตรองด้วยเหตุผล วิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล

6.3 การนำไปประยุกต์ใช้ (Applying : A) เป็นการเลือกข้อมูลการประเมินทางเลือก เลือกทางเลือก การวิเคราะห์การสังเคราะห์งาน การนำความรู้ที่ค้นพบหรือที่ได้มาแล้วไปใช้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งนำไปปรับใช้ในสถานจริง เช่น การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การวิเคราะห์วิจารณ์ การคิดสร้างสรรค์งานใหม่

6.4 การกำกับตนเอง (Self – regulating: S) เป็นการจัดกระทำตนเองให้เกิดเป็นนิสัย พฤติกรรมที่ถาวรในด้านการตรวจสอบและควบคุมการคิด การรู้จักสร้างค่านิยมการคิดที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ การสร้างนิสัยการคิดให้เกิดขึ้นตามสภาวะการณ์และสภาวะจริง

ดังนั้น การสร้างทักษะกระบวนการคิดซึ่งเป็นนามธรรม และครูผู้สอนมองเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดำเนินการอยู่แล้วนั้น การหลอมเนื้อหาและทักษะกระบวนการคิดสู่บทเรียนให้ผสมกลมกลืนกันจนเป็นวัฒนธรรมของการสอนของครูยุคใหม่นั้น การออกแบบบทเรียน จึงเป็นสิ่งจำเป็น

และมีความสำคัญเนื่องจากบทเรียนที่พัฒนามาจากทักษะกระบวนการคิด จะเป็นตัวกำหนด รูปแบบ การสอนคิด การจัดกระบวนการการสอนคิดและพฤติกรรมความคิดของนักเรียนได้ตรงตามความต้องการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) กล่าวว่า ทักษะการคิดสู่การพัฒนาผู้เรียน ให้สอดคล้องตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ใช้กรอบด้านกระบวนการที่ใช้ในการคิด ซึ่งได้แก่ ความสามารถในการคิดขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ทักษะการคิดที่ใช้ในการสื่อสาร และทักษะการคิดที่เป็นแกน และความสามารถในทักษะการคิดขั้นสูง ประกอบด้วยทักษะการคิดซับซ้อน ทักษะพัฒนาลักษณะการคิด และทักษะกระบวนการคิด ซึ่งประกอบ ไปด้วย ทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะกระบวนการคิดตัดสินใจ ทักษะกระบวนการคิดแก้ปัญหา ทักษะกระบวนการวิจัย และทักษะกระบวนการคิดสร้างสรรค์

สรุปได้ว่า การพัฒนาความคิดของนักเรียนนั้น มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์หลาย ประการที่สำคัญ ได้แก่ มุ่งให้นักเรียนรู้จักคิด และคิดเป็น กล่าวคือ นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิด อย่างมีวิจารณญาณ คิดแก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์ และรูปแบบการคิดแบบอื่น ๆ เพื่อใช้ในการตัดสินใจ อย่างมีระบบ มีความถูกต้อง นำไปสู่การค้นพบที่เป็นประโยชน์ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิด ประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนรู้ ดำเนินชีวิตประจำวัน และประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต

5. การลงมือปฏิบัติ

วิจารณ์ พานิช (2555) กล่าวว่า การลงมือปฏิบัติ เป็นแนวคิดหรือความเชื่อที่สนับสนุน ให้คนเราปฏิบัติสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองตามความสนใจ ตามความถนัดและศักยภาพ ด้วยการศึกษาค้นคว้า ฝึกปฏิบัติ ฝึกทักษะจนถึงการเรียนรู้ด้วยตนเองเพราะเชื่อว่าหากคนเราได้กระทำ จะทำให้เกิด ความเชื่อมั่นเป็นแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ ใฝ่เรียน ผู้เรียนจะสนุกสนานที่จะสืบค้นหาความรู้ต่อไป มีความสุขที่จะเรียน มีลักษณะดังนี้

1. การเรียนรู้ผ่านการทำงาน (Work-based Learning) การเรียนรู้แบบนี้เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดพัฒนาการทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้เนื้อหาสาระ การฝึกปฏิบัติจริง ฝึกฝนทักษะทางสังคม ทักษะชีวิต ทักษะวิชาชีพการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง โดยสถาบันการศึกษามักร่วมมือกับแหล่งงานในชุมชน รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน ตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดเนื้อหากิจกรรม และวิธีการประเมิน

2. การเรียนรู้ผ่านโครงงาน (Project-based Learning) การเรียนรู้ด้วยโครงงาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญรูปแบบหนึ่ง ที่เป็นการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงใน ลักษณะของการศึกษา สำรอง ค้นคว้า ทดลอง ประดิษฐ์คิดค้น โดยครูเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ให้ความรู้ (teacher) เป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) หรือผู้ให้คำแนะนำ (guide) ทำหน้าที่ ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทำงานเป็นทีม กระตุ้น แนะนำ และให้คำปรึกษา เพื่อให้

โครงการสำเร็จลุล่วง ประโยชน์ของการเรียนรู้ด้วยโครงงาน สิ่งที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนรู้ด้วย PBL จึงมิใช่แต่ความรู้ (knowledge) หรือวิธีการหาความรู้ (searching) แต่เป็นทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (learning and innovation skills) ทักษะชีวิตและประกอบอาชีพ (Life and Career skills) ทักษะด้านข้อมูลข่าวสาร การสื่อสารและเทคโนโลยี (Information Media and Technology Skills) การออกแบบโครงงานที่ดีจะกระตุ้นให้เกิดการค้นคว้าอย่างกระตือรือร้น และผู้เรียนจะได้ฝึกการใช้ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และแก้ปัญหา (critical thinking & problem solving) ทักษะการสื่อสาร (communicating) และทักษะการสร้างความร่วมมือ (collaboration) ประโยชน์ที่ได้สำหรับครู นอกจากจะเป็นการพัฒนาคุณภาพด้านวิชาชีพแล้ว ยังช่วยให้เกิดการ ทำงานแบบร่วมมือกับเพื่อนครูด้วยกัน รวมทั้งโอกาสที่จะได้สร้างสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนด้วย

3. การเรียนรู้ผ่านกิจกรรม (Activity-based Learning) ในการยึดหลักการให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง “Child Centered” การเรียนโดยการปฏิบัติจริง Learning by Doing และปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และแก้ปัญหาได้ Doing by Learning จึงถูกนำมาใช้อย่างจริงจังในการปฏิรูปการศึกษาของไทย การเรียนรู้ชนิดนี้เอง ที่มีผู้ตั้งฉายาว่า “สอนแต่น้อย ให้เรียนมากๆ Teach less Learn More” การเรียนแบบ Learning by Doing นั้นใช้ “กิจกรรม Activity” เป็นหลักในการเรียนการสอน โดยการ “ปฏิบัติจริง Doing” ในเนื้อหาทุกขั้นตอนของการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทุกคนในกลุ่มเป็นผู้ปฏิบัติ คุณครูเป็นที่เลี้ยงและเทรนเนอร์ แต่กิจกรรมที่นำมาใช้นี้ต้องมีประสิทธิภาพในการเรียนรู้เนื้อหาต่างๆ มีจุดมุ่งหมาย สนุก และน่าสนใจ ไม่ซ้ำซากจนก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย ดังนั้น คุณครูจึงเป็น “นักออกแบบกิจกรรม Activity Designer” มีอาชีพที่สามารถ “มองเห็นภาพกิจกรรม” ได้ทันที

4. การเรียนรู้ผ่านการแก้ปัญหา (Problem-based Learning) เป็นรูปแบบการเรียนอีกรูปแบบหนึ่งที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และรู้จักการทำงานร่วมกันเป็นทีมของผู้เรียน โดยผู้สอนมีส่วนร่วมน้อยแต่ก็ทำทนายผู้สอนมากที่สุด กระบวนการการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จะจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย ขนาดประมาณ 8-10 คน โดยมีครูหรือผู้สอนประจำกลุ่ม 1 คน ทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ (facilitator)

วิธีการพัฒนา

1. ศึกษาความรู้ในเครื่องมือการเรียนรู้ด้วยตนเองทำความเข้าใจในแต่ละเรื่องตามลำดับ
2. รับฟังการบรรยายจากวิทยากร
3. กระบวนการกลุ่ม
4. ศึกษาความรู้เพิ่มเติมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูในกลุ่ม
5. การศึกษาดูงาน

6. การทำวิจัย

เทคนิคและเครื่องมือ

1. แบบทดสอบ
2. สื่อดีทริกส์
3. ใบความรู้
4. แหล่งเรียนรู้
5. กระบวนการกลุ่ม
6. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับวิทยากรประจำหลักสูตร

การประเมินผล

1. การสังเกตจากการอภิปราย
2. ประเมินผลงานจากใบกิจกรรมระหว่างที่ปฏิบัติและการซักถาม
3. ทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อน-หลังการพัฒนา

ใบกิจกรรมที่ 2

การจัดการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการทางความคิด

1. การจัดการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการทางความคิดที่มีประสิทธิภาพ ควรมีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

2. องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการทางความคิดประกอบด้วยอะไรบ้าง

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าการจัดการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการทางความคิดส่งผลดีต่อผู้เรียนอย่างไร

.....

.....

.....

4. ให้ท่านออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการทางความคิด ที่ท่านคิดว่ามีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนของท่าน

.....

.....

.....

พจนานุกรมศัพท์โต ชิวเว

Module 3 การใช้ และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้ (จำนวน 30 ชั่วโมง)

หลักการ

การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้ คือความสามารถในการเลือกใช้สื่อ เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้อย่างเหมาะสม สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน สามารถออกแบบและสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา การผลิตสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศส่งเสริมให้ผู้เรียน มีวิจารณญาณในการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างเหมาะสม มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ ใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยี เพื่อการเรียนรู้
2. การเลือกใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ การสืบค้นข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การออกแบบและสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา

เนื้อหา Module 3 การใช้ และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้

1. ความหมายของสื่อและนวัตกรรมการศึกษา

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของสื่อและนวัตกรรมการศึกษา ไว้ดังนี้
พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ (2531) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สื่อการสอน หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือหรือช่องทางสำหรับการสอนของครูกับนักเรียนและให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือจุดหมายที่ผู้สอนได้กำหนดไว้เป็นอย่างดี

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2537) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สื่อการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์วิธีการที่ใช้เป็นสื่อกลางให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอดความรู้เจตคติและทักษะไปยังผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กิดานันท์ มลิทอง (2543) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สื่อการสอน หมายถึง สื่อชนิดใดก็ตามไม่ว่าจะเป็นเทปบันทึกเสียง สไลด์ วิชยู โทรทัศน์ วีดิทัศน์ แผนภูมิ ภาพนิ่ง ฯลฯ ซึ่งบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับ การเรียนการสอน สิ่งเหล่านี้เป็นวัสดุอุปกรณ์ทางกายภาพที่นำมาใช้ในเทคโนโลยีการศึกษา เป็นสิ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือช่องทางสำหรับทำให้การสอนของผู้สอนส่งไปยังผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ผู้สอนวางไว้ได้เป็นอย่างดี

อาจกล่าวได้ว่าสื่อการเรียนการสอน (Instructional Media) หมายถึง สื่อชนิดใดก็ตามที่บรรจุเนื้อหาสาระการเรียนรู้ซึ่งผู้สอนและผู้เรียนใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้เนื้อหาหรือสาระนั้นๆ และ สื่อการเรียนรู้ จึงหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่รอบตัวไม่ว่าจะเป็นวัสดุ ของจริง บุคคล สถานที่ เหตุการณ์ หรือความคิดเห็นก็ตามถือเป็นสื่อการเรียนรู้ทั้งสิ้น ขึ้นอยู่กับว่าเราเรียนรู้จากสิ่งนั้นๆ หรือนำสิ่งนั้นๆ เข้าสู่การเรียนรู้ของเราหรือไม่สื่อการเรียนรู้ไม่จำกัดอยู่เพียงเฉพาะหนังสือเรียนเท่านั้น ผู้เรียนและผู้สอนสามารถเรียนรู้จากสื่อทุกประเภท สามารถจำแนกตามลักษณะได้ 3 ประเภท ดังนี้

1. สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึงหนังสือและเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่แสดงหรือเรียบเรียงสาระความรู้ต่างๆ โดยตัวหนังสือที่เป็นตัวเขียน และตัวพิมพ์ เป็นสื่อในการแสดงความหมาย สื่อสิ่งพิมพ์มีหลายชนิด เช่น เอกสาร หนังสือเรียน หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร บันทึกรายงาน เป็นต้น
2. สื่อเทคโนโลยี หมายถึง สื่อการเรียนรู้ที่ผลิตขึ้นขึ้นใช้ควบคู่กับเครื่องมือไฮเทคทันสมัย หรือเครื่องมือที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ๆ และยังหมายรวมถึงกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการเรียนรู้ เช่น อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
3. สื่ออื่นๆ นอกเหนือจากสื่อ 2 ประเภทที่กล่าวมา ยังมีสื่ออื่นๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความสำคัญไม่น้อยกว่าสื่อที่กล่าวมาแล้ว ได้แก่ 1) บุคคล หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ ซึ่งสามารถถ่ายทอดสาระความรู้ แนวคิดและประสบการณ์ไปสู่บุคคลอื่น เช่น บุคลากรในท้องถิ่น แพทย์ ตำรวจ นักธุรกิจ เป็นต้น 2) ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ตัวผู้เรียน เช่น พืชผัก ผลไม้ ปรากฏการณ์ ห้องปฏิบัติการ เป็นต้น 3) กิจกรรม/กระบวนการ หมายถึง กิจกรรมหรือกระบวนการที่ผู้สอนและผู้เรียนกำหนดขึ้นเพื่อสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ ใช้ในการฝึกทักษะซึ่งต้องใช้กระบวนการคิด การปฏิบัติ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้ของผู้เรียน เช่น บทบาทสมมติ การสาธิต การจัดนิทรรศการ การทำโครงงาน เกม เพลง เป็นต้น 4) วัสดุ เครื่องมือและอุปกรณ์ หมายถึง วัสดุที่ประดิษฐ์ขึ้นใช้เพื่อประกอบการเรียนรู้ เช่น ทุนจำลอง แผนภูมิ แผนที่ ตารางสถิติ รวมถึงสื่อประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานต่างๆ เช่น อุปกรณ์ทดลองวิทยาศาสตร์ เครื่องมือช่าง เป็นต้น

นวัตกรรมการศึกษา (Educational Innovation) หมายถึง การนำเอาสิ่งใหม่ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของความคิดหรือการกระทำ รวมทั้งสิ่งประดิษฐ์ก็ตามเข้ามาใช้ในระบบการศึกษา เพื่อมุ่งหวังที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งที่มีอยู่เดิมให้ระบบการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วเกิดแรงจูงใจในการเรียน และช่วยให้ประหยัดเวลาในการเรียน เช่น

การสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน การใช้วีดิทัศน์เชิงโต้ตอบ (Interactive Video) สื่อหลายมิติ (Hypermedia) และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

สมบูรณ์ สงวนญาติ (2534) ได้ให้ความหมายไว้ว่า นวัตกรรมการศึกษา หมายถึง แนวความคิดหรือวิธีการหรือ เครื่องมือ ซึ่งเป็นสิ่งแปลกใหม่ยังไม่เคยนำมาใช้ในวงการศึกษามาก่อน แต่ได้ถูกนำมาทดลองใช้เพื่อดูผลว่าให้ผลดีเพียงใด ถ้าได้ผลดีก็จะได้รับการยอมรับและเผยแพร่ให้รู้จัก และนำมาใช้กันอย่างกว้างขวางต่อไป

สรุปได้ว่า สื่อและนวัตกรรมการศึกษา หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ แนวความคิดหรือเทคนิค วิธีการใหม่ๆ ที่ผู้สอนนำมาใช้เป็นตัวกลางในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งที่ถ่ายทอดได้ดีและรวดเร็วยิ่งขึ้น รวมทั้งได้ผลตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน

2. ความสำคัญของสื่อและนวัตกรรมการศึกษา

ยุพิน พิพิธกุล และอรพรรณ ดันบรรจง (2531) กล่าวถึงความสำคัญของสื่อการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. สื่อการเรียนการสอนจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้แจ่มแจ้งยิ่งขึ้น
2. ช่วยในการสอนนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน เช่น นักเรียนบางคนซึ่งเรียนอ่อน อาจจะต้องใช้รูปภาพ สื่อรูปธรรม หรือชุดการเรียนการสอนรายบุคคลช่วยให้เขาบรรลุจุดประสงค์ในการเรียน
3. ช่วยสร้างเสริมความสนใจของนักเรียน
4. ประหยัดเวลาในการสอน บางคนกล่าวว่าทำให้เสียเวลา ความจริงนั้นไม่เสียเวลาเลย คนที่ว่าเสียเวลาเพราะใช้สื่อการเรียนการสอนไม่เป็น
5. เพื่อช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม ซึ่งจะนำไปสู่นามธรรมและทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและจำได้นาน
6. ใช้สื่อการเรียนการสอนนั้นเพื่อช่วยในการอธิบายขยายข้อความและสรุปข้อความได้
7. เพื่อเสริมสร้างเจตคติที่ดีแก่นักเรียน
8. เพื่อเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

สมคิด พรหมจ้อย (2547) กล่าวถึงความสำคัญของสื่อการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่จะเอื้อให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายตามที่หลักสูตรต้องการได้ง่ายยิ่งขึ้น
2. การเรียนรู้ด้วยสื่อจะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและมีความยั่งยืน
3. ผู้เรียนสามารถสัมผัส และต้องจากของจริงซึ่งหมายถึงการลงมือปฏิบัติกิจกรรม โดยมีสื่อ อุปกรณ์เป็นเครื่องมือช่วย
4. สื่อการเรียนการสอนเร้าความสนใจ อยากรู้ อยากเรียน อยากดู อยากเห็น

5. ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
6. สื่อ สามารถย่อขนาด ย่นระยะทาง และเวลา
7. สื่อสามารถเปลี่ยนนามธรรมเป็นรูปธรรม ง่ายแก่การเข้าใจ
8. ทำสิ่งยากเป็นสิ่งง่าย

สรุปได้ว่า สื่อและนวัตกรรมการศึกษามีความสำคัญต่อทั้งผู้เรียนและผู้สอน เพราะเป็นเครื่องมือที่เอื้อให้ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายตามที่หลักสูตรต้องการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายและมีความยั่งยืน เสริมสร้างเจตคติที่ดีแก่ผู้เรียน

3. การพัฒนาจัดทำสื่อและนวัตกรรมการศึกษา

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษามุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งมีความยืดหยุ่น สนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ เรียนรู้จากสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชนและแหล่งอื่นๆ สื่อที่จะนำมาใช้เพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรควรมีลักษณะดังนี้

1. เน้นสื่อเพื่อการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองทั้งของผู้เรียนและผู้สอน
2. ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำหรือพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเอง รวมทั้งนำสื่อที่มีอยู่รอบตัวมาใช้ในการเรียนรู้
3. รูปแบบของสื่อการเรียนรู้ควรมีความหลากหลาย เพื่อส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวางและต่อเนื่องตลอดเวลาอย่างไรก็ตาม สื่อที่จะนำมาใช้จัดการเรียนรู้ควรมีความสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้และศักยภาพผู้เรียน

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548) กำหนดให้ครูมีการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ดังนี้

1. สามารถเลือกใช้ออกแบบสร้างและปรับปรุงนวัตกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี
2. สามารถพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
3. สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน
4. สามารถใช้คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานในการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ดังนี้

1. ศึกษา สํารวจ วิเคราะห์สภาพปัญหา การจัดกา การเลือก การใช้และการประเมินคุณภาพสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อใช้จัดการเรียนการสอนและการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ สําหรับเด็กปกติและเด็กพิการเรียนร่วม
2. จัดหาสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างหลากหลายเพื่อใช้ในการเรียนการสอนและการพัฒนางานด้านวิชาการ
3. เลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ผ่านการประเมินคุณภาพทางวิชาการจากคณะกรรมการของสถานศึกษา คณะกรรมการของเขตพื้นที่และ/หรือ กระทรวงศึกษาธิการแล้ว โดยดำเนินการคัดเลือกในรูปของคณะกรรมการและประเมินการใช้สื่ออย่างสม่ำเสมอ
4. ส่งเสริม สนับสนุนให้พัฒนาครูเพื่อผลิต พัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งประเมินคุณภาพสื่อฯ เพื่อเลือกใช้ประกอบการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
5. จัดให้มีศูนย์สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในสถานศึกษา
6. ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาและแลกเปลี่ยนการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาที่ทันสมัย สําหรับใช้จัดการเรียนการสอนและการพัฒนางานด้านวิชาการกับสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา ผู้ปกครอง องค์กรปกครองท้องถิ่น รวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ
7. กำกับติดตาม ประเมินผล การผลิต จัดหา พัฒนาและใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
8. เผยแพร่สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่ครูผลิตและพัฒนาให้สถาบันการศึกษา ทั้งภายในและภายนอกเขตพื้นที่การศึกษาได้ใช้ประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการพัฒนาวิชาชีพครู

วิธีการพัฒนา

1. ศึกษาความรู้ในเครื่องมือการเรียนรู้ด้วยตนเองทำความเข้าใจในแต่ละเรื่องตามลำดับ
2. รับฟังการบรรยายจากวิทยากร
3. กระบวนการกลุ่ม
4. ศึกษาความรู้เพิ่มเติมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูในกลุ่ม
5. ศึกษาดูงาน
6. การทำวิจัย

เทคนิคและเครื่องมือ

1. แบบทดสอบ
2. สื่อเล็กทรอนิกส์

3. ใบความรู้
4. แหล่งเรียนรู้
5. กระบวนการกลุ่ม
6. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับวิทยากรประจำหลักสูตร

การประเมินผล

1. การสังเกตจากการอภิปราย
2. ประเมินผลงานจากใบกิจกรรมระหว่างที่ปฏิบัติและการซักถาม
3. ทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อน-หลังการพัฒนา

ใบกิจกรรมที่ 3

การใช้และพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้

1. การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนรู้ควรมีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. องค์ประกอบของการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วยอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

3. ให้แต่ละกลุ่มออกแบบ พัฒนาสื่อที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ โดยอาศัยเทคโนโลยีในการออกแบบและพัฒนา

.....

.....

.....

พจนานุกรม ศัพท์ โด สิว

.....

.....

Module 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง (จำนวน 20 ชั่วโมง)

หลักการ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง เป็นกระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้ และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร ในสภาพที่สอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนและใช้เป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจผลการเรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาก่อเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง
2. สามารถสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผลที่มีความหลากหลายและเหมาะสม
3. สามารถนำผลการประเมินมาพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้

เนื้อหา Module 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

1. แนวคิดของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

มีนักวิชาการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงไว้ดังนี้ สมศักดิ์ ภูวิภาตววรรณ (2545) ได้ให้ความคิดเห็นว่า แนวคิดและหลักการประเมินผลตามสภาพจริง คือ การวัดและประเมินผลต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้ และการจัดกระบวนการเรียนการสอนตามสภาพจริงประกอบด้วยหลักการต่าง ๆ ดังนี้

1. มุ่งเน้นความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งมีความหมายได้หลากหลาย มิได้มีความหมายเดียวสำหรับทุกคนในทุกโอกาส
2. การเรียนรู้เป็นเรื่องของกระบวนการที่เป็นธรรมชาติ มีบูรณาการและเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต เป็นผลจากการปฏิบัติจริงมากกว่าการทำซ้ำหรือทำตามคำบอกกล่าวเท่านั้น
3. มุ่งเน้นกระบวนการ และผลผลิตที่เกิดขึ้นโดยพิจารณาว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไร เรียนรู้อย่างไร และทำไมจึงเรียนรู้เช่นนั้น
4. มุ่งเน้นการสืบสวนสอบสวน กล่าวคือ เน้นการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาตามสภาพที่เป็นจริงในชีวิตประจำวัน
5. มีจุดหมายเพื่อกระตุ้น และอำนวยความสะดวกต่อการเรียนของผู้เรียน

6. เน้นการเชื่อมโยงระหว่างพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย เมื่อผู้เรียนให้ความสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนย่อมเกิดความสนใจและเกิดความพยายามที่จะศึกษา ซึ่งส่งผลให้สามารถเรียนรู้สิ่งนั้น ๆ ได้อย่างดี

7. มีความเชื่อว่าการตัดสินใจในสิ่งที่จะสอนและสิ่งที่จะวัดเป็นเรื่องอัตโนมัติและเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณค่า

8. เน้นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยผู้สอนควรร่วมมือกับผู้เรียนในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่เรียน และใช้กระบวนการตัดสินใจเชิงประชาธิปไตย

9. ผู้เรียนและผู้สอนต้องร่วมมือกัน มีอิสระที่จะแสดงออกมาทางความคิดและทดสอบความคิดซึ่งกันและกัน

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2546) ได้ให้ความคิดเห็นว่า แนวคิดและหลักการประเมินตามสภาพจริงประกอบด้วย

1. การแสดงความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยเน้นการใช้เครื่องมือวัดผลเพื่อสะท้อนให้เห็นพฤติกรรม ระดับความสามารถ และทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในสถานการณ์ที่เป็นจริงในการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน และต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง

2. การบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างแท้จริง ซึ่งผู้สอนต้องสังเกตจดบันทึกและรวบรวมข้อมูลจากผลงาน และวิธีการเรียนรู้วิธีการปฏิบัติของผู้เรียนตลอดเวลาโดยยึดถือพฤติกรรมบ่งชี้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน และการประเมินการเรียนรู้ตามพฤติกรรมที่คาดหวัง จะต้องกระทำไปพร้อม ๆ กัน โดยไม่แยกการสอนและการประเมินออกจากกัน

3. การบูรณาการวิธีการและเครื่องมือในการประเมินอย่างหลากหลายโดยเน้นผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนนำไปประยุกต์ใช้ และสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ได้ด้วยตนเองแทนการจดจำความรู้ตามที่ผู้สอนคอยป้อนให้

4. การสะท้อนความสามารถด้านต่าง ๆ และการประเมินระดับความสามารถที่เป็นจริงซึ่งมุ่งการประเมินผลงานที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติ และเป็นงานที่มีความหมายที่แท้จริงสอดคล้องสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของผู้เรียน โดยอาศัยทักษะเชิงปัญญา และองค์ความรู้ถูกต้องสมบูรณ์

5. ส่งเสริมการเรียนรู้จากสภาพจริง โดยประเมินทั้งจากการปฏิบัติและพฤติกรรมการทำงานของผู้เรียนในบริบทของความเป็นจริงในชีวิตประจำวันซึ่งเน้นการประเมินผลระหว่างเรียนของผู้เรียนแต่ละคน

สรุปได้ว่า แนวคิดการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง คือ ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนรู้ ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ

2. ความหมายของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เป็นการประเมินสรุปผลการเรียนรู้ (Summative Assessment) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้ก้าวหน้าสูงสุดเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขได้เต็มตามศักยภาพ ซึ่งมีนักวิชาการและหน่วยงานต่าง ๆ ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ (2545) ได้ให้ความหมายว่า การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นการประเมินที่ออกแบบมาเพื่อสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมและทักษะที่จำเป็นของนักเรียนในสถานการณ์ที่เป็นจริงแห่งโลกปัจจุบัน และวิธีการประเมินที่เน้นงานที่นักเรียนแสดงออกในภาคปฏิบัติเน้นกระบวนการเรียนรู้ ผลผลิตและแฟ้มสะสมงาน

สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2549) ได้ให้ความหมายว่า การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นการประเมินจากการปฏิบัติงานที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือภาระงาน บริบท (สถานการณ์/เหตุการณ์จำลองใกล้เคียงกับลักษณะงานที่เป็นจริง) และเกณฑ์การประเมินผู้เรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2549) ได้ให้ความหมายว่า การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) หมายถึง การประเมินที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนปฏิบัติงานในชีวิตจริง มีเวลาเพียงพอสำหรับวางแผนการลงมือทำงาน จนได้งานที่เสร็จสมบูรณ์ มีโอกาสประเมินผลการทำงานด้วยตนเองและมีการปรึกษาร่วมกับผู้เรียน

สุนีย์ คล้ายนิล และคณะ (2550) ได้ให้ความหมายว่า การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) หมายถึง การประเมินความรู้ที่แท้จริงที่อยู่ในบริบทของโลกจริง (Real word) หรืออยู่ในบริบทของชีวิต

สรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) หมายถึง กระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียน ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร ในสภาพที่สอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนบรรลุผลตามที่กำหนดไว้และใช้เป็นข้อมูลสำหรับตัดสินผลการเรียน

3. ความสำคัญของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

สำนักงานนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา (2542) ได้สรุปว่า การประเมินตามสภาพที่แท้จริง เป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับการวัดและประเมินผล ซึ่งเข้ามามีบทบาททดแทนในส่วนที่แบบทดสอบมาตรฐาน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแบบทดสอบเลือกตอบไม่สามารถวัดและประเมินผลได้ ลักษณะสำคัญของการประเมินตามสภาพที่แท้จริง คือ

1. งานที่ปฏิบัติเป็นงานที่มีความหมาย (Meaningful Task) เป็นงานที่ให้นักเรียนปฏิบัติต้องสอดคล้องกับชีวิตจริงในชีวิตประจำวัน เป็นเหตุการณ์จริงมากกว่ากิจกรรมที่จำลองขึ้น

2. เป็นการประเมินรอบด้านด้วยวิธีการที่หลากหลาย (Multiple Assessment) เป็นการประเมินนักเรียนทุกด้าน ทั้งความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะนิสัย โดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสม สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ และพัฒนาการของนักเรียน เน้นให้นักเรียนตอบสนองด้วยการแสดง สร้างสรรค์ ผลิตหรือทำงาน ในการประเมินต้องประเมินหลาย ๆ ครั้ง ด้วยวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสม เน้นการลงมือปฏิบัติมากกว่าการประเมินความรู้
3. ผลิตผลที่มีคุณภาพ (Quality Products) นักเรียนมีการประเมินตนเองตลอดเวลา และพยายามแก้ไขจุดด้อยของตนเอง จนกระทั่งได้ผลงานที่ผลิตขึ้นอย่างมีคุณภาพนักเรียนเกิดความพึงพอใจในผลงานของตนเอง มีการแสดงผลงานของนักเรียนต่อสาธารณชน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้เรียนรู้และชื่นชมจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. ใช้ความคิดระดับสูง (Higher – order Thinking) ต้องพยายามให้นักเรียนแสดงออก หรือผลิตผลงานชิ้นใหม่ ซึ่งเป็นผลงานที่เกิดจากการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินทางเลือก ลงมือกระทำตลอดจนการใช้ทักษะการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น
5. มีปฏิสัมพันธ์ทางบวก (Positive Interaction) นักเรียนต้องไม่รู้สึกเครียดหรือเบื่อหน่ายต่อการประเมิน ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนต้องเกิดความร่วมมือที่ดีต่อกันในการประเมิน และการใช้ผลประเมินมาแก้ไข
6. งานและมาตรฐานต้องชัดเจน (Clear Tasks and Standard) งานและกิจกรรมที่จะให้นักเรียนปฏิบัติต้องมีขอบเขตที่ชัดเจน สอดคล้องจุดหมาย หรือสภาพที่คาดหวังที่ต้องการให้เกิดพฤติกรรมดังกล่าว
7. มีการสะท้อนตนเอง (Self Reflections) ต้องมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความรู้สึก ความคิดเห็นหรือเหตุผลต่อการแสดงออก การกระทำหรือผลงานของตนเองว่าทำไมถึงปฏิบัติ ไม่ปฏิบัติ ทำไมถึงชอบ ทำไมถึงไม่ชอบ
8. มีความสัมพันธ์กับชีวิตจริง (Transfer Into Life) ปัญหาที่เป็นสิ่งเร้าให้นักเรียนได้ตอบสนองต้องเป็นปัญหาที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน พฤติกรรมที่ประเมินต้องเป็นพฤติกรรมที่แท้จริง ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน ดังนั้น ผู้ปกครองนักเรียนจึงนับว่ามีบทบาทเป็นอย่างยิ่งในการประเมินตามสภาพที่แท้จริง
9. เป็นการประเมินอย่างต่อเนื่อง (Ongoing or Formative) ต้องประเมินนักเรียนตลอดเวลา และทุกสถานที่อย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งจะทำให้เห็นพฤติกรรมที่แท้จริงเห็นพัฒนาการค้นพบจุดเด่นและจุดด้อยของนักเรียน
10. เป็นการบูรณาการความรู้ (Integration of Knowledge) งานที่นักเรียนลงมือปฏิบัตินั้น ควรเป็นงานที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถและทักษะที่เกิดจากการเรียนรู้ในสหสาขาวิชา ลักษณะสำคัญดังกล่าวจะช่วยแก้ไขจุดอ่อนของการวัดและประเมินผลแบบเดิมที่พยายามแยกย่อย

จุดประสงค์ออกเป็นส่วน ๆ เรียนรู้ และประเมินเป็นเรื่อง ๆ ดังนั้น นักเรียนจึงขาดโอกาส
การบูรณาการความรู้และทักษะจากวิชาต่าง ๆ

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2546) ได้ให้ความคิดเห็นว่า ลักษณะสำคัญของการประเมินตาม
สภาพจริง มีดังนี้

1. เป้าหมายและกระบวนการจัดการศึกษาของชาติ ที่มุ่งเสริมสร้างเยาวชนไทย
ให้เป็นคนเก่ง คือสามารถค้นพบจุดเด่นจุดด้อยของตนเองและพยายามพัฒนาตนเองให้จุดด้อยน้อยลง
ส่งเสริมจุดเด่นให้พัฒนาสู่ศักยภาพสูงสุด
2. กระบวนการปฏิบัติในสภาพจริง (Performance in the Field) เนื่องจาก
การประเมินตามสภาพจริงเป็นการออกแบบเครื่องมือเพื่อประเมินการปฏิบัติในสภาพจริงของผู้เรียน
งานที่มอบหมายให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติควรเป็นงานที่ท้าทาย กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถสูงสุด
และสัมพันธ์กับชีวิตจริง ใช้สติปัญญาสูงขึ้นเรื่อย ๆ ตามวัยและระดับชั้นเรียนเพื่อเพิ่มประสบการณ์
การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียนและที่สำคัญต้องคำนึงถึงทักษะทางปัญญาและความแตกต่าง
ระหว่างบุคคลในด้านต่าง ๆ
3. กระบวนการวัดและประเมินผล ต้องสอดคล้องกับเป้าหมายและความคาดหวัง
ของหลักสูตรและสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยระบบการวัดผลจะต้องเน้นกระบวนการ
(Process) และผลการกระทำ (Product) เน้นความสามารถจริงที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต
4. เกณฑ์ที่ใช้สำหรับการประเมิน (Criteria) การประเมินตามสภาพจริงมี
วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ แก่จุดด้อย เสริมจุดเด่นของผู้เรียน และเป็นการประเมิน
สาระสำคัญของการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้ชัดเจนจากการปฏิบัติจริง จึงต้องมีการกำหนด
เกณฑ์ที่จะใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ให้ชัดเจน และเป็นที่ยอมรับของผู้เรียน ผู้ปกครอง รวมทั้ง
ผู้ที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง
5. การประเมินตนเอง เป็นหลักการสำคัญอย่างหนึ่งของกระบวนการประเมินตาม
สภาพจริง เพราะผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติภาระงานที่มอบหมายให้บรรลุตามเกณฑ์ที่กำหนดประเมิน
ตนเองปฏิบัติระหว่างปฏิบัติภาระงานจึงเป็นการจริงจังที่ผู้เรียนต้องรับผิดชอบต่อการพัฒนา
ความสามารถจนทำงานนั้นได้สำเร็จตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร
6. การนำเสนอผลงาน หลักสำคัญอีกอย่างหนึ่งของกระบวนการประเมินตาม
สภาพจริง คือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำเสนอผลงานที่เป็นผลงานที่เป็นผลการเรียนรู้ของตนเอง
หรือของกลุ่มส่วนใหญ่นิยามการนำเสนอด้วยปากเปล่า (Oral Presentation) ประกอบด้วยการจัด
แสดงผลงานที่สำคัญ ๆ ให้ผู้ปกครอง เพื่อนนักเรียน ผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบผลการเรียนรู้
สามารถตรวจสอบคุณภาพที่เกิดขึ้นจริง หรือเสนอแนวทางปรับปรุงสอดคล้องกับเกณฑ์ที่ใช้ประเมิน

คุณภาพที่เกิดขึ้นจริง หรือเสนอแนวทางปรับปรุงสอดคล้องกับเกณฑ์ที่ใช้ประเมินคุณภาพตามมาตรฐานผู้เรียน

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เป็นการประเมินนักเรียนทุกด้าน ทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ด้วยวิธีการที่หลากหลายโดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสมสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้และพัฒนาการของนักเรียน

4. วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงไว้ดังนี้

อารีย์ วชิรวรการ (2542) ได้กล่าวถึงวิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงไว้ว่าเป็นการประเมินผลสำเร็จจากการเรียนรู้ของนักเรียน (Learning Outcomes) ซึ่งสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นการประเมินความก้าวหน้าและพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เป็นการประเมินที่เป็นระบบ เป็นกระบวนการ และสามารถดำเนินการได้หลายวิธี ดังนี้

1. การสังเกต ซึ่งสามารถทำได้ในทุกสถานการณ์อาจจะมีหรือไม่มีเครื่องมือในการสังเกตก็ได้
2. การสัมภาษณ์ ด้วยวิธีการตั้งคำถามอย่างง่าย ๆ สามารถสัมภาษณ์ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ
3. บันทึกจากผู้เกี่ยวข้อง ด้วยการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับนักเรียนในด้านความรู้ ความสามารถ การแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ
4. แบบทดสอบวัดความสามารถจริง (Authentic Test) ด้วยการสร้างคำถามเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ หรือสร้างความรู้ใหม่จากความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เดิมจากสถานการณ์จำลองที่คล้ายคลึง หรือเลียนแบบสภาพจริง
5. การรายงานตนเอง ด้วยการให้นักเรียนสามารถพูดหรือเขียนบรรยายความรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจ ความต้องการ วิธีการ และผลงานของนักเรียน
6. แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) เป็นตัวอย่างผลงานที่มีการเก็บรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบในช่วงหนึ่งเพื่อเป็นหลักฐานที่แสดงถึงความรู้ความเข้าใจ ความสามารถทักษะ ความสนใจ ความถนัด ความพยายาม ความก้าวหน้า ความสำเร็จ

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2546) ได้กล่าวว่า วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงประกอบด้วย

1. การสังเกต เป็นวิธีการที่กระทำได้ทุกสถานการณ์และทุกสถานที่ผู้สอนอาจกำหนดเครื่องมือและเกณฑ์ในการสังเกตหรืออาจไม่มีเครื่องมือในการสังเกตก็ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับประเด็นที่ต้องการประเมินผู้เรียนว่า มีความจำเป็นต้องใช้การสังเกตระดับความสามารถหรือ

พฤติกรรมที่แสดงออกมาน้อยเพียงใด และวิธีการสังเกตสามารถใช้ประเมินผลการเรียนรู้ทั้งในด้าน ความรู้ความเข้าใจด้านทักษะกระบวนการด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการประเมินโดยตั้งคำถามง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนเกิน

ไม่สามารถสัมภาษณ์ผู้เรียนแต่ละคนได้ทั้งรูปแบบที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ นิยมใช้ประเมินผล การเรียนรู้ด้านความรู้ความเข้าใจในระดับที่สูงกว่าความรู้ความจำ และด้านความรู้สึนึกคิดที่สะท้อน ให้เห็นถึงการเรียนรู้รายวิชาต่าง ๆ เป็นต้น

3. บันทึกรายงานจากผู้เกี่ยวข้อง เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับ ตัวผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ ความคิด ความสามารถพิเศษ ความถนัด ความสนใจ และการแสดงออก ของพฤติกรรมลักษณะต่าง ๆ ทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวางแผน การเรียนรู้ และแนวทางพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรต่อไป

4. แบบทดสอบวัดความสามารถที่เป็นจริง (Authentic Test) เป็นวิธีการสร้าง ข้อสอบโดยใช้คำถามที่เกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ หรือการสร้างความรู้ใหม่จาก ความเข้าใจและประสบการณ์เดิม หรือจากสถานการณ์จำลองที่กำหนดขึ้นให้คล้ายคลึงกับ สถานการณ์ต่าง ๆ ข้อสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในสถานการณ์ที่กำหนด เป็นต้น เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ความเข้าใจ การฝึกทักษะและกระบวนการ รวมทั้งเจตคติต่อการ เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น

5. การรายงานตนเอง เป็นวิธีการประเมินด้วยการให้ผู้เรียนเขียนบรรยาย ความรู้สึกหรือพูดแสดงความคิดเห็นออกมาโดยตรง เพื่อประเมินความรู้สึนึกคิด ความเข้าใจ ความต้องการการใช้วิธีการต่าง ๆ และการสร้างผลงานของผู้เรียนจะช่วยให้ผู้สอนเข้าใจผู้เรียน แต่ละคนมากยิ่งขึ้นและสามารถประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะกระบวนการ รวมทั้งเจตคติต่อการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

6. การใช้แฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) เป็นการจัดเก็บตัวอย่างผลงานที่ต้องการ รวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ และกระทำอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงชั้นของหลักสูตรเพื่อใช้เป็นหลักฐาน แสดงให้เห็นถึงความสามารถของผู้เรียนในด้านความรู้ความเข้าใจ และทักษะต่าง ๆ ที่ผู้เรียนพัฒนาได้ สำเร็จ รวมทั้งความถนัด ความสนใจ ความพยายาม แรงจูงใจและความก้าวหน้าทางการเรียนที่ สามารถนำมาประกอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนแต่ละคนให้ความเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

วิธีการพัฒนา

1. ศึกษาความรู้ในเครื่องมือการเรียนรู้ด้วยตนเองทำความเข้าใจในแต่ละเรื่องตามลำดับ
2. รับฟังการบรรยายจากวิทยากร
3. กระบวนการกลุ่ม

4. ศึกษาความรู้เพิ่มเติมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูในกลุ่ม
5. ศึกษาดูงาน
6. การทำวิจัย

เทคนิคและเครื่องมือ

1. แบบทดสอบ
2. สื่อเล็กทรอนิกส์
3. ใบความรู้
4. แหล่งเรียนรู้
5. กระบวนการกลุ่ม
6. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับวิทยากรประจำหลักสูตร

การประเมินผล

1. การสังเกตจากการอภิปราย
2. ประเมินผลงานจากใบกิจกรรมระหว่างที่ปฏิบัติและการซักถาม
3. ทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อน-หลังการพัฒนา

โครงสร้างโปรแกรมเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

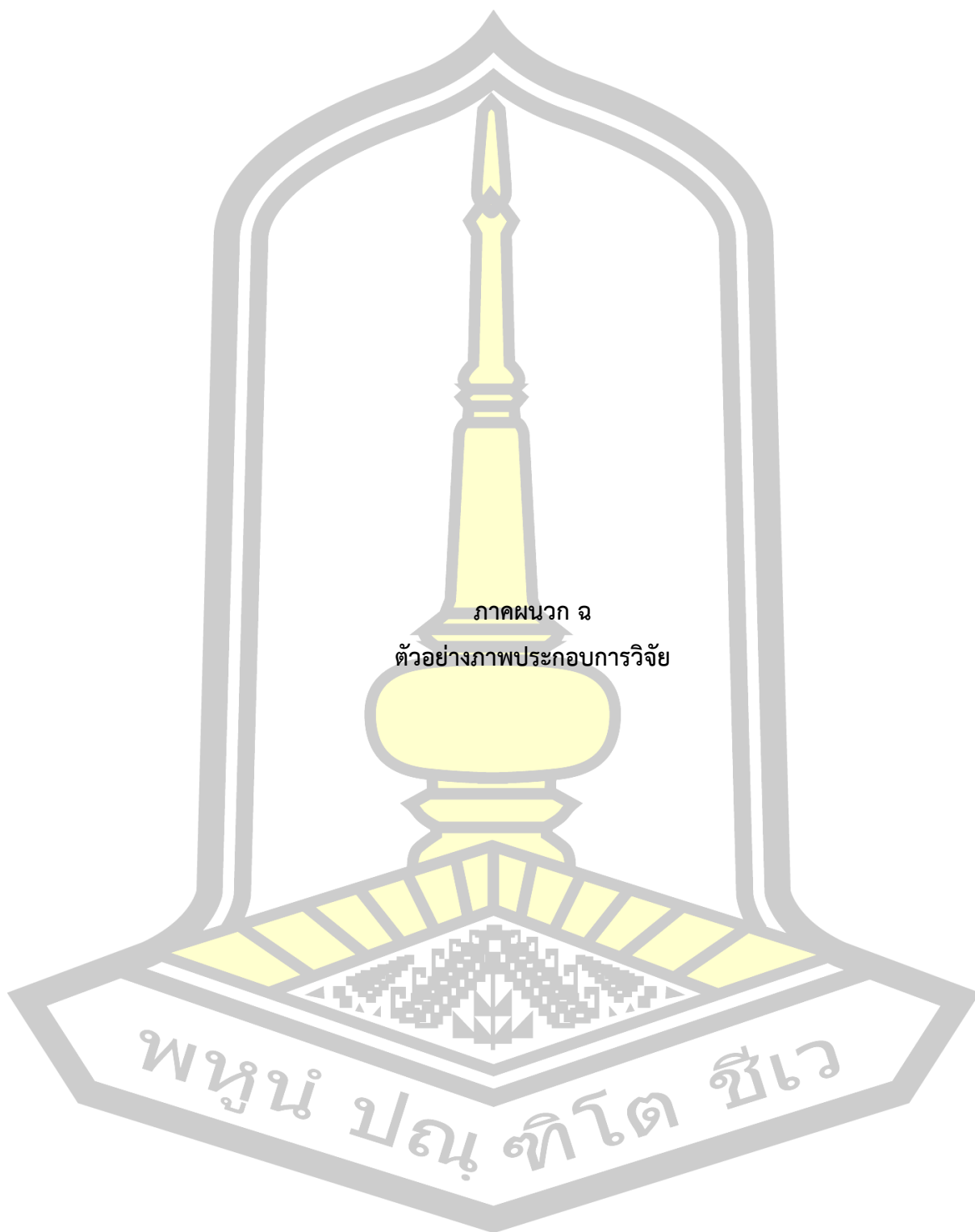
เนื้อหาของโปรแกรม	วิธีการพัฒนา	รูปแบบวิธีการและแนวทางการจัดกิจกรรม	เทคนิค/เครื่องมือ	ระยะเวลา	การประเมินผล
Module 1 การออกแบบการเรียนรู้					
1. การศึกษาหลักสูตร โครงสร้างรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด 2. การเขียนคำอธิบายรายวิชา 3. การประเมินสถานะของผู้เรียนก่อนสอน เพื่อกำหนดเป้าหมาย 4. การประเมินความต้องการของผู้เรียน ให้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาสาระ 5. การจัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด 6. นำประมวลรายวิชามาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ 7. การกำหนดผล	1. การพัฒนาตนเอง 2. การทำวิจัย 3. การศึกษาดูงาน 4. จัดทีมงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5. ระบบพี่เลี้ยง 6. การอบรมสัมมนา	1. ศึกษาความรู้ในเครื่องมือการเรียนรู้ด้วยตนเองทำความเข้าใจในแต่ละเรื่องตามลำดับ 2. รับฟังการบรรยายจากวิทยากร 3. ปฏิบัติตามใบกิจกรรมที่ 1.1 – 1.2 4. ศึกษาความรู้เพิ่มเติมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครู	1. แบบทดสอบ 2. สื่อเล็ทรอนิกส์ 3. ใบความรู้ 4. แหล่งเรียนรู้ 5. กระบวนการกลุ่ม 6. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับวิทยากรประจำหลักสูตร	40 ชม.	1. การสังเกตจากการอภิปราย 2. ประเมินผลงานจากใบกิจกรรมระหว่างที่ปฏิบัติและการซักถาม 3. ทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อน-หลังการพัฒนา

เนื้อหาของโปรแกรม	วิธีการพัฒนา	รูปแบบวิธีการและแนวทางการจัดกิจกรรม	เทคนิค/เครื่องมือ	ระยะเวลา	การประเมินผล
<p>การเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นการวิเคราะห์สังเคราะห์</p> <p>8. ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายน่าสนใจ ยืดหยุ่นและสามารถปรับใช้ให้เหมาะสมกับบทเรียนและผู้เรียน</p> <p>9. ใช้กระบวนการ PLC เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครูด้วยกันและนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงการออกแบบการเรียนรู้</p>					
Module 2 การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติโดยใช้กระบวนการทางความคิด					
<p>1. การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติ</p> <p>2. การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้พัฒนากระบวนการคิด ศึกษาค้นคว้า ทดลองและแก้ไขปัญหา</p> <p>3. การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์วิจารณ์และ</p>	<p>1. การพัฒนาตนเอง</p> <p>2. การทำวิจัย</p> <p>3. การศึกษาดูงาน</p> <p>4. จัดทีมงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้</p> <p>5. ระบบพี่เลี้ยง</p> <p>6. การอบรม</p>	<p>1. ศึกษาความรู้ในเครื่องมือการเรียนรู้ด้วยตนเองทำความเข้าใจในแต่ละเรื่องตามลำดับ</p> <p>2. รับฟังการบรรยายจากวิทยากร</p> <p>3. กระบวนการกลุ่ม</p> <p>4. ศึกษาความรู้เพิ่มเติมและ</p>	<p>1. แบบทดสอบ</p> <p>2. สื่อเล็คทอร์นิกส์</p> <p>3. ใบความรู้</p> <p>4. แหล่งเรียนรู้</p> <p>5. กระบวนการกลุ่ม</p> <p>6. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับวิทยากรประจำหลักสูตร</p>	30 ชม.	<p>1. การสังเกตจากการอภิปราย</p> <p>2. ประเมินผลงานจากใบกิจกรรมระหว่างที่ปฏิบัติและการซักถาม</p> <p>3. ทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อน-หลัง</p>

เนื้อหาของโปรแกรม	วิธีการพัฒนา	รูปแบบวิธีการและแนวทางการจัดกิจกรรม	เทคนิค/เครื่องมือ	ระยะเวลา	การประเมินผล
<p>อภิปรายอย่างอิสระ</p> <p>4. การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ตอบคำถามเพื่อพัฒนาทักษะการคิด</p> <p>5. การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิดด้วยการตั้งคำถาม</p> <p>6. การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เกิดแนวคิด การวางแผน ประเมินผลและนำเสนอผลงาน</p> <p>7. การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการกำกับตนเองในการเรียนรู้</p>	สัมมนา	แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูในกลุ่ม			การพัฒนา
Module 3 การใช้และการพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อการเรียนรู้					
<p>1. การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ อย่างหลากหลาย และเหมาะสม</p> <p>2. ใช้เทคโนโลยีเครือข่าย อินเทอร์เน็ต เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้</p> <p>3. การเลือกใช้</p>	<p>1. การพัฒนาตนเอง</p> <p>2. การทำวิจัย</p> <p>3. การศึกษาดูงาน</p> <p>4. จัดทีมงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้</p> <p>5. ระบบพี่เลี้ยง</p> <p>6. การอบรม</p>	<p>1. ศึกษาความรู้ในเครื่องมือการเรียนรู้ด้วยตนเองทำความเข้าใจในแต่ละเรื่องตามลำดับ</p> <p>2. รับฟังการบรรยายจากวิทยากร</p> <p>3. กระบวนการกลุ่ม</p> <p>4. ศึกษาความรู้</p>	<p>1. แบบทดสอบ</p> <p>2. สื่อเล็ททรอนิกส์</p> <p>3. ใบความรู้</p> <p>4. แหล่งเรียนรู้</p> <p>5. กระบวนการกลุ่ม</p> <p>6. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับวิทยากรประจำหลักสูตร</p>	30 ชม.	<p>1. การสังเกตจากการอภิปราย</p> <p>2. ประเมินผลงานจากใบกิจกรรมระหว่างที่ปฏิบัติและการซักถาม</p> <p>3. ทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อน-หลัง</p>

เนื้อหาของโปรแกรม	วิธีการพัฒนา	รูปแบบวิธีการและแนวทางการจัดกิจกรรม	เทคนิค/เครื่องมือ	ระยะเวลา	การประเมินผล
<p>ออกแบบและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน</p> <p>4. การใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการผลิตสื่อ นวัตกรรมเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้</p> <p>5. การติดตามประเมินผลการใช้สื่อนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง</p> <p>6. การพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี</p>	สัมมนา	เพิ่มเติมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูในกลุ่ม			การพัฒนา
Module 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง					
<p>1. ศึกษาคู่มือการวัดและประเมินผล รวมถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด การเรียนรู้ และ จุดประสงค์ การเรียนรู้</p> <p>2. ออกแบบวิธีการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ อย่าง หลากหลาย เหมาะสมกับเนื้อหา</p>	<p>1. การพัฒนาตนเอง</p> <p>2. การทำวิจัย</p> <p>3. การศึกษาดูงาน</p> <p>4. จัดทีมงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้</p> <p>5. ระบบพี่เลี้ยง</p>	<p>1. ศึกษาความรู้ในคู่มือการ เรียนรู้ด้วยตนเอง ทำความเข้าใจในแต่ละเรื่อง ตามลำดับ</p> <p>2. รับฟังการบรรยายจากวิทยากร</p> <p>3. กระบวนการกลุ่ม</p> <p>4. ศึกษาความรู้</p>	<p>1. แบบทดสอบ</p> <p>2. สื่อเล็ททรอนิกส์</p> <p>3. ใบความรู้</p> <p>4. แหล่งเรียนรู้</p> <p>5. กระบวนการกลุ่ม</p> <p>6. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับวิทยากรประจำหลักสูตร</p>	20 ชม.	<p>1. การสังเกตจากการอภิปราย</p> <p>2. ประเมินผลงานจากใบกิจกรรมระหว่างที่ปฏิบัติและการซักถาม</p> <p>3. ทดสอบความรู้ความเข้าใจ</p>

เนื้อหาของ โปรแกรม	วิธีการ พัฒนา	รูปแบบวิธีการ และแนวทางการ จัดกิจกรรม	เทคนิค/เครื่องมือ	ระยะ เวลา	การประเมินผล
<p>และกิจกรรม การเรียนรู้ เช่น การใช้คำถาม การให้ นักเรียนแสดงความคิดเห็น การสังเกต</p> <p>3. สร้างและ หาคุณภาพเครื่องมือ วัดและประเมินผล และนำเครื่องมือวัด และประเมินผลไปใช้ อย่างถูกต้อง เหมาะสม</p> <p>4. วัดและ ประเมินผลจากการ ปฏิบัติจริงและ ผู้เรียนได้ประเมิน ตนเอง</p> <p>5. วัดและ ประเมินผลได้ สอดคล้องกับ มาตรฐานการเรียนรู้ และเป้าหมายในการ พัฒนาผู้เรียนตามที่ หลักสูตรกำหนด</p> <p>6. นำผลการประเมิน ไปใช้ในการปรับปรุง การจัดการเรียนรู้</p>	<p>6. การอบรม สัมมนา</p>	<p>เพิ่มเติมและ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับเพื่อนครูใน กลุ่ม</p>			<p>ก่อน-หลัง การพัฒนา</p>

ภาคผนวก ฉ
ตัวอย่างภาพประกอบการวิจัย

พหุมนุ ปณุ ทิโต ชีเว

การสัมภาษณ์ครูที่มีแนวทางปฏิบัติที่ดีด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นายภัทรนันท์ จุลทอง
วันเกิด	วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2534
สถานที่เกิด	อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 63 หมู่ที่ 9 ตำบลฝั่งแดง อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม 48110
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครู
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านฝั่งแดง (พระเทพวรมณีอุปถัมภ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 เลขที่ 60 หมู่ที่ 8 ตำบลฝั่งแดง อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม รหัสไปรษณีย์ 48110
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2533 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนธาตุพนม จังหวัดนครพนม พ.ศ. 2563 ปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) (เกียรตินิยมอันดับ 2) สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม พ.ศ. 2568 ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูนุ ปรณ ทิโต ชีเว